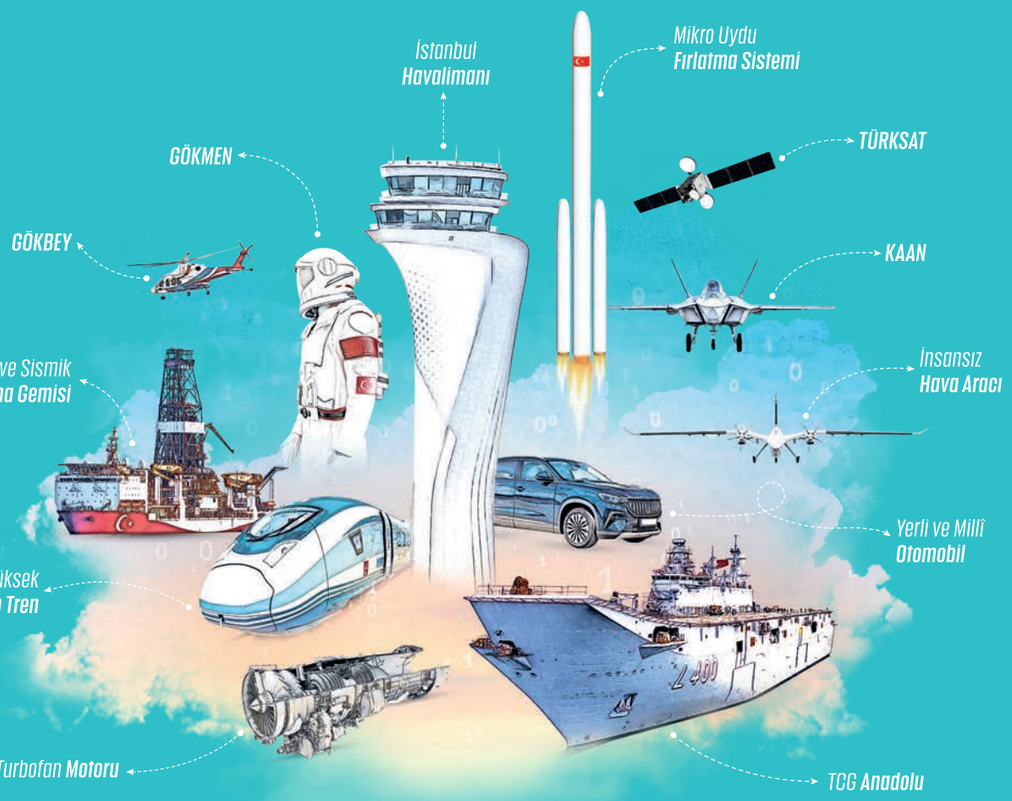
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz



BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN 978-975-11-8051-3

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

DÜNYA SEYAHAT VE TURİZM COĞRAFYASI

11-12 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ | KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI



DÜNYA SEYAHAT VE TURİZM COĞRAFYASI

11-12 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

DÜNYA SEYAHAT VE TURİZM COĞRAFYASI

11-12

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Abidin Haldun TAŞDELEN

Fatma KALKAN

Gülsüm KARABULUT

İlker ŞENER

Nurcan ATMACA KAHYA

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI..... : 9363
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... : 3023

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı: Ferhat AYDIN

Program Geliştirme Uzmanı: Ergül SIRKINTI

Rehberlik Uzmanı: Sema ARSLAN

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Serpil DURMUŞ AKGEYİK

Görsel Tasarım Uzmanı: Cemil ATEŞ

ISBN 978-975-11-8051-3

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.



İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

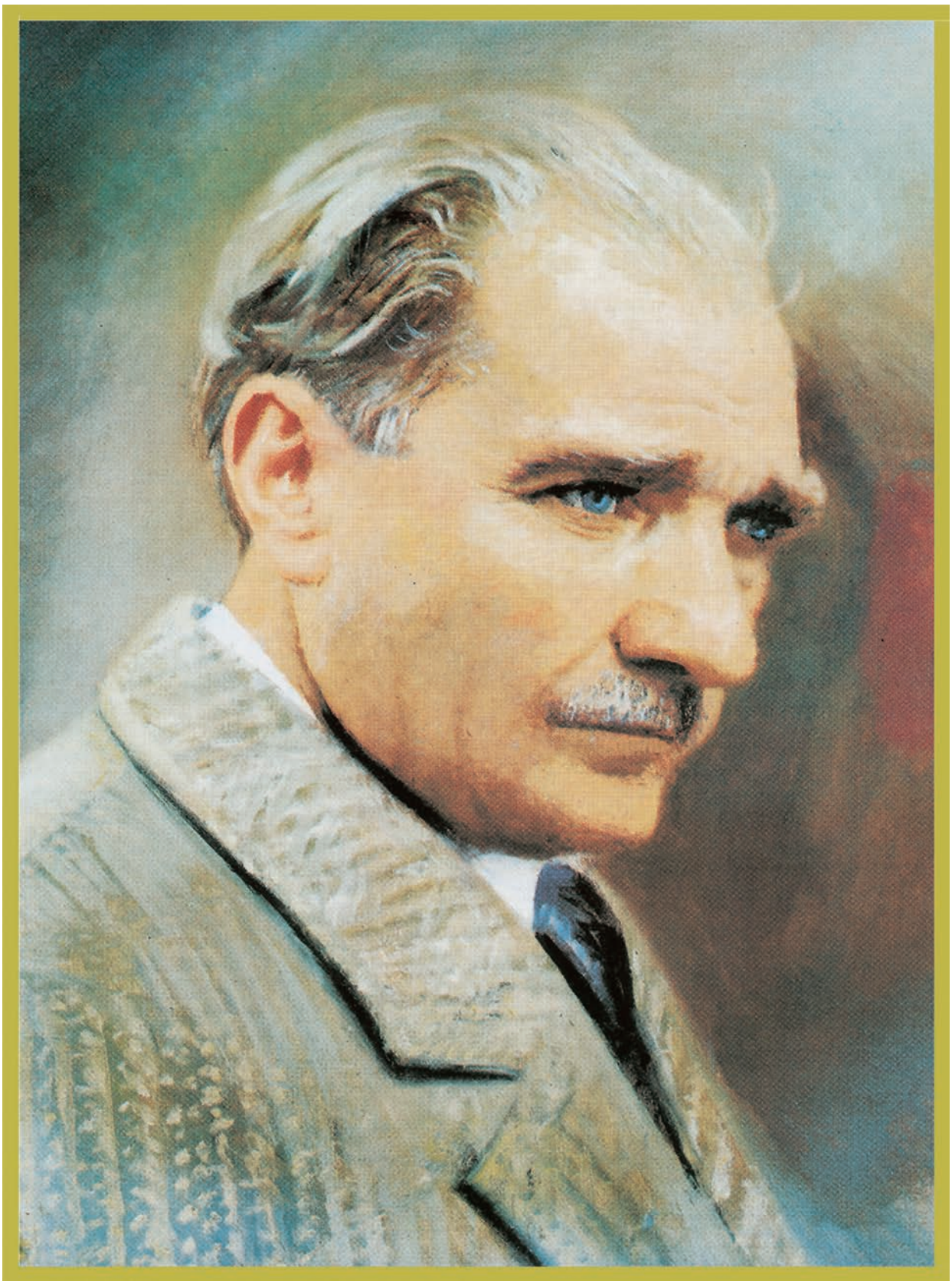
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk



MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

DERS MATERYALİNİN TANITIMI **14**

1. ÖĞRENME BİRİMİ — **COĞRAFYA VE TURİZM** — **17**

1.1. COĞRAFYA İLE TURİZM İLİŞKİSİ **18**
1.1.1. Fiziki Coğrafya 19
1.1.2. Beşerî Coğrafya 19

1.2. COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİ **24**
1.2.1. Turizmi Etkileyen Coğrafi Etmenler 24

1.3. TURİZMİN COĞRAFYA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ **34**
1.3.1. Turizmin Coğrafya Üzerindeki Etkileri 35

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME **42**

2. ÖĞRENME BİRİMİ — **SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ** — **43**

2.1. İKLİM VE TURİZM **44**
2.1.1. İklim Türleri 45
2.1.2. İklim Değişikliği ve Küresel Isınmanın Turizme Etkileri 47
2.1.2.1. İklim Değişikliğinin Turizm Destinasyonları Üzerindeki Etkisi 50
2.1.2.2. İklim Değişikliğinin Turizm Türleri Üzerindeki Etkisi 52

2.2. SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ **54**
2.2.1. Dünya ve Türkiye'deki Su Kaynakları Turizmi 54
2.2.1.1. Deniz Turizmi 54
2.2.1.2. Kaplıca Turizmi 57
2.2.1.3. Göl Turizmi 59
2.2.1.4. Akarsu / Çağlayan Turizmi 60

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME **62**

3. ÖĞRENME BİRİMİ MANZARA VE DOĞAL YAŞAM KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ 63

3.1. MANZARA KAYNAKLI TURİZM MERKEZLERİ 64

3.1.1. Asya'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 66

3.1.1.1. Türkiye 66

3.1.1.2. Rusya 68

3.1.1.3. Nepal 69

3.1.1.4. Hindistan 70

3.1.1.5. Japonya 70

3.1.1.6. Çin 71

3.1.1.7. Vietnam 72

3.1.1.8. Maldivler 73

3.1.1.9. Moğolistan 73

3.1.2. Afrika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 74

3.1.2.1. Mısır 74

3.1.2.2. Tanzanya 75

3.1.2.3. Güney Afrika 76

3.1.2.4. Zambiya ve Zimbabve 77

3.1.2.5. Fas 78

3.1.2.6. Seyşeller 79

3.1.3. Kuzey Amerika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 79

3.1.3.1. Amerika Birleşik Devletleri 79

3.1.3.2. Kanada 81

3.1.3.3. Meksika 82

3.1.4. Güney Amerika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 83

3.1.4.1. Arjantin 83

3.1.4.2. Brezilya 84

3.1.4.3. Şili 85

3.1.4.4. Peru 86

3.1.4.5. Venezuela 86

3.1.4.6. Bolivya 87

3.1.5. Avrupa'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 88

3.1.5.1. İtalya 88

3.1.5.2. Fransa 89

3.1.5.3. İspanya 90

3.1.5.4. Yunanistan 90

3.1.5.5. İsviçre 91

3.1.5.6. Norveç 91

3.1.6. Okyanusya'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 93

3.1.6.1. Fransız Polinezyası 93

3.1.7. Antarktika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri 95

3.2. DOĞAL YAŞAM KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ 96
3.2.1. Doğal Yaşam Kaynakları 96
3.2.2. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizm 96
3.2.2.1. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizmde Turistik Çekim Merkezleri Çeşitleri 97
3.2.3. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizmde Kıtalara Göre Turistik Çekim Merkezleri 98
3.2.3.1. Asya'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 98
3.2.3.2 Afrika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 100
3.2.3.3. Kuzey Amerika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 103
3.2.3.4. Güney Amerika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 105
3.2.3.5. Avrupa'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 106
3.2.3.6. Okyanusya'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 108
3.2.3.7. Antarktika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri 109
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 110

4. ÖĞRENME BİRİMİ — TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ — 111

4.1. ASYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ ... 112
4.1.1. Türkiye 113
4.1.2. Çin 115
4.1.3. Japonya 116
4.1.4. Hindistan 117
4.1.5. İran 117
4.1.6. Moğolistan 118
4.1.7. Suriye 119
4.1.8. Pakistan 119
4.2. AVRUPA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 120
4.2.1. Türkiye 121
4.2.2. Almanya 121
4.2.3. Avusturya 122
4.2.4. Belçika 123
4.2.5. Bosna Hersek 123
4.2.6. İngiltere 124
4.2.7. Fransa 124

4.2.8. İtalya 126
4.2.9. Yunanistan 127
4.3. AFRİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 128
4.3.1. Mısır 129
4.3.2. Tunus 130
4.3.3. Cezayir 131
4.3.4. Etiyopya 131
4.3.5. Güney Afrika 132
4.4. KUZEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 133
4.4.1. Amerika Birleşik Devletleri 133
4.4.2. Kanada 134
4.4.3. Meksika 135
4.5. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 136
4.5.1. Peru 136
4.5.2. Kolombiya 137
4.6. OKYANUSYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 138
4.6.1. Avustralya 138
4.6.2. Pasifik Adaları 139
4.7. ANTARKTİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ 139
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 140

5. ÖĞRENME BİRİMİ — ŞEHİR VE KRUVAZİYER TURİZMİ MERKEZLERİ — 141

5.1. AVRUPA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 142
5.1.1. Batı Avrupa Şehirleri 143
5.1.2. Kuzey Avrupa Şehirleri 144
5.1.3. Güney Avrupa Şehirleri 145
5.1.4. Orta Avrupa Şehirleri 148
5.1.5. Doğu Avrupa Şehirleri 149
5.2. KUZEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 151
5.3. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 153
5.4. ASYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 154
5.5. AFRİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 157
5.6. AVUSTRALYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ 159
5.7. KRUVAZİYER TURİZMİ MERKEZLERİ 160
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 162

6. ÖĞRENME BİRİMİ **KÜLTÜR VE İNANÇ TURİZMİ MERKEZLERİ** **163**

6.1. KÜLTÜR TURİZMİ MERKEZLERİ 164
6.1.1. Asya 164
6.1.2. Avrupa 169
6.1.3. Afrika 178
6.1.4. Amerika 181
6.1.5. Avustralya 184

6.2. İNANÇ TURİZMİ MERKEZLERİ 185
6.2.1. Asya 186
6.2.2. Avrupa 193
6.2.3. Afrika 198
6.2.4. Amerika 200
6.2.5. Avustralya 201

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 202

7. ÖĞRENME BİRİMİ **SAĞLIK VE SPOR TURİZMİ MERKEZLERİ** **203**

7.1. SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ 204
7.1.1. Asya 205
7.1.2. Avrupa 207
7.1.3. Afrika 210
7.1.4. Amerika 211
7.1.5. Avustralya 213

7.2. SPOR TURİZMİ MERKEZLERİ 214
7.2.1. Avrupa'daki Spor Turizmi 214
7.2.2. Kuzey Amerika'daki Spor Turizmi 218
7.2.3. Güney Amerika'daki Spor Turizmi 220
7.2.4. Asya'daki Spor Turizmi 221
7.2.5. Afrika'daki Spor Turizmi 222
7.2.6. Avustralya'daki Spor Turizmi 223

7.3. KIŞ SPORLARI TURİZMİ MERKEZLERİ 224
7.3.1. Avrupa'daki Kış Sporları Merkezleri 225
7.3.2. Amerika'daki Kış Sporları Merkezleri 227
7.3.3. Asya'daki Kış Sporları Merkezleri 228
7.3.4. Avustralya'daki Kış Sporları Merkezleri 228

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 229

TERİMLER SÖZLÜĞÜ 230
CEVAP ANAHTARI 231
KAYNAKÇA 232

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.



Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

Öğrenme biriminde neler öğrenileceğini gösterir.

Öğrenme biriminin kavramlarını gösterir.

Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşılabilecek karekodu gösterir.

Ders materyalinin adını gösterir.

Öğrenme biriminin hazırlık çalışmalarını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Coğrafya ve turizm kavramları hakkında neler biliyorsunuz?**
2. **Turizm faaliyetlerinin yaşadığınız coğrafi bölgeye olan olumlu ve olumsuz etkileri sizce nelerdir?**
3. **Ekoturizme olan ilginin artmasının nedenleri sizce neler olabilir?**
4. **Yaşadığınız şehirde, ulaşım faaliyetleri ve turizm arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.**

1.1. COĞRAFYA İLE TURİZM İLİŞKİSİ

Coğrafya; yeryüzü olayları arasındaki ilişkileri, bu olayların dağılışını ve bu dağılışın nedenlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Yeryüzü (Görsel 1.1), atmosfer ve diğer bütün canlılarla birlikte insanların da yaşam alanıdır. Bu alanda, hareketli ve karmaşık olaylar gerçekleşir. İklim, akarsu, göl, deniz, toprak, doğal bitki örtüsü, hayvanlar vb. doğal olaylara örnek olarak verilebilir. Ülke, şehir, köy, tarla ve yollar doğal süreçlerden etkilenmelerine rağmen insan tarafından şekillendirilen beşerî olaylardır. Coğrafya bu nedenle doğal ve beşerî olayların etkileşimini inceleyen bilim dalıdır. Beşerî bilim olan coğrafya; insanların yaşadığı, çalıştığı, bir araya geldiği ve başta kendi yaşam ortamları olmak üzere değiştirmekte olduğu yeryüzünü inceler.



Görsel 1.1: Yeryüzü haritası

Coğrafya, toplumsal ve doğal çevre arasındaki karmaşık ilişkileri inceler. İncelemenin odağında insan ve mekân vardır. İnsan ile mekân arasındaki etkileşimi öncelikli olarak ele alarak sentezleyen bir bilimdir.

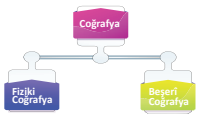
Coğrafya; beşerî sistemleri ve yeryüzünü araştıran, bunlar arasındaki ilişkiyi neden sonuç ve dağılış ilkesine bağlı olarak inceleyen ve sorgulayan bir bilim dalıdır. Yer ve insanlar arasındaki ilişkiler, coğrafyanın konusunu oluşturur.

Turizm; dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye veya bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür diye tanımlanabilir.

Turizm üzerine inceleme ve araştırma yapan her bilim gibi coğrafya da kendi yaklaşımları ve bilimsel özelliklerini turizme yansıtır. Turizm ve coğrafya, birbirleri ile doğrudan ilişkilidir. İnsanların ilgisini çeken coğrafi bölgelerde turizm sektörü gelişir. Turizm sektörünün yoğun olduğu bölgelerde ise konaklama işletmeleri ve mimari yapı olmak üzere bitki örtüsü, çevre, gelir artışı, nüfus vb. alanlarda gelişmeler meydana gelir.

Turizm, doğası gereği üzerinde birçok bilim dalının çalıştığı bir faaliyet alanıdır. Bunlardan biri de coğrafyadır. Bu nedenle, seyahat eden insanlar ve çevre sıkı bir ilişki içindedir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirebilmesi için ihtiyaç duyulan bilgiler farklı bilim dalları tarafından sağlanır. Ekonomi, işletme, tarih, arkeoloji, sanat tarihi, idari bilimler, pazarlama, antropoloji ve daha birçok bilim turizm ve turizmin farklı yönleriyle ilgilidir.

Coğrafyanın ilgi alanı oldukça geniştir. Bu nedenle kendi içinde ana bilim dallarına ayrılır. Coğrafya, birçok fen ve sosyal bilim dalları ile de yakından ilgilidir. Coğrafya, fiziki ve beşerî olmak üzere iki ana dala ayrılarak incelenir (Şekil 1.1).



Şekil 1.1: Coğrafyanın dalları

1.1.1. Fiziki Coğrafya

Fiziki coğrafya genel anlamda, insanın içinde yaşadığı ve etkileşim içinde bulunduğu doğal çevreyi ifade eder. Fiziki coğrafya iklim, jeolojik oluşumlar, yeryüzü şekilleri, dağlık alanlar, bitki örtüsü, deniz, göl ve akarsu ile turizme kaynaklık eder; turizmde önemli çekim merkezleri oluşturur. Bu nedenle, turizmin gelişmesini etkileyen doğal coğrafi kaynaklar çeşitlilik gösterir. Fiziki coğrafya denilince yeryüzünün dış görünümü akla gelir. Fiziki coğrafya şu dört ana başlıkta incelenebilir:

a) **Jeomorfoloji (Yüzey Şekilleri Bilimi):** Yeryüzü şekillerinin oluşumlarını ve coğrafi dağılımlarını nedenleri ile birlikte araştıran bir bilim dalıdır. Örneğin depremlerin ortaya çıkması, buzul, rüzgâr ve akarsuların meydana getirdiği yer şekilleri jeomorfolojinin inceleme alanına girer.

b) **Klimatoloji (İklim Bilgisi):** Atmosfer içinde meydana gelen hava olayları ile yeryüzünde görülen iklim tiplerini ve bu iklim tiplerinin dünya üzerindeki coğrafi dağılımını inceler. Örneğin çöl iklimini ortaya çıkaran koşullar ve bu iklimin görüldüğü yerler klimatoloji bilimi kapsamına girer.

c) **Biyocoğrafya (Canlılar Coğrafyası):** Yeryüzünde yer alan bitki ve hayvanların coğrafi dağılımını ve bu dağılımı doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen fiziki koşulları inceler. Örneğin büyükbaş hayvanların dağılım alanları, bu dağılımı etkileyen çeşitli iklim koşulları ve yer şekillerinin etkisi biyocoğrafyanın konusunu oluşturur.

ç) **Hidrografya (Sular Coğrafyası):** Denizler, akarsular, göller ile yer altı sularının yeryüzünde dağılımlarını, çeşitli özelliklerini, oluşumlarını ve insan yaşamı üzerine etkilerini inceler.

1.1.2. Beşerî Coğrafya

Coğrafi çevrenin insan yaşamına etkisi ve insanın mekânda yaptığı değişiklikleri inceleyen coğrafya ana bilim dalıdır. Beşerî coğrafya, yeryüzünde insanın değiştirdiği ve hâlen değiştirmekte olduğu yeryüzünün görünümünü analiz eder. Beşerî coğrafyanın alt bilim dalları incelendiğinde bunlar şu şekilde sıralanabilir:

a) **Nüfus Coğrafyası:** Yeryüzünde yaşayan insanların sayıları, dağılışları, hareketleri ve niteliklerinin neden sonuç itibarıyla dünya, ülke, bölge veya daha küçük yerleşim üniteleri bazında incelenmesidir. Toplam nüfus miktarı, nüfusun mekânsal dağılışı, nüfus hareketleri (iç ve dış göçler), doğum oranları ve hızları, nüfus teorileri ve politikaları ile nüfus değişiminde etkili olan sosyokültürel nedenler nüfus coğrafyası kapsamında ele alınır.

Öğrenme biriminin uygulamalarını gösterir.

Uygulamanın işlem basamaklarını gösterir.

Uygulamanın değerlendirme ölçütlerini gösterir.

Sıra Sizde alanını gösterir.

2. UYGULAMA

COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİ

AMAÇ: Turizm mevzuatına göre coğrafya ile turizm ilişkisini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritası, internet, kırtasiye malzemeleri.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemelerini ve dosyanızı hazırlayınız.
5. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİNİ AÇIKLAMA

6. Bulunduğunuz bölgenin jeomorfolojik özelliklere sahip olan önemli yerlerin turizm faaliyetlerine etkilerini araştırınız.
7. Araştırma konularını sunum hâline getiriniz.
8. Sunumlarınızı gruplar hâlinde arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.
9. Görsellerden oluşan pano oluşturunuz.

Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

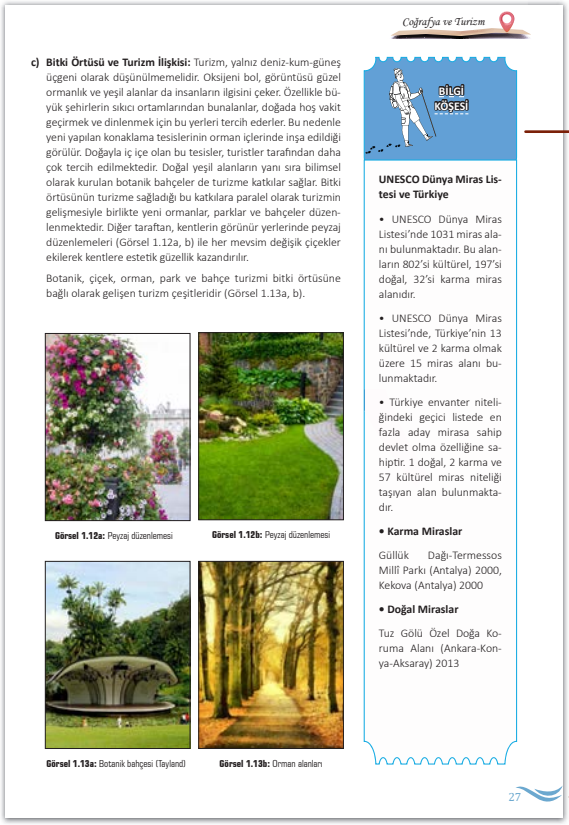
DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
	ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksikleriniz tamamlayınız.

SIRA SİZDE

Çevreye saygılı olan ve son yıllarda seyahatseverler tarafından yoğun ilgi gören ekolojik konaklama tesislerinde bulunması gereken özellikleri araştırınız. Araştırmanızın sonuçlarını beş madde hâlinde yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.



Coğrafya ve Turizm

c) Bitki Örtüsü ve Turizm İlişkisi: Turizm, yalnız deniz-kum-güneş üçgeni olarak düşünülmemelidir. Oksijeni bol, görüntüsü güzel ormanlık ve yeşil alanlar da insanların ilgisini çeker. Özellikle büyük şehirlerin sıkıcı ortamlarından bunalanlar, doğada hoş vakit geçirmek ve dinlenmek için bu yerleri tercih ederler. Bu nedenle yeni yapılan konaklama tesislerinin orman içlerinde inşa edildiği görülür. Doğayla iç içe olan bu tesisler, turistler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Doğal yeşil alanların yanı sıra bilimsel olarak kurulan botanik bahçeler de turizme katkılar sağlar. Bitki örtüsünün turizme sağladığı bu katkılara paralel olarak turizmin gelişmesiyle birlikte yeni ormanlar, parklar ve bahçeler düzenlenmektedir. Diğer taraftan, kentlerin görünür yerlerinde peyzaj düzenlemeleri (Görsel 1.12a, b) ile her mevsim değişik çiçekler ekilerek kentlere estetik güzellik kazandırılır.

Botanik, çiçek, orman, park ve bahçe turizmi bitki örtüsüne bağlı olarak gelişen turizm çeşitleridir (Görsel 1.13a, b).

Görsel 1.12a: Peyzaj düzenlemesi

Görsel 1.12b: Peyzaj düzenlemesi

Görsel 1.13a: Botanik bahçesi (Tayland)

Görsel 1.13b: Orman alanları

BİLGİ KÖŞESİ

UNESCO Dünya Miras Listesi ve Türkiye

• UNESCO Dünya Miras Listesi'nde 1031 miras alanı bulunmaktadır. Bu alanların 802'si kültürel, 197'si doğal, 32'si karma miras alanıdır.

• UNESCO Dünya Miras Listesi'nde, Türkiye'nin 13 kültürel ve 2 karma olmak üzere 15 miras alanı bulunmaktadır.

• Türkiye envanter niteliğindeki geçici listede en fazla aday mirasa sahip devlet olma özelliğine sahiptir. 1 doğal, 2 karma ve 57 kültürel miras niteliği taşıyan alan bulunmaktadır.

• Karma Miraslar

Güllük Dağı-Termessos Millî Parkı (Antalya) 2000, Kekova (Antalya) 2000

• Doğal Miraslar

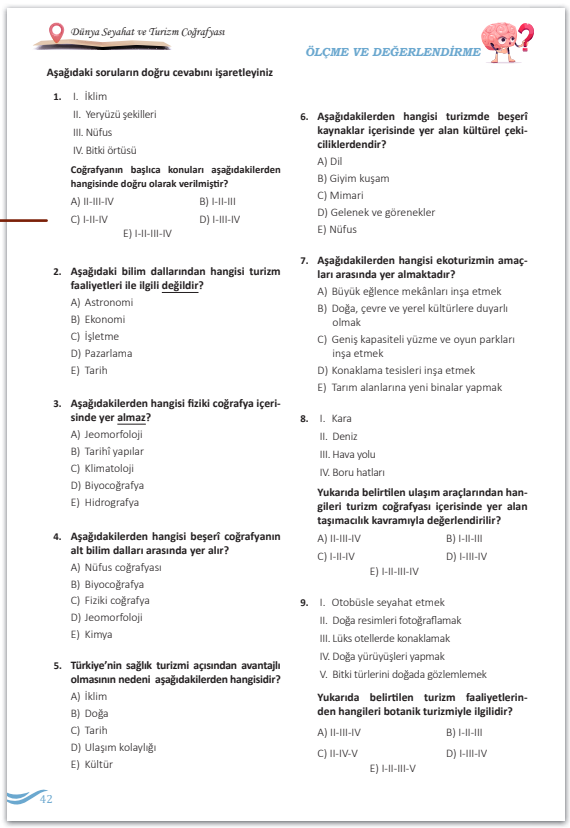
Tuz Gölü Özel Doğa Koruma Alanı (Ankara-Konya-Aksaray) 2013

27

Öğrenme biriminin konularını destekleyici bilgilerin yer aldığı alanı gösterir.

Sayfa numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin ölçme ve değerlendirme sayfasını gösterir.



Dünya Seyahat ve Turizm Coğrafyası

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. I. İklim
II. Yeryüzü şekilleri
III. Nüfus
IV. Bitki örtüsü

Coğrafyanın başlıca konuları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) I-II-IV D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

2. Aşağıdaki bilim dallarından hangisi turizm faaliyetleri ile ilgili değildir?
A) Astronomi
B) Ekonomi
C) İşletme
D) Pazarlama
E) Tarih

3. Aşağıdakilerden hangisi fiziki coğrafya içerisinde yer almaz?
A) Jeomorfoloji
B) Tarihî yapılar
C) Klimatoloji
D) Biyocoğrafya
E) Hidrografya

4. Aşağıdakilerden hangisi beşerî coğrafyanın alt bilim dalları arasında yer alır?
A) Nüfus coğrafyası
B) Biyocoğrafya
C) Fiziki coğrafya
D) Jeomorfoloji
E) Kimya

5. Türkiye'nin sağlık turizmi açısından avantajlı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
A) İklim
B) Doğa
C) Tarih
D) Ulaşım kolaylığı
E) Kültür

6. Aşağıdakilerden hangisi turizmde beşerî kaynaklar içerisinde yer alan kültürel çekiciliklerdendir?
A) Dil
B) Giyim kuşam
C) Mimari
D) Gelenek ve görenekler
E) Nüfus

7. Aşağıdakilerden hangisi ekoturizmin amaçları arasında yer almaktadır?
A) Büyük eğlence mekânları inşa etmek
B) Doğa, çevre ve yerel kültürlere duyarlı olmak
C) Geniş kapasiteli yüzme ve oyun parkları inşa etmek
D) Konaklama tesisleri inşa etmek
E) Tarım alanlarına yeni binalar yapmak

8. I. Kara
II. Deniz
III. Hava yolu
IV. Boru hatları

Yukarıda belirtilen ulaşım araçlarından hangileri turizm coğrafyası içerisinde yer alan taşımacılık kavramıyla değerlendirilir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) I-II-IV D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

9. I. Otobüsle seyahat etmek
II. Doğa resimleri fotoğraflamak
III. Lüks otellerde konaklamak
IV. Doğa yürüyüşleri yapmak
V. Bitki türlerini doğada gözlemlemek

Yukarıda belirtilen turizm faaliyetlerinden hangileri botanik turizmiyle ilgilidir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) II-IV-V D) I-III-IV
E) I-II-III-V

42

1. ÖĞRENME BİRİMİ

COĞRAFYA VE TURİZM



KONULAR

1.1. COĞRAFYA İLE TURİZM İLİŞKİSİ

1.2. COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİ

1.3. TURİZMİN COĞRAFYA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Coğrafya ile turizm arasındaki ilişki
- Coğrafyanın Türkiye ve dünyadaki turizme olan etkileri
- Türkiye ve dünyada gerçekleştirilen turizmin coğrafya üzerindeki etkileri

TEMEL KAVRAMLAR

- Turizm
- Coğrafya
- Jeomorfoloji
- Klimatoloji
- Biyocoğrafya
- Hidrografya
- Ekoturizm

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Coğrafya ve turizm kavramı hakkında bildiklerinizi sınıf ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Turizm faaliyetlerinin yaşadığınız coğrafi bölgeye olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?**
3. **Ekoturizme olan ilginin artmasının nedenleri neler olabilir?**
4. **Yaşadığınız şehirdeki, ulaşım faaliyetleri ve turizm arasındaki ilişki hakkında fikirleriniz nelerdir?**

1.1. COĞRAFYA İLE TURİZM İLİŞKİSİ

Coğrafya; yeryüzü olayları arasındaki ilişkileri, bu olayların dağılışını ve bu dağılışın nedenlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Yeryüzü (Görsel 1.1), atmosfer ve diğer bütün canlılarla birlikte insanların da yaşam alanıdır. Bu alanda, hareketli ve karmaşık olaylar gerçekleşir. İklim, akarsu, göl, deniz, toprak, doğal bitki örtüsü, hayvanlar vb. doğal olaylara örnek olarak verilebilir. Ülke, şehir, köy, tarla ve yollar doğal süreçlerden etkilenmelerine rağmen insan tarafından şekillendirilen beşerî olaylardır. Coğrafya bu nedenle doğal ve beşerî olayların etkileşimini inceleyen bilim dalıdır. Beşerî bilim olan coğrafya; insanların yaşadığı, çalıştığı, bir araya geldiği ve başta kendi yaşam ortamları olmak üzere değiştirmekte olduğu yeryüzünü inceler.



Görsel 1.1: Yeryüzü haritası

Coğrafya, toplumsal ve doğal çevre arasındaki karmaşık ilişkileri inceler. İncelemenin odağında insan ve mekân vardır. İnsan ile mekân arasındaki etkileşimi öncelikli olarak ele alarak sentezleyen bir bilimdir.

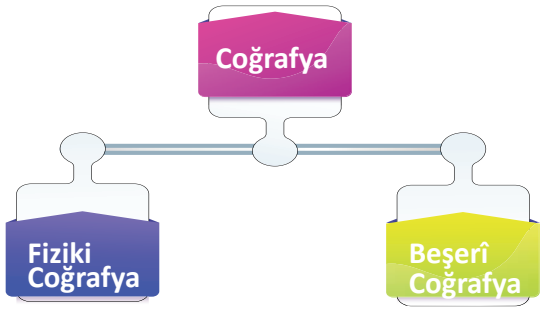
Coğrafya; beşerî sistemleri ve yeryüzünü araştıran, bunlar arasındaki ilişkiyi neden sonuç ve dağılış ilkesine bağlı olarak inceleyen ve sorgulayan bir bilim dalıdır. Yer ve insanlar arasındaki ilişkiler, coğrafyanın konusunu oluşturur.

Turizm; dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye veya bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür diye tanımlanabilir.

Turizm üzerine inceleme ve araştırma yapan her bilim gibi coğrafya da kendi yaklaşımları ve bilimsel özelliklerini turizme yansıtır. Turizm ve coğrafya, birbirleri ile doğrudan ilişkilidir. İnsanların ilgisini çeken coğrafi bölgelerde turizm sektörü gelişir. Turizm sektörünün yoğun olduğu bölgelerde ise konaklama işletmeleri ve mimari yapı olmak üzere bitki örtüsü, çevre, gelir artışı, nüfus vb. alanlarda gelişmeler meydana gelir.

Turizm, doğası gereği üzerinde birçok bilim dalının çalıştığı bir faaliyet alanıdır. Bunlardan biri de coğrafyadır. Bu nedenle, seyahat eden insanlar ve çevre sıkı bir ilişki içindedir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirebilmesi için ihtiyaç duyulan bilgiler farklı bilim dalları tarafından sağlanır. Ekonomi, işletme, tarih, arkeoloji, sanat tarihi, idari bilimler, pazarlama, antropoloji ve daha birçok bilim turizm ve turizmin farklı yönleriyle ilgilidir.

Coğrafyanın ilgi alanı oldukça geniştir. Bu nedenle kendi içinde ana bilim dallarına ayrılır. Coğrafya, birçok fen ve sosyal bilim dalları ile de yakından ilgilidir. Coğrafya, fiziki ve beşerî olmak üzere iki ana dala ayrılarak incelenir (Şekil 1.1).



Şekil 1.1: Coğrafyanın dalları

1.1.1. Fiziki Coğrafya

Fiziki coğrafya genel anlamda, insanın içinde yaşadığı ve etkileşim içinde bulunduğu doğal çevreyi ifade eder. Fiziki coğrafya iklim, jeolojik oluşumlar, yeryüzü şekilleri, dağlık alanlar, bitki örtüsü, deniz, göl ve akarsu ile turizme kaynaklık eder; turizmde önemli çekim merkezleri oluşturur. Bu nedenle, turizmin gelişmesini etkileyen doğal coğrafi kaynaklar çeşitlilik gösterir. Fiziki coğrafya denilince yeryüzünün dış görünümü akla gelir. Fiziki coğrafya şu dört ana başlıkta incelenebilir:

a) **Jeomorfoloji (Yüzey Şekilleri Bilimi):** Yeryüzü şekillerinin oluşumlarını ve coğrafi dağılımlarını nedenleri ile birlikte araştıran bir bilim dalıdır. Örneğin depremlerin ortaya çıkması, buzul, rüzgâr ve akarsuların meydana getirdiği yer şekilleri jeomorfolojinin inceleme alanına girer.

b) **Klimatoloji (İklim Bilgisi):** Atmosfer içinde meydana gelen hava olayları ile yeryüzünde görülen iklim tiplerini ve bu iklim tiplerinin dünya üzerindeki coğrafi dağılımını inceler. Örneğin çöl iklimini ortaya çıkaran koşullar ve bu iklimin görüldüğü yerler klimatoloji bilimi kapsamına girer.

c) **Biyocoğrafya (Canlılar Coğrafyası):** Yeryüzünde yer alan bitki ve hayvanların coğrafi dağılımını ve bu dağılımı doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen fiziki koşulları inceler. Örneğin büyükbaş hayvanların dağılım alanları, bu dağılımı etkileyen çeşitli iklim koşulları ve yer şekillerinin etkisi biyocoğrafyanın konusunu oluşturur.

ç) **Hidrografya (Sular Coğrafyası):** Denizler, akarsular, göller ile yer altı sularının yeryüzünde dağılımlarını, çeşitli özelliklerini, oluşumlarını ve insan yaşamı üzerine etkilerini inceler.

1.1.2. Beşerî Coğrafya

Beşerî coğrafya, çevrenin insan yaşamına etkisi ve insanın mekânda yaptığı değişiklikleri inceleyen coğrafya ana bilim dalıdır. İnsanın değiştirdiği ve hâlen değiştirmekte olduğu yeryüzünün görünümünü analiz eder. Beşerî coğrafyanın alt bilim dalları incelendiğinde bunlar şu şekilde sıralanabilir:

a) **Nüfus Coğrafyası:** Yeryüzünde yaşayan insanların sayıları, dağılışları, hareketleri ve niteliklerinin neden sonuç itibarıyla dünya, ülke, bölge veya daha küçük yerleşim üniteleri bazında incelenmesidir. Toplam nüfus miktarı, nüfusun mekânsal dağılışı, nüfus hareketleri (iç ve dış göçler), doğum oranları ve hızları, nüfus teorileri ve politikaları ile nüfus değişiminde etkili olan sosyokültürel nedenler nüfus coğrafyası kapsamında ele alınır.

b) **Yerleşme Coğrafyası:** İnsanların yerleşme alanları, yaşam sahaları ve bunların çeşitliliğini, şekilsel ve normlar hâlinde dağılımını, gelişim süreçlerini ve günümüz kavramlarını da kapsayarak değerlendirir.

Şehirsel ve kırsal yerleşim alanlarının oluşmasında etkili olan doğal ve beşerî şartların neler olduğu ile yakından ilgilidir. Mekânsal organizasyonların ne şekilde yapılması gerektiği, fonksiyonlarının gelişmesinde etkili olan faktörler vb. konular yerleşme coğrafyası kapsamındadır.

c) **Siyasi Coğrafya:** Coğrafi etkilerin belli coğrafi özelliklere sahip bölgelerde ve sınırlarda yaşayan insan topluluklarının siyasi organizasyon gelişim süreçleri ile bu faktörlerin insan ve mekân üzerindeki etki ve sonuçlarını inceler.

ç) **Tarihî Coğrafya:** Coğrafi çevrenin tarihsel olarak incelenmesini kapsar. Tarihsel olaylarda coğrafi faktörlerin etkisi, coğrafi çevrede insan-mekân-zaman ilişkisi ve bu ilişkinin mekânsal dağılımında etkili olan faktörler tarihî coğrafya içerisinde incelenmektedir.

d) **Ziraat Coğrafyası:** Bir ekonomik faaliyet olan ziraat ile coğrafi faktörlerin insan-besin ilişkisi ve hayvan-bitki tarımı üzerindeki etkileri ziraat coğrafyasının konusudur. İnsan-mekân ilişkisi içerisinde zirai faaliyetlerin besin zincirindeki gelişmeler ziraat coğrafyası kapsamında incelenmektedir.

e) **Sanayi Coğrafyası:** Endüstri ve imalat sanayi olarak mekânın ekonomik yapısı, coğrafi faktörlerin mekâna etkisi ve sanayinin coğrafi dağılışının insan üzerindeki etkilerini inceler.

f) **Ticaret Coğrafyası:** Coğrafi faktörlerin etkisinde, ham madde-mamul madde üretimi, değiş-tokuş, ekonomik gelişmeler, dünya ticaret trendleri ve küresel değişimleri insan-mekân çerçevesinde inceler.

g) **Enerji Coğrafyası:** Tüketilen enerji kaynaklarının önemi, sürdürülebilirliği, alternatif enerji kaynakları, konvensiyonel (anlaşmaya dayalı) enerji kaynakları, üretim-tüketim oranları ve tüm bu süreçlerin oluşmasına neden olan coğrafi özelliklerin insan-mekân üzerindeki etkilerini ve sonuçlarını inceler.

ğ) **Turizm Coğrafyası:** Ekonomik faaliyetler içerisinde yer alan turizm, coğrafi koşulların ve faktörlerin büyük ölçüde etkisi altındadır. Bu faktörlerin insan-mekân ilişkisindeki nedenlerini ve sonuçlarını inceler.

h) **Ulaşım Coğrafyası:** Ulaşım, bütün beşerî faaliyetlerin gerçekleşmesinde önemli bir rol alır. Ulaşım fonksiyonları ve bunların önemini coğrafi faktörler ile çevresel etkiler açısından inceler. Kara, demir, deniz, hava yolu ulaşımı, boru hatları ile taşımacılık gibi ulaşım araçlarının insan-mekân üzerindeki etkilerini inceler.

Beşerî coğrafyanın yanı sıra turizmde de beşerî kaynaklar yer alır. Doğal coğrafi kaynakların dışındaki çekicilikler beşerî kaynaklardır. Turizmde beşerî kaynaklar kendi içinde tarihî, kültürel ve insan yapısı çekicilikler olarak üçe ayrılır.

a) **Tarihî Çekicilikler:** Turizmde beşerî kaynakların bir bölümünü tarihî çekicilikler oluşturur. Tarihî çekicilikler; geçmiş nesillerden bize miras kalan yapı, mekân ve diğer maddi varlıklardır.

Tarihî kaynaklar; geçmişte yaşamış insan topluluklarının yaşam biçimleri, inançları, mekân kullanımları ve gelişmişlik düzeylerini yansıtan kalıntılardır.

Turistlerin bir kısmı, geçmişteki sanat ve mimariye duydukları hayranlık nedeniyle tarihî kalıntıların bulunduğu yerleri ziyaret eder. Tarihî kalıntıları ziyaret etme nedenleri, geçmişe duyulan merak ve özlemdir.

İnsanlık tarihinde günümüze kadar ayakta kalabilen kalıntılar, insanlığın ortak tarihi olarak ilgi çeker. Örneğin dünya coğrafyası incelendiğinde Asya, Avrupa, Afrika ve Amerika'da çeşitli medeniyetlerin yaşadığı görülür. Mezopotamya başta olmak üzere (Görsel 1.2) Mısır, Aztek, İnka,



Görsel 1.2: Mısır kalıntıları

Maya, Çin, Akdeniz, Hint medeniyetlerine ait şehir kalıntıları, insanlık tarihinin önemli kalıntıları olarak en çok ziyaret edilen yerler arasındadır.

Bazı turistler için tarihî yapıların sanatsal ve mimari (dış görünümleri) özelliklerinden çok taşıdıkları tarihî anlam çekici gelmektedir. Özellikle arkeolojik sit alanları ve geçmişte önemli tarihî olayların yaşandığı yerler, tarihî çekicilikler olarak değerlendirilir. Örneğin Afyon'daki Kocatepe Atatürk Anıtı ve Kitabesi (Görsel 1.3), Kars'taki Sarıkamış Şehitliği, Çanakkale'deki Çanakkale Şehitliği (Görsel 1.4), Truva Harabeleri, Şanlıurfa'daki Balıklı Göl bu yerlerden bazılarıdır.

Tarihî çekicilikler, giderek daha geniş kitlelere hitap etmekte ve turizm pazarında önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu yerler, ziyaretçilerin hayal güçlerini etkiler ve farklı tarihî yerlere ziyaret yapmaları için onları motive eder. Tarih turizmine, genellikle eğitimli ve tarihe meraklı turistlerin ilgi duyduğu bilinir.

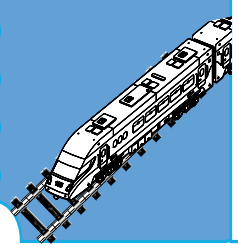


Görsel 1.3: Afyon Kocatepe Atatürk Anıtı ve Kitabesi



Görsel 1.4: Çanakkale Şehitliği

SIRA SİZDE



Verilen şehirleri ve bu şehirlerin simgesi hâline gelen ürünleri araştırınız. Araştırmanızın sonucuna göre şehirler ve ürünleri doğru şekilde eşleştiriniz.

ŞEHİRLER	ÜRÜNLER
KAHRAMANMARAŞ	PİYAZ
BURSA	KAŞAR PEYNİRİ
İZMİR	DONDURMA
GAZİANTEP	BAKLAVA
KARS	BOYOZ
	İSKENDER KEBAP

b) Kültürel Çekicilikler: Bir ülke ya da bölge halkının yaşam tarzı, gelenek görenek ve değer yargıları ile alışkanlıkları, din, dil, giyim kuşam, mutfak, mimarisi ve el sanatları gibi dışa yansıyan özellikleridir. Bu özellikler, kültür turizminin doğmasını sağlamıştır. **Kültür turizmi** ise insanların farklı kültürleri tanıma, bilgi ve deneyimini artırma, kültürel etkinliklere katılmak için yaptıkları seyahat ve konaklamalardır. Bu amaçlar için seyahat edenler, **kültür turisti** olarak adlandırılır. Kültür turistlerinin toplumsal statüleri, diğer turistlere göre daha yüksektir. Kültür turistleri; genelde iyi eğitimli, kültür düzeyi yüksek, satın alma eğilim ve güçleri iyi olan kişilerdir.

İnsanların kendi kültürlerinden farklı kültürleri görme ve tanıma merakı, kültür turizminin gelişmesini sağlamıştır. Turizmin tarihsel gelişimine bakıldığında farklı kültürlerin her zaman çekicilik oluşturduğu, kültürel seyahatlerin turizmin önemli bir parçası olduğu görülür.

Turizm faaliyetlerinin hemen hepsinde kültür unsurları yer alır. Turistler; gittikleri bölgelerin yerel mutfağını (Görsel 1.5a), giyim (Görsel 1.5b) ve müzik (Görsel 1.5c) vb. kültürel özelliklerini tanımak isterler. Küreselleşme, ulaşım ve haberleşmedeki gelişmeler, insanların farklı kültürleri görme, yerel kültürel özelliklere dayalı etkinliklere katılma isteklerini giderek artırmaktadır. Kültür turizmi, özgün kültürel kaynaklara dayanır ve ülkelerin tanıtımında büyük rol oynar. Kültür turizminin mevsimlik olma özelliği yoktur. Kültür turizmi yılın hemen her mevsiminde yapılan bir turizm faaliyetidir.

Günümüzde kültür turizmi içinde, etnik turizm ve **inanç turizmi** olarak adlandırılan turizm türleri ilgi çekmektedir.

Etnik Turizm: Belirli bir etnik grubun, özellikle uzak köşelerde kalmış egzotik toplumların hayatını, yaşam tarzını, kültürünü yerinde öğrenmek ve otantik deneyimler edinmek amacıyla yapılan seyahat ve konaklamadır.



Görsel 1.5a: Yöresel Türk mutfağı yemekleri



Görsel 1.5b: Yöresel kıyafet (Hırvatistan)



Görsel 1.5c: Otantik müzik enstrümanları (Azerbaycan)

c) **İnsan Yapısı Çekicilikler:** Beşerî kaynakların önemli bir bölümü, insan yapısı çekiciliklerdir. İnsanların eğlenme, dinlenme, yeme içme ve alışveriş gibi taleplerini karşılamak için düzenlenen etkinlikleri ifade eder. İnsan yapısı çekiciliklerin başlıcaları şunlardır:

- Dinlenme-eğlenme, özel düzenlenmiş etkinlikler
- İş toplantılarına katılma
- Eğlendirme amaçlı alışveriş etkinlikleri
- Sanat galerileri, konserler, festivaller, gösteriler ve müzeler gibi çekicilikleri ziyaret etme
- Akraba, eş dost ziyaretinde bulunma

Günlük yaşam koşullarının getirdiği bazı olumsuz etkilerden uzaklaşmak için şehirlerde çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirildiği alışveriş merkezlerine olan ilgi artmıştır. Bu çekim merkezlerinde sinema, spor olanakları, yeme içme yerleri, çeşitli eğlence mekânları ile ziyaretçilere uzun zaman geçirme fırsatı sunulur. Ayrıca oteller, parklar, açık ve kapalı spor alanları, kültür merkezleri, müzeler, alışveriş merkezleri, eğlence parkları gibi yeni alanlar özellikle çocuklu ziyaretçiler tarafından hoş vakit geçirmek için tercih edilir.

Eğlence parkları (Theme park) açık ya da kapalı geniş mekânlarda, insanları eğlendirmek, onlara hoş vakit geçirtmek için tasarlanmış, çok sayıda doğal ve beşerî özelliklerin taklit edildiği büyük eğlence merkezleridir (Görsel 1.6).

Dünyada bazı şehirler, belirli ürünleriyle ün kazanarak alışveriş turizminde çekim merkezleri hâline gelmiştir. Örneğin Venedik, el yapımı cam eşyaları; Hong Kong, elektronik eşyaları; Paris, giyim ürünleri; İstanbul ise alışveriş olanakları ile ünlüdür. Bu çekim merkezlerine ilgi duyan yerli ve yabancı ziyaretçilerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Özetle coğrafya, toplum ve mekânla ilgili birçok olayı kendi yöntemleriyle ele alır ve inceler. Toplum ve mekân sorunlarına çözümler arar ve bulduğu çözümleri sunar. Bu bakımdan, ülke ve bölgelerin kalkınmasında coğrafi çalışmaların önemli katkısı vardır. Coğrafya, araştırma ve incelemelerini yaparken fen bilimleri ve sosyal bilimlerden birçok bilim dalıyla (jeoloji, hidroloji, astronomi, meteoroloji, botanik, zooloji, istatistik, arkeoloji, tarih, sosyoloji, iktisat, yönetim, işletme vb.) ilişki içindedir. Coğrafya, bu bilimlerin sonuç ve bulgularından yararlanır. Elde edilen bu bilgiler, turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesine önemli katkılar sağlar.



Görsel 1.6: Eğlence parkı

1. UYGULAMA

COĞRAFYA VE TURİZM İLİŞKİSİ

AMAÇ: Coğrafya ile turizm ilişkisini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritası, internet, kırtasiye malzemeleri.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Sınıf mevcuduna uygun gruplara ayrılınız.
5. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemeleri ve dosya hazırlayınız.
6. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: TURİZM VE COĞRAFYA İLİŞKİSİNİ AÇIKLAMA

7. Bulunduğunuz coğrafi bölgenin yeme içme kültürü hakkındaki görsellerinden oluşan dosya hazırlayınız.
8. Bulunduğunuz coğrafi bölgenin yerel kıyafetleri hakkındaki görsellerinden oluşan dosya hazırlayınız.
9. Bulunduğunuz coğrafi bölgenin yöresel müzik aletleri hakkındaki görsellerinden oluşan dosya hazırlayınız.
10. Hazırladığınız görselleri arkadaşlarınızla gruplar arasında paylaşınız.
11. Görsellerden oluşan pano oluşturunuz.

Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

DEĞERLENDİRME	Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
	Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
	ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksiklerinizi tamamlayınız.

1.2. COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİ

Coğrafyanın turizmle ilgili olan alt dalı turizm coğrafyasıdır. Coğrafi özelliklerinin ilgi çekici olduğu yerlerde turizm hareketi başlar ve gelişir. Örneğin Antalya'nın turizm merkezi olması bir tesadüf değildir. Antalya; doğası, denizi, bitki örtüsü, tarihî eserleri ve kültürü ile görmeye, gezmeye değer birçok yere sahip olduğu için yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olmaktadır.

Turizm ile en fazla ilgili olan bilim dalı coğrafyadır. İklim, jeomorfoloji, bitki örtüsü, hidrografya, yerleşme, ekonomik faaliyetler gibi coğrafyanın asıl konuları turizmi doğrudan etkiler. Doğa bilimleri içinde yer alan jeoloji, botanik, zooloji, çevre bilimleri, ornitoloji (kuş bilim), meteoroloji de turizmle yakından ilgilidir.

1.2.1. Turizmi Etkileyen Coğrafi Etmenler

Turizm, coğrafyaya yakından bağımlı bir sektördür. Bu bağımlılık; bulunulan yerden başlanarak coğrafi etmenlerden iklim, jeomorfoloji, hidrografya, bitki örtüsü, yerleşme tarihi, ulaşım ve ekonomik faaliyetlerden kaynaklanır.

a) **İklim ve Turizm İlişkisi:** İklimin yaz ve kış turizmi gibi turizm tiplerinin oluşmasında önemli rolü vardır. İklim, turizm sezonunun yoğun veya durgun olmasını doğrudan etkiler.

Yaz mevsiminde ortalama deniz suyu sıcaklığının 18-20 derecenin üzerinde olduğu yerler, deniz turizminin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır (Görsel 1.7). Özellikle, soğuk ve serin iklimlerde yaşayan insanların güneşin olumlu etkilerinden yararlanmak için iklimin sıcak olduğu yerlere seyahat etmeleri bu turizmin gelişmesini sağlamıştır. Denize kıyıları olan yerlerde, deniz suyunun sıcaklığına bağlı olarak yüzme, sörf vb. deniz sporları yaygınlaşmıştır. İklim şartları, deniz suyu sıcaklığının belirlenmesinde oldukça önemlidir.



Görsel 1.7: Yaz turizmi

İklimle doğrudan ilişkili bir başka turizm tipi de kış turizmidir (Görsel 1.8). Özellikle kış aylarında kar yağışının yoğun olduğu ve karın uzun süre kaldığı bölgelerde kayak turizmi gelişmiştir.



Görsel 1.8: Kış turizmi

Kutuplardaki buzullar da iklime bağlı olarak gelişen kış turizmi açısından önemli çekim merkezidir. Günümüzde bu çekim merkezlerini görmek isteyenler için düzenlenen soğuk kutup turlarına yoğun ilgi olduğu görülür. Buzulların oluşması, bulundukları coğrafyadaki enlem ve iklime bağlıdır (Görsel 1.9).

Seyahat acenteleri, dünyanın farklı yerlerine iklim özelliklerini dikkate alarak tur programları düzenler ve programlarını duyurur. Örneğin Tayland'a seyahat için kasım ve şubat; Akdeniz kıyıları ise haziran, temmuz, ağustosta güneşlenmek isteyenler için oldukça uygundur.



Görsel 1.9: Buzullar

İklimin etkilediği diğer bir turizm çeşidi de sağlık turizmidir. Son yıllarda sağlık turizmi kapsamında bir tedavi yöntemi olarak klimatizm giderek yaygınlaşmaktadır. **Klimatizm,** açık ve temiz havanın şifa verici etkisinden yararlanmak için dağ istasyonları ve deniz kenarlarında uygulanan bir tedavi yöntemidir. Buna "temiz hava tedavisi" de denmektedir. Türkiye; iklimi, doğası, tarihi, insan kaynakları, teknolojik imkânları ve termal kaynakları açısından sağlık turizmi için oldukça avantajlı bir ülkedir.



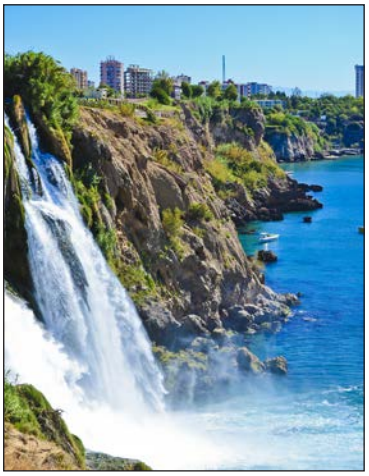
Görsel 1.10: Obruk

b) Jeomorfoloji ve Turizm İlişkisi: Jeomorfolojinin konusu; peribacaları, traverten, volkan, falez, obruk (Görsel 1.10), kanyon, mağara gibi yer şekilleridir. Gün geçtikçe insanların bu tür coğrafi yerleri gezme ve görme istekleri arttığı için yeni turizm rotaları belirlenmektedir. Özellikle görsel medyada belgesellerin yaygınlaşması, bu ilgiyi

daha da artırmış ve bu bölgeleri yeni turizm destinasyonu hâline getirmiştir. Jeomorfolojik açıdan ilgi çeken yerlere yönelik turizm, ''jeomorfoturizm veya jeomorfolojik turizm'' olarak adlandırılır. Jeomorfolojik şekillere göre volkan, mağara ve kanyon turizmi gibi alt gruplara ayrılır.

Yeryüzünde jeomorfolojik özelliği olan bazı bölgeler, Dünya Doğal Miras Listesi'ne alınarak korunmakta (Görsel 1.11a, b, c, d) ve bu bölgelerin turizm açısından sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

Jeomorfoturizm, mevsimlere deniz turizmi gibi bağımlı değildir. Bu nedenle, jeomorfolojik özelliği olan bölgelere yılın her mevsiminde seyahatler yapılır. Ayrıca bu turizm tipi; fotoğraf tutkunları için eşsiz, doğal çekimler yapmaya da fırsat sunar. Aynı turistler, özellikle farklı mevsimlerdeki farklı görünümleri fotoğraflamak için bu yerlere birden fazla seyahat ederler.



Görsel 1.11a: Falezler (Antalya)



Görsel 1.11b: Pamukkale (Denizli)



Görsel 1.11c: Büyük Kanyon (ABD)



Görsel 1.11d: Cennet Mağarası (Vietnam)



Dünya Mirası: UNESCO tarafından listelenen, özel kültürel veya fiziksel öneme sahip yerlerin (orman, dağ, göl, ada, çöl, anıt, kompleks veya şehir gibi.) her birine verilen addır.

Doğal Miras

• Doğal özellikler içeren fizikî veya biyolojik oluşumlar, estetik alan veya bilim alanında üstün evrensel değere sahip özellikleri olan oluşumlardır.

• Jeolojik veya fizyografik oluşumlar; tam olarak belirlenmiş tehlike altındaki bitki veya hayvan türlerinin habitatını oluşturduğu bilim ve muhafaza bakımından üstün, evrensel değere sahip özellikleri olan oluşumlardır.

• Doğal alanlar veya tam olarak belirlenmiş doğal alanların oluşturduğu bilim, muhafaza ve doğal güzellik bakımından üstün evrensel değere sahip özellikleri olan alanlardır.

• **Diğer Kategoriler:** Kültürel / karma miras

c) **Bitki Örtüsü ve Turizm İlişkisi:** Turizm, yalnız deniz-kum-güneş üçgeni olarak düşünülmemelidir. Oksijeni bol, görüntüsü güzel ormanlık ve yeşil alanlar da insanların ilgisini çeker. Özellikle büyük şehirlerin sıkıcı ortamlarından bunalanlar, doğada hoş vakit geçirmek ve dinlenmek için bu yerleri tercih ederler. Bu nedenle yeni yapılan konaklama tesislerinin orman içlerinde inşa edildiği görülür. Doğayla iç içe olan bu tesisler, turistler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Doğal yeşil alanların yanı sıra bilimsel olarak kurulan botanik bahçeleri de turizme katkılar sağlar. Bitki örtüsünün turizme sağladığı bu katkılara paralel olarak turizmin gelişmesiyle birlikte yeni ormanlar, parklar ve bahçeler düzenlenmektedir. Diğer taraftan, kentlerin görünür yerlerinde peyzaj düzenlemeleri (Görsel 1.12a, b) ile her mevsim değişik çiçekler ekilerek kentlere estetik güzellik kazandırılır.

Botanik, çiçek, orman, park ve bahçe turizmi bitki örtüsüne bağlı olarak gelişen turizm çeşitleridir (Görsel 1.13a, b).



Görsel 1.12a: Peyzaj düzenlemesi



Görsel 1.12b: Peyzaj düzenlemesi



Görsel 1.13a: Botanik bahçesi (Tayland)



Görsel 1.13b: Orman alanları



UNESCO Dünya Miras Listesi ve Türkiye

• UNESCO Dünya Miras Listesi'nde 1031 miras alanı bulunmaktadır. Bu alanların 802'si kültürel, 197'si doğal, 32'si karma miras alanıdır.

• UNESCO Dünya Miras Listesi'nde, Türkiye'nin 13 kültürel ve 2 karma olmak üzere 15 miras alanı bulunmaktadır.

• Türkiye envanter niteliğindeki geçici listede en fazla aday mirasa sahip devlet olma özelliğine sahiptir. 1 doğal, 2 karma ve 57 kültürel miras niteliği taşıyan alan bulunmaktadır.

• Karma Miraslar

Güllük Dağı-Termessos Millî Parkı (Antalya) 2000, Kekova (Antalya) 2000

• Doğal Miraslar

Tuz Gölü Özel Doğa Koruma Alanı (Ankara-Konya-Aksaray) 2013

Botanik turizmi; farklı bitki türleri ile donatılmış olan turistik alanları, konser, sergi ve diğer turistik faaliyetleri de kapsayan bir turizm çeşididir. Özel bitki türlerine yönelik olarak "endemik bitkiler turu" ve "şifalı bitkiler turu" şeklinde turlar düzenlenir. Bu turizm türüne tutkun olan turistlerin doğal çevreye zararı daha az olan aktivitelere katılma, doğal çevreyle iç içe vakit geçirme, dostlukları güçlendirme , yeni arkadaşlıklar edinme ve etnografik açıdan gözlem yapabilme gibi imkânları vardır. Bu imkânlara sahip olan turistler, doğa ve çevreye karşı çok daha duyarlıdırlar.

Botanik turizmi denilince yalnızca bitki türlerinin bulunduğu bir alanı gezmek ve görmek akla gelmemelidir. Bunun yanında, pek çok faaliyetin botanik turizm alanlarında gerçekleştirilmesi de botanik turizminin kapsamına dâhildir. Bu faaliyetler genel anlamda; bisiklet ile gerçekleştirilen geziler, doğada fotoğrafçılık, özel alanlarda kamp ve piknik yapmak, trekking (doğa yürüyüşü) ve bitki türlerinin gözlemlenmesi şeklinde sınıflandırılabilir.Bu faaliyetlerin botanik turizmine ait olan alanlarda gerçekleşmesi turizme katkılar sağlar.

Bahçe turizmi; kent içinde düzenlenmiş kültür bahçelerini (Japon bahçesi), parkları ve saray bahçelerini (İran'da Gülistan Sarayı'nın bahçesi) kapsar.

Rengarenk çiçeklerin yer aldığı kır, yayla, dağ ve tarlalar ise gün geçtikçe turizm açısından önemli çekim merkezleri hâline gelmiştir. Gül, lavanta, lale, safran tarlaları (Görsel 1.14) ilgi gören yerler arasındadır. Ülkemizde Konya'daki lale tarlalarına (Görsel 1.15), Tekirdağ ve Isparta'daki lavanta tarlalarına (Görsel 1.16) yönelik turizm amaçlı seyahatler giderek artmaktadır.

Orman turizmi açısından, karışık ağaç türlerinden oluşan ormanlar değil sedir (Görsel 1.17) ve sığla ormanı gibi tek bir ağaç türünden oluşan ormanlar önemlidir.

Ormanlar başta yağmur ormanları olmak üzere longoz, yaşlı ve kent ormanları gibi farklı özellikleriyle turistlerin ilgisini çeker. Dünyada orman turizmine konu olan en önemli ormanlar, "yağmur ormanları" olarak tanınan zengin ve yoğun bitki çeşitliliği olan ormanlardır.



Görsel 1.14: Safran tarlası (Kastamonu)



Görsel 1.15: Lale tarlası (Konya)



Görsel 1.16: Lavanta tarlası (Tekirdağ)



Görsel 1.17: Sedir ormanı (Afyon)

Çiçek turizmi; gül, lale gibi tek bir çiçek türüne yönelik olabileceği gibi kır, kıyı kumul, yayla ve alpin çiçekleri gibi birden fazla çiçek türünün yer aldığı farklı ortamların çiçeklerine de yönelik olabilir. Turizm açısından çiçeklerin doğal olarak yer aldığı kır, yayla ve dağların yanı sıra kültür bitkileri olan tarla çiçekleri de ilgi görmektedir. Kültür bitkileri arasında gül, lavanta, lale ve safran sayılabilir.

Safran, lavanta, gül, nergis, lale hasadı turları gibi "tarla çiçeği hasat turları" bu çiçeklerin toplanma mevsiminde yapılır. Türkiye'deki lavanta üretiminin %90'ı Isparta'nın Kuyucak köyünde gerçekleştirilir. Yapımında lavanta kullanılan çeşitli ürünler (sabun, çay, yağ, dondurma, kek, kahve vb.) yöre halkına ek gelir sağlar. Ayrıca bu köydeki bazı evler, pansiyon olarak düzenlenerek turizm sektöründe konaklama ihtiyaçlarını karşılamaktadır.



Görsel 1.18: Türkiye 2016 Expo Çiçek Festivali (Antalya)

Isparta'nın gülü, İzmir'in sarmaşığı (selluka), Balıkesir'in beyaz zambağı, Halfeti'nin siyah gülü turistlerin ilgisini çeker. Çiçek festivalleri de önemli turizm çekim merkezleri arasında yer alır. Ülkemizde; Antalya'da 2016 Expo Çiçek Festivali (Görsel 1.18), İzmir Bergama'da Papatya Festivali, Karabük'te Safran Festivali, İzmir Bayındır Çiçek Festivali, Elazığ'da Ters Lale Festivali ilgi gören festival örnekleridir. Hollanda'nın lale ve Japonya'nın kiraz çiçekleriyle (Görsel 1.19) çiçek turizminde ün kazandığı görülür.



Görsel 1.19: Tokyo kiraz çiçekleri (Japonya)

Dünyada doğal alanların gün geçtikçe azalması, bu alanların korunması zorunluluğunu beraberinde getirerek ekoturizmin doğması ve gelişmesini sağlamıştır.

Ekoturizm ise doğallığı bozulmamış alanlarda, manzara, doğal bitki örtüsü ve hayvanları, yerel kültürel özellikleri görmek, incelemek, öğrenmek, onların korunmasına ve doğru işletilmesine katkıda bulunmak amaçlı eğlendirme faaliyetlerini kapsayan turizm türü olarak tanımlanabilir. Ekoturizm öncelikle çevre bilincini ifade eder. Ekoturizmin amaçları şu şekildedir:

- Doğa, çevre ve yerel kültürlere duyarlı olmak
- Biyolojik çeşitliliği korumak
- Turizmin, çevre ve kültürel yapıya olumsuz etkilerini en aza indirmek
- Yerel toplumların refahını desteklemek
- İstihdam olanaklarını artırmak

Ekoturizmde turistlerin doğadan keyif almaları sağlanırken doğanın korunması için doğa dostu elektrikli araçlar (Görsel 1.20) kullanılarak da hedeflenen bir turizm anlayışıdır.



Görsel 1.20: Doğa dostu kiralık elektrikli araçlar (Rusya)

Doğal alanların korunmasında ekoturizm, önemli bir araç olabilir. Ekoturistler daha basit ve sade

hizmetlerle yetinerek çevresel etkileri minimize ederler. Ekoturizm, kitle turizmi gibi büyük yatırımlar gerektirmez; küçük yatırımlar ile turistlerin taleplerini karşılar.

Ekoturizmde hizmet ve ürün sunucuları daha çok, yerel girişimcilerdir (Görsel 1.21). Konaklama, gıda, araç kiralama, taksiler, rehberler, rekreasyon ve el sanatları yerel girişimcilerce karşılanır. Böylece, yerel halkın turizm faaliyetlerine katılma ve ondan faydalanma oranı diğer turizm şekillerinden daha yüksek olur. (Görsel 1.22a, b).



Görsel 1.21: Yerel halk ve ekolojik turizm (Tayland)



Görsel 1.22a: Ekolojik konaklama işletmeleri (Çin)



Görsel 1.22b: Geleneksel el sanatları (Özbekistan)

ç) Hidrografya ve Turizm İlişkisi: Hidrografya; yer altı ve yer üstü sularının oluşum ve dağılımlarını araştıran, bunların insan yaşamı üzerindeki etkilerini inceleyen bilim dalıdır. Bu bağlamda, akarsu, göl ve termal sular gibi su kaynakları turizme konu olduğundan hidrografya ile turizm arasında güçlü bir ilişki vardır.

Hidrografya özelliklerine sahip yerleri keşfetmek için yapılan seyahatlere yoğun ilginin olduğu görülür. İnsanların suyla ilgili faaliyetleri, su kenarlarında piknik yapma ve balık tutma ile başlamıştır. Yüzme, sörf, yelken gibi çeşitli su aktivitelerine yönelim zamanla olmuştur. Su sporları içinde akarsular, rafting için en çok tercih edilen su kaynakları olmuş; rafting, bir turizm tipine dönüşmüştür. Akarsularda yapılan raftingin (Görsel 1.23) yanı sıra yelken ve sörf yarışları (Görsel 1.24) da bu faaliyetlere örnek olarak verilebilir.

Su kaynakları, turizm açısından geçmişten günümüze kadar önemli olmuştur. Yüzmek ve güneşlenmek için uygun olan deniz ve kumsallar (plajlar), kıyı veya deniz turizminin gelişmesine



Görsel 1.23: Rafting (Manavgat)



Görsel 1.24: Sörf sporu (Çeşme)

katkı sağlamıştır. Günümüzün en yaygın turizm hareketi deniz kıyısına gitmektir. Denizin bulunduğu yerler; su ile ilgili çeşitli, eğlenceli etkinliklere olanak sağlamanın yanında doğal güzelliği, kıyı, kumsal ve çeşitli koylarıyla cazibe merkezleri hâline gelmiştir. Gerek uluslararası gerekse iç turizmde geleneksel olarak en popüler tatil şekli güneş-deniz-kum paket tatilleridir.

Özellikle tarihî önemi olan kentlerin içinden geçen akarsular, kıyılarındaki tarihî yapılarla gemi turizmine konu olur. Almanya ve Orta Avrupa'da Ren ve Tuna nehirlerinde düzenlenen gemi turları bu turizm tipine örnek olarak verilebilir (Görsel 1.25a, b).

Sıcak su kaynaklarının şifalı özelliği, geçmişten günümüze kadar insanların ilgisini çekmiş ve termal turizmin (kaplıca turizmi) gelişmesini sağlamıştır. Afyonkarahisar, Yalova (Görsel 1.26) ve Denizli (Görsel 1.27) termal turizmin geliştiği iller arasındadır.



Görsel 1.25a: Nehir turları (Almanya)



Görsel 1.25b: Nehir turları (Fransa)



Görsel 1.26: Kaplıca suları (Yalova)



Görsel 1.27: Doğal termal havuz (Denizli)

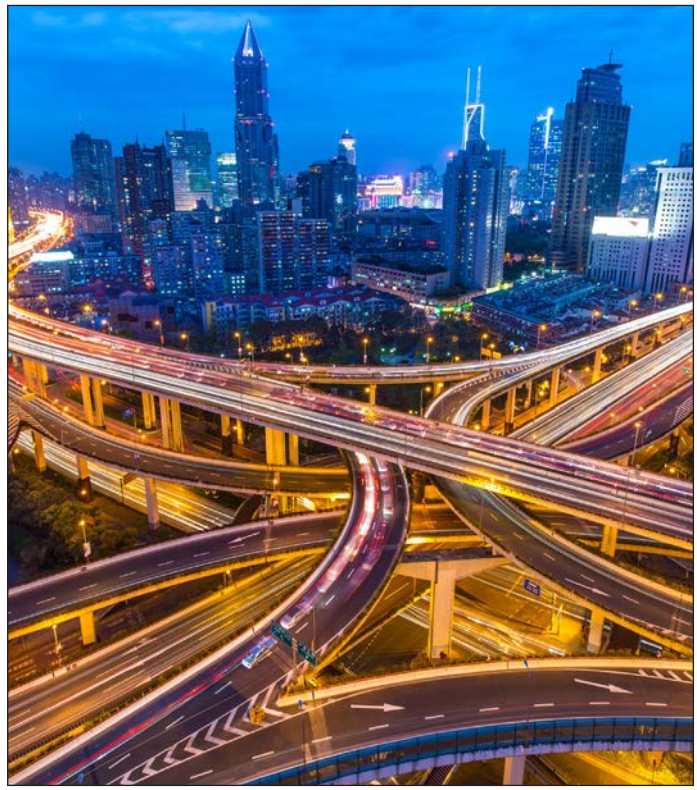
d) Yerleşme Tarihi ve Turizm İlişkisi: Beşerî coğrafyanın dalı olan yerleşme coğrafyası, yerleşmelerin oluşumu, gelişimi, kökenleri, geçirdiği değişimleri, fonksiyonlarını ve dağılışlarını inceler. Yerleşim coğrafyası, mesken ve yerleşim birimlerinin doğal ve beşerî çevre ile ilgisini araştırır. Gelişen turizm bölgelerine yönelik göçler, turizm kaynaklı yerleşmelerin artmasına neden olmaktadır. Bu bölgeler; yeni düzenlenen mahalle, cadde ve bulvarlar ile büyüyen kentler hâline dönüşmektedir. Turizm hareketlerinden dolayı gelişen bu kentlerde artan nüfus ve yapılaşmanın doğal çevreye olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır. Doğal kaynakların korunması, çevre bilincinin gelişmesi turizmin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir.

e) Ulaşım ve Turizm İlişkisi: Turizmin beşerî kaynakları arasında yer alan ulaşım olanakları, önemli kriterlerden birini oluşturmaktadır. Ulaşım ağının gelişmesi ile doğal ve kültürel kaynakların bulunduğu yerlere ulaşım kolaylaşmıştır. Turizm açısından çekim merkezleri olan bu yerlere ulaşım imkânları olmadığı takdirde turizmin gelişmesi mümkün değildir. Destinasyon alanına kolay ulaşılabilir olmanın yanı sıra ulaşımın hızlı, güvenli ve ucuz olması da turizm faaliyetlerini etkileyen faktörler arasındadır.

Bu nedenle otoyollar, duble yollar, havalimanları, deniz ve demir yollarının varlığı turizmin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır (Görsel 1.28).

Kara yolları, ulaşım açısından turizmin en önemli unsurudur. Dünyanın birçok destinasyon alanının turizme açılması, kara yollarının gelişmesi ile mümkün olmuştur. Diğer ulaşım araçlarıyla gidilemeyen yerlere kara yoluyla gidilir. Kara yolları turistlere istedikleri yerde duraklama olanağı verdiği gibi turistlerin şehir içinde ve çevresinde gezme olanağını da sağlar.

Deniz yolları, yüzen otel niteliğindeki gemiler sayesinde kitle turizminin gelişmesini sağlamıştır. Konaklama, yeme içme, eğlence ve alışveriş imkânlarının bulunması gemi turizmine olan ilgiyi artırmıştır. Gemi turizmi sadece denizlerde değil nehir ve göllerde de yapılmaktadır.



Görsel 1.28: Gelişmiş kara yolu ağı (Çin)

Belirli hatlar üzerinde çok sayıda turist taşıma özelliğine sahip olan demir yolları da turistler için uygun tarifeler uygular. Demir yolları, diğer ulaşım imkânlarına göre daha ekonomik olmasına rağmen hız ve konfor açısından turizmde diğer ulaşım seçenekleriyle rekabet edememektedir.

Hızlı seyahat etme olanağı sağlayan hava yolu, uzak ülkelere turların düzenlenmesi ile turizmin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Günümüzde bu hız avantajı, seyahat acentelerine farklı yerlere tur programları düzenlemek için alternatifler sunmaktadır. Bu sayede her yıl hava yolu ile seyahat eden turistlerin sayılarında artışlar olduğu gözlenmektedir.

Turizm gelirlerinin artması, sağlıklı ulaşım ağlarının organize edilmesiyle işlerlik kazanır. Bu nedenle, devlet politikaları arasında turizmi geliştirmeyi hedefleyen ülkeler için ulaşım yatırımları oldukça dikkatle planlanmalıdır. Bunların yanı sıra ulaşımı kolaylaştıracak köprü, tünel, viyadük inşası ve var olan yol sistemlerinin iyileştirilmesi ulaşım politikalarının hedefleri arasında olmalıdır.

f) Ekonomik Faaliyetler ve Turizm İlişkisi: Turizmin coğrafya ile ilişkisi, arazi kullanım şekli ve turizm tiplerinin belirlenmesini sağlamaktadır. Turizm sektörünün gelişme gösterdiği ülke, bölge ve yörelerde turizm gelirleri de artar. Turizm gelirleri, özellikle dış finansman kaynaklarına gereksinim duyan gelişmekte olan ülkeler açısından büyük öneme sahiptir. Turizm alanında doğru yapılan yatırımlar, yüksek düzeyde döviz girdisi sağlar. Turizm, gelişim ve talebin yoğunluğuna bağlı olarak ekonomide istihdam etkisi yaratır. Ayrıca, yarattığı etkiler sayesinde dolaylı olarak da diğer kesimlerde istihdam ve gelir düzeylerini yükseltir.

Coğrafya; turizmle ilgilenen diğer bilimlerden farklı olarak arazi çalışmaları, gözlem, inceleme, ölçme, fotoğraflama, anket uygulamaları, görüşme vb. yöntemlerle veriler elde eder. Bu veriler; harita, grafik, resim, tablo biçiminde neden sonuç ilişkisi içinde kendine özgü bakış açısıyla çok boyutlu olarak değerlendirilir. Araştırma yöntemlerinin sonuçları da turizm sektöründe veri tabanı oluşturur ve sektörde yatırım planlamalarının alt yapısını oluşturur.

2. UYGULAMA



COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİ

AMAÇ: Turizm mevzuatına göre coğrafya ile turizm ilişkisini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritası, internet, kırtasiye malzemeleri.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemelerini ve dosyanızı hazırlayınız.
5. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: COĞRAFYANIN TURİZME ETKİLERİNİ AÇIKLAMA

6. Bulunduğunuz bölgenin jeomorfolojik özelliklere sahip olan önemli yerlerin turizm faaliyetlerine etkilerini araştırınız.
7. Araştırma konularını sunum hâline getiriniz.
8. Sunumlarınızı gruplar hâlinde arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.
9. Görsellerden oluşan pano oluşturunuz.

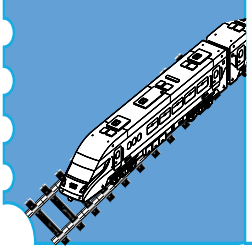
Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

DEĞERLENDİRME

Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksiklerinizi tamamlayınız.

SIRA SİZDE



Çevreye saygılı olan ve son yıllarda seyahatseverler tarafından yoğun ilgi gören ekolojik konaklama tesislerinde bulunması gereken özellikleri araştırınız. Araştırmanızın sonuçlarını beş madde hâlinde yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.

1.3. TURİZMİN COĞRAFYA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

İnsanları seyahat etmeye yönelten etmenlerin başında fizikî (mekânsal) ve kültürel farklılıkları insanların görme isteği gelir. Bir yer veya bölgenin turizm açısından çekici olmasında coğrafi özellikler oldukça önemlidir. Yeryüzündeki coğrafi ve kültürel farklılıklar çekicilik oluşturur, insanları turizm hareketlerine yönlendirir. Bu çekiciliklere bağlı olarak çok çeşitli turizm türleri ortaya çıkmıştır. Örneğin dağ, yayla (Görsel 1.29), göl, tarihî eserler, yeme içme (gastronomi) (Görsel 1.30), eğlence bu turizm çeşitlerindendir.



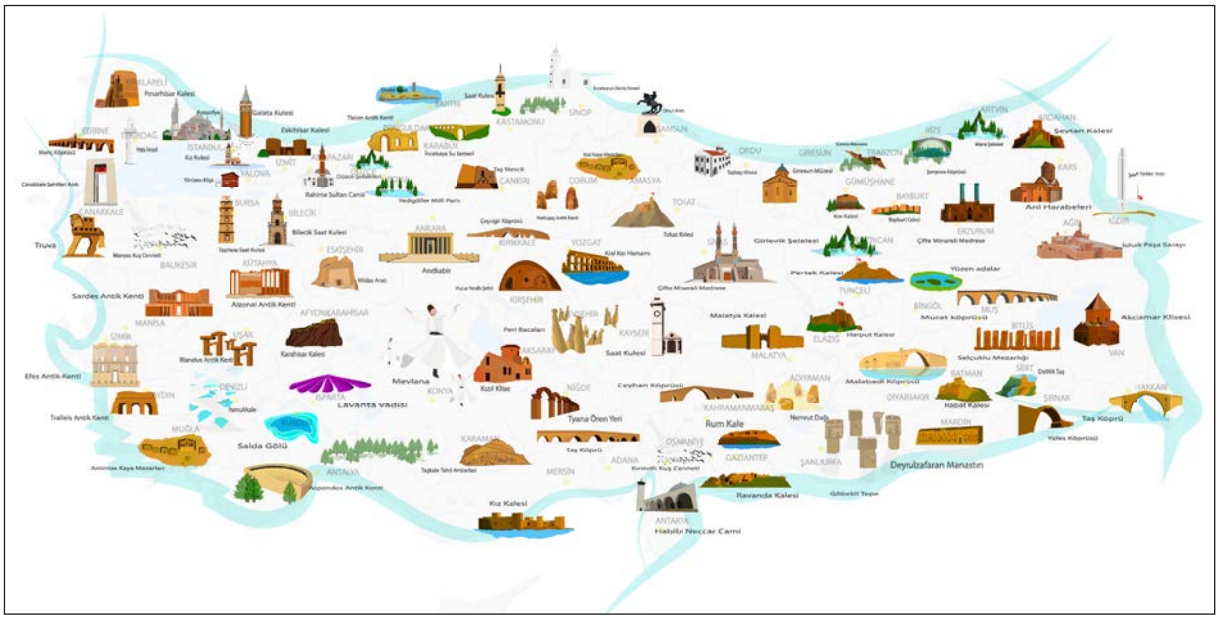
Görsel 1.29: Dağ ve yayla turizmi

Turizm çeşitlerinin gelişmeye başladığı yerlerde konaklama tesisleri; yollar, peyzaj düzenlemeleri, yeme içme ve eğlence mekânlarının yapılmasıyla o yerlerin coğrafyası üzerinde değişiklikler meydana getirir.



Görsel 1.30: Yeme içme turizmi (gastronomi)

Türkiye'nin turizm coğrafyası incelediğinde, her bölgesinin tarihî, kültürel ve doğal kaynaklar açısından oldukça zengin olduğu görülür (Görsel 1.31).



Görsel 1.31: Türkiye'deki doğal, tarihî ve kültürel yerler

Turizme kaynaklık eden doğal (Görsel 1.32a, b) ve kültürel çekiciliklerin (Görsel 1.33a, b) yeryüzünün değişik bölgelerinde ve farklı coğrafi özelliklerde yer alması, turizm ve coğrafyayı bir araya getirir. Yeryüzünde değişik coğrafi görünümlerin ortaya çıkmasında turizmin önemli rolü vardır. Bu bölgelerdeki doğal çevreyi, beşerî ve ekonomik özellikleri coğrafya inceler. Turizme konu olan doğal ve kültürel çekiciliklerin korunması, devamlılığının sağlanması, sürdürülebilir bir turizm yaklaşımının benimsenmesi de turizm coğrafyasının konuları arasındadır.



Görsel 1.32a: Doğal çekicilikler (Ulubey Kanyonu, Uşak)



Görsel 1.32b: Doğal çekicilikler (Titus Tüneli, Hatay)



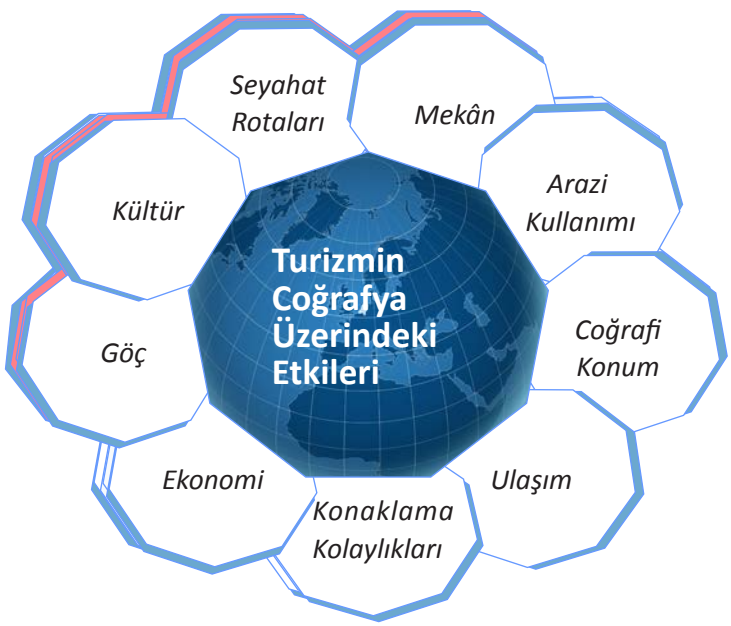
Görsel 1.33a: Kültürel çekicilikler (yöresel el sanatları, kilim dokuma) (Uşak)



Görsel 1.33b: Kültürel çekicilikler (yöresel el sanatları, bakır işçiliği) (Gaziantep)

1.3.1. Turizmin Coğrafya Üzerindeki Etkileri

Turizmin mekâna etkileri ve farklı coğrafi görünümlerin ortaya çıkmasındaki rolü, coğrafyanın ilgi alanı içerisinde yer alır. İyi bir turizm organizasyonu için çekim merkezleri, ulaşım olanakları, (Şekil 1.2) konaklama yerleri, yeme içme ve eğlence mekânlarının yer seçimi önem taşır. Turizmle ilgili çekicilik, ulaşım ve konaklama gibi başlıca unsurlar ve bunların mekânsal ilişkileri coğrafyanın araştırma konularıdır.



Şekil 1.2: Turizmin coğrafya üzerindeki etkileri

a) Turizm faaliyetleri, doğal bir çevrede gerçekleşir. Bölgesel ve yöresel coğrafya araştırmaları turizm planlamaları için temel bilgileri sağlar. Yörede turizm tipi, fizikî ve kültürel coğrafyaya göre belirlenir. Yeni yapılacak liman, havaalanı gibi ulaşım sistemlerinin yer seçimi coğrafyaya göre belirlenir. Ayrıca, turizm faaliyetlerinden dolayı olumsuz etkilenecek, korunacak doğal alanların belirlenmesinde de coğrafyadan faydalanılır. Kıyı, termal kaynak, yayla ve dağların turizme açılması için planlama yapılması gereklidir.

b) Coğrafyanın bir alt dalı olan turizm coğrafyası; yeryüzündeki doğal ve beşerî kaynakların turizm özelliklerinin belirlenmesi, turizm bölgelerinin özellikleri, dağılışları ve turizm olayına bağlı mekânsal ilişkilerini konu edinmektedir.

Mekânın turizme yönelik düzenlemesi, mevcut arazi kullanım şekilleriyle uyumlu olmalıdır. Bu yerler, çevre halkının önceden tarım ya da hayvancılık yaptığı alanlar olabilir. Planlamalarda yerli halkın ekonomik faaliyetlerine mutlaka yer verilmelidir. Çevre düşünülmeden yapılan turizm planlaması çevrecilerin tepkisini çekebilmektedir. Turizm planlaması yapılırken turizm, bir mekânda yoğunlaştırılmamalı; farklı mekânlara dağıtılmalıdır. Yoğunlaşmayı önleyen bir diğer planlama, turizmin yıl içinde zamanla dağılımıdır. Turizm destinasyonlarında doğal ve kültürel tahribi önlemek için taşıma kapasitesi hesaplanarak turist, çevrede diğer yerlere yönlendirilmelidir.

c) Konaklama tesislerinin kuruluş yerlerinin seçiminde coğrafyadan faydalanılır ve topoğrafya kullanılır. Örneğin dağlık bir alanda bulunan konaklama tesisinin yanına kayak merkezi (Görsel 1.34) kurulurken pistlerin, teleferik ve telesiyej gibi mekanik tesislerin kuruluş yerlerinin seçiminde coğrafi bilgiler kullanılır.



Görsel 1.34: Dağ oteli ve kayak merkezi (İsviçre)

ç) Turizmin araziyi çok yönlü kullanan bir faaliyet olması nedeniyle arazinin turizm planlaması mutlaka yapılmalıdır. Turizm planlaması aşamasında, elde edilen coğrafi sonuçlar mutlaka kullanılmalıdır. Coğrafya, turizme açılacak alanların belirlenmesinde ve bunların hangisinin öncelikle turizme açılacağı konusunda bilgi verir. Turizm, arazi kullanımı üzerinde de etkili olur. Turizm bölgelerinde; konaklama, yeme içme, eğlence tesisleri ve yeni yollar, alt ve üst geçitler, kavşaklar ve çevresindeki düzenlemeler ile arazi kullanımı çeşitlenir.

Günümüzde birçok ülke, turizmi bir kalkınma stratejisi olarak görmekte ve turizm yatırımlarına önem vermektedir. Arazi kullanımındaki değişimler, turizmin geliştiği bölgelerde, çekicilik oluşturarak bölgelerin farklı bir mekânsal görünüm kazanmasını sağlar.

Turizmin geliştiği yerlerde, arazi kullanımında değişiklikler oluşabilir. Örneğin Antalya'ya bağlı Aksu ilçesindeki seraların yer aldığı alanlara konaklama tesisleri yapılmış ve burası turizm bölgesi ilan edilmiştir.

d) Turizmin geliştiği yerlerde tarım ve orman alanları içine konaklama tesisleri, kara yolları, hava alanları vb. tesisler yapılmaktadır. Özellikle tatil konutlarının ve konaklama işletmelerinin yaygınlaşması, tarım alanlarını daraltmaktadır. Turizm, özel yöresel ürünlerin yetiştirildiği tarla ve bahçe sahiplerinden turizm tesisleri yapımı için bu arsaların satın alınmasına yol açmıştır. Bu durum, bu özel ürünlerin üre-

timini zamanla azaltmıştır. Örneğin muz, zeytin, portakal, mandalina gibi ürünleri yetiştiren yerel halkın arazileri turizmciler tarafından satın alınarak turizm tesisleri yapılmıştır (Görsel 1.35).

e) Turizmi etkileyen en önemli doğal çevre özelliklerinin başında coğrafi konum, iklim ve bitki örtüsü yer alır. Bir bölgede turizm faaliyetlerinin devamlılığının sağlanması için bölgenin çekici konumda olması gerekir. Coğrafi bilgiler sayesinde bir yörenin diğerlerinden farklı ve çekici turizm özellikleri belirlenir. Dolayısıyla turizme ne şekilde kaynaklık edileceğine de coğrafya karar verir. Coğrafyanın dikkate alınmadığı bölgelerde yapılan turizm faaliyetlerinin sonucunda, doğal ve kültürel çekicilikler zarar görebilir, çeşitli sorunlar yaşanabilir. Bu nedenle coğrafya bir bölgenin turizm potansiyelinin belirlenmesinde ve sürdürülebilir turizmin planlamasında önemli rol oynar (Görsel 1.36). Turizm coğrafyası, sadece günümüzdeki arazi kullanımı ve coğrafi kaynakların turizm amaçlı kullanımı ile ilgilenmez. Aynı zamanda gelecekte coğrafi kaynaklarda ortaya çıkabilecek değişiklikleri, bu değişikliklerin turizme etkilerinin analiz edilmesini de inceler.

f) Bir bölgedeki turizmin gelişmesinde, konaklama kolaylıkları, turizmin altyapısı oldukça önemlidir ve bunlar coğrafyayı yakından ilgilendirir. Turizmin önemli unsurlarından biri de ulaşımdır. Seyahat edenlerin gidecekleri yere kolay bir şekilde varmaları için kullanacakları çeşitli ulaşım araçlarının (demir, hava, kara, deniz yolu vb.) organizasyonlarının iyi planlanmış ve hazır bekletilmesi gerekir (Görsel 1.37). Bölge, turistin farklı beklentilerine cevap verecek şekilde yapılandırılmış olmalıdır.



Görsel 1.35: Tarım arazileri ve turizm tesisleri



Görsel 1.36: Doğal ve tarihî çekicilik (Nemrut, Adıyaman)



Görsel 1.37: Deniz yolu ile seyahat (Alanya, Antalya)

g) **Turizm,** seyahat edenler için sosyal; turizm sektöründe hizmet verenler için ekonomik bir faaliyettir. Turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirler, ülkelerin ödemeler dengesinin sağlanmasına (döviz gelir gider dengesi) katkıda bulunur. Döviz gelirleri sayesinde istihdam ve üretim artar. Turizmin ülke ekonomileri üzerindeki olumlu etkileri sayesinde birçok ülke, dünya turizminden daha fazla pay almak için kıyasıya rekabet hâlindedir. Turizm, yerel ve bölgesel kalkınmanın yanı sıra farklı sektörlerin de gelişmesine katkı sağlar ve üretimle istihdamı artırır. Örneğin yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan satın almalar gıda sanayisine, ulaşım ve araç kiralama talebi otomotiv sanayisine, konaklama tesislerine dekorasyon ve tekstil ürünlerinin satın alınması tekstil ve mobilya sektörlerine katkı sağlar.

Diğer taraftan, düşük gelir seviyesine sahip olan kırsal kesimlerde turizmin geliştirilmesi, istihdam ve ekonomik gelişme sağlayarak bölge halkının gelirlerini artırır. Böylece turizm, bir ülkede bölgelerarası gelir dağılımındaki eşitsizliğinin giderilmesine de katkıda bulunur.

Turizmin ekonomik yararlarının gerçekleşebilmesi, hükümetlerin turizm politikalarına ve turizm geliştirme projelerini uygulama ve denetleme yeteneklerine bağlıdır.

Turizm; başarılı bir tanıtım kampanyasından bir ya da iki yıl sonra büyük gereksinim duyulan döviz gelirini sağlayabilen, gelir ve istihdam artışı yaratabilen bir endüstridir. Bu turizm yatırımının getiri sağlamadan önceki hazırlık dönemi, diğer endüstrilerdeki yatırımlara oranla çok daha kısadır.

ğ) Turizm; tarım, sanayi ve hizmet sektörü üzerinde etkindir. Turizmin gelişmesine paralel olarak gelir etkisinin artması, tarım sektöründe üretim kalitesinin artması, standardizasyonun sağlanması ve kaliteli ürünün kendi değerini bulmasına yardımcı olur. Bunların dışında, çiftçilerin yaz aylarında arazilerini kamping ve karavan turizmine açması, tarım sektöründe görülen mevsimlik işsizliği turizmin gidermesi, turizmin tarım sektörüne etkileri olarak sayılabilir. Gıda, içecek, dokuma, giyim gibi sanayi kollarında üretilen malların turistik standartlara uygun olmasına çalışılır. Ara malı üreten sanayilerde ise özellikle deri ve deri mamulleri (Görsel 1.38), cam, seramik, sıhhi tesisat, demir ve çelik sanayilerinde turizmden kaynaklanan ek talep nedeniyle önemli gelir artışları sağlanır.



Görsel 1.38: Giyim sektörü (deri ürünleri)

h) Turizm endüstrisi; öğrenilmesi kolay, yeni ve çeşitli işler sağlayarak vasıfsız iş gücü için geniş istihdam olanakları yaratır. Gelişmekte olan çoğu ülkede kırsal kesimden kentlere göç ve işsizlik önemli sorunlar olduğundan turizm endüstrisi, gerek yatırım gerekse işletme aşamalarında yarattığı yeni iş olanakları ile bu sorunların çözümüne katkı sağlar. Turizm endüstrisinde istihdam ve yatırım oranı, diğer endüstrilere oranla oldukça yüksektir. Uluslararası turizm hareketlerinin gelişmesi; gelişmiş ülkelerden, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru bir gelir dağılımı doğurur.

ı) Turizm, gelişmekte olan bir ülkenin sosyal ve kültürel zenginliklerine dikkatleri çekeceğinden geleneksel törenlere, örf ve âdetlere, bölgesel giysilere ve el sanatlarına yeniden önem verilir. Bu gelişme bir ülkenin kültürel geçmişine olan ilginin yeniden canlandırılmasını sağlar ve halkın kendine güvenini ve öz benliğine olan saygısını artırır, aynı zamanda halka önemli ölçüde gelir getirir.

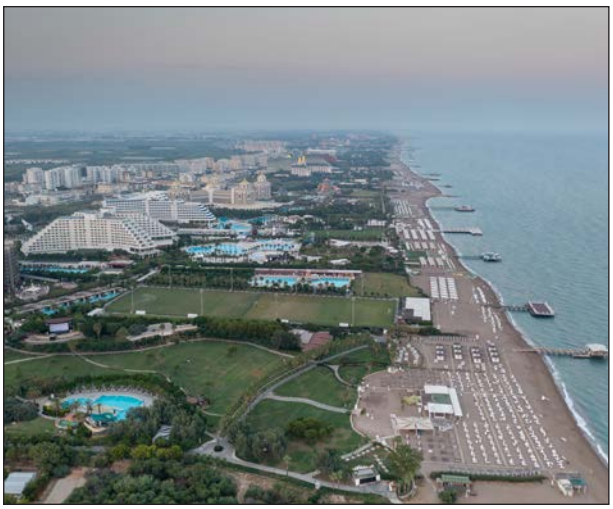
i) Turizmin önemli etkilerinden biri de kültürel etkidir. Turistler, ziyaret ettikleri yerleri kültürel olarak etkiler. Dolayısıyla turizm, yer aldığı mekânı hem şekil hem de kültür olarak etkileyip değişime uğratmaktadır. Turizm coğrafyası; mekânı şekillendiren, biçimlendiren bir faktör olarak turizmi konu edinir.

j) Turizmin etkilediği diğer üretim sektörleri, cari tüketimle ilgili ekmek, et, manav, bakkaliye; donatım sanatlarıyla ilgili elektrik, boya, inşaat işçiliği; konforla ilgili moda, spor malzemeleri, parfümeri, çiçekçilik; yardım ve güvenlik hizmetleriyle ilgili banka, sigorta, sağlık tesisleri ve lüks hizmetlerle ilgili kuyumcu, gece kulübü, sauna gibi sektörlerdir. Turizmin gelişmesi ile birlikte bahsedilen üretim sektörleri gelişir ve bu sektörlerin gelirleri artar.

k) Turizmin geliştiği bölgeler, çekim gücü oluşturarak başka bölgelerden göç alır. Turizmin geliştiği bölgelere yönelik göçler; göç alan yerlerin hızla büyümesine, mevsimlik ve kalıcı nüfus hareketlerine neden olur.

Kırsal turizmin geliştiği yerlerde ise turizmin sağladığı istihdam ve ekonomik gelişme, şehirlere doğru göçü engeller; şehirlerden turizmin geliştiği kırsal kesimlere göçü özendirir. Bir bölgede turizmin gelişmesine bağlı olarak gerçekleşen göç, nüfus artışı ve nüfus dağılımının değişikliğe uğraması, turizm coğrafyasının ilgi alanına girer.

l) Turizme kaynaklık eden çeşitli doğal ve kültürel çekicilikler, ülke ve bölgelere göre farklı özelliklere sahiptir. Bu çekiciliklerin belirlenmesi ve turizme nasıl kaynaklık edeceği, turizm coğrafyasının başlıca konularından biridir. Belirli çekiciliklerin ve buna bağlı turizm şekillerinin belirli bölgelerde toplanması, o yerlere farklı görünüm kazandırarak buraların turizm bölgeleri (Görsel 1.39) olarak ortaya çıkmalarını sağlar. Farklı turizm çeşitlerinin ortaya çıkardığı bölgelerin özellikleri ve bu bölgelerin yeryüzündeki dağılışları turizm coğrafyasının konuları arasındadır.



Görsel 1.39: Oteller Bölgesi (Belek, Antalya)

m) Turizm bölgelerinde doğrudan turiste yönelik faaliyetler, turistlerin talepleri, taleplerindeki değişimler, yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, meslekleri, harcama güçleri ve tatillerini geçirmek için gittikleri yerleri tercih etme nedenlerine yönelik çalışmalar, ülkelerin turizm planlaması (Görsel 1.40) ve yatırımları açısından önem taşımaktadır.



Görsel 1.40: Planlama çalışmaları (2022, Dubai Turizm Fuarı)

n) Turizm; çok sayıda sektörle ilişkili, kırılgan bir ekonomik faaliyet olduğu için yakın ve uzak çevresindeki sosyal ve siyasal olaylardan etkilenir. Terör, savaş, salgın, doğal afetler, etnik ve kültürel çatışmalar, ekonomik kriz, uluslararası anlaşmazlıklar, ulaşım sorunları vb. birçok faktör turizmi olumsuz etkiler. Sözü edilen olaylar nedeniyle turizm talebinde meydana gelen dalgalanmalar ve beraberinde getirdiği etkiler turizm coğrafyasının konuları arasındadır.

o) Yurt içi ve dışı turizmde ilgi çekecek seyahat rotalarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Günümüzde dünya üzerinde yeni seyahat rotaları keşfedilmektedir. Turistlerin ilgisini çeken seyahat rotalarının araştırılması ve haritalandırılması da turizm coğrafyasının ilgi alanıdır.

ö) Turizmin mekânlar üzerinde dolaylı bir etkisi vardır. Turizm hareketleri ile istihdam ve yatırımların artması, şehirlerin değişimini hızlandırır. Turizmin ülkeler ve şehirler için olumsuz etkileri de olabilmektedir. Ekonomik getirinin yüksek olması nedeniyle bu olumsuz endişelere rağmen ülkeler ve şehirlerin turist çekmek için her fırsatı değerlendirdikleri görülür. Geniş katılımlı, daha çok uluslararası düzeydeki konferans, kongre, fuar, festival, Olimpiyat Oyunları (Görsel 1.41) vb. büyük düzenlemeler turist çekmede önemli rol oynar. Bir yerleşme için büyük düzenlemelerin dünya çapında olması gerekmez, daha küçük ölçekteki yerlerde kendi turizm endüstrilerini geliştirmek üzere yörenin bir özelliğine dayanan düzenlemeye (kiraz, kayısı, sarımsak, çilek festivali, deve, boğa güreşi vb.) ilginin arttığı görülmektedir.



Görsel 1.41: Olimpiyat Oyunları'ndan bir kare

Turizm coğrafyası alanında yapılan çalışmaların dünyada ve Türkiye'de dikkat çekici hızla geliştiği görülmektedir. Bu çalışma alanı; turizme konu olan veya potansiyel durumdaki değerlerin mekânsal dağılımları, insan ve mekân üzerindeki etkileri gibi konular üzerine odaklanır.

Turizm coğrafyası, araştırmaları ile herhangi bir yerin turizm açısından potansiyelinin belirlenmesinde etkilidir. Turizm potansiyeline sahip olan alanların değerlendirilmesi için envanter hazırlanmasını sağlar ve aynı zamanda mekânsal analizler konusunda da çalışmalar yapar. Diğer bilimler ise arz ve talep analizleri ile bu konuya katkıda bulunmaktadır.



Türkiye Millî Ampute Futbol Takımı, Türkiye'yi ampute futbol müsabakalarında temsil eden takımdır. 2003 yılında kurulmuştur. 2017 ve 2021 yıllarında Avrupa Ampute Futbol Şampiyonu olan takım, 2022 yılında İstanbul'da düzenlenen Ampute Futbol Dünya Kupası'nda birinciliği elde ederek dünya şampiyonu olmuştur.

Sonuç olarak turizm coğrafyası turizmin gelişmesi için önemli bir çalışma alanıdır. Potansiyel turistik alanların belirlenmesi ve listelerin oluşturulması konusunda önemli araştırmalar yapılmaktadır. Turizm coğrafyası; çevresel etkiler ve turizmin sosyo-ekonomik boyutları üzerine araştırmalar yaparak turizmde sürdürülebilirlik araştırmaları yürütmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar, ulusal kalkınmanın yanında ve bölgesel kalkınmaya yönelik stratejiler geliştirmekte ve politika önerileri sunmaktadır.

3. UYGULAMA



TURİZMİN COĞRAFYA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

AMAÇ: Turizm mevzuatına göre coğrafya ile turizm ilişkisini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritası, internet, kırtasiye malzemeleri.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Sınıf mevcuduna uygun gruplara ayrılınız.
5. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemeleri ve dosya hazırlayınız.
6. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: TURİZMİN COĞRAFYA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ AÇIKLAMA

7. Bulunduğunuz bölgedeki coğrafyaya turizm faaliyetlerinin ekonomi, göç, nüfus hareketleri, şehirleşme açısından olumlu ve olumsuz etkilerini araştırınız.
8. Araştırma konularını sunum hâline getiriniz.
9. Sunumlarınızı arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle gruplar hâlinde paylaşınız .

Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

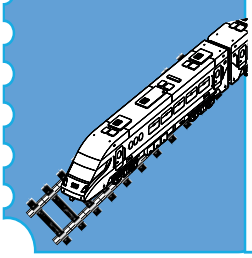
DEĞERLENDİRME

Kriterler	İş İçin Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan

ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:	Numarası:	İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:		İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksiklerinizi tamamlayınız.

SIRA SİZDE



2021 yılı Dünya Turizm Örgütü [World Tourism Organization (UNWTO)] verilerine göre turizm gelirlerinde artış olan beş ülkeyi artış oranına göre sıralayınız.

1.
2.
3.
4.
5.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. I. İklim
II. Yeryüzü şekilleri
III. Nüfus
IV. Bitki örtüsü

Coğrafyanın başlıca konuları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) I-II-IV D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

2. Aşağıdaki bilim dallarından hangisi turizm faaliyetleri ile ilgili değildir?

A) Astronomi
B) Ekonomi
C) İşletme
D) Pazarlama
E) Tarih

3. Aşağıdakilerden hangisi fiziki coğrafya içerisinde yer almaz?

A) Jeomorfoloji
B) Tarihî yapılar
C) Klimatoloji
D) Biyocoğrafya
E) Hidrografya

4. Aşağıdakilerden hangisi beşerî coğrafyanın alt bilim dalları arasında yer alır?

A) Nüfus coğrafyası
B) Biyocoğrafya
C) Fiziki coğrafya
D) Jeomorfoloji
E) Kimya

5. Türkiye'nin sağlık turizmi açısından avantajlı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) İklim
B) Doğa
C) Tarih
D) Ulaşım kolaylığı
E) Kültür

6. Aşağıdakilerden hangisi turizmde beşerî kaynaklar içerisinde yer alan kültürel çekiciliklerdendir?

A) Dil
B) Giyim kuşam
C) Mimari
D) Gelenek ve görenekler
E) Nüfus

7. Aşağıdakilerden hangisi ekoturizmin amaçları arasında yer almaktadır?

A) Büyük eğlence mekânları inşa etmek
B) Doğa, çevre ve yerel kültürlere duyarlı olmak
C) Geniş kapasiteli yüzme ve oyun parkları inşa etmek
D) Konaklama tesisleri inşa etmek
E) Tarım alanlarına yeni binalar yapmak

8. I. Kara
II. Deniz
III. Hava yolu
IV. Boru hatları

Yukarıda belirtilen ulaşım araçlarından hangileri turizm coğrafyası içerisinde yer alan taşımacılık kavramıyla değerlendirilir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) I-II-IV D) I-III-IV
E) I-II-III-IV

9. I. Otobüsle seyahat etmek
II. Doğa resimleri fotoğraflamak
III. Lüks otellerde konaklamak
IV. Doğa yürüyüşleri yapmak
V. Bitki türlerini doğada gözlemlemek

Yukarıda belirtilen turizm faaliyetlerinden hangileri botanik turizmiyle ilgilidir?

A) II-III-IV B) I-II-III
C) II-IV-V D) I-III-IV
E) I-II-III-V

2. ÖĞRENME BİRİMİ

SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ



KONULAR

2.1. İKLİM VE TURİZM

2.2. SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İklim ve iklim çeşitleri
- İklim ve turizm arasındaki ilişki
- Dünyadaki su kaynaklarına dayalı turizm merkezleri
- Türkiye'deki su kaynaklarına dayalı turizm merkezleri

TEMEL KAVRAMLAR

- İklim
- İklim değişikliği
- Küresel ısınma
- Hava
- Sera etkisi
- Fosil yakıtlar

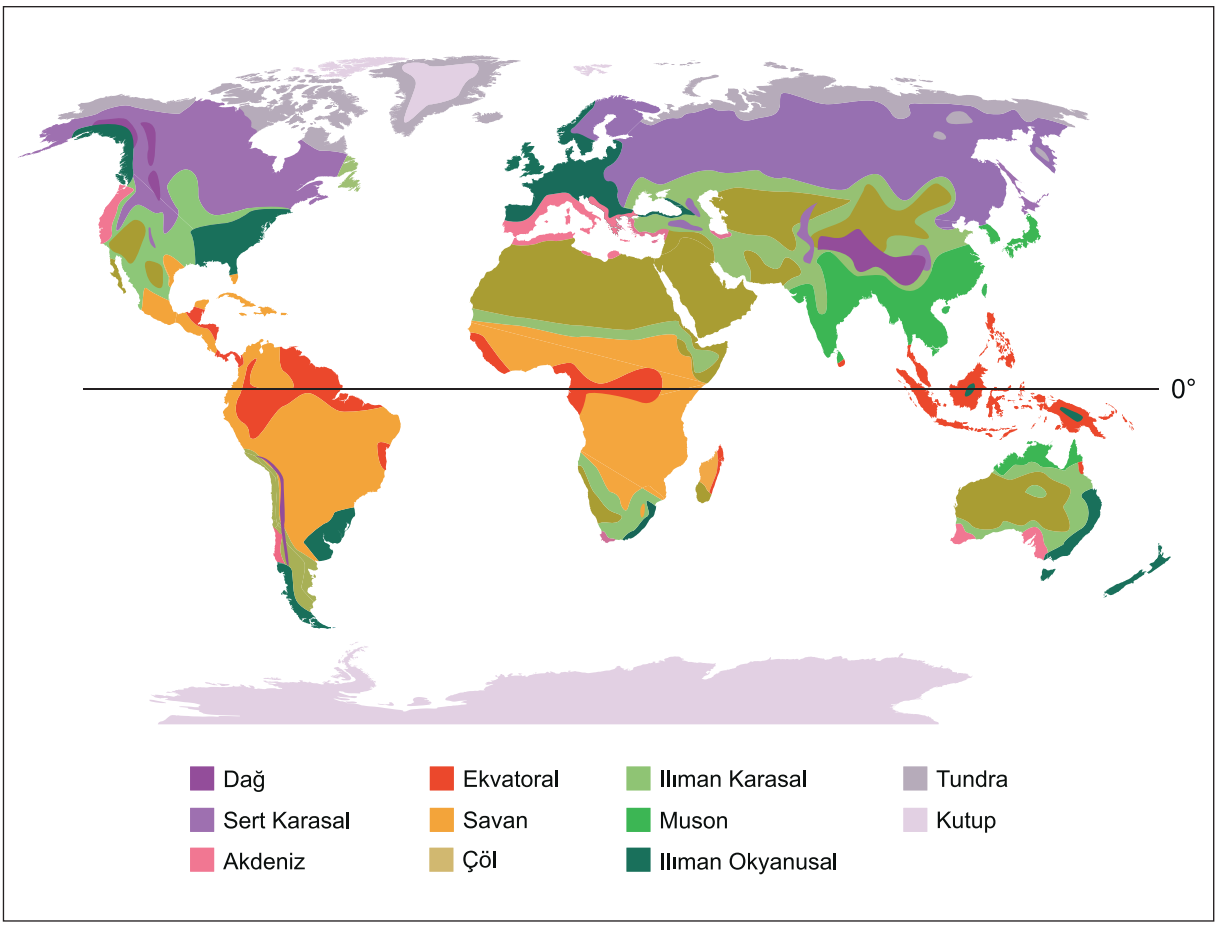
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **İklim değişikliğinin dünya coğrafyası ve ülkeler üzerinde gelecek yıllardaki etkileri nelerdir?**
2. **Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin turizm çeşitlerine olan etkileri nelerdir?**
3. **Göl, deniz, şelale ve kanal gibi doğal su kaynaklarına yönelik seyahat tercihlerinin turizm sektörü içerisinde rolü ve önemi neler olabilir?**

2.1. İKLİM VE TURİZM

İklim; bir yerde uzun bir süre boyunca gözlemlenen sıcaklık, nem, hava basıncı, rüzgâr, yağış şekli gibi meteorolojik olayların ortalaması olarak tanımlanır. İklim, bir yerin meteorolojik olaylarını hava durumundan farklı olarak uzun süreler içinde gözlemler.

İklimi; kara-deniz, deniz-buz, deniz-hava etkileşimleri, volkanik gazlar, insan aktiviteleri, arazi kullanımı, gelen ve yansıyan ışınlar gibi elemanlar meydana getirir. Bu elemanlar; tek başlarına ve birbirleri ile ilişki hâlinde atmosferi etkilemekte ve kısa vadede hava olaylarını, uzun vadede ise dünya üzerinde çok çeşitli iklim tiplerinin oluşmasını sağlamaktadır (Görsel 2.1).



Görsel 2.1: Dünya iklim haritası

2.1.1. İklim Türleri

Dünya üzerinde iklim tipleri üç grupta değerlendirilir. Bunlar; soğuk, sıcak ve ılıman iklimlerdir. Bu iklim tipleri kendi arasında, yağış miktarı, yıllık sıcaklık ortalamaları ve kış aylarındaki sıcaklık değerleriyle alt iklim tiplerine ayrılır. İklim tiplerinin dağılış ve özellikleri de bölgelere göre farklılık gösterir. Dünyada her bölgenin kendine özgü iklim tipi bulunur.

a) Çöl İklimi: Genellikle çöl ve kurak topraklardan oluşan coğrafyalarda görülen iklim türüdür. Asya, Afrika kıtaları ve Kuzey Amerika'nın çeşitli ülkelerinde çöl iklimi mevcuttur. Bu iklim türünde yağışlar çok az, sıcaklıklar ise çok yüksektir. Aynı zamanda, ani ısı değişimleri çok fazla yaşanır. Gündüzleri sıcaklık 50 dereceyi aşabilir.

b) Muson İklimi: Tropikal iklim özellikleri taşır. En yağışlı iklim tipidir. Dolayısı ile sık sık sel felaketi görülür. Yıllık sıcaklık ortalaması 20 derece, sıcaklık farkı da 10 derece kadardır. Mevsimler, muson rüzgârlarının esme yönüne göre belirlenir. Yaz mevsiminde denizden karaya esen rüzgârlar, kışın karadan denize doğru eser. Görkemli yağmur bulutları, aralıksız yağış ve güçlü rüzgârları başta gelen özelliğidir. Güney, Güneydoğu ve Doğu Asya'da etkilidir.

c) Ekvatoral İklim: Mevsim geçişlerinde sıcaklık farkının çok az yaşandığı iklim çeşididir. Sıcaklık genelde 2-5 derece arasındadır. Her mevsim yağışlıdır. Yıllık sıcaklık ortalaması 25-30 °C civarındadır. Ekvatoral iklim, Okyanus Adaları'nda, Amazon Havzası'nda ve Kongo Havzası'nda görülür.

ç) Akdeniz İklimi: Yazlar sıcak ve kurak geçerken kış ayları ılık ve yağışlı olur. En fazla yağış, kış mevsiminde düşer. Yıllık sıcaklık ortalaması yaklaşık 15-20 derece, sıcaklık farkı 18 derece kadardır. Ülkemizde en sık görülen iklim türlerinin başında gelir (Görsel 2.2). Bu nedenle Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler, Güney Amerika, Güney Afrika ve Avustralya taraflarında Akdeniz iklimi görülebilir.

d) Tropikal İklim: Tropikal iklimde en yoğun yağış, Akdeniz ikliminden farklı olarak yaz mevsiminde görülür. Sıcaklık ortalaması 20 °C'nin üzerindedir. Kışların kurak olduğu bu iklim tipinde kar ve doluya neredeyse hiç rastlanmaz. Türkiye, tropikal iklim kuşağı içerisinde yer alsa da ülkemizde etkileri görülmez. Bunun nedeni, tropikal iklimin bir geçiş iklimi olmasıdır. Tropikal iklim; Sudan, Çad, Nijerya, Mali, Moritanya, Brezilya, Venezuela, Kolombiya, Peru ve Bolivya gibi ülkelerde etkilidir.



Görsel 2.2: Türkiye iklim haritası

e) **Karasal İklim:** Karasal iklimde yağışların mevsimlere göre dağılımı tropikal iklim ile benzerlik gösterir. Doğu Avrupa, Kanada ve Sibirya, bu iklimin en çok görüldüğü alanlardır. Yılın en soğuk döneminde sıcaklık ortalaması -10 dereceye iner. Yıllık sıcaklık ortalaması da 0-10 derece arasındadır.

f) **Okyanus İklimi:** Yeni Zelanda ve Avustralya'da en fazla görülen ılıman iklim türlerinden biridir. Yazlar serin, kışlar ise ılık geçer. Bu iklim tipinde yağış her ay düzenli olarak görülür. İngiltere, Avustralya'nın güneydoğu kesimleri, Kuzeybatı Avrupa, Kanada bu iklimin etkisindedir. Bu yerlerdeki sıcaklık ve yağış koşullarında, batı rüzgarlarının ve sıcak okyanus akıntılarının etkisi fazladır. Yıllık sıcaklık ortalaması da 14-15 derece, sıcaklık farkları ise 10-15 derece arasındadır.

g) **Step (Bozkır) İklimi:** Ilıman (sert karasal) kuşakta yağışların büyük bölümü ilkbaharda düşer, yazlar kurak geçer. Kışın kar yağışları görülür. Doğal bitki örtüsü bozkırdır. Orta Avrupa'da, Asya'nın iç kısımları ve Kuzey Amerika'nın orta kısımlarında etkilidir. Ilıman (sert karasal) kuşağın en belirgin özelliği yıllık ve günlük sıcaklık farkının fazla olmasıdır. Yıllık sıcaklık ortalaması 0-10 derecedir. Kışlar çok soğuk geçer ve uzun sürer. Yazlar ise kısa ve sıcaktır. Kış yağışları daha çok kar şeklindedir. Doğal bitki örtüsü iğne yapraklı ormanlardır. Yağışın azaldığı yerlerde bozkırlar görülür.

ğ) **Kutup İklimi:** Bu iklim tipinin görüldüğü bölgeler buzullarla kaplıdır. Bitki örtüsü yoktur ve hava oldukça soğuktur. Antarktika ile Grönland Adası'nın iç kısımlarında bu iklim türü hâkimdir. Sıcaklık genellikle -40 derecedir. Yıllık sıcaklık ortalamaları da 20 ila -30 derece arasındadır.

h) **Savan (Subtropikal) İklimi:** Her iki yarım kürede 10 ile 20 enlemleri arasındaki Orta Afrika ile Güney Amerika'da görülen iklimdir. Sıcaklık ortalaması, 20 derece civarında olup yıllık sıcaklık farkı 4-5 derece civarındadır.

ı) **Tundra İklimi:** En sıcak ay ortalaması 10 dereceyi geçmez. Kışın sıcaklık-30, -40 dereceye kadar iner. Toprakları kışın donmuş hâldedir. Yazın buzların çözünmesi ile toprak bataklık hâle gelir. Bitki örtüsü; yosun, ot ve cılız çalılıklardır. Avrupa'nın kuzey kıyıları, Kuzey Sibirya, Kuzey Kanada, Krolla Adası kıyıları ve orta kuşaktaki yüksek dağlarda etkilidir.

Hava durumu, kısa bir zaman periyodundaki atmosfer koşullarıdır. Günlük yaşamda, bugünün ya da bu haftanın havası gibi ifadeler kullanılır. İklim ise uzun bir zaman periyodu içinde her gün gerçekleşen hava olaylarının toplamı ve ortalamasını temsil eder. Akdeniz Bölgesi'nde yaşayanlar, kar yağışının olduğu kış ikliminin özlemini duyarken Doğu Anadolu'da yaşayanlar ise daha az karlı ve ılık bir kış mevsimini hayal edebilir. Evler, yaşanan yerin iklimine uygun olarak planlanır. Çiftçiler, şirketler ve tüm toplum iklim özelliklerine göre kendi aktivitelerini planlayabilir. Özellikle oluşabilecek doğa olaylarına karşı önlemlerini alabilir.

Sera etkisi, atmosferin doğasında olan bir mekanizmadır ve gereklidir. Su buharı, metan, karbondioksit gibi sera gazları nedeniyle uzun dalga yansımanın bir kısmı atmosferde tutulmakta ve dünya ortalama sıcaklığı 15 derece düzeyine gelmektedir fakat sanayileşme ve fosil yakıt kullanımından dolayı son yıllarda bu gazların oranında artışlar gözlemlenmiş ve dünya ortalama sıcaklığı 0,6 °C artmıştır. Sera etkisi, iklim değişikliği ile birlikte bu nedenle anılır olmuştur.

İklim; gıda üretim ve güvenliği, suyun varlık ve kalitesi, barınma ve yaşama ortamı açısından hayati önem taşıyan doğal bir kaynaktır. İklim aynı zamanda, ekstrem hava olayları ile kendini gösteren potansiyel bir tehlikedir. İklim bilgisi, bu olayların etkisini azaltmak için de gereklidir. Dünyada son yıllarda iklim değişikliği ile ilgili bilincin bu nedenle giderek arttığı görülmektedir.

İklim değişikliği; tarım ve su kaynakları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir, gıda güvenliğini tehdit edebilir ve su kaynaklarının azalmasına sebep olabilir. Farkındalığın artırılması, yenilenebilir enerjiye geçiş gibi çözümler iklim değişikliğiyle mücadelede önemli rol oynamaktadır.

2.1.2. İklim Değişikliği ve Küresel Isınmanın Turizme Etkileri

Sanayi Devrimi'nin ardından toplumların refah seviyeleri ve insanların yaşam kaliteleri gün geçtikçe artmıştır. Bu artış, 20. yüzyılda yüksek oranlarda enerji ve ham madde ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Isınma, ulaşım ve enerji üretimi gibi faaliyetleri gerçekleştirebilmek için kullanılan kömür ve petrol ağırlıklı yakıtlar (fosil yakıtlar), çevre sorunlarının (Görsel 2.3) başlıca sebebi olmuştur. Bu yakıtların yanma işlemleri sonucu büyük miktarda karbondioksit (CO_2) kontrolsüz bir şekilde atmosfere salınarak atmosferin doğal sera etkisini kuvvetlendirmiş, bu da atmosferin ısı tutma kapasitesini yükseltmiştir. Ayrıca insanlar tarafından orman alanlarının tahrip edilmesi ve arazi kullanımındaki değişiklikler de küresel ısınmanın hızını artırmıştır. Dünya nüfusunun artması ve ekonomik büyüme gibi sebeplerden dolayı sera gazlarını emen alanlar azalmış ve tüm bunlar küresel ısınma olarak adlandırılan soruna yol açmıştır. Küresel ısınma süreci, iklim değişikliklerine sebep olmaktadır. İklimlerin değişimi ise sağlıktan tarıma, enerjiden turizme kadar pek çok sektörü etkilemeye başlamıştır ve etkilemeye de devam edeceği öngörülmektedir.



Görsel 2.3: Fosil yakıtlar

İklim değişikliğinin turizm üzerindeki etkileri, destinasyon ve yapılan turizm etkinliğine göre farklılık göstermektedir. Turizm, çevre ile olan yakın ilişkisi ve iklime bağımlı bir sektör olmasından dolayı iklim değişikliği ile etkileşim hâlindedir. Kıyı, dağ ve kış turizmi gibi doğa temelli turizm türlerinde, iklim değişikliğinin turizme etkisi daha belirgin görülmektedir. İklim değişikliğinin deniz ve okyanus seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları (sıcak hava dalgası, aşırı yağış, sel, fırtına, hortum, tayfun, tsunami vb.), sıcaklıkların artması, yağış rejiminde değişiklik, orman yangınları, biyoçeşitlilikte azalma, kuraklık, erozyon ve çölleşme gibi sonuçları olmaktadır. Bu sonuçların turizm sektörüne ciddi yansımaları söz konusudur fakat bu sonuçlar, turizm türlerinin hepsinde eşit ya da aynı etkiye sahip değildir. İklim değişikliğinin etkileri, turizm türlerine göre değişebilmektedir.

İklim değişikliğinin kitle turizmine en önemli etkileri şunlardır:

- Deniz seviyelerindeki yükselme nedeniyle turistik tesis ve plajların sular altında kalma riski
- Kıyıların erozyona uğraması nedeniyle plaj alanlarının yok olma tehlikesi
- Hava olaylarına bağlı olarak yaşanacak sellerin artması
- Su baskınları ve fırtınaların görülme sıklığının artması (Görsel 2.4)
- Kuraklık, çölleşme ve bunlara bağlı olarak temiz su kaynaklarına erişimin azalması
- Aşırı sıcaklar sebebiyle ortaya çıkacak sağlık sorunları



Görsel 2.4: Sel ve fırtına

Mevsimsel hava dalgalanmalarının yaşanması turizm sektörünü etkiler. Turizm; sıcaklık, yağış, rüzgâr, nem gibi iklim ögelerine ve bunların değişikliklerine de bağımlı bir sektördür. Örneğin deniz-kum-güneş için seyahat edenler, tatil sezonu boyunca sıcak hava ve uygun iklim şartlarının bulunduğu bölgeleri tercih etmektedir. Son yıllarda iklim değişikliğinin kitle, kış, yat, golf vb. turizm türleri üzerinde farklı etkileri konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalar neticesinde, ilerleyen yıllarda kuraklık, seller ve gıda kıtlığının iklim değişikliği nedeniyle artacağı öngörülmektedir. Bunun yanı sıra turizm, sadece iklim değil dünyada yaşanan olumsuz iç ve dış gelişmelerden çok çabuk etkilenen kırılgan bir sektördür.

İklim değişikliğinin turizm talebi ve turizm hareketleri üzerindeki etkileri, sürdürülebilirlik ve rekabetçilik faktörleri dikkate alındığında şu dört farklı başlık altında kategorize edilebilir:

- **Doğrudan Etkileri:** Turizm sezonlarının süresi ile kalitesinde iklim değişikliği nedeniyle önemli değişiklikler olacağı öngörülmektedir. Altyapı zararlarına ve yüksek işletme giderlerine (sigorta maliyetleri, yedek su ihtiyacı, ek enerji sistemleri vb.) neden olacağı da yüksek olasılıkla beklenmektedir. Turistik çekicilik açısından önemli olan kültürel miras varlıklarının iklim değişikliği tehdidi altında olması, turizmi doğrudan etkileyecektir.
- **Dolaylı Çevresel Değişimin Etkileri:** Biyoçeşitliliğin kaybedilmesi, su kıtlığı, doğal manzara estetiğinin azalması, kıyı erozyonu, doğal afetlerin (hortum vb.) artması (Görsel 2.5), aşırı hava olayları, sel, deprem, su baskınları, altyapı hasarları ve salgın hastalıklar turizm sektörü üzerinde dolaylı çevresel değişimin etkileri olarak gösterilmektedir.



Görsel 2.5: Doğal afetler (hortum)



Türkiye'de konaklama sektöründen kaynaklanan ve iklim değişikliği sürecini hızlandıran sorunların azaltılması için yapılan kampanya çalışmaları yürütülmektedir. Bu hususta Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, çevreye duyarlılık anlamına gelen "Yeşil Yıldız" Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) tarafından ise "Beyaz Yıldız" kampanyaları düzenlenmiştir.

Her iki kampanyanın içeriğinde, işletmelerin yerine getirmesi için bazı kriterler konulmuştur. Bu kriterleri yerine getiren işletmelere çevre dostu tesis belgesi anlamına gelen "Yeşil ve Beyaz Yıldız'' verileceği duyurulmuştur. İşletmelerin konuyla ilgili duyarlılıklarının artırılması ve çevreye verilecek zararın asgariye indirilmesi bu sayede hedeflenmektedir.

- **Azaltım Politikalarının Turizm Hareketi Üzerindeki Etkileri:** İklim değişikliği azaltım politikaları, sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik faaliyetlerdir. Bu politikaların turizm hareketlerini etkileyebileceği tahmin edilmektedir. Gün geçtikçe hem taşıma maliyetlerinin artmasına sebep olmasından hem de çevresel davranışların değişimini teşvik etmesinden ötürü, uzun mesafeli taşımacılık yapan hava yolu şirketlerinin bundan olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Güneydoğu Asya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi destinasyonların turizm sektöründeki gücünü kaybetmesi, özellikle karbon emisyonu daha düşük olan demir yolu veya yolcu otobüsü tercihinin artması, destinasyonların canlanması gelecek yıllarda beklenmektedir.
- **Dolaylı Toplumsal Değişim Etkileri:** İklim değişikliği sonucunda yaşanan 1 derecelik sıcaklık artışının küresel gayrisafi yurt içi hasılaya yararı olacağı fakat daha fazla ısınmanın ekonomik büyümeye küresel ölçekte zarar vereceği öngörülmektedir. Öte yandan sıcaklığın aşırı derecede artması kişi başına düşen tüketim miktarının azalmasına yol açacak ve turizm sektörü de bundan olumsuz etkilenebilecektir.

İklim değişikliğinin doğrudan yarattığı etki, uluslararası turizm hareketlerini de önemli ölçüde değiştirebilecektir. İklim değişikliği sonucunda dünyanın pek çok bölgesinde öngörülen bir diğer risk ise deniz ve okyanus seviyesindeki yükselmelerdir. Bu sonuç, küçük ada ülkeleri başta olmak üzere denize veya okyanusa kıyısı bulunan birçok ülkeye yönelik turizm hareketlerini etkileyebilecektir. İklim değişikliğinin uluslararası turizm hareketlerini değiştirebileceği öngörülmektedir. Kuzey Avrupa'dan Akdeniz ve Karayipler'e, Kuzey Amerika'dan Karayipler'e ve Kuzeydoğu Asya'dan, Güneydoğu Asya'ya yapılan seyahatlerin iklim değişikliği nedeniyle yöneleceği beklenmektedir.

Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesine ve turizm hareketlerinin yılın 12 ayına yayılmasına yönelik çalışmalar son yıllarda sonuç vermeye başlamıştır. Farklı turizm türlerinde seyahatler artmasına rağmen hâlen en çok turist çeken turizm türü deniz-kum-güneş üçlüsüne dayalı kitle turizmidir. Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye'de deniz-kum-güneş eksenli turizm hareketleri genellikle Akdeniz ve Ege kıyılarında olmaktadır. Bu bölgelerde Antalya başta olmak üzere Muğla, Aydın ve İzmir yüzlerce turizm işletmesi ve binlerce çalışanıyla önemli turizm merkezleridir. İklim değişikliği sebebiyle Türkiye turizminin uğrayacağı kayıplar, ülke ekonomisini ve sektörde çalışanların geleceğini de tehdit eder niteliktedir.

21. yüzyılın sonlarına doğru iklim değişikliğinin olumsuz etkileri Türkiye'nin Akdeniz kıyılarında, 40 derecenin üzerinde yüksek hava sıcaklıkların ölçüldüğü gün sayısında büyük artışlar olacağı beklentisidir. Bu bölgeler; aşırı sıcaklar nedeniyle kitle turizminin karakteristik özelliği olan dinlenme, rahatlama ihtiyacını yerine getiremez duruma gelecek olmasıdır.



Dünya Turizm Örgütü'nün (World Tourism Organization-WTO) 2003 yılında Tunus'un Djerba kentinde düzenlemiş olduğu İklim Değişikliği ve Turizm Konferansı'nın sonuç raporuna göre sıcaklıklar her on yılda bir 0,3 ila 0,7 derece arasında artacağı, ısı endeksinin yükseleceği ve 40 derecenin üstündeki günlerin sayısının artacağı, deniz seviyesindeki yükselişe bağlı olarak kıyı şeritlerinin yapısında ve doğal dokuda bozulmalar meydana geleceği, sıtma gibi tropikal hastalıkların ortaya çıkacağı, ani sel baskınları görülebileceği ve kentlerdeki hava kalitesinin giderek bozulacağı öngörülmektedir.

WTO'nun 2007 yılında yayınlanan raporunda özet olarak Akdeniz için daha sıcak yazlar, su kıtlığı, kara ve deniz biyoçeşitliliğinin azalma ve hastalık olaylarında artış öngörülerinde bulunmuştur. Zamanla bu bölgede yaşayanların iç turizme yöneleceği ve bu bölge insanı için Akdeniz kıyılarının cazibesini yitireceği öngörüsünde bulunmuştur.

Küresel sıcaklık artışı ve yağışların geç başlayacak olması nedeniyle turizm sezonu uzayabilir. Bu, kısa vadede sektörde fayda şeklinde algılanabilir ancak artan turizm talebi, turizm sektöründen kaynaklanan sera gazı emisyonlarının artmasına neden olacak ve uzun vadede daha fazla çevresel sorunu beraberinde getirecektir. Ayrıca yaz sıcaklıklarındaki artış sonucunda kitle turizmi için Ege ve Akdeniz bölgelerinin cazibesini yitirmesi beklenmektedir (Görsel 2.6). Araştırma sonuçlarına göre yakın gelecekte özellikle Akdeniz Bölgesi kıyılarında yaz mevsiminde turizm hareketlerinin iyice azalacağı öngörülmektedir.



Görsel 2.6: Efes Antik Kenti (İzmir)

2.1.2.1. İklim Değişikliğinin Turizm Destinasyonları Üzerindeki Etkisi

İklim değişikliğinin bölgesel bazda, turizm sektörü için olumlu ve olumsuz sonuçları olacağı beklenmektedir. Sektörde, turizm pazar yönleri ve coğrafi konuma göre değişiklikler özellikle görülebilecektir. İklim değişikliğinin, en çok turist çeken, ılıman iklime sahip olan ve çok yüksek olan dağ destinasyonlarında önemli sonuçları olacağı öngörülmektedir.

UNWTO (World Tourism Organization-Dünya Turizm Örgütü) ve UNEP(United Nations Environment Programme-Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından 2008 yılında hazırlanmış olan ''İklim Değişikliği ve Turizm-Küresel Zorluklara Yanıt Verme'' başlıklı raporda, iklim değişikliğinin tüm dünyadaki turizm destinasyonlarına yönelik etkileri rapor hâlinde açıklanmıştır. Bu raporda (UNWTO ve UNEP, 2008), iklim değişikliği sebebiyle turizm destinasyonlarında meydana gelebilecek çeşitli etkiler şu şekildedir:

- **Hint Okyanusu ve Küçük Ada Ülkeleri (Kiribati, Marshall Adaları, Tuvalu, Nauru, Mikronezya Federal Devletleri, Palau vb.):** Aşırı hava olaylarının artması, su kıtlığı yaşanması (Görsel 2.7), deniz ve karadaki biyoçeşitliliğin azalması, deniz seviyesinin yükselmesi ve azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması öngörülmektedir.
- **Pasifik Okyanusu ve Küçük Ada Ülkeleri:** Aşırı hava olaylarının artması, su kıtlığı yaşanması, denizdeki ve karadaki biyoçeşitliliğin azalması, deniz seviyesinin yükselmesi ve azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması öngörülmektedir.
- **Avustralya / Yeni Zelanda:** Yaz ve kışların daha sıcak geçmesi, aşırı hava olaylarının artması, su kıtlığı yaşanması, denizdeki biyoçeşitliliğin



Görsel 2.7: Su kıtlığı (kuraklık)

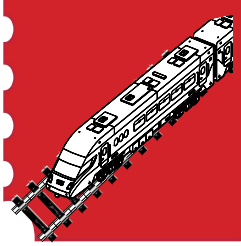
azalması, deniz seviyesinin yükselmesi, salgın hastalıkların artması ve azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması öngörülmektedir.

- **Kuzey Amerika:** Yaz ve kışların daha sıcak geçmesi, aşırı hava olaylarının artması, su kıtlığı yaşanması, karadaki biyoçeşitliliğin azalması ve deniz seviyesinin yükselmesi öngörülmektedir.
- **Güney Amerika:** Aşırı hava olaylarının artması, deniz ve karadaki biyoçeşitliliğin azalması ve azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması öngörülmektedir.
- **Kuzey Avrupa:** Yaz ve kışların daha sıcak geçmesi, karadaki biyoçeşitliliğin azalması, salgın hastalıkların artması ve deniz seviyesinin yükselmesi öngörülmektedir.
- **Afrika:** Yazların daha sıcak geçmesi, su kıtlığı yaşanması, kara ve denizdeki biyoçeşitliliğin azalması, salgın hastalıkların artması, azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması ve politik istikrarsızlıklar öngörülmektedir.
- **Güneydoğu Asya:** Aşırı hava olaylarının artması, deniz seviyesinin yükselmesi, denizdeki biyoçeşitliliğin azalması, salgın hastalıkların artması ve politik istikrarsızlıklar öngörülmektedir.
- **Karayipler:** Yazların daha sıcak geçmesi, aşırı hava olaylarının artması, su kıtlığı yaşanması denizdeki biyoçeşitliliğin azalması, deniz seviyesinin yükselmesi, salgın hastalıkların artması, politik istikrarsızlıklar ve azaltım politikası sebebiyle seyahat maliyetlerinin artması öngörülmektedir.
- **Akdeniz:** Yazların daha sıcak geçmesi, su kıtlığı, kara ve denizdeki biyoçeşitliliğin azalması (Görsel 2.8) ve salgın hastalıkların artması öngörülmektedir.
- **Orta Doğu:** Yazların daha sıcak geçmesi, su kıtlığı yaşanması ve politik istikrarsızlıklar öngörülmektedir.



Görsel 2.8: Sıcaklık artışları (su kıtlığı-kuraklık)

SIRA SİZDE



Türkiye, dört mevsimin yaşandığı karışık iklim kuşaklarına sahiptir. Ülkemizde yaşanan dört mevsim çeşitliğinin turizm alternatiflerine etkilerini araştırınız. Araştırma sonuçlarını maddeler hâlinde yazınız.

1.

2.

3.

4.

5.

2.1.2.2. İklim Değişikliğinin Turizm Türleri Üzerindeki Etkisi

Yapılan araştırmalar, iklim değişikliğinin turizm üzerindeki etkisinin oldukça karmaşık olduğunu ve bu nedenle turizm türlerine (kış turizmi, deniz turizmi, ekoturizm, şehir turizmi ve kültür turizmi) göre etkilerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

''Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC, 2014) Değerlendirme Raporu''nda iklim değişikliğinin turizm etkileri şu şekilde sunulmuştur:

a) **Dağ ve Kar Turizmi:** Alçak rakımlı merkezlerin daha az istikrarlı kar yağışı ve daha kısa sezonlarla karşı karşıya kalmasıyla ve artan sıcaklıklardan dolayı da kar sporları bariz bir risk altındadır ancak altyapı, eriyen buzullar ve kalıcı buz tabakasının erime riski oldukça diğer dağ turizmi tipleri de zarar görmeye açıktır.

b) **Orman ve Göl Turizmi:** Açık hava aktiviteleri; uzun süren kuraklık, yükselen sıcaklıklar tarafından tetiklenen ormanların büyük ölçekte uçlardan köklere doğru kuruması ve daha yaygın hâle gelen yangınlardan etkilenecektir. Uzayan yangın sezonları ulusal parklara erişimi azaltacaktır. Artan sıcaklıklar göl habitatlarını değiştireceğinden balıkçılık turizmi de bu olumsuzluktan etkilenecektir.

c) **Biyoçesitlilik ve Tarım Turizmi:** Sıcaklıklar arttıkça türler daha iyi uyum sağlayabileceği koşullara doğru hareket edeceğinden flora ve faunanın coğrafi dağılımı değişecektir ancak coğrafi olarak izole olmuş türlerin göç etmesi zor hatta imkânsız olacaktır.

ç) **Şehirler ve Kent Merkezi Turizmi:** Şehirleri ziyaret edenler, küresel turizm endüstrisinin büyük bir yüzdesinden sorumludur (Görsel 2.9). Dünya çapında birçok şehrin (Görsel 2.10), altyapısı şiddetli ısı dalgaları, su kesintileri ve sel dâhil olmak üzere bir dizi iklim etkisine açıktır. Bununla beraber kıyı şehirleri deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle risk altındadır.



Görsel 2.9: Turizm şehri (Dubai)

d) **Sahil ve Kıyı Turizmi :** Yükselen deniz seviyeleri ve daha şiddetli hava olayları, her yıl yüzlerce milyon turistin ziyaret etmekten keyif aldığı sahilleri ve kıyı altyapısını tehdit etmektedir. Adaptasyon ile risk altındaki altyapı korunabilir ancak sahillerin çekiciliklerinin azaltmadan korunmaları zor olacaktır.

e) **Okyanus ve Deniz Hayatı Turizmi:** Karbondioksitin emilmesi sonucu yükselen su sıcaklıkları ile artan okyanus asitlenmesi, resif ekosistemleri ile destekledikleri su altı dalış turizmi için birlikte tehlike barındırmaktadır. Artan deniz sıcaklıkları da ayrıca balık ve diğer deniz canlılarının dağılımlarını değiştirecektir.



Görsel 2.10: Kent merkezi (Amerika Birleşik Devletleri)

İklim değişikliği nedeniyle yaşanacağı öngörülen doğa olaylarının turizm çeşitleri ve seyahat planlarını etkileyeceği sonuç olarak görülmektedir. Bu nedenle, turizm sektörü içerisinde yer alan tüm bileşenlerin (tur operatörü ve turistler vb.) iklim değişikliği ile ilgili çalışmalar yapmalarını zorunlu hâle gelmiştir. Bileşenlerin sektörde sürdürülebilirliği sağlamak için çeşitli yol haritası çizmesi, uyum için seferber olması, küresel ısınmayı azaltıcı tedbirlerin bir parçası olması gerekir. Böylelikle iklim değişikliğine uyum ve küresel ısınmayı azaltma çabalarına olan duyarlık gün geçtikçe artacaktır. Sadece yerel olarak turizmi ve turizm ile ilişkili sektörler korunmakla kalınmayacak, genel olarak dünyada var olan farklı ülkelerin ekosistemlerinin bütünlük ve sürdürülebilirliğine, biyoçeşitliliğin korunmasına da hizmet edilmiş olunacaktır.

SIRA SİZDE



İklim değişikliğinin turizm türleri üzerindeki etkisini açıklayınız?

1. UYGULAMA



İKLİM VE TURİZM İLİŞKİSİ

AMAÇ: İklim ve turizm ilişkisini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritaları, kırtasiye malzemeleri ve internet.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Sınıf mevcuduna uygun gruplara ayrılınız.
5. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemeleri ve dosya hazırlayınız.
6. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: TURİZM VE COĞRAFYA İLİŞKİSİNİ AÇIKLAMA

7. Dünya üzerinde yer alan kıtalardaki iklim türlerini, haritalandırılmış görsellerden oluşan dosyada hazırlayınız.
8. Hazırladığınız görselleri arkadaşlarınızla gruplar arasında paylaşınız.
9. Görsellerden oluşan pano oluşturunuz.

Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

DEĞERLENDİRME

Kriterler	İş için Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksiklerinizi tamamlayınız.

2.2. SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ

İnsanların su kaynaklarına yönelik ilgisi eskiden beri süregelmiştir. Deniz, göl, şelale, çağlayan, akarsu ve sıcak su kaynakları, insanları her zaman kendine çekmektedir. Turizme kaynaklık eden doğal çekiciliklerin başında deniz kıyıları gelmektedir. Diğer su kaynakları ise alternatif turizmin önemli çekicilikleridir.

2.2.1. Dünya ve Türkiye'deki Su Kaynakları Turizmi

Günümüzün en yaygın turizm hareketi, deniz kıyılarına doğru olmaktadır. Suyun turizmle en önemli ilişkisi, kıyılarda kumsalların güneşlenme için uygunluğu ve kıyı turizmini ortaya çıkarmasıdır. Kıyı kuşağında otel, tatil evleri, lokanta, eğlence yerleri, alışveriş üniteleri gibi alanlar bu yüzden sürekli gelişmektedir. Kıyılarda liman ve marinalar turizm sektörüne önemli katkıları da ayrıca sağlamaktadır.

2.2.1.1. Deniz Turizmi

Turizm sektöründe denizin yoğun biçimde turist çekmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunların başında denizin doğal güzelliği gelmektedir (Görsel 2.11). Denizlerin turizmle bir diğer ilişkisi medcezir olayıdır. Okyanus kıyılarında suların çekilmesi, turistler tarafından ilgiyle izlenmektedir. Suyun turizmle bir diğer ilişkisi ise en eski turizm tipini oluşturmuştur. Deniz; kıyıları ve kumsalları, iç içe açılan koylarıyla çekici manzaralar sunarken diğer taraftan suyla ilgili çok çeşitli rekreasyonel faaliyetlere (yüzme, su topu, yelken, su kayağı, paraşütü, kürek çekmek vb.) olanak sağlar. Sektörde deniz turizmine artan ilgi; ulaşım, konaklama, ağırlama tesislerinin yapılmasını zorunlu hâle getirmiştir. Böylece, yapılan yeni tesisler ile turizm merkezlerinin oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Deniz turizmi, kıyıya bağlı olarak yapılan kıyı ve yat turizmi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

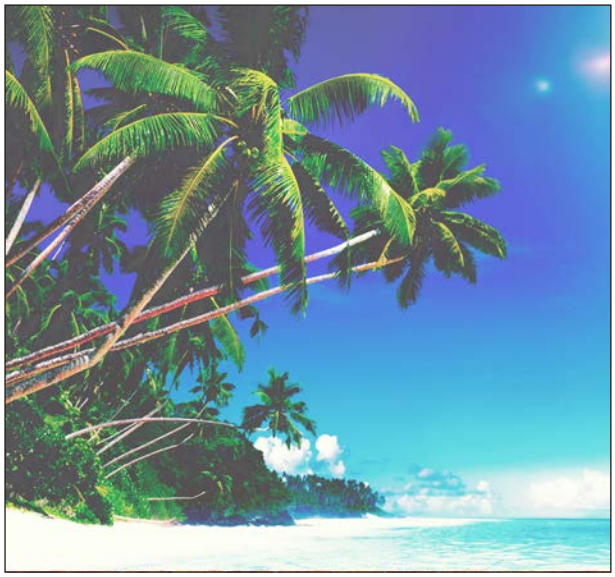


Görsel 2.11: Deniz ve havuz

a) **Kıyı Turizmi:** Kıyı kavramı; deniz, göl ve akarsu kıyılarını içerir. 18. yüzyıl ortalarında kıyı turizminin gelişmeye başlaması, deniz ve güneşin sağlık açısından olumlu etkisi sayesinde olmuştur. Güneş, deniz ve kum günümüze kadar kıyı turizminin başlıca çekiciliği olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren de kıyılarda kitle turizmi başlamıştır. Kıyı kuşağı, çok çeşitli rekreasyonel faaliyetlere uygundur. Yüzme, dalma, rüzgâr sörfü, yelkencilik, kürek çekme, kuş gözlemciliği bu sporlardan bazılarıdır. Bunlarda sadece bir tanesi dahi kıyı kuşağında bir yeri dünyaca ünlü yapabilmektedir. Dünyada yelken sporu için Meksika Körfezi, dalış sporu için Kızıldeniz, sörf için Hawaii ve Avusturalya kıyıları en çok tercih edilen yerlerdir.

   Kıyının şekli, turizmin gelişmesi ve turizm yatırımları açısından önem taşır. Dünyada kıyı turizminin, uzun ve geniş plajların bulunduğu alçak kıyılarda daha çok geliştiği görülür. Kıyı turizminde, deniz özellikleri ve plajın kalitesi büyük önem taşır. Plajın yapı ve kalitesinin turizme uygunluğu kıyıların en aranan özelliklerindendir.

Kıyı turizminde denizden yararlanma, güvenli ve zevkli bir tatil yapma açısından dalgalar ve gelgit durumu etkili faktörlerdir. Dünyada, kıyı turizminin uzun ve geniş plajların (Görsel 2.12) bulunduğu alçak kıyılarda daha çok geliştiği görülür. Alçak kıyılarda kumsal oluşumu için uygun şartlar vardır ve genelde kıyı boyunca geniş ve uzun plajlar (kumsallar) yer alır. Kumsal ise kıyı turizminde başlıca eğlendinlen faaliyeti olan güneşlenmek ve çeşitli etkinlikler için önemlidir. Turist, her şeyden önce rahat yüzebileceği temiz bir deniz ve güneşlenebileceği güzel kumsal ister. Türkiye kıyılarında turizmin en fazla geliştiği kıyı Güney Ege Denizi ve Batı Akdeniz kıyılarıdır. Kuzey Ege Denizi, Marmara Denizi ve Doğu Akdeniz kıyıları ikinci derecede gelişme gösterirken Karadeniz kıyılarında turizmin gelişimi daha yavaş olmaktadır.



Görsel 2.12: Tropikal plaj

Kıyı turizminin gelişmesinde iklim, kıyının şekli, dalgalar, gelgit ve bitki örtüsü gibi doğal coğrafi kaynakların belirgin etkileri vardır. İklimin en önemli etkisi, sıcaklığın yıl içindeki dağılımıyla ilgilidir. Turizm hareketleri incelendiğinde hareketliliğin soğuk ve nemli iklimlerden sıcak ve ılıman iklimlere doğru olduğu dünyada gözlemlenmektedir. Bu hareketler, Avrupa ve Türkiye'deki Akdeniz kıyılarının turizm açısından gelişmesini sağlamıştır. Turizm faaliyetleri için kıyılar ve denizler, farklı iklim kuşaklarında farklı özellikler gösterir.

Rüzgâr, kıyı turizminde denizden faydalanmayı ve günlük eğlendinlen faaliyetlerini etkileyen bir iklim elemanıdır. Sıcak ve nemli hava şartlarında, deniz üzerinde hafif esen rüzgâr, deri üzerindeki nemi buharlaştırarak insanların rahatlamasını sağlar. Hafif şiddetli rüzgârlar; denizle ilgili yelken, rüzgâr sörfü gibi eğlendinlen etkinlikleri için de uygundur.

Güney Pasifik Okyanusu'nda sürekli esen şiddetli batı rüzgârlarının oluşturduğu dev dalgalar sörf sporunun yapıldığı en iyi yerlerden biridir. En popüler sörf plajları; kıyıyla dalgaların buluştuğu yerler olan Kaliforniya, Hawaii, Güney Afrika ve Avustralya'nın doğu kıyılarıdır.

Tropik iklim kuşağında sıcak suların temiz ve sığ olduğu yerlerde mercanlar, bol miktarda gelişebilir ve deniz tarafından belirli yerlere yığılarak çok çekici kıyılar meydana getirebilir. Avustralya'nın Queensland kıyısı açıklarındaki Büyük Set Resifi dünyanın en görkemli canlı mercan alanıdır. Özellikle Karayip Adası kıyılarında yüzen mercanlar, balıklar, süngerler ve başka deniz canlılarını izlemeye, dalış yapmaya gelen turistlerin ilgisi gün geçtikçe artmaktadır (Görsel 2.13).



Görsel 2.13: Deniz altı mercanları ve dalış sporu (Karayip Adaları, Orta Amerika)

Büyük kentlerden kaçanlar için orman içindeki göller, kırsal turizm içinde yer almaktadır. Bunun yanında obruk, volkanik ve buzul göllerin oluşumları açısından jeomorfoturizm içinde yer almıştır.

Tarihsel kentler içinden geçen akarsular, kıyısındaki tarihî yapılarla gemi turizmine konu olmaktadır. Su sporları içinde akarsular, rafting için çok tercih edilmelerinden dolayı turizm tipine dönüşmüştür.

Sıcak su kaynaklarının şifalı özelliği, insanlar tarafından tıp biliminden önce fark edilmiştir. Bu kaynaklar çevresine ilk yapılan banyo tesisleri, konaklama tesisleriyle birlikte gelişerek bazı sıcak su kaynakları çevresinde kentleşmeyi sağlamıştır. Turizmin bu tipi, termal turizm (kaplıca turizmi) olarak adlandırılmaktadır.

Kıyı turizminin gelişmesi, bu özelliklerle birlikte kültürel ve tarihsel açıdan zengin kültürün olduğu kıyılarda iyi bir altyapı ve hizmetlere bağlıdır. Kıyı turizmi; otel, tatil evleri, lokanta, eğlence yerleri, alışveriş üniteleri gibi unsurları kıyı kuşağında içerir. Kıyılarda limanlar ve marinalar yer alır.

b) Yat Turizmi: Rekreasyonel bir faaliyet olan yatçılıkla başlamış, yat turizminin bir turizm şekline dönüşmesi ve gelişmesi, yatlara ve yatçılara birtakım hizmetlerin verilmesiyle olmuştur. Yat turizminde ilk hizmetler, kıyılardaki mevcut limanlardan verilmeye başlanmış (akaryakıt, su, elektrik vb.), gezi sırasında demirlemek için balıkçı barınakları kullanılmış, yatların ilk yanaşma yerleri de balıkçı barınaklarına ilâvelerle yapılmıştır.

Yat turizmi; yat adı verilen teknelerle koy, körfez ve yat limanları arasında turistik amaçlı seyahat etmeye dayanan, konaklama hizmetlerinin yat içinde sunulduğu turizm şeklidir. Yat limanları ve işletmeleri; yatlara denizde emniyetli bağlanma, akaryakıt, su, elektrik, haberleşme, yangın söndürme, karada park hizmeti, tekne ve motor bakım onarımı gibi çeşitli hizmetler vermektedir (Görsel 2.14).

Dünyada yat turizminin en çok geliştiği yerler; birbirine yakın adaların yer aldığı, iklimin bütün yıl yatçılığa uygun olduğu, kuzey ve güney yarım kürede 10 ila 20 enlemleri arasındaki denizlerdir. Kuzey yarım kürede, Karayip Denizi'nde Büyük ve Küçük Antiller, Amerikan Virjin Adaları, İngiliz Virjin Adaları, Bahama Adaları, Güneydoğu Asya'da Güney Tayland'ın Andaman Denizi kıyıları ve Malezya kıyılarıdır. Güney yarım kürede ise Güney Pasifik Denizi'nde Fiji ve Tonga adalarının kıyılarıdır. Yat turizminde, doğal korumalı koyların varlığı önemlidir. Yat limanı yapımı için en uygun kıyılar; hâkim rüzgârlara karşı korunmalı, deniz içinde uygun derinlik ve şartlara sahip, üstyapı tesisleri için uygun kara alanı olan, yakın yerleşim birimleriyle kara yolu bağlantısı bulunan koylardır.



Görsel 2.14: Yat turizmi ve limanı

2.2.1.2. Kaplıca Turizmi

Yer altından doğal kaynak suyu olarak çıkan, faydalı mineralleri içerisinde barındıran soğuk ve sıcak kaynaklar **kaplıca** olarak bilinmektedir. İnsanların dinlenmelerinin yanı sıra sağlıklarının devamlılığını çeşitli kürlerle tedavi sağlama konusunda yardımcı olan turizm çeşidine **kaplıca turizmi** denmektedir. Bu uygulamalar için çeşitli destinasyonlara seyahat edilerek turistik faaliyetlere katılmak, kaplıca turizminin amacını ortaya koymaktadır. Sektörde bu amaca hizmet eden pek çok tesis bulunmaktadır.

Ankara (Kızılcahamam, Ayaş), Afyonkarahisar (Gazlıgöl, Sandıklı), Denizli (Pamukkale) (Görsel 2.15), Yalova (Armutlu) gibi iller Türkiye'de kaplıca turizminin yoğun olarak yapıldığı merkezlerdendir. Dünyada kaplıca turizmi açısından önem kazanmış ülkelerden bazıları ise Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya, Macaristan, Çekya, İsviçre, İspanya, Yunanistan ve Japonya'dır.



Görsel 2.15: Pamukkale kaplıcaları (Denizli)

Dünyada gelişme gösteren kaplıca turizmi, insan sağlığına olumlu etkilerinden dolayı önemli bir konumda yer almaktadır. Doğal ve yer altından gelen mineralli suların tedavi olanağı sağlaması sayesinde bu amaca hizmet veren termal turizm tesisleri oldukça gelişmiş konumdadır. Türkiye, jeotermal kaynaklar açısından Avrupa'da ilk sırada, dünyada ise ilk yedi ülke arasında yer almaktadır.

Kaplıca turizminin (termalizm) yanı sıra görsel güzellikleriyle ilgi çeken mağara, peribacası, traverten, krater, kanyon, mağara, falez, boğaz, vadi ve çeşitli kıyı şekilleri doğada içinde yerleşim kalıntılarıyla kültür turizmine; havasıyla sağlık turizmine konu olmaktadır. Aslında her yer şekli; oluşum, şekil, boyut ve renk bakımından eşsiz olmasından dolayı turizmde zengin kaynak oluşturur. Bir kısım yer şekilleri özellikle dünyada ender olanlar turizmde daha çok ilgi çekmektedir.

- **Kanyonlar:** Dik ve derin yamaçları, heyecan veren yapılarıyla çekicilik oluşturan yeryüzü şekilleridir. **Kanyon;** nemli bölgelerde derin çatlaklarda veya kurak bölgelerde derinliğine aşındırma ile meydana gelmiş, boğaz biçimli derin ve dik vadi şeklidir. Dünyanın en tanınmış kanyonu, Kuzey Amerika'daki büyük Kanyon'dur. Bu kanyon, Colorado Nehri'nin Colorado Çölü'nde yaklaşık 1,5 km derinliğinde oluşturduğu boğaz olan kanyondur. Ulaşılması ve aşılması güç yer şekilleri olduğundan turizme açılmaları, öncelikle ulaşımın sağlanmasıyla mümkündür. Kanyonlar; manzara çekiciliği olarak büyük ilgi görmekle birlikte turistler tarafından en çok doğa yürüyüşü, kano, rafting ve macera için tercih edilmektedir. Türkiye'de çok sayıda kanyon bulunmasına rağmen turizme ilk açılanın Ihlara Kanyonu olmasının nedeni bu kanyonun Ürgüp-Göreme yöresine yakın olmasıdır. Antalya ilinde yer alan Saklıkent Kanyonu ve Köprülü Kanyon'un yanı sıra Türkiye'nin farklı illerinde bulunan kanyonlar da turizm destinasyonlarında canlanan yerler arasındadır.

- **Volkanik Şekiller:** Volkanizmaya bağlı olarak meydana gelen çeşitli yer şekilleri doğa turizminde çekicilik oluşturmaktadır. Sönmüş volkanlarda, volkan konileri, kraterler, krater gölleri (Görsel 2.16), kalderalar (volkanik patlama sonucu oluşan çöküntü), lav akıntıları ilgi çeken yer şekilleridir.

  Türkiye'nin turizmde en çok ilgi çeken volkanik yer şekli, Nemrut (Bitlis) Kalderası'dır. Kaldera, büyüklüğü ve içindeki gölleriyle doğa turizminde oldukça çekicilik oluşturmaktadır. Trekking, kano ve rafting yapmak isteyen turistlerin de bu yapılara karşı artan ilgisi dikkat çekmektedir. Yüksek volkan dağları, turistlerin ilgisini yer şekli olarak çekmenin yanı sıra doğa araştırmaları ve dağcılık sporu için de tercih edilmektedir. Aktif volkanlarda volkanik şekillerin yanı sıra volkan faaliyetinin devam ediyor olması da ayrı ilgi çekmektedir. Volkanik yer şekillerinin turizmde kullanılmasında ulaşım olanakları önemli rol oynar. Ulaşımın gelişmediği volkan dağlarına, dağcılık tırmanışlarıyla daha çok çıkılmaktadır.



Görsel 2.16: Krater gölü

- **Travertenler:** Turizmde ilgi çeken diğer bir yer şekli de travertenlerdir. Traverten, yer altından yüzeye çıkan kaynak sularının (daha çok sıcak su kaynaklarının) çevrelerinde rastlanan biriktirme şeklidir. Travertenlerin oluşumunda, suyun çıkış yeri, debisi, yamacın eğimi, suyun bileşimi gibi şartlar etkilidir. Harika görünümleriyle çekicilik oluşturan traverten oluşumlarının yer aldığı alanlarda, kaplıca turizminin de sıcak su kaynağına bağlı olarak geliştiği görülmektedir. Ayrıca, sıcak su kaynağına bağlı olarak geçmişte yapılmış hamam, yerleşme vb. yapılaşmanın kalıntılarına bağlı olarak kültür turizmine de konu olmaktadır.

  Örneğin Pamukkale travertenlerinin bulunduğu alanda, traverten taraçaları, şifalı sıcak su kaynakları ve Hierapolis Antik Kenti kalıntıları yer almaktadır. Bu alan; doğa, kaplıca ve kültür turizminin bir arada olmasını sağlamıştır. Türkiye'de Pamukkale travertenleri (Denizli), İtalya'da Tivoli travetenleri ve ABD'de Yellow Stone Millî Parkı'ndaki "Mammoth Springs" en çok bilinenlerdir (Görsel 2.17).



Görsel 2.17: Mammoth Springs (Amerika Birleşik Devletleri)

- **Mağara Turizmi: Mağaralar,** eriyebilen kayaçların geniş yer tuttuğu bölgelerde, suyun eritmesiyle oluşmuş çeşitli büyüklükteki geniş yer altı oyuklarıdır (Görsel 2.18). İnsanların merak ettikleri yer



Görsel 2.18: Mağara

altının karanlık ve bilinmeyen gizemini açarak yer altındaki dere, göl, traverten gibi doğal güzelliklerini göstermesi açısından turizmde ilgi görmektedir. Mağaralar, sarkıt, dikit, göl, traverten vb. oluşumları ve yer altı dereleriyle doğa turizmine, şifa veren mikro klimasıyla sağlık turizmine, yerleşme ve ibadet yerleri olmalarıyla kültür turizmine ilgi duyanları çekmektedir. İlgi çeken doğal güzelliklerinin yanı sıra Prehistorik dönemlerde ve eski çağlarda kaya sığınakları, yerleşim ve ibadet yerleri olarak kullanılmıştır. Mağaraların içinde resim, yazı vb. kalıntıların bulunması, mağaraların kültür ve inanç turizminde kullanılmasını sağlamaktadır.

Türkiye'de görsel olarak turizme açılan ilk mağaralar Akdeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Karain Mağarası (Antalya) Türkiye'nin en büyük doğal mağarası olarak kültür turizminde önemli bir çekiciliktir. Bazı mağaralar ise dinî açıdan kutsal sayılan yerlerdir ve inanç turizminde büyük ilgi görmektedir. Tarsus yakınlarındaki Eshab-ı Kehf Mağarası, Müslüman ve Hıristiyanlarca kutsal sayılmaktadır. Antakya'nın kuzeydoğusunda Hac Dağı eteğinde yer alan St. Pierre Mağara Kilisesi, Hıristiyanlarca kutsal sayılmakta (hac yeri olarak kabul edilmekte) ve ziyaret edilmektedir.

2.2.1.3. Göl Turizmi

İnsanların su kaynaklarına turizm amaçlı yönelmesi, daha çok deniz kıyılarına doğru olsa da iç kesimlerdeki göller de eğlenip dinlenmek için insanların ilgisini her zaman çekmiştir. Göl kıyılarında yerleşim birimlerinin sayıca az ve mevcut yerleşmelerinin de daha çok kırsal yerleşmeler olması nedeniyle göl çevreleri, kırsal turizme de uygun yerlerdir. Göl turizmi; sakin ortamı, kırsal özellikleri ve kalabalık olmayan turist gruplarıyla kitle turizmine açılmış deniz kıyılarından oldukça farklılık gösterir. Coğrafi konumlarının yanı sıra göllerin çeşitli özellikleri de turizme açılmalarında etkilidir. Genel olarak göller, doğal yaşam ve biyolojik çeşitlilik bakımından zengindir ve doğa turizmine, yaban hayatına ilgi duyan turistler için çekicilik oluşturmaktadır. Örneğin Türkiye'de Kuş Gölü (Manyas) ve Sultan Sazlığı önemli kuş alanlarıdır. Kuş gözlemciliği turizmi, gerekli altyapı hizmetleriyle geliştirilebilmektedir. Türkiye'de Büyük Menderes, Gediz, Kızılırmak, Göksu, Seyhan, Ceyhan, Meriç deltalarındaki lagün gölleri kuş gözlemciliğine uygun yerlerdir.

Kıtalardaki turistik göllerin bazıları şunlardır:

- **Avrupa Kıtası:** Hallstatt Gölü (Avusturya), Plitvice Gölleri (Hırvatistan), Como Gölü (İtalya) (Görsel 2.19), Bled Gölü (Slovenya), Annecy Gölü (Fransa), Cenevre Gölü (İsviçre ve Fransa arasında), İngiltere gölleri.
- **Afrika Kıtası:** Tanganika Gölü, Victoria Gölü, Albert Gölü, Kivu Gölü, Malawi Gölü.
- **Antarktika Kıtası:** Fryxell Gölü (Kanada), Hoare Gölü (Antarktika'nın güneyinde), Vostok Gölü (Rusya'nın Vostok İstasyonu'nun altındadır.).



Görsel 2.19: Como Gölü (İtalya)

- **Asya Kıtası:** Aral Gölü Kazakistan-Özbekistan sınırları içinde olan bir göldür. Buyr Gölü Moğolistan ile Çin arasında olan bir göldür. Cennet Gölü, Çin ile Kuzey Kore sınırında bulunan bir krater gölüdür. Bu göl, Baekdu Dağı'nın kalderasında yer almakta olup dünyanın en yüksek krater gölüdür. Hanka Gölü (Kuzeydoğu Çin'in), Rusya'nın Primorskiy Krayı ve Heilongjiang ili sınırında yer alan bir tatlı su gölüdür. Hazar Denizi, dünyanın en büyük gölü veya tam teşekküllü bir deniz olarak sınıflandırılır. Lut Gölü (Ürdün), Ölü Deniz ya da Tuz Denizi olarak adlandırılır. Pangong Gölü, Himalayalarda bulunan bir kapalı havza gölüdür. Sarıkamış Gölü, Türkmenistan'ın kuzeyinde yer alan göldür. Ubsa Gölü; büyük bir bölümü Moğolistan'da yer alan, yüksek tuz oranına sahip bir kapalı havza gölüdür.

- **Kuzey Amerika Kıtası:** Superior Gölü, Michigan Gölü, Huron Gölü, Erie Gölü, Ontario Gölü.
- **Güney Amerika Kıtası:** Lago Argentino Gölü (Arjantin), flamingolar, alpakalar ve kondorlar gibi hayvanlar alemine ev sahipliği yapmaktadır. Argentino Gölü (Arjantin), Tota Gölü (Kolombiya), Laguna Colorada (Bolivya) üç çeşit büyük flamingo nüfusu ile ünlüdür. Salar de Uyuni (Bolivya), dünyanın en büyük tuz göllerinden biridir ve Güney Amerika flamingoları için önemli bir yaşam alanı teşkil etmektedir. Titikaka Gölü, (Peru), Puerto Varas ve Chungará gölleri (Şili), dünyanın en yüksek konumdaki göllerdendir.
- **Avustralya Kıtası:** Eyre Gölü. Diğer adalarda da küçük volkanik krater gölleri bulunmaktadır. Yeni Zelanda'daki Te Anau Gölü buna örnektir.
- **Türkiye:** Uzungöl (Görsel 2.20), Van Gölü, Eğirdir Gölü, Çıldır Gölü, Yedigöller, Tuz, İznik, Burdur, Hazar gölleri, Sapanca Gölü, Salda Gölü, Nemrut Gölü, Abant, Mogan Gölü, Beyşehir Gölü, Kovada gölleri turizm faaliyetleri açısından önemli göllerden bazılarıdır.



Görsel 2.20: Uzungöl (Trabzon)

2.2.1.4. Akarsu / Çağlayan Turizmi

Çay, nehir ve ırmak gibi akarsularda gerçekleştirilen turistik ve sportif faaliyetler, akarsu turizmini tanımlamaktadır. Akarsularla ilgili başka bir turistik çekicilik çağlayanlardır. Çağlayanlar; belirli yükseklikten yoğun su düşüşü sırasında çıkardıkları güçlü doğa sesleriyle insanlara heyecan vermekte, insanların doğa ile baş başa kalarak ruhen dinlenmelerini sağlamaktadır. Manzara seyretme, fotoğraf çekme gibi çeşitli eğlence etkinliklerini yapma fırsatları sunmaktadır. Akarsuların içinde aktıkları vadiler, kanyonlar, yoğun bitki örtüsü ile şelaleler doğa turizminde çekicilik oluştururken doğal engellerle dolu akarsularda akarsu yatağı boyunca keşif gezileri yapmak, rafting (Görsel 2.21), kano ve su kayağı yapmak şeklinde akarsuların turizmde kullanımları artmaktadır.



Görsel 2.21: Rafting sporu (Antalya)

Rafting, nehir kayağı, kano gibi sportif faaliyetler akarsu turizminin gerçekleştirilmesine kaynaklık eder:

- **Rafting:** Akıntının yardımı ile bir şişme bot üzerinde, belirli sayıdaki grupla beraber akarsuda seyahat etmeyi ifade etmektedir.
- **Nehir Kayağı:** Rehber eşliğinde gerçekleştirilir, akarsu turizmi içerisinde yer alır.
- **Kano:** Kısa bir eğitimin ardından, her yaş grubu ve cinsiyetten insanın tek ya da daha fazla kişiyle yapabileceği keyifli su sporudur.

Dünya üzerinde birçok akarsu bulunmaktadır. Bu akarsuların bazıları oldukça uzun ve güçlüdür, bazıları ise daha küçük ve sakin bir akışa sahiptir. Dünya'nın en uzun nehri Nil Nehri'dir ve 6.650 kilometre uzunluğundadır. Amazon Nehri ise dünyanın en hacimli nehridir. Iguazu Nehri (Arjantin), Gocta Nehri (Peru), Paraná Nehri (Brezilya), Gümüş Nehri (Rio de la Plata-Uruguay) ve Uruguay Nehri (Güney Amerika) dünyada en çok ziyaret edilen göllerden bazılarıdır .Bu nehirlerin hepsi farklı ülkelerde yer alır ve çevrelerindeki ekosistemi etkiler. Türkiye'deki nehirler oldukça çeşitlidir. Ülkenin farklı bölgelerinde bulunan bazı önemli nehirler şunlardır:

- **Kızılırmak:** Türkiye'nin en uzun nehri olup Kayseri'den başlar, Samsun'da Karadeniz'e dökülür.
- **Fırat:** Türkiye'nin doğusunda yer alan bir nehirdir, Doğu Anadolu Bölgesi'nden geçerek Suriye ve Irak sınırlarından akmaya devam eder.
- **Dicle:** Türkiye'nin doğusunda yer alan bir nehirdir, Fırat Nehri gibi Dicle Nehri de Suriye ve Irak sınırlarından geçer.
- **Sakarya:** Türkiye'nin en önemli nehirlerinden biridir ve Marmara Bölgesi'nde yer alır.
- **Büyük Menderes:** Türkiye'nin batısında yer alan bir nehirdir; Aydın, Denizli ve Manisa illerinden geçer.

Ayrıca Çoruh Nehri (Artvin), Fırtına Deresi (Rize), Dalaman Çayı (Muğla) akarsu turizmine uygun olan önemli destinasyonlardır.

2. UYGULAMA

SU KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ

AMAÇ: Su kaynaklarına dayalı turizm merkezlerini açıklamak.

ARAÇ GEREÇ: Etkileşimli tahta, projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, Türkiye ve dünya haritaları, internet, kırtasiye malzemeleri.

1. ADIM: İŞ ÖNCESİ KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

1. Kişisel bakım ve hijyen kurallarını dikkatli uygulayınız.
2. Üniformanızın temiz ve ütülü olmasına dikkat ediniz.
3. Sınıf / atölye ortamında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) önlemlerini alınız.

2. ADIM: İŞ İÇİN GEREKLİ HAZIRLIKLARI YAPMA

4. Sınıf mevcuduna uygun gruplara ayrılınız.
5. Hazırlık konularınıza uygun kırtasiye malzemeleri ve dosya hazırlayınız.
6. Sınıf / atölye ortamında pano hazırlayınız.

3. ADIM: TURİZM VE COĞRAFYA İLİŞKİSİNİ AÇIKLAMA

7. Yaşadığınız ildeki turizm destinasyonu bakımından önemli olan göl, akarsu ve kanyonları görseller hâlinde düzenleyiniz.
8. Görsellerden oluşan dosya hazırlayınız.
9. Hazırladığınız görselleri arkadaşlarınızla gruplar arasında paylaşınız.
10. Görsellerden oluşan pano oluşturunuz.

Uygulamanız aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

DEĞERLENDİRME

Kriterler	İş için Ön Hazırlık	* Uygulama Becerisi	Zamanı Kullanma Becerisi	İletişim Becerisi	** Olağan Dışı Durumlara Hazır Bulunuşluk	TOPLAM
Puan	10 Puan	60 Puan	10 Puan	10 Puan	10 Puan	100 Puan
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI:				Numarası:		İmza:
ÖĞRETMENİN ADI VE SOYADI:						İmza:

* Uygulama becerisi, uygulama adımlarını ifade eder.
** Ders öğretmeni tarafından uygulamanın türüne göre belirlenir.
*** Eksik puan aldığınız ölçütlerdeki eksiklerinizi tamamlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. Yağış oranlarının çok az, sıcaklıkların ise çok yüksek olduğu iklim tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akdeniz B) Çöl
C) Ekvatoral D) Muson
E) Tropikal

2. Mevsim geçişlerinde sıcaklık farklarının çok az yaşandığı Okyanus Adaları'nda görülen iklim tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekvatoral B) Karasal
C) Kutup D) Okyanus
E) Step

3. Aşağıdakilerden hangisi iklimi oluşturan meteorolojik olaylardan biri değildir?

A) Hava basıncı B) Nem
C) Rüzgâr D) Sıcaklık
E) Şimşek

4. Eriyebilen kayaçların geniş yer tuttuğu bölgelerde suyun eritmesiyle oluşmuş çeşitli büyüklükteki geniş yer altı oyuklarına verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

A) Göl B) Mağara
C) Obruk D) Sarkıt
E) Traverten

5. I. Güney Ege Denizi- Batı Akdeniz kıyıları
II. Kuzey Ege Denizi
III. Marmara- Batı Akdeniz Kıyıları
IV. Doğu Akdeniz- Güney Ege Denizi

Türkiye'de kıyı turizminin en fazla geliştiği kıyılar aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Yalnız I B) I-II
C) II-III D) Yalnız IV
E) II-III-IV

6. Aşağıda belirtilen faaliyetlerden hangisi akarsu turizmi içinde yer almaz?

A) Sadece manzara seyretme
B) Çağlayanlarda yüzme
C) Şelalelerde avlanma sporu ve piknik yapma
D) Nehirlerde kano ve rafting
E) Akarsu vadilerinde trekking

7. Göl turizmi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Göl çevreleri, kırsal turizme de uygun yerlerdir.
B) Göller doğal yaşam ve biyolojik çeşitlilik bakımından zengindir.
C) Kuş gözlemciliği turizmi, Türkiye'deki göllerde geliştirilebilmektedir.
D) Kitle turizmine açılmış deniz kıyılarından farklılık göstermez.
E) Avrupa kıtasında Hallstatt Gölü ve Plitvice Gölleri turistik göller arasındadır.

8. I. Tarih turizmi
II. Sağlık turizmi
III. Doğa turizmi
IV. Kültür ve inanç turizmi
V. Teknoloji turizmi

Mağara turizminin içerisinde yer alan turizm çeşitleri aşağıdakilerden hangisinde doğru ifade edilmiştir?

A) I-II B) II-IV
C) Yalnız V D) IV-V
E) II-III-IV

3. ÖĞRENME BİRİMİ

MANZARA VE DOĞAL YAŞAM KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ



KONULAR

3.1. MANZARA KAYNAKLI TURİZM MERKEZLERİ

3.2. DOĞAL YAŞAM KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Manzara kaynaklarına dayalı turizm faaliyetlerine ev sahipliği yapan yerler
- Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm faaliyetlerine ev sahipliği yapan millî parklar ve doğal koruma alanları

TEMEL KAVRAMLAR

- Manzara
- Doğal yaşam
- Millî park
- Turistik destinasyon

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Her manzara mevsimlere ve günün farklı saatlerine göre farklı görüntüler sergiler. Manzara ve zaman ilişkisini araştırınız.**
2. **Manzara ile ışık ve gölgeler arasındaki ilişkiyi araştırınız.**
3. **Doğal yaşamı korumak için çalışan uluslararası sivil toplum örgütlerini ve faaliyetlerini araştırınız.**

3.1. MANZARA KAYNAKLI TURİZM MERKEZLERİ

Manzara, genel olarak doğal veya yapay çevrenin geniş bir perspektiften görünen görüntüsünü ifade eden bir terimdir. Manzara; bir yerin genel görünümüne, çevresindeki öge ve unsurlara, bitki örtüsüne, su kaynaklarına, yapısal unsurlara ve diğer görsel özelliklere atıfta bulunabilir. Manzara terimi, genellikle doğal güzellikleri ve estetik değeri yüksek olan yerleri ifade etmek için kullanılır. Manzara; insanların görsel olarak keyif aldığı, fotoğrafladığı veya manzarayı seyretmek için özel olarak tasarlanmış mekânları da içerebilir. Manzara; doğal yaşam alanı olan dağ, göl, akarsu, şelale gibi alanların dışında estetik görünümlü şehirleri, yapıları ve ışıklandırılmış bölgeleri de kapsar.

Birçok insan kentte yaşadığı hızlı ve stresli hayatın etkilerinden uzaklaşmak için tatilde hayatın daha yavaş aktığı doğal ortamlarda, farklı ve etkileyici manzaraları görmek, doğanın güzelliklerini deneyimlemek ve doğal ortamlarda vakit geçirmek amacıyla turizm faaliyetine katılır (Görsel 3.1). Manzara, turizm faaliyetleri için oldukça önemli bir çekicilik kaynağıdır ve aynı zamanda turistlerin ilgisini çeken birçok aktivite ve deneyim sunar. Bu aktiviteler; doğa yürüyüşleri, dağ tırmanışı, bisiklet turları, fotoğrafçılık, kuş gözlemciliği, doğa koruma alanlarında gezinti, tekne turları, piknikler ve manzaranın keyfini çıkarmak vb. içerir.

Manzara turizmi çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin bir turist; dağları, ormanları veya kıyı şeridini keşfetmek için yürüyüş, doğal parklarda kamp ya da fotoğrafçılık yapabilir veya manzara gezilerine katılabilir. Ayrıca manzara turizmi; çoğunlukla doğa, macera ve sağlık turizmi gibi diğer turizm türleriyle bir arada da yapılabilir.



Görsel 3.1: Doğal ortamda manzara turizmi

Manzara turizmi; manzaraların ziyaretçilere sunulan altyapı, hizmetler ve tesislerle desteklendiği bir sektördür. Birçok ülke ve bölge, manzara kaynaklı turizmi teşvik etmek için altyapı, yol ağları, gözlem noktaları, yürüyüş parkurları ve diğer turistik tesisler geliştirmektedir (Görsel 3.2). Turistler; manzaraların keyfini çıkarabilmek için konaklama tesisleri, restoranlar ve diğer hizmetlerin de bulunduğu bölgelere yönelirler. Doğal parklar, gözlem noktaları, manzara yolları, teleferikler, turistik gezinti tekneleri gibi turistik tesisler, ziyaretçilere manzaraları keşfetme imkânı sağlar.



Görsel 3.2: Manzara turizmi için kurulan teleferik tesisi

Manzara turizmi; çeşitli turist profillerini (doğa tutkunları, fotoğrafçılar, macera arayanlar ve rahatlamak isteyenler vb.) hedefler. Ziyaretçiler; muhteşem dağ manzaraları, sakin göller, plajlar, nehir vadileri, volkanlar veya diğer doğal güzelliklerin keyfini çıkarırken bu bölgelerin yerel ekonomisine de katkıda bulunurlar.

Manzara turizmi hem yerel halk hem de ziyaretçiler için ekonomik ve sosyal fırsatlar yaratabilir. Turistlerin bölgeyi ziyaret etmesiyle konaklama, yeme içme, rehberlik hizmetleri, hediyelik eşya satışı gibi sektörlerde gelir elde edilir. Aynı zamanda manzara turizmi, turistik çekim merkezini koruma ve sürdürülebilir turizm uygulamalarıyla doğal ve kültürel mirasın korunmasını da teşvik eder.

Manzara turizmi uygulamaları sırasında çevresel etkilere dikkat etmek ve sürdürülebilirlik ilkelerine uymak önemlidir. Doğal alanların ve manzaraların korunması, ziyaretçi akışının yönetilmesi ve hassas ekosistemlere zarar verilmemesi, yerel toplumların ve kültürel mirasın da manzara turizmiyle uyumlu bir şekilde korunması ve faydalanması önemli bir husustur.



Görsel 3.3: Geriye sadece ayak izini bırak!

Günümüzde turizm nedeniyle oluşabilecek çevre sorunlarını engellemek ve doğal kaynakların korunması için "Geriye sadece ayak izini bırak!" akımı ile turizm faaliyetlerine katılanlar için bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır (Görsel 3.3).

Manzara turizmi; doğal güzelliklerin, etkileyici manzaraların ve görsel deneyimlerin turizm amaçlı olarak değerlendirildiği bir turizm türüdür ve birçok insan için popüler bir seyahat motivasyonu oluşturur.

Manzara kaynaklı turizm merkezleri; doğal güzellikleri, etkileyici manzaraları ve çevresindeki aktiviteleri ile ziyaretçileri cezbeden yerlerdir. Bu tür turizm merkezleri; genellikle doğal parklar, dağ bölgeleri, göller, nehir vadileri, kıyı şeritleri vb. alanlarda bulunur.

Dünya, fiziki olarak yedi kıtaya ayrılmıştır. Kıtalar, dünyadaki toprakları kaplayan ana bölgeleri temsil eder. Her biri kendine özgü doğal ve coğrafi özelliklere sahiptir. Bunlar; Asya (Asia), Avrupa (Europe), Afrika (Africa), Kuzey Amerika (North America), Güney Amerika (South America), Avustralya (Australia) ve Antarktika (Antarctica) olarak adlandırılır.

3.1.1. Asya'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Asya, dünyanın en büyük kıtasıdır ve yaklaşık olarak dünya nüfusunun yarısı ile birlikte pek çok farklı kültürü, coğrafi özelliği ve etnik grubu içinde barındırır.

Asya, zengin doğal güzelliklere sahip bir kıtadır ve birçok manzara kaynaklı turistik çekim merkezi içermektedir. Bölgenin zengin doğal güzellikleri ve manzaraları; doğaseverler, fotoğrafçılar ve keşif yapmayı seven ziyaretçiler için birçok fırsat sunar.

Asya'da bazı ülkelerde popüler olan manzara kaynaklı turistik çekim merkezleri şunlardır:

3.1.1.1. Türkiye

Zengin doğal güzellikleri, tarihî ve kültürel mirasıyla dünyanın dikkatini çeken bir turizm destinasyonudur. Akdeniz'deki muhteşem plajları, Ege'deki mavi ve yeşilin buluştuğu koyları, Karadeniz'deki yaylaları, Doğu Anadolu'daki yüksek dağları ve su kaynakları ile hemen her noktasında dünyaca ünlü manzaralara sahip turistik çekim merkezlerini barındırır.

- **Kapadokya:** Benzersiz kaya oluşumları, peribacaları, yer altı şehirleri, vadileri ve tarihî dokusuyla önemli bir turistik çekim merkezidir. Peribacaları, Kapadokya'nın en tanınmış destinasyonlarından biridir. Volkanik aktivitenin etkisiyle oluşmuş yumuşak tüf kayalarından oluşur. Bu kaya oluşumları, rüzgâr ve su erozyonuyla zaman içinde farklı ve benzersiz şekiller almıştır. Bu benzersiz yeryüzü oluşumları manzara turizmi ile ilgilenenler için bulunmaz bir deneyim sunar. Bunun yanında Kapadokya'da bulunan Ihlara, Göreme ve Zelve Vadisi gibi derin vadiler, yürüyüş ve keşif için önemli turistik çekim merkezleridir. Kapadokya'da diğer bölgelerde pek bulunmayan, manzara turizmine hizmet eden sıcak hava balonları ile uçuş turları düzenlenir (Görsel 3.4). Bu turlara katılanlar benzersiz doğal manzarayı gökyüzünden kuş bakışı izleyebilir.



Görsel 3.4: Kapadokya'da balonla manzara turu

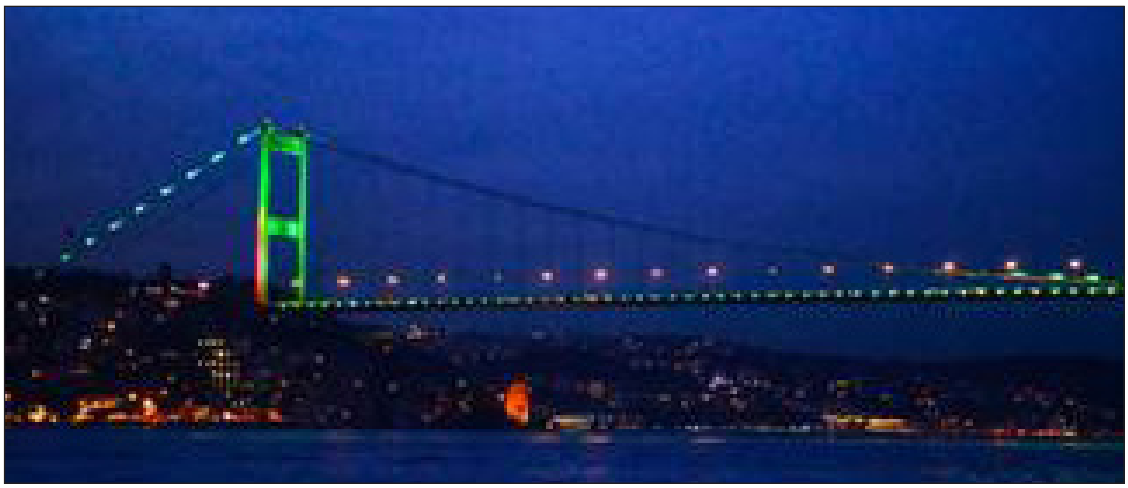
- **Pamukkale:** Türkiye'nin güneybatısında bulunan ve doğal güzellikleriyle ünlü bir

bölgedir. Pamukkale kelimesi Türkçede "pamuk gibi kale" anlamına gelir. Bu isim, bölgenin beyaz traverten teras havuzlarına benzeyen doğal oluşumlarına atıfta bulunur (Görsel 3.5). Pamukkale'nin en belirgin özelliği, termal suların yer altından yükselip yüzeye çıkarken taşıdığı kalsiyum karbonatın birikmesiyle oluşan beyaz renkli traverten teras basamaklarıdır. Bu teraslar, yıllar içinde suyun aşağı akarken tortu biriktirmesi sonucu oluşmuştur. Bu termal suların sağlık açısından faydalı olduğuna inanılır ve termal su, görsel bir şölen sunar. Pamukkale ve aynı bölgede bulunan Hierapolis antik kenti, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almakta ve hem doğal güzellikleri hem de tarihî önemi nedeniyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Ziyaretçiler, traverten terasları üzerinde yürüyebilir ve termal havuzlarda dinlenebilirler. Bu bölge, Türkiye'nin önemli turistik destinasyonlarından biri olarak kabul edilir.



Görsel 3.5: Pamukkale Travertenleri (Denizli)

- **İstanbul Boğazı:** Türkiye'nin kuzeybatısında bulunan ve Avrupa ile Asya'yı ayıran doğal bir su yoludur. Marmara Bölgesi'nde yer alır ve Karadeniz'i Marmara Denizi'ne bağlar. Aynı zamanda Avrupa ile Asya'yı birbirinden ayırır. Boğaz'ın toplam uzunluğu yaklaşık 30 kilometredir. En dar noktasında, Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı arasındaki mesafe sadece 700 metredir. En geniş noktası ise Marmara Denizi'ndeki girişidir ve yaklaşık 3,7 kilometre genişliğindedir. Boğaz; tarihî boyunca birçok medeniyetin ticari, kültürel ve stratejik önem taşıyan bir su yolu konumundadır. Antik dönemlerden itibaren Persler, Yunanlılar, Romalılar ve Bizanslılar bu bölgeyi kullanarak faaliyet göstermiştir. 1973 yılında hizmete giren 15 Temmuz Şehitler Köprüsü (Görsel 3.6), 1988'de hizmete giren Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve 2016 yılında açılan Yavuz Sultan Selim Köprüsü İstanbul Boğazı'nı kara yolu ile geçmeyi mümkün kılmıştır. Bu köprüler Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlar. Boğaz'ın her iki yakası da yoğun nüfuslu bölgelerdir. Sarıyer, Beşiktaş, Üsküdar, Kadıköy gibi semtler Boğaz'ın kıyısında bulunur. İstanbul Boğazı, eşsiz manzaraları ve tarihî mekanlarıyla turistler için popüler bir ziyaret noktasıdır. Boğaz kenarında yürüyüş yapmak, vapur turlarıyla gezmek ve kıyıdaki restoranlarda yeme içme gibi etkinlikler çok tercih edilir.



Görsel 3.6: 15 Temmuz Şehitler Köprüsü (İstanbul)

3.1.1.2. Rusya

Avrasya'nın en geniş ülkesi ve dünyanın yüz ölçümü bakımından en büyük ülkesidir. Toprakları Avrupa'nın doğu kesiminden Asya'nın doğusuna kadar uzanır. Yüzölçümü 17 milyon kilometrekareyi aşar. Coğrafi olarak çeşitli bölgeleri kapsar; arktik sahalardan, sıcak Karadeniz kıyılarına kadar uzanan geniş bir yelpazeye sahiptir.

Rusya'nın batısında Baltık Denizi'nden Pasifik Okyanusu'na kadar uzanan düz, geniş ovalar; doğusunda ise Sibirya ve Uzak Doğu gibi geniş ormanlar ve dağlık alanlar bulunur. Ülkenin en yüksek noktası Elbruz Dağı'dır.

Rusya'nın önemli nehirleri arasında Volga, Don, Dinyeper ve Lena bulunur. Ülke; Kuzey Buz Denizi, Karadeniz, Baltık Denizi ve Pasifik Okyanusu gibi önemli su kütlesi ve denizlere de sahiptir.

Rusya; zengin tarihi, kültürel mirası ve doğal güzellikleriyle turistler için çekici bir destinasyondur. Ülke, tarihî ve mimari açıdan zengin şehirleri, müzeleri, sanat galerileri, doğal parkları ve etkileyici manzaralarıyla bilinir. Rusya'nın başkenti ve en büyük şehri olan Moskova, kozmopolit atmosferiyle dikkat çeker. Kızıl Meydan, Kremlin Sarayı, Aziz Basil Katedrali ve Bolşoy Tiyatro gibi önemli turistik yerler burada bulunur.

Rusya'nın doğal güzellikleri de turizm açısından önemlidir. Trans-Sibirya demir yolu üzerindeki manzaralar, Baykal Gölü'nün eşsiz doğal güzellikleri ve Altay Dağları gibi yerler doğaseverleri cezbeder.

- **Altay Dağları:** Orta Asya'nın güney sınırlarında yer alan ve Rusya, Kazakistan, Moğolistan ile Çin'in kesişim noktasında bulunan bir sıradağ sistemidir. Belukha Dağı, Altay Dağları'nın en yüksek zirvesi olup 4.506 metre yüksekliği ile dikkat çeker. Buzul oluşumları, Altay Dağları'nda yaygındır ve bu bölgelerin çoğunu kaplar. Bölge; geyik, dağ keçisi, kurt, puma ve bozayı dışında çok sayıda kuş türünü de içine alan vahşi bir yaşamı barındırır. Bu dağlar; etkileyici doğal güzellikleri, yüksek zirveleri, buzulları, ormanları ve akarsularıyla bilinir. Doğal güzellikleri, trekking rotaları, dağ tırmanışı, kayak ve doğa gözlemi gibi açık hava etkinlikleri bölgede yapılabilir. Doğaseverler, macera arayanlar ve doğa fotoğrafçıları için cazip bir destinasyon olarak bilinir (Görsel 3.7).



Görsel 3.7: Altay Dağları manzarası

- **Kamçatka Yarımadası:** Rusya'nın doğusunda, Bering Denizi'nde bulunan büyük bir yarımadadır. Bölge, büyük ölçüde volkanik bir yapıya sahiptir ve bu nedenle volkanik aktivite burada oldukça yaygındır. Kamçatka Yarımadası, dünyanın en yüksek yoğunluğa sahip 160 kadar aktif ve uyku hâlindeki volkana ev sahipliği yapar. Bununla birlikte termal kaynaklar ve muhteşem doğal güzellikleriyle de tanınır ayrıca yaban hayatı açısından da zengindir. Kamçatka Yarımadası'ndaki Volcanoes of Kamchatka (Kamçatka Yanardağları Doğal Sit Alanı), UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır. Kamçatka, doğaseverler ve macera arayanlar için popüler bir destinasyondur. Bölge; doğa yürüyüşleri, dağ tırmanışı, kayak, balık tutma ve termal suların tadını çıkarma gibi birçok açık hava etkinliği için ideal bir konumdadır.

- **Trans-Sibirya Demir Yolu:** Dünyanın en uzun demir yolu hattı olup Rusya'yı batıdan doğuya, Avrupa'dan Pasifik Okyanusu'na kadar bağlar. Bu demir yolu hattı, Rusya'nın batısındaki Moskova'dan başlayarak doğuda Vladivostok, Nakhodka veya Khabarovsk gibi Pasifik liman kentlerine kadar uzanır. Toplam uzunluğu yaklaşık 9.289 kilometre olup başlangıçta Ural Dağları'nı aşarak Sibirya'nın engin ovalarını, Taşkent, Irkutsk, Novosibirsk ve Krasnoyarsk gibi büyük şehirlerin yanı sıra Baykal Gölü çevresini geçer. Trans-Sibirya demir yolu (Görsel 3.8), muhteşem doğal güzelliklere sahip bölgelerden geçer. Özellikle Sibirya Bölgesi; ormanlar, nehirler, göller ve dağlarla kaplıdır. Yolda seyahat edenler, yedi gün boyunca bu bölgelerin eşsiz doğal manzaralarının keyfini çıkarabilirler. Trans-Sibirya demir yolu, dünyanın dört bir yanından gelen turistlerin ilgisini çeker. Bu yolculuk, birçok farklı kültürü ve doğal alanı keşfetme fırsatı sunar.



Görsel 3.8: Trans-Sibirya demir yolu

3.1.1.3. Nepal

Kuzeyde Tibet Özerk Bölgesi ile komşu olan dağlık bir ülkedir. Ülkenin doğusunda, güneyinde ve batısında Hindistan ve batısında aynı zamanda Çin ile komşudur. Nepal'in coğrafi yapısı; dünyanın en yüksek dağı olan Everest gibi yüksek dağ zirvelerine, derin vadilere, yeşil ormanlara ve verimli ovalara ev sahipliği yapar.

Nepal; trekking, dağcılık, kültürel geziler ve doğa turizmi gibi çeşitli turizm olanakları sunar. Everest Base Camp Trek, Annapurna Circuit Trek ve Langtang National Park gibi ünlü yürüyüş rotaları, dünya çapında doğaseverleri ve maceraperestleri çeker.

Nepal'in doğal güzellikleri arasında dünyanın en yüksek zirvelerinden oluşan Himalaya Dağları, çeşitli millî parklar ve koruma alanları, büyüleyici nehirler ve göller bulunur. Ülkenin doğal yaşamı da oldukça çeşitlidir ve Bengal kaplanı, Asya fili, kar leoparı gibi nadir türler burada yaşar.



Görsel 3.9: Everest Dağı

- **Everest Dağı ve Himalayalar:** Himalayalar, dünyanın en yüksek dağ sırasıdır ve Nepal ile Çin sınırında yer alır. Bu dağ sırasının en yüksek noktası olan Everest, 8.848 metre ile dünyanın en yüksek dağı olarak kabul edilir (Görsel 3.9). Bununla birlikte Himalayalar dağ sırasında bulunan Annapurna Dağları ve Langtang Vadisi gibi doğal oluşumlar etkileyici manzaralarıyla dünyanın dört bir yanından dağcıları ve doğaseverleri cezbeder.

3.1.1.4. Hindistan

Güney Asya'da bulunur ve dünyanın en kalabalık ülkelerinden biridir. Himalaya Dağları'nın kuzeyinde yer alır ve bu dağlar ülkenin kuzey sınırlarını oluşturur. Ülkenin güneyinde Hint Okyanusu bulunur. Ganj Ovası, Hint Yarımadası'nın en büyük ve en verimli ovalarından biridir.

Hindistan; zengin kültürel mirası, tarihî yerleri, dinî öneme sahip tapınakları, renkli festivalleri, nefes kesici manzaraları ve çeşitli doğal yaşamıyla turistler için popüler bir destinasyondur. Ülkenin turistik yerleri arasında Taj Mahal, Jaipur'daki Amber Sarayı, Agra'daki Kızıl Kale sayılabilir.

- **Kashmir Vadisi:** Hindistan'ın Jammu ve Keşmir bölgelerinde yer alan büyüleyici bir doğal cennet olarak bilinir. Doğal güzellikleri, trekking rotaları, dağcılık, balık tutma ve bot gezileri için popüler bir turistik destinasyondur. Yüksek Himalaya Dağları'nın muhteşem manzaralarını, yeşil vadileri, gölleri ve çiçek tarlalarını barındırır. Vadide birçok göl bulunur. Dal Gölü (Dal Lake) en ünlülerindendir ve bu göl geleneksel ahşap tekneleri olan "shikara"ları ile ünlüdür (Görsel 3.10). Aynı zamanda geleneksel el sanatları ve kaşmir halıları gibi özel hediyelik eşyaları da sunar.



Görsel 3.10: Dal Gölü ve shikaralar (Hindistan)

3.1.1.5. Japonya

Doğu Asya'da bir ada ülkesidir. Pasifik Okyanusu'nun batı kıyılarında yer alır ve dört ana adadan oluşur. Bunlar; Honshu, Hokkaido, Kyushu ve Shikoku adalarıdır.

Ülke, dağlık ve engebeli bir coğrafyaya sahiptir. Volkanlar, dağlar, vadiler ve kıyı ovalarıyla dikkat çeker. Ülkenin en yüksek dağı Fuji Dağı'dır ve Japonya, Büyük Okyanus'un Pasifik Ateş Çemberi olarak bilinen volkanik kuşağında yer alır.

Japonya; geleneksel ve modern kültürün birleştiği tarihî yerleri, nefes kesen doğal manzaraları ve yenilikçi şehirleriyle turistler için popüler bir destinasyondur. Tokyo, dünyanın en büyük metropollerinden biridir. Alışveriş, yemek, eğlence mekânları ve modern mimarisiyle ünlüdür. Kyoto ise geleneksel Japon kültürünü koruyan tapınakları, bahçeleri ve tarihî anıtlarıyla bilinir.

- **Fuji Dağı:** Japonya'nın en ünlü simgelerinden biri olan aktif bir yanardağdır. Hem doğal güzellikleri hem de kültürel önemi nedeniyle Japonya'nın önemli turistik destinasyonlarından biridir. Fuji Dağı, Honshu Adası'nda yer alır ve Tokyo'ya yaklaşık 100 kilometre uzaklıktadır. Zirvesinin yüksekliği yaklaşık 3.776 metredir. Fuji Dağı, Japonya'nın sembolik ve kutsal bir simgesi olup Shintoizm ve Budizm gibi yerel Japon dinlerinde kutsal kabul edilen bir yerdir. Dağın zirvesine tırmanmak, bazı Japon inançlarına

göre manevi bir deneyim olarak kabul edilir. Fuji Dağı'nın etrafında birçok turistik görüntüleme noktası vardır. Fuji Gölü (Fuji Five Lakes) bölgesi, dağın muhteşem manzaralarını yakından gözlemlemek için popüler bir yerdir (Görsel 3.11). Ayrıca dağın eteklerindeki hotspring (kaplıca) bölgeleri de ziyaretçilere huzurlu bir deneyim sunar. Fuji Dağı, 2013 yılında UNESCO tarafından ''Dünya Mirası'' olarak kabul edilmiştir.



Görsel 3.11: Fuji Dağı manzarası

3.1.1.6. Çin

Kuzeyde Sibirya, batıda Orta Asya, güneyde Hindistan, doğuda Pasifik Okyanusu ile çevrili olup dünyanın en kalabalık ülkelerinden biridir. Ülkenin coğrafi yapısı oldukça çeşitlidir; dağlar, ovalar, nehirler, göller, çöller ve kıyı şeritleri gibi birçok farklı özellik bu coğrafyada bulunur.

Çin; zengin tarihî ve kültürel mirası, doğal güzellikleri ve modern şehirleriyle turistler için popüler bir destinasyondur. Başkent Pekin'de, Çin Seddi, Yasak Şehir ve Tiananmen Meydanı gibi önemli tarihî ve kültürel yerler bulunur. Guilin'deki Li Nehri manzaraları ve Guilin'in doğal güzellikleri turistlerin ilgisini çeker. Tibet Özerk Bölgesi; tarihî tapınaklar, manastırlar ve muhteşem Himalaya manzaralarıyla turistler için popüler bir destinasyondur.

- **Guilin:** Özellikle Li Nehri'nin çevresindeki doğal güzellikleriyle tanınır (Görsel 3.12). Şehrin etrafını çevreleyen sivri tepeler, zarif kayalık oluşumları ve yeşil vadiler, ziyaretçilere büyüleyici manzaralar sunar. Bu manzaralar, çoğu Çin resminde ve şiirinde de yer almıştır.

  Li, Guilin'in en önemli nehirlerinden biridir. Nehir boyunca yapılan turlar, turistlere şehrin ünlü manzaralarını görme fırsatı sunar. Li üzerinde ilerlerken eşsiz tepeler, kayalar ve geleneksel balıkçı teknelerini gözlemlenebilir. Guilin, yerel ve yabancı turistlerin ilgisini çeken popüler bir turistik destinasyondur. Turistler, doğal manzaraların tadını çıkarmanın yanı sıra yerel pazarları, parkları ve geleneksel Çin mimarisini de deneyimleyebilirler. Guilin, sadece doğal güzellikleri değil, aynı zamanda tarihî ve kültürel mirası da içinde barındırır. Ming ve Qing Hanedanları'na ait tarihî yapılar, tapınaklar ve antik köyler şehirde keşfedilebilecek diğer noktalardandır.



Görsel 3.12: Guilin bölgesi (Çin)

- **Yunnan:** Çin'in güneybatısında yer alan bir eyalettir ve etkileyici manzaralarıyla dikkat çeker. Shangri-La, Lijiang ve Dali gibi şehirlerdeki dağ manzaraları, etnik kültürler ve doğa manzaralarıyla turistleri cezbeder. Dünyanın en büyük su setlerinden biri olan Jinsha Jiang Grand Canyon'u, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan ünlü Yuanyang pirinç terasları (Görsel 3.13) ve Shangri-La gibi doğal güzellikler bu bölgede bulunur. Yunnan, doğaseverler ve macera arayanlar için popüler bir destinasyondur. Trekking, dağ bisikleti, doğa yürüyüşleri ve orman maceraları gibi etkinlikler için uygun bir ortam sunar.



Görsel 3.13: Yuanyang pirinç terasları (Çin)

3.1.1.7. Vietnam

Kuzeyde Çin, batıda Laos ve Kamboçya, doğuda Güney Çin Denizi ile çevrilidir. Ülke, kıyı şeridinden dağlık iç kesimlere kadar değişen coğrafi yapıya sahiptir. Kuzeydeki dağlık bölgelerde yüksek dağlar ve etkileyici manzaralar bulunurken güneyinde Mekong Deltası gibi ovalar ve sulak alanlar bulunur. Vietnam; Halong Körfezi, Phong Nha-Ke Bang Millî Parkı ve Sapa gibi doğal güzelliklerle ünlüdür.

Vietnam; zengin tarihi, kültürel mirası ve doğal güzellikleriyle turistler için popüler bir destinasyondur. Başkent Hanoi; geleneksel Vietnamlı yaşam tarzı, tarihî tapınaklar ve kolonyal binalarıyla tanınır. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Hue ve Hoi An gibi şehirler; tarihî anıtları, tapınakları ve eski limanlarıyla turistlerin ilgisini çeker.

- **Ha Long Körfezi:** Vietnam'ın kuzeydoğusunda, başkent Hanoi'ye yaklaşık 170 kilometre uzaklıkta bulunur. Körfez, yaklaşık 1.553 km²lik bir alanı kaplar ve yaklaşık 2.000 adacığıyla tanınır (Görsel 3.14). Bu adacıklar, çoğunlukla kireç taşı ve granit kayalıklardan oluşur. Körfezinin doğal güzellikleri nefes kesicidir. Kristal berraklığında sular, yemyeşil ormanlar ve etkileyici kaya oluşumları ile ünlüdür. Ha Long, Vietnamcada "Ejderha'nın İnişi" anlamına gelir. Efsaneye göre ejderha, körfeze düşmüş ve su yoluyla bölgeleri ayırarak adaları oluşturmuştur. Ha Long Körfezi; tekne turları, deniz bisikleti, yelken, kayak gibi deniz aktiviteleri için mükemmel bir yerdir. Ayrıca doğa yürüyüşleri ve mağara keşifleri de popülerdir. Ha Long Körfezi, yıl boyunca turistlerin akınına uğrar. Doğaseverler, macera arayanlar ve kültür meraklıları bu muhteşem bölgeyi ziyaret eder.



Görsel 3.14: Ha Long Körfezi (Vietnam)

3.1.1.8. Maldivler

Hint Okyanusu'nda, Sri Lanka ve Hindistan'ın güneyinde yer alan bir ada ülkesidir. Eşsiz mercan resifleri, beyaz kumsallar ve turkuaz renkli sularıyla tanınır. Maldivler'in başkenti Male'dir. Male, sadece 2 kilometre uzunluğunda ve 1 kilometre genişliğinde olan küçük bir adadır. Ülkenin en büyük yerleşim alanıdır. Maldivler, 26 mercan adasından oluşur. Her mercan adası, bir veya birkaç adadan ve adayı çevreleyen mercan resifi sisteminden oluşur. Maldivler, dünyanın en iyi dalış bölgelerinden biridir. Renkli mercan resifleri, deniz kaplumbağaları, rengarenk balıklar ve diğer deniz canlıları, dalgıçlar için rüya gibi bir ortam sunar. Maldivler; balayı çiftleri, dalış meraklıları ve doğaseverler tarafından dünya genelinde popüler bir tatil destinasyonudur (Görsel 3.15). Doğal güzelliği, lüks konaklama seçenekleri ve sakin atmosferi ile dünyanın en güzel tatil noktalarından biridir.



Görsel 3.15: Maldivler'de bir konaklama işletmesi

3.1.1.9. Moğolistan

Kuzeyde Sibirya, batıda Rusya, güneyde Çin ve doğuda Kazakistan ile sınırlanmış bir ülkedir. Ülke; geniş ovalar, dağlar, çöller, göller ve nehirler gibi çeşitli coğrafi özelliklere sahiptir. Gobi Çölü, Moğolistan'ın güneyinde yer alır ve dünyanın en büyük soğuk çölüdür. Ayrıca, ülkenin kuzeyinde Khangai Dağları gibi yüksek dağlar da bulunur.

Moğolistan; doğal güzellikleri, vahşi yaşamı ve bozulmamış ekosistemleriyle ünlüdür. Ülke; nadir bulunan türlerin yaşadığı stepler, çöller, dağlar ve bozkırlarla kaplıdır. Gobi Çölü'nde yer alan Bactrian (iki hörgüçlü) develer, Moğolistan'ın sembolik hayvanlarından biridir. Ayrıca Moğolistan'da buzuldan göller, dağ geçitleri ve muhteşem manzaraları keşfetmek için birçok fırsat bulunur.

Moğolistan'ın geniş ve bozulmamış doğası, doğaseverler, maceraperestler ve kültür meraklıları için benzersiz bir deneyim sunar. Ülkenin bozkırları, çölleri ve dağları, ziyaretçilere doğanın gücünü ve güzelliğini keşfetme fırsatı verir.

- **Gobi Çölü:** Moğolistan'ın güneydoğusundan başlayarak Çin'in kuzeybatısına kadar uzanır ve Orta Asya'nın en büyük çöllerinden biridir. Gobi; zorlu koşulları, doğal güzellikleri ve arkeolojik zenginlikleri ile Orta Asya'nın dikkat çeken doğal alanlarından biridir. Bu nedenlerle turistler ve araştırmacılar için ilgi çekici bir bölgedir. Yerli ve yabancı turistler; çöldeki manzaraları, yıldızlı gökyüzünü ve yerel kültürü deneyimlemek için bölgeyi ziyaret ederler (Görsel 3.16).



Görsel 3.16: Gobi Çölü

3.1.2. Afrika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Afrika, yüz ölçümü açısından dünyanın ikinci en büyük kıtasıdır. Yüz ölçümü bakımından yaklaşık olarak 30 milyon km²lik bir alanı kaplar. Sahra Çölü, Nil Nehri, Büyük Rift Vadisi gibi doğal oluşumlara ev sahipliği yapar (Görsel 3.17).



Görsel 3.17: Afrika'da gün batımı manzarası

Afrika; kuzeyde Akdeniz'e, batıda Atlas Okyanusu'na, güneyde Hint Okyanusu'na ve doğuda Kızıldeniz'e komşudur ve Sina Yarımadası aracılığıyla da Asya'ya bağlanır. Kıta; çeşitli coğrafi özelliklere sahip olup içerisinde savanlar, çöller, ormanlar, dağlar, nehirler ve göller gibi birçok farklı ekosistem bulunur. Sahra Çölü, Afrika'nın kuzeyinde yer alır ve dünyanın en büyük sıcak çölüdür. Kongo Havzası, kıtanın en büyük yağmur ormanlarına sahip alanıdır.

Afrika, dünya nüfusunun yaklaşık %16'sını oluşturur ve içinde 1,3 milyardan fazla insanı barındırır. Kıta; binlerce etnik grup, dil ve kültüre ev sahipliği yapar. Afrika'nın kültürel mirası; zengin folkloru, sanatı, dansları, müzikleri ve gelenekleriyle tanınır. Her bölge, kendi benzersiz kültürel ve tarihî mirasına sahiptir.

Afrika; zengin doğal kaynaklara, çeşitli kültürlere ve muhteşem manzaralara sahip büyüleyici bir yerdir ancak sosyoekonomik zorluklar, politik istikrarsızlık ve doğal afetler gibi bazı sorunlar kıtada oldukça yaygındır.

3.1.2.1. Mısır

Kuzeydoğu Afrika'da bulunan ve Akdeniz'in kuzeydoğusundaki Sahra Çölü'nün kuzeybatısında yer alan bir ülkedir. Mısır'da yaşam Nil Nehri'nin etrafında yoğunlaşmıştır. Dünyanın en uzun nehirlerinden biri olan Nil, ülkenin merkezinden güneye doğru akar. Ülke; kuzeyde Akdeniz kıyılarına, doğuda Kızıldeniz'e, batıda Libya ve aynı zamanda Sudan'a sınırlanmıştır. Mısır'ın büyük bir bölümü Sahra Çölü ile kaplıdır ve büyük çoğunlukla arazisi verimsizdir ancak Nil Nehri'nin kenarlarında verimli nehir deltası alanları da vardır.

Mısır, zengin tarihî ve kültürel mirasıyla turistler için popüler bir destinasyondur. Ülke; piramitler, antik tapınaklar, firavun mezarları ve Nil Nehri boyunca uzanan tarihî yerlerle tanınır. Kahire'deki Giza Piramitleri ve Sfenks, Mısır'ın en ünlü turistik yerlerindendir. Luxor, antik Mısır'ın başkentleri olan Teb ve Karnak gibi önemli arkeolojik alanlara ev sahipliği yapar. Ayrıca Mısır'ın kıyı bölgeleri; şnorkelle dalış, su sporları ve plaj tatili için popülerdir. Sharm El Sheikh ve Hurghada gibi yerler, bu aktiviteler için öne çıkan turistik merkezlerdir.

Mısır, sahil şeridi boyunca Akdeniz ve Kızıldeniz'in güzel plajlarına sahiptir. Ayrıca Mısır'ın iç kesimlerinde yer alan Siyah Çöl gibi doğal güzellikler de keşfedilmeye değerdir. Mısır'daki çöller; trekking, kum kayağı ve kumdan araba turları gibi macera sporları için benzersiz bir ortam sunar.

Mısır; tarihî mirası, güzel manzaraları ve zengin kültürel dokusuyla turistler için ilginç bir destinasyondur. Antik Mısır'ın esrarengiz dünyasını keşfetmek, piramitleri görmek ve Nil Nehri'nin muhteşem manzaralarını deneyimlemek için turistler tarafından sıklıkla ziyaret edilir.

- **Nil Nehri ve Deltası:** Çevresi, muhteşem doğal manzaralara sahiptir. Yeşil, vahşi yaşam alanları, sulak alanlar ve tarım arazileri nehir boyunca değişen manzaraların bir parçasıdır. Nil Nehri; tarihî, kültürel ve doğal zenginlikleriyle Mısır'ın en önemli turistik cazibe merkezlerinden biridir. Tarihî mekânlar, doğal güzellikler ve su sporları gibi birçok farklı aktiviteyi bir araya getirerek ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim yaşatır (Görsel 3.18). Nil Nehri üzerinde yapılan kruvaziyer turları, tarihî ve doğal güzellikleri keşfetmek isteyen turistler için popüler bir seçenektir. Bu turlar genellikle Aswan'dan başlar ve Luxor'a kadar devam eder. Nil Nehri, Akdeniz'e dökülmeden önce verimli bir delta oluşturur. Bu delta, tarım için önemli bir bölgedir ve aynı zamanda doğal yaşamın da ev sahibidir.
- **Siwa Çölü ve Siwa Oasis:** Sahra Çölü'nün bir parçasıdır. Doğal güzellikleri, tuz gölleri ve Siwa Oasis gibi ilgi çekici yerlere sahiptir (Görsel 3.19). Mısır'ın kuzeybatısında, Akdeniz'in kıyısında yer alır. Libya sınırına yaklaşık olarak 50 kilometre uzaklıktadır. Çöldeki manzaralar, birçok sanatçı ve yazara ilham vermiştir. Pablo Picasso, Agatha Christie ve Alexander the Great gibi ünlüler bu bölgeyi ziyaret etmişlerdir. Doğal vahasındaki sıcak su kaynakları ve etkileyici manzaralarıyla ziyaretçilere huzurlu bir tatil imkânı sunar.



Görsel 3.18: Nil Nehri manzarası (Mısır)



Görsel 3.19: Siwa Oasis (Sahra Çölü)

3.1.2.2. Tanzanya

Doğu Afrika'da bulunan ve Hint Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir. Doğası, coğrafyası ve turizmiyle dikkat çeken bir destinasyondur. Ülkenin kuzeyinde Kilimanjaro Dağı gibi yüksek zirveler yer alırken batıda Büyük Göller bölgesi bulunur. Ülkenin merkezindeki Rift Vadisi; çeşitli volkanik oluşumlar, dağlar ve göllerle doludur. Doğu kıyıları boyunca uzanan Tanzanya, Hint Okyanusu'nun beyaz kumsallarına ve mercan resiflerine sahiptir.

Tanzanya'nın doğal güzellikleri arasında dünyanın en yüksek serbest duran dağı olan Kilimanjaro, Tanzanya'nın simgesidir. Ayrıca Serengeti Ulusal Parkı ve Ngorongoro Krateri gibi koruma alanları, vahşi yaşamın zenginliği ve göz alıcı manzaralarıyla ünlüdür. Tanzanya'nın Zanzibar Adası gibi tropikal adaları, turkuaz suları ve beyaz kumsallarıyla göz kamaştırır.

Tanzanya; safari turları, dağ tırmanışları, plaj tatilleri ve kültürel geziler gibi çeşitli turistik aktiviteler sunar. Serengeti Ulusal Parkı'ndaki göç eden hayvanlar, vahşi doğanın en büyük gösterilerinden birini sunar.

Ngorongoro Krateri'nde ise birçok vahşi hayvanı bir arada görmek mümkündür. Kilimanjaro Dağı, dağcılar için popüler bir zirvedir ve farklı rotalarıyla her seviyeden dağcıya hitap eder. Zanzibar Adası ise dinlenme, şnorkelle dalış ve su sporları için ideal bir mekândır.

Tanzanya'nın zengin doğal güzellikleri, vahşi yaşamı ve çeşitli turistik aktiviteleri ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sunar. Ülkenin eşsiz coğrafyası ve zengin kültürel mirası, her yıl binlerce turistin ilgisini çeker.

- **Zanzibar:** Tanzanya'ya bağlı bir yarı özerk adalar grubudur. Hint Okyanusu'nda yer alan bu adalar; doğal güzellikleri, beyaz kumlu plajları, turkuaz suları ve zengin kültürel geçmişiyle ünlüdür (Görsel 3.20). Nungwi, Kendwa ve Paje gibi plajlar, ziyaretçiler için mükemmel bir deniz tatili sunar. Şnorkelle dalış, dalgıçlık ve balık avlama gibi su sporları popülerdir. Adada çok sayıda dalış okulu ve tur operatörü bulunmaktadır. Zanzibar, "Baharat Adası" olarak da bilinir. Ada; tarçın, karanfil, vanilya ve diğer baharatların yetiştirildiği plantasyonlara ev sahipliği yapar. Baharat turları bu nedenle popüler bir aktivitedir. Zanzibar Stone Town, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan tarihî bir merkezdir. Burada dar sokaklar, eski evler, müzeler ve tarihî yapılar bulunur. Prison Island, Zanzibar yakınlarındaki bir adadır ve dev kaplumbağaların yaşadığı doğal bir rezerv olarak bilinir.



Görsel 3.20: Zanzibar'da tropikal plaj manzarası (Tanzanya)

- **Kilimanjaro Dağı**: Yaklaşık 5.895 metre (19.341 feet) yüksekliği ile Afrika'nın en yüksek zirvesine sahiptir. Bu, aynı zamanda dünyanın tek başına duran en yüksek dağıdır. Dağ, Tanzanya'nın kuzeydoğusunda yer alır. Tanzanya sınırları içinde, Kenya sınırına oldukça yakındır. Kilimanjaro'nun eteklerinden zirvesine kadar çeşitli iklim bölgeleri ve ekosistemler bulunur. Bu bölgeler arasında ormanlık alanlar, savanlar, alpin çayırlar ve buzullar yer alır. Kilimanjaro, 1987 yılından itibaren UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Kilimanjaro, dünya genelinde popüler bir dağcılık destinasyonudur. Zirveye tırmanış için farklı rotalar bulunur ve her yıl binlerce dağcı zirveye ulaşmaya çalışır. Kilimanjaro; doğal güzelliği, çeşitli ekosistemleri ve zengin kültürel değerleri ile dünyanın en önemli doğal cazibe merkezlerinden biridir (Görsel 3.21).



Görsel 3.21: Kilimanjaro Dağı manzarası (Tanzanya)

3.1.2.3. Güney Afrika

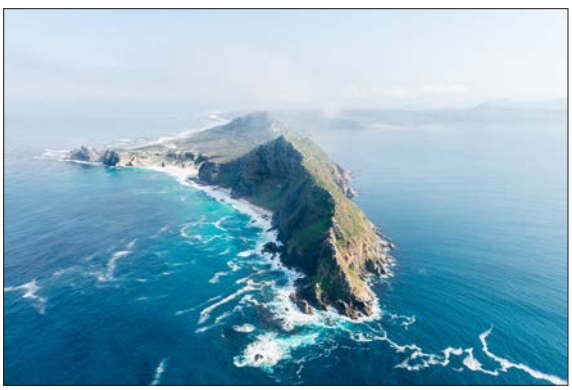
Afrika'nın güney ucunda bulunan Hint ve Atlantik Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde geniş savanlar ve yüksek platolar, güneyinde ise dağlık alanlar ve kıyı ovaları bulunur. Ülkenin en ünlü coğrafi konumlarından biri Drakensberg Dağları'dır. Ayrıca ülkenin doğusunda Kruger Ulusal Parkı gibi büyük koruma alanları da bulunmaktadır.

Güney Afrika, birçok doğal güzelliğe ev sahipliği yapar. Bunlar arasında savanlardaki vahşi yaşam, dağların eteklerinde yer alan ormanlar, eşsiz kanyonlar ve nehirler, plajlar ve muhteşem sahiller yer alır. Cape Town'un ünlü simgelerinden biri olan Table Mountain, muhteşem manzaralar sunan bir doğal oluşumdur. Blyde River Kanyonu, Afrika'nın en büyük yeşil kanyonudur ve nefes kesici manzaralara sahiptir.

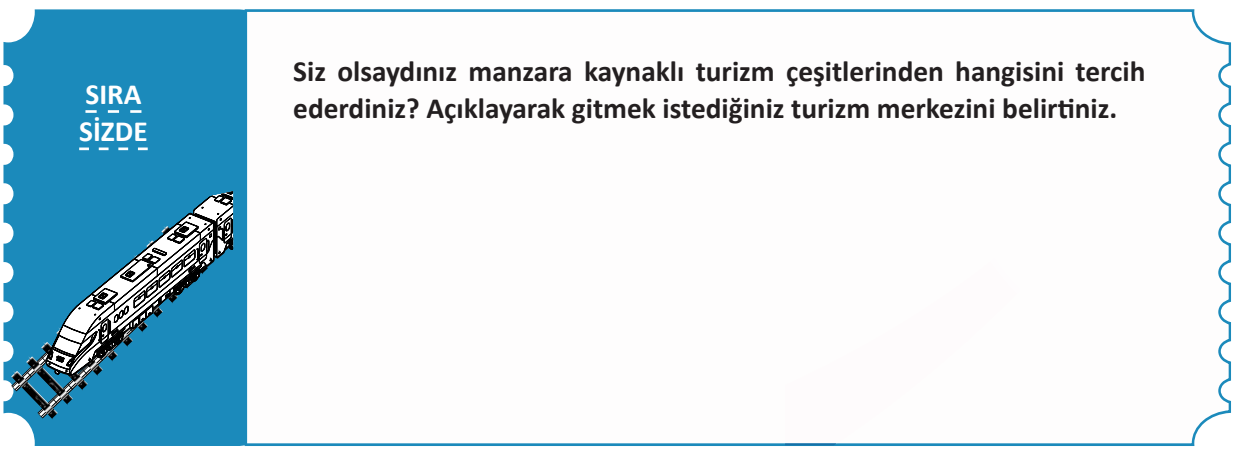
Güney Afrika; safari, doğa yürüyüşleri, su sporları ve plaj tatilleri gibi çeşitli turistik aktiviteler sunar. Kruger Ulusal Parkı; zürafa, aslan, fil ve diğer vahşi hayvanların görülebileceği popüler bir safari destinasyonudur. Cape Town, ünlü Table Mountain, Victoria ve Alfred Waterfront gibi turistik yerlere sahiptir.

Güney Afrika'nın zengin doğal güzellikleri, vahşi yaşamı ve çeşitli turistik aktiviteleri ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sunar. Ülkenin eşsiz coğrafyası, zengin kültürel mirası ve nefes kesici manzaraları, Güney Afrika'yı dünya çapında popüler bir turizm destinasyonu hâline getirir.

- **Cape of Good Hope (Ümit Burnu):** Güney Afrika'nın Cape Town şehrinde yer alır. Denizcilik tarihinde önemli bir nokta olarak kabul edilir. 15. yüzyılda Vasco da Gama ve diğer denizciler, Güney Afrika'nın bu noktasını geçerek Hindistan'a ulaşmaya çalışmışlardır. Bu nedenle ''İyi Umut Burnu'' olarak adlandırılmıştır. Afrika'nın en güney ucu olan Cape of Good Hope (Görsel 3.22), çarpıcı doğal güzellikleri ve okyanus manzarası ile ünlüdür. Burada yürüyüş yapılabilir, deniz kenarında zaman geçirebilir ve vahşi yaşam gözlemlenebilir. Cape Point ve Deniz Feneri yine bu bölgenin önemli sembollerinden biridir.



Görsel 3.22: Ümit Burnu



Siz olsaydınız manzara kaynaklı turizm çeşitlerinden hangisini tercih ederdiniz? Açıklayarak gitmek istediğiniz turizm merkezini belirtiniz.

3.1.2.4. Zambiya ve Zimbabve

Güney Afrika'da bulunan iki komşu ülkedir. Zambiya ve Zimbabve; vahşi yaşamı, doğal güzellikleri ve etkileyici manzaralarıyla tanınır ve safari turları, doğa yürüyüşleri ve vahşi yaşam gözlemi gibi turistik aktiviteler için popüler destinasyonlardır. Dünyanın ikonik turistik cazibe merkezlerinden biri olan Victoria Şelaleleri her iki ülkenin sınırında yer alır.

- **Victoria Şelaleleri:** Güney Afrika kıtasının güneyinde yer alan Zambezi Nehri üzerinde bulunur. Şelaleler, Zimbabve ile Zambiya sınırları arasında paylaşılır. 1855 yılında İngiliz kâşif David Livingstone tarafından Avrupa'ya tanıtılmış ve İngiltere Kraliçesi Victoria'nın adını almıştır. Victoria; yaklaşık 1.708 metre genişliği ve 108 metre yüksekliği ile dünyanın en geniş tek perde, aynı zamanda dünyanın en yüksek beşinci şelalesidir. Şelaleler, etkileyici bir doğal güzelliğe sahiptir. Su, yüksek kayalıklardan dökülerek beyaz köpükler oluşturur ve etrafındaki yeşil bitki örtüsü ile muhteşem bir manzara yaratır. Doğa yürüyüşleri, su sporları (sürat teknesi turları vb.), balon turları ve vahşi yaşam gözlemciliği gibi bir dizi aktivite için popüler bir yerdir (Görsel 3.23).



Görsel 3.23: Victoria Şelaleleri manzarası

3.1.2.5. Fas

Kuzeyinde Akdeniz kıyıları, batısında Atlas Okyanusu kıyıları bulunur. Ülke; büyük ölçüde Atlas Dağları ile kaplıdır ve iç kesimlerinde çöl alanlarına, kuzeydoğusunda Akdeniz iklimine ve güneydoğusunda Sahra Çölü'ne sahiptir. Atlas Dağları, ülkenin en yüksek noktası olan Toubkal Dağı'na ev sahipliği yapar.

Atlas Dağları'nın eteklerinde yer alan vadiler, şelaleler ve dağ göllerinin yanı sıra ülkenin kıyı bölgelerindeki plajlar ve sahil şeritleri de dikkat çeker. Fas'taki çöller, özellikle Sahra Çölü'nün etkileyici manzaraları ve çöl yaşamıyla tanınır.

Fas; zengin tarihî mirası, kültürel çeşitliliği ve doğal güzellikleriyle turistler için popüler bir destinasyondur. Başkent Rabat, Fas'ın siyasi ve kültürel merkezidir. Fes, Meknes ve Marakeş gibi tarihî şehirler; geleneksel mimarisi, çarşıları ve tarihi anıtlarıyla ziyaretçilerin ilgisini çeker. Sahra Çölü turları, çöl kampları, deve safari turları ve çöl manzaralarının tadını çıkarmak isteyenler için popülerdir.

- **Marrakech:** Fas'ın batısında yer alan, tarihî ve kültürel cazibesiyle ünlü bir şehirdir. Dar sokakları, pazarları ve tarihî medinası ile ziyaretçilere eşsiz bir görsel deneyim sunar. Marrakech, çeşitli bahçeleri ve yeşil alanlarıyla da ünlüdür. Majorelle ve Menara bahçeleri, ziyaretçilerin dinlenip doğanın tadını çıkarabileceği popüler mekânlardır. Marrakech, geleneksel Fas kültürünün zengin bir yansımasıdır ve tarihi, mimarisi, lezzetleri ve sokak atmosferi ile ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sunar (Görsel 3.24).



Görsel 3.24: Marrakech manzarası (Fas)

3.1.2.6. Seyşeller

Hint Okyanusu'nda yer alan bir ada ülkesidir. Başkenti Victoria'dır ve 115 adadan oluşur. Bu adalar; Afrika'nın doğusunda, Madagaskar'ın kuzeydoğusunda ve Hindistan Yarımadası'nın batısında bulunur. Turizm, ülkenin ekonomisinin önemli bir parçasını oluşturur. Seyşeller; su sporları, dalış, yelken ve doğa yürüyüşleri gibi aktiviteler için de popüler bir destinasyondur. Adaların arasındaki seyahat genellikle deniz uçağı veya tekne ile yapılır.



Görsel 3.25: Seyşeller manzarası

Seyşeller'in en büyük cazibesi; beyaz kumlu plajları, turkuaz denizleri, tropikal ormanları ve eşsiz mercan resifleridir. Mahe, Praslin, La Digue ve bunların çevresindeki adalarda da muhteşem doğal manzaralar bulunmaktadır. Seyşeller; doğal güzelliği, turkuaz suları ve konukseverliği ile tatilciler için cazip bir yer olarak bilinir (Görsel 3.25).

3.1.3. Kuzey Amerika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Kuzey Amerika, Ekvator ve Güney Amerika'nın kuzeyinde yer alır. Batısında Büyük Okyanus, doğusunda Atlas ve kuzeyinde Arktik Okyanusu ile çevrilidir. Kuzey Amerika, yüz ölçümü bakımından en büyük üçüncü kıtadır. Kuzey Amerika'da üç ana ülke bulunur. Bunlar; Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika'dır. Ayrıca küçük ülkeler ve denizaşırı topraklar da vardır. Alaska ve Hawaii, Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlıdır ancak coğrafi olarak ana karadan uzaktadır. Kuzey Amerika'nın coğrafi özellikleri oldukça çeşitlidir. Kıtanın batısında yüksek dağ sıraları, vadiler ve volkanik araziler yer alırken doğusunda daha düzlük alanlar ve geniş ormanlık bölgeler bulunur. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada arasında yer alan Büyük Göller (Great Lakes), dünyanın en büyük tatlı su göl grubudur. Beş büyük göl olan Superior, Michigan, Huron, Erie ve Ontario'dan oluşur. Kuzey Amerika'da iklim, büyük ölçüde çeşitlilik gösterir. Kuzey bölgelerde soğuk ve karasal iklimler görülürken güney bölgelerde daha sıcak ve subtropikal iklimler hâkimdir. Kuzey Amerika, doğal güzellikler ve zenginlikler açısından zengindir. Ormanlar, nehirler, göller, dağlar ve ulusal parklar gibi doğal alanlar çeşitli vahşi yaşamı barındırır.



Manzara fotoğrafçılığı; doğa, şehir veya kırsal alanların geniş ve etkileyici görüntülerini yakalamayı amaçlayan bir fotoğrafçılık türüdür. Bu tür fotoğrafçılıkta amaç, genellikle bir sahnenin doğal güzelliklerini veya dramatik etkilerini vurgulamaktır. Manzara fotoğrafçılığı; geniş açılı lensler, uzun pozlama teknikleri ve belirli ışık koşullarını kullanarak daha etkileyici ve sanatsal görüntüler elde edilmesini sağlar.

3.1.3.1. Amerika Birleşik Devletleri

Geniş bir coğrafyaya ve çeşitli doğal güzelliklere sahip olan Kuzey Amerika kıtasında yer alan bir ülkedir. Kuzeyde Kanada, güneyde Meksika ve batıda Büyük Okyanus ile sınırlıdır. Doğuda Atlas Okyanusu ve Karayip Denizi'ne kıyısı bulunur. Ülkenin coğrafi özellikleri çeşitlidir; iç bölgelerde büyük ovalar, Rocky Dağları, Appalachian Dağları ve Mississippi Nehri gibi nehirler bulunur.

ABD'nin doğal güzellikleri arasında Büyük Kanyon, Yellowstone, Yosemite, Everglades, Denali Ulusal Parkı gibi birçok ünlü millî park ve doğal rezerv yer alır. Ülkenin doğal güzellikleri, dağlar, kanyonlar, nehirler, göller, ormanlar, çöl alanlar, sahiller ve tundra gibi çeşitli ekosistemler içerir.

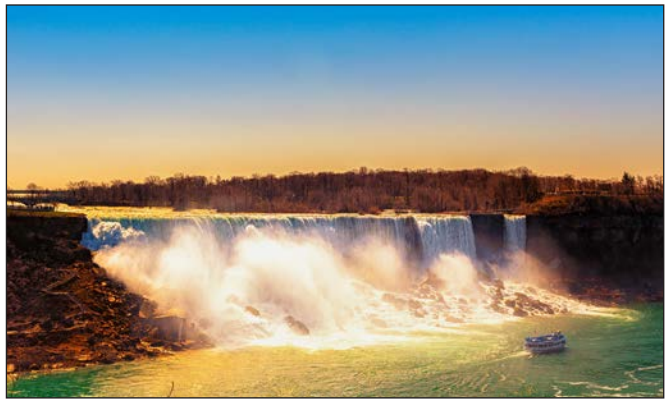
ABD, turistler için çeşitli turistik cazibe merkezlerine ev sahipliği yapar. Büyük şehirlerdeki turistik yerler; New York City'deki Times Meydanı, Los Angeles'taki Hollywood ve Las Vegas'taki şans oyunları gibi dünya çapında ünlü mekânlar içerir. Millî parklar ve doğal rezervler, doğaseverlerin ve maceraperestlerin ilgisini çeker.

- **Grand Canyon (Büyük Kanyon):** Amerika Birleşik Devletleri'nin Arizona eyaletinde yer alır. Colorado Nehri, bu muhteşem kanyonu yıllarca aşındırarak oluşturmuştur. Kanyonun duvarları, katman katman oluşan renkli kayaçlarla kaplıdır. Bu kayaçlar, milyonlarca yıl öncesine dayanan jeolojik geçmişi gösterir (Görsel. 3.26), Grand Canyon; 446 kilometre uzunluğunda, 29 kilometre genişliğinde ve 1,6 kilometre derinliğindedir. Dünyanın en büyük ve ünlü kanyonlarından biridir. Grand Canyon, Amerika Birleşik Devletleri'nin en popüler turistik cazibelerinden biridir. Her yıl milyonlarca turist, bu doğal harikayı ziyaret eder. Kanyonun çeşitli noktalarından manzara izlemek mümkündür. Grand Canyon, doğa yürüyüşleri ve trekking için mükemmel bir yerdir. Kanyonun içine doğru yapılan yürüyüşler zorludur ve kondisyon gerektirir. Bu bölge, ayrıca arkeolojik ve tarihî zenginliklere de ev sahipliği yapmaktadır.



Görsel 3.26: Büyük Kanyon (Amerika Birleşik Devletleri)

- **Niagara Şelaleleri:** Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada arasındaki Niagara Nehri'nin üzerinde yer alır (Görsel 3.27). ABD'nin New York ve Kanada'nın Ontario eyaletleri arasında bulunur. Niagara Şelaleleri, Wisconsin Buzul Devri'nin sonunda buzulun çekilmesiyle oluşmuştur. Büyük göllerin su seviyesi düştüğünde, Niagara Nehri vadisinin suyu bu vadide toplanmış ve bu şelaleler ortaya çıkmıştır. Niagara Şelaleleri, üç ayrı şelaleden oluşur: Amerikan (American Falls), Horseshoe (Canadian Falls) ve Bridal Veil Şelalesi. Horseshoe Şelalesi, en geniş ve etkileyici olanıdır. Yüksekliği 53, genişliği 671 metre olan muazzam bir şelaledir. Amerikan Şelalesi ve Bridal Veil Şelalesi daha küçüktür ve bunlar milyonlarca turisti ağırlar. Bu, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın en popüler turistik bölgelerinden biridir. Ziyaretçiler, manzaranın keyfini çıkarmak



Görsel 3.27: Niagara Şelalesi

için çeşitli platformlar ve tekne turları kullanabilirler. Bölgede şelalelerin etrafında yürüyüş yapmak, bot turlarına katılmak, çevresindeki parkları ziyaret etmek ve şelalelerin ışıklandırılmasını gezmek gibi birçok aktivite bulunmaktadır.

- **Hawaii Adaları:** Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı bir eyalet olan Hawaii'de bulunan bir takımada grubudur. Büyük Okyanus'ta yer alan bu adalar; doğal güzellikleri, tropikal iklimi, volkanik aktiviteleri ve kültürel çeşitliliği ile ünlüdür (Görsel 3.28). Hawaii Adaları; Büyük Okyanus'ta, Amerika'nın batısındadır ve ana karadan oldukça uzak bir konumda bulunup karaya yaklaşık 2.400 mil uzaklıktadır. Hawaii Adaları, 137 adadan oluşur. Bunların en büyük ve en önemlileri; Hawaii Adası, Maui, Oahu, Kauai, Molokai, Lanai ve Niihau'dur. Hawaii, aktif volkanik faaliyetlerin görüldüğü bir bölgedir. Mauna Loa ve Kilauea, dünyanın en aktif volkanları arasında yer alır. Kilauea, 2018 yılında büyük bir lav püskürtmesi yaşamıştır. Hawai; beyaz kumlu plajları, turkuaz renkli denizi, tropikal ormanları ve volkanik arazisi ile doğal bir cennettir. Burası; dalış, sörf, yelken gibi su sporları için mükemmel bir destinasyondur. Hawaii Adaları, birçok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapar ancak yerel ekosistemlerin dış etkenlerle bozulması bazı türlerin tehlikeye girmesine neden olmuştur. Hawaii, dünyanın dört bir yanından gelen turistler için popüler bir tatil ve balayı destinasyonudur. Lüks tatil köyleri, oteller ve doğa aktiviteleri burayı ziyaretçiler açısından çekici kılar.



Görsel 3.28: Dal Gölü ve shikaralar

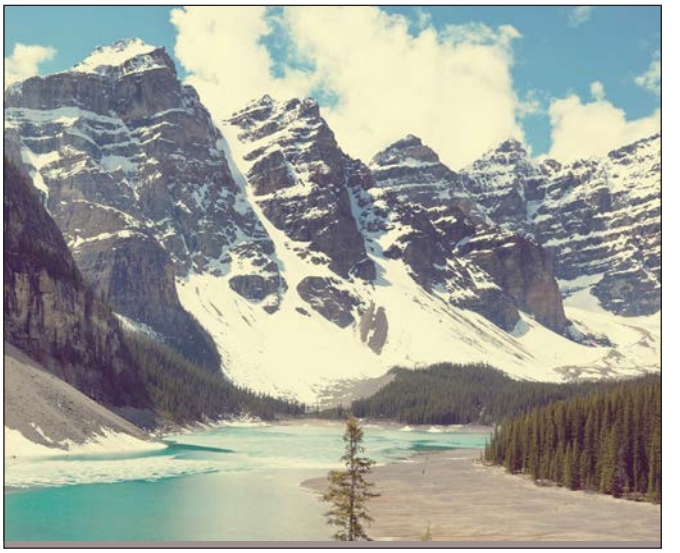
3.1.3.2. Kanada

Kuzey Amerika'nın kuzeyinde yer alır ve dünyanın en büyük ikinci ülkesidir. Atlantik'ten Büyük Okyanus'a kadar uzanan geniş bir araziye sahiptir. Ülkenin kuzeyinde yer alan Arktik Okyanusu'na kıyısı bulunur. Kanada'nın iç bölgeleri genellikle düz veya hafif dağlık olup ülkenin batısındaki Rocky ve doğusundaki Appalachian Dağları muhteşem manzaralar sunar. Kanada'nın kuzeyindeki Arktik bölge; buzullar, dağlar ve vahşi yaşamıyla dikkat çeker.

Kanada; doğal güzellikleri, vahşi yaşamı ve açık hava etkinlikleri için popüler bir turizm destinasyonudur. Trekking, kampçılık, kayak, dağ bisikleti ve doğa yürüyüşleri gibi açık hava aktiviteleri için idealdir. Niagara Şelalesi, Toronto, Vancouver, Montreal gibi büyük şehirler de turistlerin ilgisini çeker.

- **Canadian Rockies:** Kuzey Amerika'nın batısında yer alan büyüleyici bir dağ sırası sistemidir. Bu doğal güzelliklerle dolu bölge; muhteşem manzaralar, dağlar, göller ve doğal yaşamıyla ünlüdür. Canadian Rockies; Kanada'nın batısında, Britanya Kolumbiyası ve Alberta eyaletlerinde bulunur. Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nin Montana eyaletinin kuzey sınırlarında da uzanır. Bu dağ sırası, birçok etkileyici zirveye ev sahipliği yapar. Bu zirveler arasında Mount Robson (Kanada'nın en yüksek zirvesi), Mount Columbia ve Mount Assiniboine gibi tanınmış dağlar bulunur. Canadian Rockies Bölgesi'ndeki Banff, Jasper, Yoho, Kootenay ve Waterton Lakes gibi ulusal parklar, doğal güzelliği korumak ve ziyaretçilere unutulmaz deneyimler sunmak için kurulmuştur. Bu parklar, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır. Bölgedeki göller ve nehirler, berrak suları ve çevrelerindeki dağ manzaralarıyla ünlüdür. Moraine Lake, Lake Louise, Peyto Lake gibi göller bu bölgenin doğal güzelliklerindendir. Canadian Rockies; yürüyüş, dağcılık, kayak, dağ bisikleti gibi doğa aktiviteleri için popüler bir yerdir. Bölgede birçok patika, manzaralı yollar ve kayak pisti bulunur.

  Canadian Rockies; doğal güzelliği, dağ manzaraları ve açık hava aktiviteleri ile dünya genelinde tanınan bir turistik cazibe merkezidir (Görsel 3.29).



Görsel 3.29: Canadian Rockies manzarası

3.1.3.3. Meksika

Kuzey Amerika'nın güneyinde yer alan bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde genellikle çöl iklimi hâkim olup Büyük Okyanus ve Körfez kıyılarında tropikal iklim görülür. Meksika'nın merkezindeki Yüksek Masa Dağları ve güneyindeki dağlık alanlar, ülkenin doğal coğrafyasını oluşturur. Ülkenin en yüksek noktası Pico de Orizaba'dır.

Meksika, çeşitli doğal güzelliklere sahiptir. Ülkenin kıyıları; beyaz kumsalları, turkuaz suları ve koruma altındaki mercan resifleri ile ünlüdür. Meksika'nın iç kısımları; ormanlık alanlar, dağlar, volkanlar ve doğal parklarla doludur. Meksika'daki popüler doğal bölgeler arasında Copper Canyon, Chiapas'taki Palenque Ormanı ve Oaxaca'daki Hierve el Agua travertenleri bulunur.

Meksika; zengin tarihî mirası, kültürel çeşitliliği ve doğal güzellikleriyle turistler için popüler bir destinasyondur. Ülkenin tarihî merkezleri ile antik Maya ve Aztek kalıntıları, tarih ve arkeoloji meraklıları için cazip yerlerdir. Riviera Maya ve Puerto Vallarta gibi kıyı bölgeleri, plaj tatilleri ve su sporları için idealdir.

- **Copper Canyon (Copper Kanyon):** Meksika'nın kuzeybatısında, Chihuahua eyaletinde yer alan doğal bir harikadır. Büyük Kanyon'a benzer şekliyle ünlüdür. Adını kanyonun bakır rengi yamaçlarından almıştır. Copper Canyon bölgesi; muhteşem doğal güzelliği, etkileyici manzaraları ve zengin kültürel mirasıyla bilinir. Toplamda 6 kanyondan oluşan Copper Canyon sistemi, Büyük Kanyon'dan daha derin ve daha geniştir. Kanyonlar; etkileyici dağlık araziler, nehirler, şelaleler ve ormanlarla çevrilidir.

  Copper Canyon'a ulaşmak için en yaygın yöntem, Chihuahua şehrinden kalkan Chepe Treni'ni kullanmaktır. Bu tren, bölgeye muhteşem manzaralar eşliğinde keyifli bir yolculuk sağlar.

Copper Canyon bölgesi; doğaseverler için yürüyüş, dağcılık ve bisiklet gibi birçok açık hava aktivitesine olanak tanır. Ayrıca nehirlere ve göllere de yakın olduğundan balık tutma ve yüzme gibi su sporları da popülerdir. Copper Canyon, en popüler manzara izleme noktalarından biridir. Muhteşem manzaraları görmek ve kanyonun etkileyici derinliklerini deneyimlemek mümkündür (Görsel 3.30).



Görsel 3.30: Copper Kanyon manzarası (Meksika)

3.1.4. Güney Amerika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Güney Amerika, Amerika'nın güneyinde yer alan ve Atlas, Büyük Okyanus ve Güney Kutbu ile çevrili olan büyük bir kıtadır.

Dünyanın en büyük yağmur ormanı olan Amazon Ormanları bu kıtada olup Güney Amerika'nın büyük bir bölümünü kaplar. Amazon Ormanları, dünyanın en büyük biyolojik çeşitliliğine sahip alanlarından biridir. Burada binlerce bitki ve hayvan türü bulunur ve bunların birçoğu endemiktir.

Güney Amerika'nın batısı boyunca uzanan Ant Dağları dünyanın en uzun dağ sırasıdır. Peru, Bolivya, Şili, Kolombiya ve Ekvador gibi ülkelerden geçer. Ant Dağları'nın etkileyici manzaraları; muhteşem şelaleler, dağlar ve göller gibi çeşitli doğal zenginliklere sahiptir. Dağlar, göller, buzullar ve geniş bozkırları ile Patagonya, Arjantin ve Şili'nin güneyinde yer alır. Güney Amerika; eşsiz doğal manzaraları ile Iguazu Şelaleleri, Salar de Uyuni, Torres del Paine ve Angel Falls gibi dünyaca ünlü doğal cazibe merkezlerine sahiptir. Dünyanın en büyük akarsuyu olan Amazon, Brezilya'nın içlerinden doğarak Atlas Okyanusu'na ulaşır. Güney Amerika içerisinde Brezilya'nın tropikal plajları, Kolombiya ve Venezuela kıyıları gibi bölgeler; güneş, kum ve deniz turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Ziyaretçilerine unutulmaz manzaralar sunar. Güney Amerika'nın bu çeşitliliği; doğaseverler, maceraperestler, tarih ve kültür meraklıları için birçok turistik destinasyon barındırır.



"Endemik" terimi, belirli bir bölgeye özgü olan veya sadece belirli bir coğrafi bölgede bulunan organizmalar için kullanılır. Bir bitki, hayvan veya mikroorganizma türü, yalnızca belirli bir bölgede doğal olarak bulunuyorsa bu tür "endemik" olarak adlandırılır. Endemik türler genellikle belirli bir ekosistemin özgün özelliklerine ve koşullarına adapte olmuştur ve sıklıkla o bölgenin biyolojik çeşitliliğinin önemli bir parçasını oluşturur.

3.1.4.1. Arjantin

Çeşitli coğrafi özelliklere sahip geniş bir ülkedir. Batıda, ülkenin büyük bir kısmını oluşturan And Dağları bulunur. Ülkenin doğusunda ise geniş ovalar, nehirler ve göller yer alır. Ülkenin güneyinde Patagonya Bölgesi, vahşi ve etkileyici doğal manzaralara sahiptir. And Dağları'nın eteklerinde yer alan yüksek rakımlı bölgelerde buzullar ve dağ gölleri bulunur. Patagonya; geniş ve rüzgârlı açıklıkları, dağları ve buzulları ile

ünlüdür. Iguazu Şelaleleri, dünyanın en büyük ve en etkileyici şelalelerinden biridir ve Arjantin'in kuzeydoğusunda yer alır.

Buenos Aires, ülkenin başkenti ve kültürel merkezi olarak tanınır ve tarihî binaları, sanat galerileri, restoranları ve tangosuyla ünlüdür. Iguazu Şelaleleri, doğa meraklılarını cezbederken And Dağları ise trekking ve dağcılık için idealdir. Ayrıca Patagonya'nın doğal güzellikleri, penguen kolonileri ve balina gözlemi gibi aktivitelerle turistlerin ilgisini çeker.

- **Iguazu Şelaleleri:** Arjantin ve Brezilya sınırları arasında bulunan etkileyici bir doğal harikasıdır. Iguazu, Güney Amerika'nın en büyük şelale sistemlerinden biridir ve dünyanın en çarpıcı şelalelerinden biri olarak kabul edilir. Bu muhteşem doğa olayı; Iguazu Nehri'nin 2,7 km²lik geniş bir alanda, toplamda yaklaşık 275 ayrı şelaleden oluşmasından kaynaklanır (Görsel 3.31).

  Görsel 3.31: Iguazu Şelaleleri manzarası

  Ana kısmı, "Garganta del Diablo" veya "Şeytan Boğazı" olarak adlandırılan bölümdür. Burada, nehri kesen bir dizi büyük şelale, yoğun bir buhar ve gök gürültüsü yaratır. Bu manzara adeta bir doğa şölenidir.

  Yeşilliklerle çevrili bu muhteşem şelaleler Iguazu Millî Parkı'nda yer alır. Park, birçok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapar ve bu da bölgenin biyolojik çeşitliliğini zenginleştirir.

  Şelaleler, seyir platformları ve yürüyüş yolları aracılığıyla ziyaretçilere kuş bakışı manzaralar sunar. Şelalelere yakın bölgeleri daha yakından görmek isteyen ziyaretçiler, teknelerle yapılan turlara katılabilirler. Bu turlar, şelalelere yaklaşarak suların dalgalarına kapılma deneyimi sunar.

3.1.4.2. Brezilya

Güney Amerika'nın en büyük ülkesi olup Atlas Okyanusu kıyısında yer alır. Tropikal ve subtropikal iklimlerin hâkim olduğu geniş bir alana sahiptir. Amazon Yağmur Ormanı, dünyanın en büyük yağmur ormanıdır ve Brezilya'nın kuzeyinde büyük bir alanı kaplar. Brezilya'nın doğu kıyıları boyunca uzanan Brezilya Platosu, iç bölgelerde savanlar ve ormanlık alanlarla kaplıdır. Brezilya'nın güneydoğusunda yer alan Pantanal Bölgesi, dünyanın en büyük sulak alanıdır ve biyolojik çeşitliliğiyle ünlüdür. Egzotik kuşlar, timsahlar, jaguarlar ve diğer vahşi yaşam türleriyle tanınır.

Brezilya; kıyıları, beyaz kumsalları, mercan resifleri ve doğal limanları ile de ünlüdür. Turistler için çeşitli turistik cazibe merkezlerine sahiptir. Rio de Janeiro, dünyaca ünlü Copacabana ve Ipanema plajları, Cristo Redentor Heykeli ve Carnaval gibi simgeleriyle tanınır. Sao Paulo, Güney Amerika'nın en büyük şehri olup kültürel etkinlikler, müzeler ve restoranlarla doludur. Amazon Yağmur Ormanı turları, doğa yürüyüşleri, nehir turları ve kuş gözlemi gibi aktiviteler turistler arasında popülerdir. Ayrıca Salvador, Recife ve Manaus gibi şehirler de tarihî ve kültürel zenginlikleriyle ziyaretçilerin ilgisini çeker.

- **Amazon Yağmur Ormanları:** Dünyanın en büyük tropikal yağmur ormanıdır ve Güney Amerika'nın büyük bir bölümünü kaplar. Bu devasa ekosistem, çeşitli ülkelerin sınırları içinde yer alır ve özellikle Brezilya, Peru, Kolombiya, Venezuela, Ekvador, Bolivya ve Surinam gibi ülkeleri kapsar. Amazon Or-

manları, sadece yoğun ormanlık alanlardan ibaret değildir. Bataklıklar, nehirler, göl ve savanalar da bu bölgeyi çeşitlendirir.

Amazon Ormanları, dünyadaki en yüksek biyolojik çeşitliliğe sahip yerlerden biridir. Bu ormanda yüz binlerce farklı bitki, hayvan ve mikroorganizma bulunur. Birçok türün henüz bilimsel olarak tanımlanmadığı düşünülmektedir. Amazon Ormanları, dünyadaki oksijenin önemli bir kısmını üretir. Bu ormanda fotosentez yoluyla atmosferden karbondioksit alınıp oksijen üretilir. Bununla birlikte iklimin kararlılığına büyük katkısı bulunur. Bölgedeki buharlaşma ve yağış sayesinde dünyanın dengesi korunur. Amazon Ormanları, doğa turizmi ve ekoturizmin popüler hedeflerindendir. Ziyaretçiler, doğal yaşamı ve bu benzersiz ekosistemi görmek için turlara katılabilirler (Görsel 3.32).



Görsel 3.32: Amazon Yağmur Ormanları

3.1.4.3. Şili

Güney Amerika'nın batı kıyısında, And Dağları'nın doğusunda yer alan uzun ve dar bir ülkedir. Şili, çeşitli doğal güzelliklere sahiptir. And Dağları, ülkenin doğusunda muhteşem manzaralar ve doğal parklar sunar. Torres del Paine Ulusal Parkı, Patagonya'da yer alır ve buzullar, dağlar, göller ve çeşitli yaban hayatıyla tanınır. Atacama Çölü, dünyanın en kuru çölüdür ve eşsiz doğal formasyonlara, termal kaynaklara ve gözlere ev sahipliği yapar. Şili'nin kıyı bölgeleri; plajlar, kumsallar ve deniz yaşamı açısından zengindir.

Şili, doğal güzellikleri ve açık hava aktiviteleri için popüler bir turizm destinasyonudur. Santiago, Şili'nin başkenti ve kültürel merkezi olarak tanınır ve müzeleri, sanat galerileri, restoranları ile ziyaretçileri cezbeder. Atacama Çölü turları, doğa yürüyüşleri, gözlem gezileri ve gece gökyüzü izleme turları macera-perestler ve astronomi meraklıları için popülerdir. Torres del Paine Ulusal Parkı; trekking, kampçılık, kuş gözlemi ve fotoğrafçılık için idealdir.

- **Atacama Çölü:** Dünyanın en kurak çölü olarak bilinen bir doğal oluşumdur. Güney Amerika'nın batı kıyısında, Şili'de yer alır. Bazı bölgelerde yıllık yağış miktarı sıfıra yakın olabilir. Bölge bu nedenle neredeyse tamamen çölleşmiştir. Çölün bazı bölgeleri Ant Dağları'nın yakınında yer aldığından yüksek rakımlıdır. Gece ve gündüz sıcaklık farkları bu nedenle oldukça büyük olabilir (Görsel 3.33).



Görsel 3.33: Atacama Çölü tuz yatakları (Şili)

Çölde tuzlu göl yataklarına sahip olan salarlar bulunur. Salar de Atacama, bunların en büyüğüdür ve çevresine doğal güzellikler sunar. Atacama Çölü, dünyanın en iyi gökyüzü gözlem noktalarından biridir. Temiz hava ve düşük nüfus yoğunluğu, yıldız gözlemcileri için ideal koşullar sunar. Valle de la Luna (Ay Vadisi), Valle de la Muerte (Ölüm Vadisi) ve El Tatio Geysirleri gibi doğal cazibe merkezleri,

bölgedeki doğal güzellikleri görmek için popüler noktalardır. Atacama Çölü, sert koşullara rağmen bir dizi benzersiz bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapar. Bu türler, çölün adaptasyon yeteneklerini sergiler. Atacama Çölü, doğal güzelliği ve benzersiz coğrafi özellikleri ile dünyanın dört bir yanından turistlerin ilgisini çeker. Doğa yürüyüşleri, yıldız gözlemciliği ve macera sporları gibi etkinlikler bu bölgede popülerdir.

3.1.4.4. Peru

Güney Amerika'nın batısında, Büyük Okyanus'un doğusunda yer alan bir ülkedir. And Dağları, muhteşem dağ manzaraları, buzullar ve yüksek rakımlı göllerle doludur. Amazon Yağmur Ormanı, binlerce bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapar ve dünya çapında biyolojik çeşitliliğin merkezlerinden biridir.

- **Titicaca Gölü:** Güney Amerika'nın Ant Dağları'nda yer alıp dünyanın en yüksek dağ gölüdür. Peru ile Bolivya arasında yer alır ve Ant Dağları'nın zirvesine yakın bir konumda bulunur.

  Titicaca Gölü, deniz seviyesinden yaklaşık 3.812 metre yüksekte yer alır. Bu, dünyanın en yüksek dağ gölüdür. Gölün yüzey alanı yaklaşık 8.372 km²dir. Titicaca Gölü, İnka İmparatorluğu'nun doğduğu yer olarak kabul edilir. Gölün etrafında birçok antik İnka yerleşimi ve tapınaklar bulunur. Göl üzerinde bölgeye özgü balıkçı tekneleri günümüzde turistik amaçlarla kullanılmaktadır (Görsel 3.34).

  Göldeki en dikkat çekici özelliklerden biri Uros Adaları'dır. Bu adalar, yerli Uru halkı tarafından Totora kamışları ile yapılmış yüzer adalardır. Göl ve çevresi, kuş gözlemcileri için de önemlidir. Özellikle flamingolar, yaban ördekleri ve yerel kuş türleri burada görülebilir.



Görsel 3.34: Titicaca Gölü manzarası

3.1.4.5. Venezuela

Çeşitli coğrafi özelliklere sahip bir ülkedir. Kuzeyinde Karayip Denizi kıyıları ve güneyinde Amazon Yağmur Ormanları bulunur. Ülkenin iç kesimlerinde And Dağları'nın uzantıları ve geniş ovalar yer alır.

Venezuela'nın kuzeyindeki Karayip kıyıları, beyaz kumsalları ve turkuaz suları ile ünlüdür. And Dağları'nın eteklerinde yer alan ormanlar, dağlık alanlar ve doğal parklar da ülkenin doğal güzelliklerini oluşturur.

Karayip kıyıları; plaj tatilleri, su sporları ve dalış için idealdir. Angel Falls, dünyanın en yüksek şelalesidir ve doğaseverler için popüler bir turistik mekândır. Canaima Ulusal Parkı, eşsiz tepeleri ve doğal güzellikleriyle ziyaretçileri cezbetmektedir. Ayrıca, Venezuela'nın tarihî şehirleri ve kültürel etkinlikleri de turistlerin ilgisini çeker.

- **Angel Şelalesi:** Venezuela'nın güneydoğusundaki Canaima Millî Parkı'nda yer alır. Bu bölge, büyüleyici doğal güzelliği ve biyolojik çeşitliliği ile ünlüdür. 979 metrelik düşüşü ile dünyanın en yüksek şelalesidir. Şelale, devasa bir kayalık tepeden serbest düşerek muazzam bir görüntü oluşturur.

Şelale ve onun çevresi, doğa turizmi açısından popüler bir destinasyondur. Ziyaretçiler; muhteşem manzaraları görmek, doğa yürüyüşleri yapmak ve bölgenin doğal güzelliğinin tadını çıkarmak için bu bölgeye gelirler (Görsel 3.35).



Görsel 3.35: Angel Şelalesi (Venezuala)

3.1.4.6. Bolivya

And Dağları'nın batısında yer alır ve dünyanın en yüksek noktalarından bazılarına ev sahipliği yapar. Ülkenin doğusunda Amazon Yağmur Ormanı'nın bir kısmı bulunur. Bolivya'nın büyük bir bölümü yüksek rakımlı platolar ve dağlık bölgelerle kaplıdır. Ülkenin batısında Titicaca Gölü gibi önemli göller ve Madidi ve Amboró gibi doğal parklar bulunur. Bolivya'nın yüksek rakımlı bölgelerinde yer alan Ekvator'a yakın bölgelerde de paramo ve bozkır gibi farklı ekosistemler bulunur.

Bolivya, turistler için çeşitli doğal ve kültürel cazibe merkezlerine sahiptir. Salar de Uyuni, dünyanın en büyük tuz düzlüğüdür ve turistler arasında popüler bir destinasyondur. La Paz, dünyanın en yüksek başkenti olup kültürel etkinlikler, müzeler ve tarihî yapılarla ziyaretçileri cezbeder. Titicaca Gölü; dünyanın en yüksek seviyesinde bulunan büyük, tatlı su gölüdür ve kültürel öneme sahip olan adalarıyla tanınır.

- **Salar de Uyuni:** Dünyanın en büyük tuz düzlüğüdür ve Bolivya'nın güneybatısında, Ant Dağları'nın yakınında yer alır. Bu doğal oluşum, dünyanın en yüksek zirvelerinden biri olan Salar de Uyuni'nin yakınlarındaki Tunupa Dağı'nın yanında bulunur. Salar de Uyuni, yaklaşık 10.582 kilometrekare yüzey alanına sahiptir. Bu, Bolivya'nın yüzey alanının yüzde 3'ünden fazlasını oluşturur. Salar de Uyuni'nin tuz tabakasının kalınlığı yaklaşık olarak 2 ila 10 metre arasında değişir. Bunun altında bir su tabakası bulunur. Salar de Uyuni, Bolivya'nın en popüler turistik yerlerinden biridir. Doğal güzelliği ve eşsiz manzarası ile dünyanın dört bir yanından turistler çeker. Gölün su seviyesi düştüğünde yüzeyi düz ve beyazdır, bu da optik illüzyonlar yaratmak için mükemmel bir koşuldur (Görsel 3.36).



Görsel 3.36: Salar de Uyuni (Bolivya)

- **Yungas Yolu:** Ant Dağları'nın bir parçası olarak yer alır. Bolivya'da bulunan ünlü bir yolun adıdır. Bu yol, Bolivya'nın başkenti La Paz ile Coroico kasabası arasında yer alır. Aynı zamanda "Ölüm Yolu" olarak ve tarihsel açıdan oldukça tehlikeli bir yol olarak bilinir. 1990'lı yılların başlarına kadar dar ve virajlı yollar, sık sık karşılaşılan tehlikeli geçitler ve yağmur mevsiminde oluşan çamur deryası birçok ölüme neden olmuştur. Bu nedenle yol "Ölüm Yolu" olarak ün yapmıştır. Yungas Yolu, muhteşem manzaralara ve doğal güzelliklere sahiptir. Yol boyunca dağlık ve ormanlık alanlar, şelaleler ile tropik bitki örtüsü gözlemlenebilir (Görsel 3.37).



Görsel 3.37: Yungas Yolu manzarası (Bolivya)

3.1.5. Avrupa'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Avrupa; kuzeyde Atlas ve Arktik Okyanusu'na, batıda Atlas Okyanusu'na, doğuda Ural Dağları'na kadar uzanır. Güneyde Akdeniz ve Karadeniz'e komşudur. Avrupa, yaklaşık olarak 10.18 milyon km²lik bir alanı kaplar. Nüfusu ise 700 milyonun üzerindedir. Avrupa'da 44 bağımsız ülke bulunmaktadır ve dünyanın en popüler turistik bölgelerinden biridir. Tarihî şehirler, doğal güzellikler, kültürel etkinlikler ve gastronomik deneyimler turistleri çeker. Gelişmiş bir ulaşım ve altyapı sistemine sahiptir. Hızlı trenler, otoyollar, havaalanları ve deniz yolları kıtayı etkili bir şekilde bağlar. Bu nedenle turizm faaliyetleri oldukça gelişmiştir. Avrupa, küçük bir yüz ölçümüne sahip olmasına rağmen tarihî, kültürü ve mimarisiyle dünya genelinde büyük öneme sahiptir.

3.1.5.1. İtalya

Güney Avrupa'da yer alan ve Akdeniz'in kuzey kıyısında bulunan bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde Alp Dağları yer alır ve İsviçre, Avusturya ve Fransa ile sınır komşusudur. Alp Dağları, dağlık araziler ve göllerden oluşan bir bölge oluşturur. İtalya'nın orta bölümünde Apennin Dağları; ülkenin batısında ve güneyinde ise Akdeniz kıyıları uzanır.

İtalya, doğal güzellikleriyle ünlüdür. Alp Dağları; kayak, trekking ve doğa yürüyüşleri gibi outdoor aktiviteleri için popüler bir bölgedir. Toskana; manzarasıyla ünlü tepeleri, zeytinlikleri ve üzüm bağlarıyla tanınır. İtalya'nın güneyindeki Sicilya ve Sardinya adaları; turkuaz suları, plajları ve tarihî mirasıyla turistleri cezbeder.

- **Amalfi Sahili:** İtalya'nın güneybatısında, Sorrento Yarımadası'nda yer alan bir kıyı şerididir. Bu bölge, dünyanın en güzel kıyı bölgelerinden biri olarak kabul edilip doğal ve tarihî zenginlikleri ile ünlüdür. Amalfi sahili boyunca birçok küçük kasaba ve köy bulunur (Görsel 3.38). Bu kasabalar arasında Positano, Amalfi, Ravello, Maiori ve Minori gibi popüler destinasyonlar yer alır. Amalfi sahili, etkileyici manzaralara sahiptir. Yüksek kayalıklar, turkuaz renkli deniz, limon bahçeleri ve renkli evler bölgenin doğal güzelliğini oluşturur. Sahilde yürüyüş, yüzme, su sporları ve tekne turları gibi birçok aktivite yapılabilmektedir. Ayrıca bölgedeki dağlarda doğa yürüyüşleri yapmak da popülerdir.



Görsel 3.38: Amalfi Sahili (İtalya)

- **Toskana:** İtalya'nın merkezinde, Tyrrenian Denizi kıyısındadır ve Ligurya Denizi'ne komşudur. Sahilleri, koyları ve liman kasabaları ile ünlüdür (Görsel 3.39).

  Toskana, Rönesans Dönemi'nin doğduğu yer olarak bilinir. Floransa, Pisa, Siena gibi kentler, Rönesans sanatının ve kültürünün en önemli merkezlerindendir. Bu kentlerde Michelangelo, Leonardo da Vinci, Botticelli gibi ünlü sanatçıların eserlerini görmek mümkündür.

  Toskana; rüya gibi doğal manzaraları, üzüm bağları, zeytinlikler ve tarihî şehirleri ile ünlüdür.



Görsel 3.39: Toskana vadisi manzarası (İtalya)

3.1.5.2. Fransa

Kuzeyde Manş ve Kuzey Denizi, batıda Atlas Okyanusu, güneyde Akdeniz ve doğuda Alpler ile çevrilidir. Ülkenin kuzeybatısında genellikle düz ovalar ve tarım alanları bulunurken doğuda Alp Dağları yükselir. Fransa'nın orta ve güney bölgeleri ise tepelik ve dağlık arazilerle kaplıdır. Ülkenin güneydoğusunda Provence-Alpes-Côte d'Azur, Akdeniz sahili ve dağları içerir.

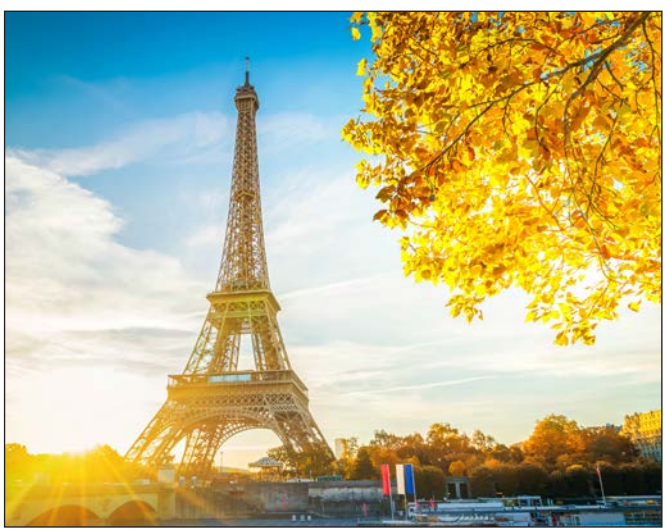
Alp Dağları; yıl boyunca turistlerin trekking, kayak ve doğa yürüyüşleri için popüler olduğu muhteşem manzaralara sahiptir. Provence bölgesi; lavanta tarlaları, zeytinlikler ve üzüm bağlarıyla ünlüdür. Fransa'nın batı kıyıları; kumlu plajlar, deniz kıyısı yürüyüşleri ve deniz manzarası ile tanınır.

Fransa, dünyanın en popüler turizm destinasyonlarından biridir. Paris, ülkenin başkenti ve kültürel merkezi olarak ünlüdür. Eyfel Kulesi, Louvre Müzesi, Montmartre ve Notre Dame Katedrali gibi simgeleriyle tanınır. Fransa'nın diğer şehirleri de tarihî yapıları, müzeleri, alışveriş caddeleri ve restoranları ile ziyaretçileri cezbeder. Ayrıca Fransız Rivierası; Akdeniz kıyısında lüks tatil yerleri, plajlar ve yat turları sunar. Bordeaux, Burgundy ve Champagne gibi bölgeler, turistler için ilgi çekici yerlerdir.

- **Paris:** Fransa'nın başkenti ve en büyük şehridir. Dünyanın en romantik, kültürel ve tarihî zenginliklere sahip metropollerinden biridir.

  Paris'in sembolü Eyfel Kulesi'dir (Görsel 3.40). Bu demir kule, Gustave Eiffel tarafından 1889 yılında inşa edilmiştir. 324 metre yüksekliği ile Paris'in en yüksek yapısıdır. Ziyaretçiler, kuleye çıkarak şehrin manzarasını yukarıdan seyredebilirler.

  Şehri ikiye bölen Sen (Seine) Nehri, farklı bir atmosfer sunar. Nehirde tekne turları yapabilir veya nehir kenarındaki yürüyüş yollarında yürüyüş yapılabilir. Paris; kültürel zenginlikleri, tarihî eserleri, sanat galerileri ve muhteşem manzaraları ile turistler için unutulmaz bir deneyim sunar.



Görsel 3.40: Paris Eyfel Kulesi manzarası (Fransa)

3.1.5.3. İspanya

Güneybatı Avrupa'da yer alan ve Akdeniz'in batı kıyısında bulunan bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde Cantabria ve Pyrenees Dağları yer alırken batıda Portekiz ile sınırı oluşturan sıra dağlar bulunur. İspanya'nın orta ve doğu bölgeleri, iç kesimlerde genellikle tepelik ve dağlık arazilerden oluşurken güneyde geniş ovalar ve Akdeniz kıyıları bulunur. Pyrenees Dağları; trekking, kayak ve doğa yürüyüşleri için popüler bir bölgedir. Sierra Nevada Dağları, İspanya'nın güneyindeki Granada'da bulunur ve yaz aylarında turistlerin dağ tırmanışı ile doğa aktiviteleri için tercih ettiği bir yerdir. İspanya'nın kıyıları; Akdeniz ve Atlantik kıyılarında kumlu plajlar, turkuaz sular ve sahil kasabalarıyla ünlüdür. İspanya, dünyanın en popüler turizm destinasyonlarından biridir. Barselona ve Madrid gibi büyük şehirler; tarihî ve kültürel mirası, alışveriş olanakları ve gece hayatıyla ziyaretçileri cezbeder. Endülüs; tarihî Moğol ve Arap eserleri, sıcak iklimi ve Flamenco dansı ile tanınır. Costa del Sol ve Costa Brava gibi sahil bölgeleri; plaj tatilleri, su sporları ve deniz manzarası için popülerdir. Ayrıca Kanarya ve Balear Adaları gibi adalar da güneş, deniz ve eğlence için popüler turistik mekanlardır.

- **Mallorca:** İspanya'nın Balear Adaları'na ait olan ve Akdeniz'in batısında yer alan büyük bir adadır (Görsel 3.41). Turkuaz renkli denizi, muhteşem plajları, doğal güzellikleri ve tarihî zenginlikleri ile popüler bir tatil destinasyonudur. Dağlar, ormanlar, kırsal alanlar ve doğal mağaralar gibi doğal alanlarıyla bilinir. Özellikle Tramuntana Dağları, doğa yürüyüşçüleri ve dağcılar için popüler bir bölgedir. Mallorca, birbirinden güzel plajlara sahiptir. Alcudia, Cala Millor, S'Amarador ve Cala Formentor gibi plajlar turistlerin ilgisini çeker. Ada, birçok doğal mağaraya ev sahipliği yapar. Bunlardan en ünlüsü Coves del Drach'tır. Bu mağaralarda yer alan yer altı gölü tekne turları ile gezilebilir.



Görsel 3.41: Mallorca Adası gün batımı manzarası (İspanya)

3.1.5.4. Yunanistan

Balkan Yarımadası'nın güneyinde yer alır ve Ege Denizi, İyon Denizi ve Akdeniz'e kıyısı bulunur. Ülke, ana karasıyla birlikte 6.000'den fazla adadan oluşur. Bunlardan en büyüğü ve en popüler olanları; Krit, Rodos, Mikonos, Santorini ve Korfu'dur. Kuzeyde Pindus Dağları yer alır ve ülkenin iç kesimlerini kaplar. Bu bölge dağlık ve ormanlık alanlara sahiptir. Güneyde, ana karanın çoğu düzlüklerden oluşur ve Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Yunanistan'ın doğal güzellikleri arasında dağlar, ormanlar, plajlar, adalar ve antik kalıntılar bulunur. Pindus Dağları ve diğer dağlık bölgeler; doğa yürüyüşleri, dağ tırmanışı ve kış sporları için popülerdir. Ege Denizi ve İyon Denizi'ndeki adalar; turkuaz suları, beyaz kumlu plajları ve muhteşem manzaralarıyla ünlüdür.

- **Santorini Adası:** Ege Denizi'nde Yunanistan'a ait bir ada ve adalar grubudur. Yunanistan'ın en ünlü turistik bölgelerinden biridir ve volkanik doğal güzelliği, muhteşem gün batımları, beyaz badanalı binaları ve kristal berraklığındaki denizi ile tanınır. Ada, MÖ 16. yüzyılda yaşanan büyük bir volkanik patlama sonucu oluşmuştur. Bu patlama, dünyanın en büyük tarihî volkanik patlamalarından biri olarak kabul edilir. Santorini'nin en belirgin özelliği, beyaz badanalı binalarıdır. Bu binalar, volkanik kayalıkların üstüne inşa edilmiştir ve manzaraları eşsiz kılar. Özellikle Oia beldesindeki gün batımı manzarası dünyaca

ünlüdür. Ada eşsiz plajlara sahiptir. Perissa, Kamari ve Red Beach gibi plajlar, farklı renkte kumları ve turkuaz deniziyle dikkat çeker. Santorini'de yüzmenin yanı sıra su sporları, dağ tırmanışı, at sırtında ada turu ve deniz altı dalışı gibi birçok aktivite yapılabilir (Görsel 3.42).



Görsel 3.42: Santorini Adası manzarası (Yunanistan)

3.1.5.5. İsviçre

Orta Avrupa'da bulunan büyük bir bölümünü Alp Dağları'nın kapladığı ve coğrafi karakterini belirlediği bir ülkedir. İsviçre'nin kuzeyinde Almanya, batısında Fransa, güneyinde İtalya, doğusunda Avusturya ve Lihtenştayn bulunur. İsviçre, etkileyici doğal güzellikleriyle ünlüdür. Alpler'deki dağlar, buzullar, göller ve yeşil ormanlar, doğa ve manzara severler için ideal bir ortam sunar. İsviçre'deki göller arasında en büyük ve en ünlü olanı Geneva Gölü'dür. Diğer önemli göller arasında Zürih, Lucerne ve Konstanz bulunur. Alpler ve diğer dağlık bölgeler; kayak, snowboard, dağ yürüyüşü, tırmanış ve doğa yürüyüşü gibi outdoor aktiviteleri için popülerdir. Zermatt, St. Moritz, Interlaken ve Davos gibi kayak merkezleri ve dağ kasabaları, kış sporları tutkunlarının ilgisini çeker. İsviçre'nin tarihî şehirleri arasında Zürih, Cenevre, Bern ve Lozan bulunur. Bu şehirler; tarihî yapıları, müzeleri, alışveriş olanakları ve restoranlarıyla turistleri cezbeder.

- **Alpler:** İsviçre'nin ortasında yer alır ve ülkenin büyük bir bölümünü kaplar. Bu dağ sırası; Fransa, İtalya, Avusturya, Almanya ve Lihtenştayn gibi ülkelerle sınır oluşturur. İsviçre Alpleri, birçok yüksek zirveye ev sahipliği yapar. En yüksek zirvesi Dufourspitze, 4.634 metre ile Dufour Tepesi'nde bulunur. İsviçre Alpleri, muhteşem doğal manzaralara sahiptir (Görsel 3.43). Gölleri, buzulları, vadileri ve çiçekli çayırlarıyla dikkat çeker. Kış sporları, yürüyüş ve dağcılık, manzara fotoğrafçılığı bölgede yapılabilecek turistik aktivitelerdir. GoldenPass Line, Glacier Express ve Bernina Express gibi manzaralı tren hatları, İsviçre Alpleri'ndeki muhteşem doğal güzellikleri keşfetmek için harika bir yoldur.



Görsel 3.43: İsviçre Alpleri manzarası

İsviçre Alpleri, doğaseverler ve macera arayanlar için eşsiz bir deneyim sunar. Doğanın muhteşem güzelliği ve birçok açık hava aktivitesi, bu bölgeyi dünyanın dört bir yanından ziyaretçiler için çekici kılar.

3.1.5.6. Norveç

Kuzey Avrupa'da bulunan, İskandinav Yarımadası'nın batı kıyısında yer alan bir ülke olup dağlık ve engebeli bir araziye sahiptir. Ülkenin batısında uzanan sıradağlar ve fiyortlar, Norveç'in coğrafi karakterini

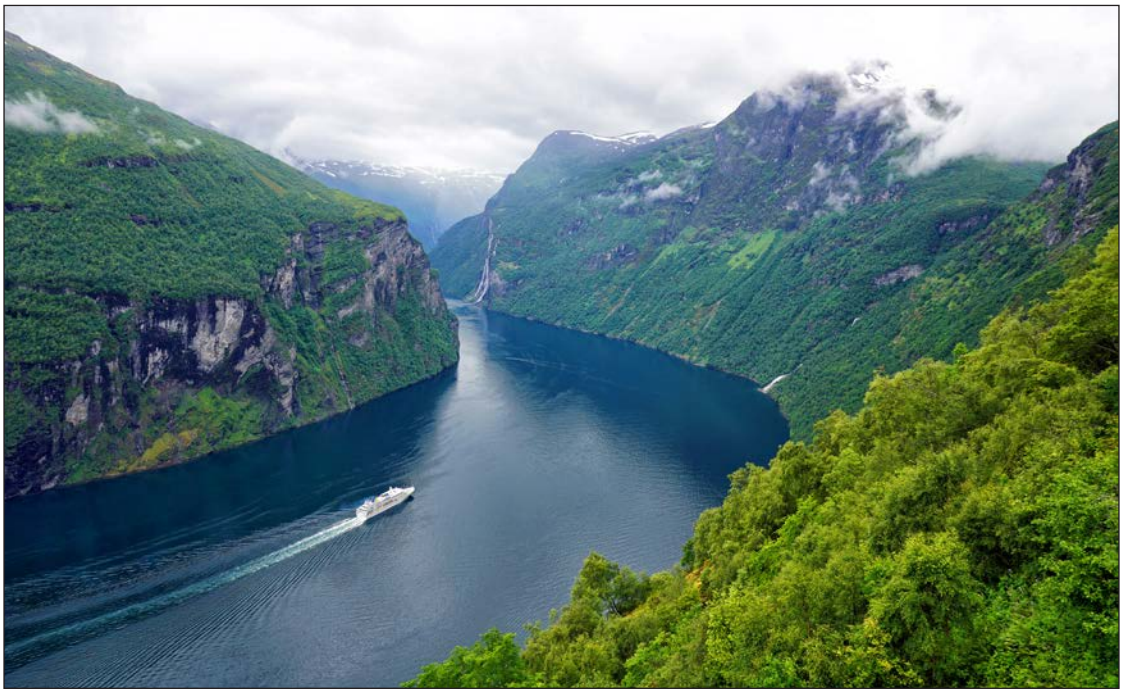
belirler. Ülkenin kuzeyinde yer alan Finnmark, Kuzey Kutbu'na oldukça yakındır ve kış aylarında kutup ışıkları bu bölgede gözlemlenir. Norveç; doğal güzellikleri, açık hava aktiviteleri ve kuzey ışıkları gibi benzersiz deneyimlerle turistlerin ilgisini çeker. Oslo, başkent ve kültürel merkezdir. Şehirdeki Vigeland Heykel Parkı, Viking Gemi Müzesi ve Edvard Munch Müzesi gibi yerler ziyaret edilen destinasyonlar arasındadır.

Norveç'in fiyortları, turistler için popüler bir destinasyondur. Bir kısmı dünya mirası olarak koruma altındadır.

- **Fiyortlar:** Norveç, dünyanın en ünlü fiyort bölgelerinden birine sahiptir (Görsel 3.44). Bu doğal güzellikler, Norveç'in batı kıyısında yer alır ve ülkenin en ikonik manzaralarından birini oluşturur. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Geirangerfjord Fiyortu, Norveç'in en ünlü ve en çok ziyaret edilen fiyortlarından biridir. Dik kayalıklar, şelaleler ve muhteşem doğal manzaralarla ünlüdür. Nærøyfjord, Geirangerfjord ile birlikte UNESCO Dünya Mirası olarak listelenmiştir. Dar ve sarp kayalıkları, muhteşem su yolları ve çevresindeki dağ manzarası ile bilinir. Sognefjord, Norveç'in en uzun ve en derin fiyordudur. Yüzlerce kilometre boyunca uzanır ve çevresinde dağlar, buzullar ve pitoresk köyler bulunur.



Fiyortlar; denizin içine doğru uzanan, yüksek dağlar veya tepeler arasında oluşan, uzun ve derin koylardır. Bu doğal oluşumlar, genellikle buzulların aşındırıcı etkisiyle meydana gelir. Fiyortlar, dünya genelinde farklı bölgelerde bulunabilir ancak Norveç, İskandinav ülkeleri, Grönland, Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde daha çok görülür.



Görsel 3.44: Norveç fiyortları

- **Kuzey Işıkları (Aurora Borealis):** Kuzey Norveç'te görülebilen bu doğa olayı, dünyanın manyetik alanı ile güneş rüzgârının etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Kuzey Işıkları genellikle kutup bölgelerinde, özellikle Kuzey Kutbu'nun yakınlarında gözlemlenebilir ve mevsimlere bağlı olarak değişebilir. Kış ayları, bu doğa olayını gözlemlemek için en ideal dönemdir. Kuzey Işıkları, doğal bir gösteri olduğu için turistler açısından büyük bir çekicilik taşır. Bölgeye seyahat edenler, bu eşsiz görsel şöleni görmek için gece turlarına katılabilirler (Görsel 3.45).



Görsel 3.45: Kuzey Işıkları manzarası

3.1.6. Okyanusya'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Okyanusya; Avustralya, Yeni Zelanda ve Pasifik Adaları gibi bölgeleri kapsayan dünyanın en büyük altıncı kıtasıdır. Ana kara kütlesi ile Pasifik Okyanusu'ndaki binlerce adayı içerir. Okyanusya, eşsiz ve çeşitli bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Ormanlar, dağlar, volkanlar, mercan resifleri ve yağmur ormanları, bölgenin farklı ekosistemlerini oluşturur. En büyük adası olan Avusturalya; kangurular, koalalar, platypuslar ve diğer birçok benzersiz hayvan türlerini barındırır. Bir diğer adası olan Yeni Zelanda'da, kiwi kuşu gibi endemik hayvanlar bulunur. Pasifik Adaları; tropik iklimi ve mercan resifleri nedeniyle renkli balıklar, deniz kaplumbağaları ve diğer deniz yaşamı için önemli bir habitattır.

Turistlerin sıklıkla tercih ettikleri yerler arasında; Avustralya'nın kuzeydoğusunda, Yeni Zelanda'nın doğusunda ve Papua Yeni Gine'nin güneydoğusunda yer alan bu adalar grubu Büyük Okyanus'un ortasında bulunur. Bunun yanında Samoa Adaları; doğal güzellikleri, plajları ve dalış olanakları ile ünlüdür. To Sua Ocean Trench gibi benzersiz doğal oluşumlar ziyaretçileri cezbetmektedir. Tonga Lagünleri, beyaz kumlu plajları ve deniz yaşamı ile ünlüdür. Dalış, şnorkelle yüzme ve balina izleme gibi aktiviteler için tercih edilir. Vanuatu; aktif volkanları, plajları ve doğal yaşamı ile ünlüdür. Volkanik aktiviteleri gözlemlemek ve su altı dünyasını keşfetmek için popülerdir.

3.1.6.1. Fransız Polinezyası

Büyük Okyanus'ta yer alan ve Fransa'ya bağlı bir denizaşırı topluluktur. Fransız Polinezyası, Fransız Guyanası, Yeni Kaledonya ve Mayotte ile birlikte Fransa'nın denizaşırı topraklarını oluşturur.

Fransız Polinezyası 118 adadan oluşur ve Tahiti, Bora Bora, Moorea, Huahine ve Raiatea gibi popüler turistik destinasyonlara ev sahipliği yapar. Bu adalar, Büyük Okyanus'un ortasında yer alır ve Polinezya adaları genel olarak mercan resifleri, lagünler ve tropikal iklim ile karakterizedir. Tahiti, Fransız Polinezyası'nın başkenti ve en büyük adasıdır. Burada yerel kültürü ve tarihî mirası keşfetmek için fırsatlar bulunur.

Fransız Polinezyası; turkuaz renkli suları, beyaz kumlu plajları, dağlık manzaraları ve tropikal yağmur ormanları ile tanınır. Ada ülkesi, göz alıcı doğal güzelliklere sahiptir ve zengin deniz yaşamıyla bilinen korunmuş sulak alanlara ev sahipliği yapar. Yemyeşil tepeler, şelaleler, volkanik dağlar, adaların iç kısımlarında bulunur ve doğa yürüyüşleri ve manzara seyir noktaları için idealdir. Fransız Polinezyası; plaj tatilleri, balayılar, dalış, şnorkelle yüzme ve su sporları için popüler bir turizm destinasyonudur.

- **Bora Bora Adası:** Fransız Polinezyası'nda bulunan bir ada ve aynı zamanda adanın bulunduğu mercan atolünün adıdır. Güney Pasifik Okyanusu'nda yer alan Bora Bora, turizm için dünya çapında popüler bir destinasyondur. Tahiti Adası'nın yaklaşık 230 kilometre kuzeybatısındadır. Bora Bora, mercan kayalıklarının oluşturduğu bir mercan atolünün üzerinde yer alır. Atolün ortasında büyük bir lagün bulunur. Lagün; sığ ve berrak sulara sahip olup turkuaz mavisi suları, beyaz kumsalları ve tropik doğasıyla ünlüdür. Bu doğal güzellikler, plaj tatili ve su sporları için mükemmel bir ortam sunar. Bora Bora, balayı çiftleri için popüler bir destinasyondur. Romantik atmosferi, huzurlu ortamı ve unutulmaz manzaralarıyla çiftlerin tercihi olmuştur (Görsel 3.46).
- **Tahiti:** Fransız Polinezyası'nın en büyük adasıdır ve Güney Pasifik Okyanusu'nda yer alır. Doğal güzellikleri, berrak suları, tropikal iklimi ve zengin deniz yaşamıyla dünyaca ünlü bir turizm destinasyonudur. Ada; turlar, dağ yürüyüşleri, doğal güzellikleri keşfetmek için ideal yerler sunar. Ayrıca balayı çiftleri için de popüler bir destinasyondur. Tatilciler bu tropikal cennette dinlenip eğlenebilir, yerel kültürü deneyimleyebilir ve muhteşem doğa manzaralarının tadını çıkarabilirler (Görsel 3.47).
- **Yeni Kaledonya:** Güney Pasifik'te Fransa'ya bağlı bir özerk bölgedir. Takımada şeklinde bulunan bu bölge; doğal güzellikleri, mercan resifleri, zengin deniz yaşamı ve tropikal iklimiyle turistik çekim merkezidir. Yeni Kaledonya doğal güzellikleri ile bilinir. Ada; muhteşem beyaz kumsallara, tropikal ormanlara ve dağlara sahiptir. Ada ayrıca UNESCO Dünya Mirası olarak ilan edilmiş Büyük Lagün'ü ile de ünlüdür (Görsel 3.48).



Görsel 3.46: Bora Bora Adası'nda bir tesis



Görsel 3.47: Tahiti Adası'ndan bir manzara



Görsel 3.48: Yeni Kaledonya'da bir lagün

3.1.7. Antarktika'daki Manzara Kaynaklı Turistik Çekim Merkezleri

Antarktika, Dünya'nın güney ucu ya da Kutup Güneyi olarak da bilinir. Buzullarla kaplı olan bu kıta, bilimsel araştırmalar ve keşifler için önemli bir bölgedir (Görsel 3.49).



Görsel 3.49: Antarktika manzarası

Antarktika, Antarktika Antlaşması kapsamında askerî faaliyetlerin yasaklandığı ve bilimsel araştırmaların öncelikli olduğu bir bölge olarak kabul edilir. Bu nedenle Antarktika üzerindeki toprak iddiaları askıya alınmıştır ve kıta üzerindeki bölgeler ulusal sınırlarla bölünmemiştir.

Antarktika'da turistik faaliyetler ve sıkı çevresel koruma önlemleri Antarktika Antlaşması çerçevesinde düzenlenir. Ziyaretler sınırlı sayıda ve dikkatli bir şekilde kabul edilir çünkü ekosistemi korumak ve hassas çevresel dengeyi gözetmek büyük önem taşır.

Antarktika Yarımadası: Antarktika'nın en erişilebilir bölgesidir ve kıtanın güney ucu boyunca uzanır. Bölge; muhteşem buzullar, dağlar ve deniz yoluyla ulaşılabilir manzaralar sunar. Bazı seyahat şirketleri, deniz yoluyla turlar düzenleyerek burayı ziyaret etme fırsatı sunmaktadır (Görsel 3.50).

Elephant Adası: Antarktika Yarımadası'nda yer alan bu adada muhteşem buzullar ve deniz yaşamı görülebilir. Kuş türlerini ve morsları izleme fırsatı sunar.

South Georgia Adası: Güney Georgia; deniz kuşları, penguen kolonileri ve tarihî yapılar gibi çeşitli ilgi çekici özelliklere sahiptir. Deniz yoluyla ulaşılabilmektedir.

Ross Adası: Ross Denizi kıyısında bulunan bu ada, Robert Falcon Scott ve Ernest Shackleton gibi kâşiflerin izlerini taşır. Antarktika'ya yapılan keşiflere dair tarihî yerler burada bulunur.

Antarktika İçi Yerleşimleri: Bilimsel araştırmalar için kullanılan bazı araştırma istasyonları ve üsleri, sınırlı sayıda turist tarafından ziyaret edilebilir ancak bu tür ziyaretler genellikle önceden planlanmış ve kısıtlıdır.



Görsel 3.50: Antarktika yarımadası

3.2. DOĞAL YAŞAM KAYNAKLARINA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ

3.2.1. Doğal Yaşam Kaynakları

Doğal yaşam kaynakları; doğada bulunan ve insanlar da dâhil olmak üzere tüm canlıların yaşamlarını sürdürebilmesi için kullandığı çeşitli elementler, enerjiler ve ortamlardır. Bu kaynaklar; canlıların beslenmesi, barınması, üremesi ve hayatta kalması için gereklidir.

Doğal yaşam kaynakları dendiğinde su, toprak, hava, bitkiler, ormanlar, hayvanlar, güneş enerjisi, mineraller, biyolojik doğal kaynaklar, denizler ve okyanuslar, biyoçeşitlilik ve atmosferik koşullar akla gelebilir.



Görsel 3.51: Doğal yaşam kaynakları

Doğal yaşam kaynaklarının en önemli görevi ekosistemlerin denge içinde çalışmasını sağlayarak yaşamın devamını mümkün kılmaktır. Günümüzde insanların yaptığı faaliyetler doğal kaynakları aşırı şekilde tüketmekte, kirletmekte ve tahrip etmektedir. Sürdürülebilir bir yaşam için doğal kaynakların etkin bir şekilde korunması büyük önem taşır (Görsel 3.51).

3.2.2. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizm

Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, doğal çevre ve ekosistemlerin korunması ile birlikte sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını amaçlayan bir turizm türüdür. Bu tür turizm, doğal zenginliklerin ve çevresel değerlerin turistlerin ziyaretine sunulmasıyla gerçekleşir.

Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizme katılan turistlerin amaçları, faaliyet türleri ve turistik çekim merkezlerine faydaları genel olarak şunlardır:

Yerel Ekonomiye Katkı: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, genellikle yerel ekonomiye önemli bir katkı sağlar. Bu; turistlerin konaklama, yeme içme, rehberlik gibi ihtiyaçlarını karşılayan yerel işletmelerin büyümesine ve istihdamın artmasına yardımcı olur.

Çevresel Koruma ve Sürdürülebilirlik: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, çevresel değerlerin korunmasını ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını hedefler (Görsel 3.52). Bu, yerel ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunmasını sağlar.



Görsel 3.52: Korunan ve korunmayan doğal çevre

Eğitim ve Farkındalık: Bu turizm türü, turistlerin doğal çevre hakkında bilgi edinmelerini ve çevre bilincini artırmalarını teşvik eder. Ziyaretçilere doğal kaynakların önemi, kaynak koruma çabaları ve sürdürülebilirlik ilkeleri hakkında bilgi verilir.

Yerel Kültürlerin Desteklenmesi: Bu turizm türü, genellikle yerel kültürlerin ve geleneklerin korunmasını teşvik eder. Turistler; geleneksel el sanatları, yerel yemekler ve diğer kültürel unsurlarla tanışarak bu değerleri desteklerler.

Çevresel Eğilimler ve Etiketler: Sürdürülebilir turizmi teşvik eden çeşitli çevresel etiketler ve sertifikasyonlar vardır. Bu, turizm işletmelerinin çevresel standartlara uygun olarak faaliyet göstermelerini sağlar.

Doğal ve Aktif Tatil İmkânları: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm; genellikle doğa yürüyüşleri, dağcılık, bisiklet turları, su sporları gibi etkinliklere odaklanır. Bu tür etkinlikler, turistlere doğayı yakından deneyimleme ve doğa ile iç içe olma fırsatları sunar.

Riskler ve Dengeleme: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, yoğun ziyaretçi trafiği nedeniyle ekosistemlere bazı zararlar getirebilir. Bu nedenle dikkatli planlama, sınırlı ziyaretçi sayıları ve koruma önlemleri bu tür turizmin sürdürülebilirliği için önemlidir.

Koruma Projelerine Destek: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, koruma projelerine maddi ve manevi destek sağlar. Turistlerin ziyaretleri, genellikle bu projelere bağışlar ve gönüllü çalışmalar yoluyla gerçekleşir.

Sosyal Sorumluluk ve Eğitim: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, sadece doğal çevre değil aynı zamanda yerel toplulukların yaşam koşullarını da iyileştirmeyi hedefler. Eğitim programları ve yerel topluluklarla iş birliği, sosyal sorumluluk bilincini artırır.

Rekreasyon ve Stres Azaltma: Doğa ile temas, insanların rekreasyon ve stres azaltma ihtiyaçlarını karşılar. Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm, turistlere sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik edebilir.

Doğal Felaketler ve İklim Değişikliği Bilinci: Bu tür turizm, doğal felaketlerin ve iklim değişikliğinin doğal yaşam kaynaklarına olan etkilerini vurgulayarak çevresel sorunlara dikkat çeker.

Turizm ve Ekonomik Faydalar: Yerel ekonomilere katkıda bulunur. Turizm gelirleri, çevresel koruma projelerine harcanabilir.

3.2.2.1. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizmde Turistik Çekim Merkezleri Çeşitleri

Korunan Alanlar ve Millî Parklar: Doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizm; sıklıkla korunan alanlar, millî parklar, doğal rezervler gibi özel koruma statüsüne sahip bölgelerde gerçekleşir. Bu alanlar, biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumak amacıyla oluşturulur ve turistlere bu alanlarda doğal güzellikleri keşfetme fırsatı sunar (Görsel 3.53).



Görsel 3.53: Koruma alanı ve millî park

Korunan alanlar; ülke yönetimlerince özel yasalar çıkarılarak insan eli ile doğal yapısının bozulmaması için tedbir alınmış, genellikle nadir ya da benzersiz biyolojik veya coğrafi çeşitliliğe sahip alanlardır. Bu alanda biyoçeşitliliğin korunması ana hedeftir. Bu alanlarda turizm faaliyetleri alanını uzaktan ve zarar vermeden görebilecek özel alanlar, kuleler ve köprüler oluşturulur. Şu alanlar bir bölgenin korunan alan olarak belirlenmesi için yeterlidir:

- Belirli bir doğal özelliğin, ekosistemin, türün ve nadir bitki örtüsünün korunması amacıyla belirlenen "tabiat anıtları"
- Birçok farklı türün yaşadığı, biyolojik çeşitliliğin fazla ve korunmaya muhtaç olduğu "biyoçeşitlilik alanları"
- Özellikle nadir, tehlikede olan veya göç eden hayvan türlerinin yaşam alanlarını korumak için oluşturulmuş "yaban hayatı koruma alanları"

Millî parklar; genellikle büyük doğal alanları kapsayan, benzersiz doğal ve kültürel özelliklere sahip bölgelerdir. Ziyaretçilere doğa yürüyüşü, kamp, kuş gözlemi, dağcılık, bisiklet sürme gibi doğa aktiviteleri sunar. Millî parkların en bilinen örnekleri arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde Yellowstone, Türkiye'de Göreme ve Antalya Millî Parkı sayılabilir.

Korunan alanlar ve millî parklar, doğal çevrenin korunmasına ve insanların bu değerleri keşfetmesine olanak sağlar. Bununla birlikte ziyaretçilerin bu alanlara saygılı olmaları ve alanları koruma kurallarına uymaları çok önemlidir. Bu bölgelerin sürdürülebilirliği, yerel toplumların ve uluslararası ziyaretçilerin çabalarına bağlıdır.

3.2.3. Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turizmde Kıtalara Göre Turistik Çekim Merkezleri

Dünyanın yedi kıtasında doğal yaşam kaynaklarına göre farklı turistik çekim merkezleri bulunmaktadır. Asya'daki Himalayalar'ın zirveleri, Avrupa'daki Alpler, Afrika'daki Serengeti Millî Parkı, Kuzey Amerika'daki Yellowstone Ulusal Parkı ve Büyük Kanyon, Güney Amerika'daki Amazon Yağmur Ormanları, Antarktika'daki buzullar, Avustralya'daki Büyük Set Resifi sahip oldukları doğal yaşam kaynaklarıyla benzersiz turistik deneyimler sunar.

3.2.3.1. Asya'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

- **Kızılırmak Deltası ve Manyas Gölü Kuş Cenneti (Türkiye):** Birçok kuş türünün göç rotasında bulunmaktadır. Kızılırmak Deltası ve Manyas Gölü gibi bölgeler, kuş gözlemcileri için önemli destinasyonlardır (Görsel 3.54).
- **Kaçkar Dağları (Türkiye):** Rize ve Artvin boyunca uzanan bu dağlar; muhteşem manzaralara, göllere ve yürüyüş rotalarına sahiptir. Bu dağlar, sağladığı doğal yaşam ile pek çok endemik türe ev sahipliği yapar. Ayrıca Karadeniz'in doğal güzelliklerini keşfetmek için harika bir yerdir.



Görsel 3.54: Manyas Kuş Cenneti

- **Yedigöller Millî Parkı (Türkiye):** Bolu'da bulunan bu millî park; göller, ormanlar ve yürüyüş rotalarıyla ünlüdür. Doğa yürüyüşü ve piknik için ideal bir yerdir.

- **Dalyan İztuzu Plajı (Türkiye):** Türkiye'nin güneybatısında, Muğla'ya bağlı Dalyan beldesinde yer alan ünlü bir doğal plajdır. Sahilin bir kısmı, caretta caretta (karetta karetta) cinsi deniz kaplumbağalarının yumurtlama alanı olarak bilinir. Plaj, bu nedenle önemli bir doğal yaşam alanı olarak kabul edilir ve plajda çeşitli koruma önlemleri alınır.
- **Borneo Adası (Malezya ve Endonezya):** Güney Doğu Asya'da bulunur. Dünyanın en büyük üçüncü adası olup en eski ormanlarından birine ve eşsiz biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Orangutanlar (Görsel 3.55), piton yılanları ve diğer egzotik canlılar bu adada bulunabilir. Adada yer alan Kinabalu Dağı Millî Parkı, Danum Vadisi Koruma Alanı, Sepilok Orangutan Rehabilitasyon Merkezi, Baku Millî Parkı gibi alanlar ve yağmur ormanları turistler için ilginç bir deneyim sunar.



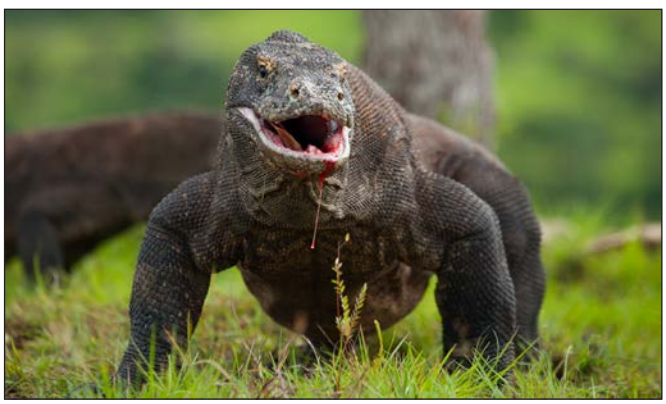
Görsel 3.55: Borneo Adası'nda doğal yaşam ortamında bir orangutan

- **Kazbegi Millî Parkı (Gürcistan):** Kafkas Dağları'nın eteklerinde yer alan bu millî park, çeşitli yaban hayatı ve muhteşem manzaralar sunar. Özellikle yürüyüş ve dağcılık için popülerdir.
- **Raja Ampat Adaları (Endonezya):** Dünyanın en zengin denizel yaşamına sahip bölgelerinden biridir. Mercan resifleri ve deniz yaşamını gözlemlemek için popüler bir destinasyondur.
- **Sundarbans (Bangladeş ve Hindistan):** Bangladeş ve Hindistan'ın Bengal Körfezi kıyılarında yer alır. Bengal kaplanlarının yaşadığı dünyanın en büyük mangrov ormanıdır. Bölgede yok olma tehlikesi içinde olan yüz tür olduğu bilinmektedir (Görsel 3.56). Bu alan; timsahlar, yılanlar ve egzotik kuş türleri gibi birçok vahşi yaşamı barındırır. Sundarbans, biyolojik çeşitlilik açısından çok önemli bir bölgedir. Bölge UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Bölgeye giriş özel izine tabidir.



Görsel 3.56: Bengal kaplanı

- **Komodo Adası (Endonezya):** Endonezya'nın Flores Adası'nın batısında bulunan bir adadır. Volkanik bir adadır ve dağlık araziye sahiptir. Adanın kıyı şeridi çoğunlukla kayalık ve girintili çıkıntılıdır. Adanın büyük kısmı savan ve ormanlarla kaplıdır. Komodo Adası, dünyanın en büyük kertenkelesi olan Komodo ejderleri ile ünlüdür ve bu adada bu eşsiz canlıları gözlemlemek mümkündür (Görsel 3.57). Ada; Komodo ejderinin yanı sıra çeşitli memeli, kuş ve sürüngen türlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca denizel yaşam da adada oldukça zengindir.



Görsel 3.57: Komodo ejderi

- **Yakushima Adası (Japonya):** Japonya'nın güneyinde bulunan bir adadır. Bu ada, yoğun yağmur ormanları ve eşsiz bitki örtüsü ile bilinir. Nemli subtropikal iklime sahiptir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır. Adanın büyük kısmı ormanlarla kaplıdır. Sedir, kayın, meşe ve kestane adada bulunan ağaç türlerindendir. Ada, özellikle Japon sedirleri (yakusugi) ile tanınmaktadır. Bu ağaçlar 7.000 yıla kadar yaşayabilir ve 60 metreye kadar ulaşabilir. Dünyanın en yaşlı ağacı olan Jomon Sugi burada bulunmaktadır (Görsel 3.58). Akushima Adası, doğaseverler ve yürüyüşçüler için popüler bir destinasyondur. Adada birçok yürüyüş parkuru vardır. En popüler yürüyüş parkuru, Shiratani Unsuikyo Yolu'dur. Bu parkur, adanın en güzel bölgelerinden biri olan Shiratani Vadisi'nden geçmektedir.



Görsel 3.58: Jomon Sugi ağacı

3.2.3.2 Afrika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

- **Masai Mara Millî Parkı (Kenya):** Kenya'nın Narok şehrinde Doğu Afrika boyunca uzanan ve önemli bir jeolojik bölge olan Büyük Rift Vadisi'nde yer alır. Parkın yüz ölçümü 1.510 kilometrekaredir. 1961 yılında kurulan park, bölgede yaşayan Masai halkı ve içinden geçen Mara Nehri'nin onuruna adlandırılmıştır.

  Masai Mara, her yıl gerçekleşen ve dünyanın en büyük yaban hayatı gösterilerinden biri olan büyük göçle ünlüdür. 1,5 milyondan fazla sakallı antilop ve 250.000 zebra, su ve daha taze otlaklar aramak için Tanzanya'daki Serengeti Millî Parkı'ndan Kenya'daki Masai Mara Millî Parkı'na yıllık bir göçe çıkar. Parkta aslan (Görsel 3.59), çita, fil, zebra, hipoppotam, antilop, zürafa, timsah, sırtlan, çakal, yarasa kulaklı tilki ve bu bölgeye özel çok sayıda tür bulunur. Masai Mara, Afrika'nın en popüler safari destinasyonlarından biridir ve her yıl yüz binlerce ziyaretçiyi çekmektedir. Parkta lüks çadır kamplarından kamp alanlarına kadar çeşitli konaklama seçenekleri mevcuttur. Masai Mara'yı ziyaret etmenin en iyi zamanı, büyük göçün gerçekleştiği temmuz ve eylül arasındadır.



Görsel 3.59: Masai Mara Millî Parkı (Kenya)

- **Serengeti Millî Parkı (Tanzanya):** Tanzanya'nın kuzeyinde bulunan bir Tanzanya millî parkıdır. 14.763 km²lik bir alanı kaplayan park, Afrika'nın en büyük millî parklarından biridir ve dünyanın en büyük yaban hayatı göçüne ev sahipliği yapmaktadır.

  Serengeti ekosistemi, Serengeti Millî Parkı ve çeşitli av sahaları da dâhil olmak üzere geniş bir alanı kapsar. Ekosistem, Afrika'nın "beş büyükleri" olarak bilinen aslan, fil, leopar, gergedan ve bufalonun

yanı sıra zebra, antilop, zürafa, su aygırı gibi çok sayıda başka memeli türüne ev sahipliği yapmaktadır (Görsel 3.60).

Parkın adı Masai dilinde "sonsuz ovalar" anlamına gelen "siringet" kelimesinden gelmektedir. Serengeti; kısa otlarla kaplı geniş savan ovaları, ağaçlık alanlar ve nehirlerle karakterize edilen çeşitli bir manzaraya sahiptir. Serengeti Millî Parkı, 1951'de kurulmuştur. Park, biyolojik çeşitliliği ve doğal güzelliği ile tanınmaktadır. Tanzanya Millî Parkları Otoritesi tarafından yönetilmektedir. UNESCO Dünya Mirası Alanı'dır. Park, dünyanın en popüler safari destinasyonlarından biridir ve her yıl yüz binlerce ziyaretçiyi çekmektedir.



Görsel 3.60: Serengeti Millî Parkı (Tanzanya)

- **Kruger Millî Parkı (Güney Afrika):** Güney Afrika'nın yaban hayatı ve doğal güzelliği ile en ikonik ve nefes kesici yerlerinden biridir. Park, 19.485 km²lik bir alanı kaplar. Parkta "büyük beşli" hayvan grubu ve zebra, antilop, zürafa, su aygırı gibi çok sayıda başka memeli türü vardır (Görsel 3.61).

  Kruger Millî Parkı, UNESCO Dünya Mirası Alanı olarak belirlenmiştir ve Güney Afrika Millî Parklar Kurumu tarafından yönetilmektedir. Güney Afrika'nın en popüler turist destinasyonlarındandır ve her yıl yaklaşık 2 milyon ziyaretçiyi çekmektedir.



Görsel 3.61: Kruger Millî Parkı

- **Volcanoes Ulusal Park (Ruanda):** Volcanoes Ulusal Parkı, Ruanda'nın kuzeybatısında Virunga Dağları'nda yer alan bir millî parktır. 1925 yılında kurulan park, 160 km²lik bir alanı kaplar ve UNESCO Dünya Mirası Alanı'dır.

  Volcanoes Ulusal Park, dağ gorilleri ile tanınır. Dünyadaki dağ gorillerinin yaklaşık %80'i bu parkta yaşamaktadır (Görsel 3.62). Parkta gorillerin yanı sıra fil, bufalo, aslan, leopar, zebra, antilop ve birçok kuş türü de bulunmaktadır.



Görsel 3.62: Dağ gorili (Güney Afrika)

- **Chobe Millî Parkı (Botsvana):** Botsvana'nın kuzeyinde yer alan bir millî parktır. 1967 yılında kurulan park, 11.700 km²lik bir alanı kaplar ve Botsvana'nın üçüncü büyük millî parkıdır.

  Park, Afrika'nın en büyük fil sürülerinden birine ev sahipliği yapmaktadır. Parkta 50.000'den fazla fil olduğu tahmin edilmektedir (Görsel 3.63). Parkta ayrıca aslan, leopar, bufalo, zebra, su aygırı, sable antilop, zürafa, timsah ve birçok kuş türü de bulunmaktadır.

  Chobe Millî Parkı, adını parkın kuzey sınırını oluşturan Chobe Nehri'nden alır. Chobe Nehri, parktaki yaban hayatı için özellikle kurak mevsimde bir can damarıdır.



Görsel 3.63: Chobe Milli Parkı (Botsvana)

- **Madagaskar:** Afrika'nın güneydoğu kıyısı açıklarında bulunan ada ülkesidir. Eşsiz flora ve faunası ile ünlüdür. Dünyada sadece bu adada bulunan türler vardır. Özellikle lemurlar bunlardan biridir ve Madagaskar'a özgü bir primat familyasıdır. Lemurlar; uzun kuyrukları, büyük gözleri ve yüzük şeklindeki kuyruk benzeri kürkleri ile karakteristik özelliklere sahiptir (Görsel 3.64).

  Madagaskar, dünyadaki lemur türlerinin %95'ine ev sahipliği yapmaktadır. Lemurların gece aktif olan, meyve, yaprak, böcek ve diğer küçük hayvanlarla beslenen türleri vardır. Ancak birçok lemur türü tehdit altındadır. Habitat kaybı, avlanma ve iklim değişikliği, lemur popülasyonlarını azaltmaktadır. Lemurları koruma çabaları uluslararası boyutta devam etmektedir.



Görsel 3.64: Lemur

- **Kilimanjaro Millî Parkı:** Tanzanya'nın kuzeydoğusunda bulunan, Afrika'nın en yüksek dağı olan Kilimanjaro Dağı'nı ve dağın çevresindeki alanları kapsayan bir millî parktır. Kilimanjaro Dağı, 5.895 metre yüksekliğiyle dünyanın yedi zirvesinden biridir.

  1973 yılında kurulan Kilimanjaro Millî Parkı, 756 km²lik bir alanı kaplar ve UNESCO Dünya Mirası Alanı'dır. Çeşitli flora ve faunaya ev sahipliği yapmaktadır. Orman ağaçları, alpin çayırları ve buzullar parkta bulunan bitki türlerindendir. Fil, bufalo, zebra, aslan, leopar ve birçok kuş türü de parkta yaşayan hayvan türlerindendir.

  Kilimanjaro Millî Parkı, popüler bir turistik destinasyondur. Parkı her yıl yaklaşık 50.000 kişi ziyaret etmektedir. Ziyaretçiler parkta dağcılık, yürüyüş, kamp, safari gibi çeşitli aktiviteler yapabilirler (Görsel 3.65).



Görsel 3.65: Kilimanjaro Millî Parkı (Tanzanya)

3.2.3.3. Kuzey Amerika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

- **Yellowstone Millî Parkı (Amerika Birleşik Devletleri):** Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan ilk, dünyanın ise en eski ulusal parklarından biridir.

  Yellowstone Ulusal Parkı; Amerika Birleşik Devletleri'nin batısında, Wyoming, Montana ve Idaho eyaletlerinin kesişiminde yer alır. Termal aktiviteleri, yaban hayatı ve muhteşem manzaralarıyla ünlüdür.

  Yellowstone, 1872 yılında resmî olarak ulusal park ilan edilmiştir. Dünyada ulusal bir park ilk kez bu şekilde koruma altına alınmıştır. Park, 8.983 km² yüzey alanına sahiptir ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük dördüncü ulusal parktır.

  Zengin bir yaban hayatına sahip olan parkta bizon, geyik, grizzly ayı, kurt, bozkır tilkisi ve birçok kuş türü ve çeşitli vahşi hayvan yaşar. Ayrıca bölgedeki bitki örtüsü de çeşitlidir. Yellowstone her yıl milyonlarca turisti ağırlar. Park; doğa yürüyüşleri, kampçılık, balıkçılık, kayak ve doğal yaşamın gözlemlenebileceği birçok faaliyet sunar (Görsel 3.66).



Görsel 3.66: Yellowstone Millî Parkı (ABD)

- **Monterey Körfezi (ABD):** ABD'nin Kaliforniya eyaletinde, San Francisco Körfez Bölgesi'nin güneyinde yer alan bir Pasifik Okyanusu körfezidir. Körfez, 53 kilometre genişliğinde ve 24 kilometre uzunluğundadır. Yaklaşık 1.163 km²lik bir alanı kaplar.

  Monterey Körfezi, zengin deniz yaşamıyla tanınmaktadır. Mavi balinalar, kambur balinalar, yunuslar, fok balıkları ve deniz aslanları gibi birçok deniz canlısı türüne ev sahipliği yapmaktadır. Dünyanın en önemli akvaryumlarından biri olan Monterey Körfezi Akvaryumu, körfezin deniz yaşamını gözlemlemek için ideal bir yerdir (Görsel 3.67).



Görsel 3.67: Monterey Körfezi Akvaryumu (ABD)

- **Banff Millî Parkı (Alberta Kanada):** Kanada Kayalık Dağları'nda bulunan bir ulusal parktır. 1885 yılında kurulan park, 6.641 km²lik bir alanı kaplamaktadır ve Kanada'nın en eski ulusal parkıdır.

  Park, muhteşem dağ manzaraları, turkuaz gölleri ve bolca vahşi yaşamıyla tanınmaktadır (Görsel 3.68). Her mevsimde ziyaret edilebilecek bir yerdir. Yaz aylarında yürüyüş, kamp ve balık tutma gibi açık hava etkinliklerinin keyfi çıkarılabilir; kışın kayak, snowboard ve kar ayakkabısıyla yürüyüş gibi kış sporları yapılabilir.



Görsel 3.68: Banff Millî Parkı (Kanada)

- **El Vizcaíno Biosphere Reserve (Baja California Sur Meksika):** Meksika'nın Baja California Sur eyaletindeki Baja California Yarımadası'nın merkezinde yer alır. Pasifik Okyanusu ile Kaliforniya Körfezi arasında konumlanmıştır. 1988 yılında kurulan El Vizcaino, Latin Amerika'nın en büyük vahşi yaşam koruma alanıdır. 24.930 kilometrekareyi aşan geniş bir alanı kapsar. Biyosfer rezervi, zengin bir bitki ve hayvan çeşitliliğine ev sahipliği yapar. Rezervin lagünleri, gri balinaların üreme alanıdır.

  Rezerv; Meksika bighorn koyunu, katır geyiği, puma, çakal ve çok sayıda başka memeli türüne ev sahipliği yapar. 125'ten fazla göçmen kuş türünü barındırır.

  Bölge, tropikal ve ılıman iklimlerin bir geçiş bölgesi olması nedeniyle çeşitli bitki örtüsüne sahiptir. El Vizcaino, 1993 yılında UNESCO İnsan ve Biyosfer Programı kapsamında uluslararası alanda tanınmıştır.

- **Sian Ka'an Biyosfer Rezervi (Quintana Roo):** Meksika'nın Yucatan Yarımadası'nın doğu kıyısında yer alan muhteşem bir koruma alanıdır. Maya dilinde "Gökyüzünün doğum yeri" anlamına gelip bölgenin zengin biyoçeşitliliğine ve doğal güzelliğine ismiyle vurgu yapar. Sian Ka'an, 1987 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne hem doğal hem de kültürel önemi nedeniyle dâhil edilmiştir. Yaklaşık 6.188 km²lik geniş bir alanı kapsayan rezerv, çeşitli ekosistemlere ev sahipliği yapar (Görsel 3.69). Bunlardan bazıları; tropikal ormanlar, mangrov bataklıkları, lagünler ve mercan resifleridir. Sian Ka'an, inanılmaz derecede zengin bir vahşi yaşam çeşitliliğine sahiptir. Rezervde jaguar, tapir, maymunu, deniz kaplumbağası, timsah gibi hayvanların yanında yüzlerce kuş türü görülebilir.



Görsel 3.69: Sian Ka'an Biyosfer Rezervi

- **Monarsh Kelebek Biyosfer Rezervi (Meksika):** Meksika'daki Michoacán ve México eyaletlerinde bulunan bir koruma alanıdır. Rezerv, her yıl Meksika'ya kışı geçirmek için göç eden milyonlarca kral kelebeğine ev sahipliği yapar. Rezerv 1986 yılında kurulmuş ve 56.259 hektarlık (139.000 dönüm) bir alanı kapsamaktadır. Ormanlık dağlardan, açık çayır ve tarlalara kadar çeşitli habitatları içerir.

  Kral (Monarsh) kelebekleri (Görsel 3.70), Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Kanada'nın kuzeyinden, Meksika'daki Michoacán ve México eyaletlerinde bulunan dağlık ormanlara göç eder. Kelebekler, ekim ve kasım aylarında Meksika'ya gelir ve mart ve nisan aylarında kuzeye geri döner. Kelebekler, oyamel köknar ağaçlarının dallarında büyük kümeler hâlinde toplanır. Ağaçlar, kelebeklerin soğuktan korunmasına yardımcı olan bir mikro iklim sağlar. Kelebek Biyosfer Rezervi, Meksika'nın önemli bir turistik yeridir. Her yıl binlerce insan kelebekleri görmeye gelir.



Görsel 3.70: Kral (Monarsh) kelebeği

3.2.3.4. Güney Amerika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

- **Galapagos Adaları (Ekvador):** Pasifik Okyanusu'nda Ekvador çizgisinin hemen altında yer alan volkanik bir takımadadır. Bu adalar, dünyanın en çeşitli ve özgün ekosistemlerinden birine sahiptir. Türlere özgü canlıları ve deniz yaşamını gözlemlemek için mükemmel bir yerdir. Dev kaplumbağalar, deniz iguanaları, Galapagos penguenleri, mavi ayaklı sümsük kuşları, deniz aslanları bölgeye özel türlerdir (Görsel 3.71). Bu adalar, Charles Darwin'in Evrim Teorisi'ni geliştirmesine ilham veren yerlerdir. Burada benzersiz vahşi yaşam türleri gözlemlenebilir. Dünyanın en benzersiz biyosferlerinden birine sahip olan Galapagos Adaları, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır.



Görsel 3.71: : Galapagos Adaları'na özgü canlı türleri

- **Amazon Yağmur Ormanları:** Güney Amerika'da yer alıp dünyanın en büyük tropikal yağmur ormanlarıdır (Görsel 3.72). Brezilya, Peru, Kolombiya, Venezuela, Ekvador, Bolivya, Guyana, Surinam ve Fransız Guyanası'nı içine alır. Bu ormanlar, Amazon Nehri ve nehrin yan kollarının etrafında yayılmıştır.

  Amazon Yağmur Ormanları, dünyanın en büyük biyolojik çeşitliliğe sahip ekosistemlerinden biridir. Burada yüz binlerce farklı türün yaşadığı tahmin edilmektedir ancak bu türlerin çoğu henüz tanımlanmamıştır.

  Amazon Yağmur Ormanları, tropikal bir iklim bölgesinde bulunur. Yüksek sıcaklık ve nem seviyeleri ile karakterizedir. Yağışlar yıl boyunca düzenlidir ve dünya atmosferine büyük miktarda oksijen üretir. Bu nedenle dünya için hayati bir rol oynar. Su döngüsünün önemli bir parçasıdır. Yapraklar, su buharına dönüşerek atmosfere döner ve buhar da yoğunlaşarak tekrar yağış oluşturur. Küresel iklimi düzenlemede önemli bir rol oynar. Karbon döngüsüne büyük ölçüde katkıda bulunur ve sera gazlarının emilmesine yardımcı olur.

  İnsanların tarım alanları açması ve yangın gibi nedenlerle ormanın hızla yok olması, birçok türün yaşam alanının kaybına ve neslinin tükenme riskine yol açmaktadır. Bu ormanlar; jaguar, tapir, orman fili, mantar timsahı gibi tehlike altındaki türler için de önemlidir.



Görsel 3.72: Amazon Yağmur Ormanları

- **Pantanal:** Güney Amerika'da Brezilya, Paraguay ve Bolivya'nın sınırlarında yer alıp dünyanın en büyük sulak alan sistemlerinden biridir. Bu alan, her yıl bol miktarda yağış alır ve bu sayede sularla kaplıdır. Bu su rezervi, Amazon Yağmur Ormanları'ndan sonra Güney Amerika'daki en büyük su kaynağıdır.

  Pantanal, biyolojik çeşitlilik açısından dünya çapında önemli bir alan olarak kabul edilir. Bu bölge, sucul ve karasal ekosistemlerin bir kombinasyonuna sahiptir. Pantanal'da sucul bitkiler ve sazlıklar hâkimdir. Bu bitkiler, suyun içinde büyür ve çeşitli türlerin yaşamasına olanak tanır.

  Burada egzotik kuş türleri, jaguarlar, kaplanlar, timsahlar, yunuslar, kuşlar ve birçok diğer tür bulunur (Görsel 3.73).

  Pantanal, ekolojik bir su rezervi olarak önemlidir ve bu bölgenin suları, su döngüsünün bir parçası olarak çevresel ve iklimsel dengeyi sağlar ancak son dönemlerde iklim değişikliği, su kirliliği, tarım ve ormancılık gibi etkenler, buranın ekosistemini tehdit eden faktörler arasındadır.



Görsel 3.73: Pantanal bölgesinde doğal yaşamında bir papağan

3.2.3.5. Avrupa'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

- **Plitvice Gölleri Millî Parkı (Hırvatistan):** Plitvice Gölleri Millî Parkı, Hırvatistan'da yer alan doğal bir harikadır. Bu millî park, ülkenin orta bölgelerinde, Zagreb ile Zadar şehirleri arasında bulunur.

  Plitvice Gölleri, muhteşem doğal güzelliklere sahip bir bölgedir. 16 göl ve 90'dan fazla şelale bu alanda bulunur. Bu sular, yeşil ve mavi tonlarıyla suyun berraklığını vurgular (Görsel 3.74).

  Ormanlar, çayırlar, sulak alanlar ve dağlık bölgelerde farklı ekosistemler bulunur. Millî Park, çeşitli bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yapar. Bu alanlarda geyik, yaban domuzu, ayı, kurt gibi vahşi hayvanlar yaşar.

Millî park içinde, yürüyüş yolları ve patikalarla birlikte bazı göl bölgelerinde tekneler ve gondollar ile yapılan turlar mevcuttur. Plitvice Gölleri, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır.



Görsel 3.74: Plitvice Millî Parkı (Hırvatistan)

- **Alp Dağları:** Avrupa'nın ortasında yer alan büyük bir dağ sırasıdır. Avrupa'da yer alan çok sayıda ülkenin sınırları içerisinde bulunur. Bunlar; Fransa, İsviçre, İtalya, Avusturya, Almanya, Lihtenştayn, Slovenya, Monako, Macaristan'dır.

  Alp Dağları, Avrupa'nın en yüksek dağ sırasıdır. Burada doğa yürüyüşü, dağcılık ve kış sporları gibi birçok doğa etkinliği yapılabilir. Bu dağlar, birçok doğal yaşam kaynağını barındırır ve çeşitli ekosistemlere ev sahipliği yapar.

Alp Dağları, farklı yükseklik seviyelerinde olduğundan çeşitli bitki örtülerine sahiptir. Dağların alt kısımlarında ormanlar hâkimdir, yükseklik arttıkça çalılık ve çimenlikler yaygınlaşır. Yüksek bölgelerde ise dağ çayırları ve alpin çiçekler bulunur. Alp Dağları, Avrupa'daki birçok nehrin kaynağına ev sahipliği yapar. Ren, Rhone, Inn ve Po nehirleri gibi büyük nehirler bu bölgeden doğar.

Birçok vahşi hayvan türüne ev sahipliği yapar. Bunlar arasında dağ keçileri, ceylanlar, vaşaklar, kutup tavşanları ve çeşitli kuş türleri bulunur. Bu bölgelerde ayrıca kar leoparı gibi nadir ve tehlike altındaki türler de yaşar.

Alp Dağları'nın yüksek bölgelerinde buzullardan beslenen birçok göl bulunur. Bu göller, çevresindeki doğal yaşam için önemli bir su kaynağıdır ancak son yıllarda küresel ısınma nedeniyle Alp Dağları'ndaki buzullar çekilmeye başlamıştır. Bu durum, su kaynaklarının gelecekteki durumu açısından endişe vericidir (Görsel 3.75).



Görsel 3.75: Old Man of Storr (İskoçya)

- **Doğu Karpatlar:** Orta ve Doğu Avrupa'da uzanan büyük bir dağ sırasıdır. Bu dağlar; Çekya, Slovakya, Polonya, Romanya ve Ukrayna'nın sınırları içerisinde yer alır.

  Doğu Karpatlar, muhteşem doğal manzaralara ve biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Ormanlar, vadiler, nehirler ve göller bu bölgeyi zenginleştirir.

  Bu dağlar, birçok vahşi hayvan türüne ev sahipliği yapar. Ayılar, kurtlar, vaşaklar, ceylanlar ve birçok kuş türü bu bölgede bulunur (Görsel 3.76). Doğu Karpatlar, doğal güzellikleri sayesinde açık hava aktiviteleri için popüler bir turizm destinasyonudur. Dağcılık, yürüyüş, kayak ve doğa gözlemi gibi aktiviteler bu bölgede yaygındır.



Görsel 3.76: Lake District (Birleşik Krallık)

- **Isle of Skye (İskoçya):** İskoçya'nın batısında, Hebrides Adaları'nın bir parçasıdır. Büyük Britanya ana karasından deniz yoluyla ulaşılabilir. Dramatik dağlar, muhteşem kıyı manzaraları, yeşil vadiler ve gizemli ormanlar ile çevrilidir. Old Man of Storr, Quiraing ve Fairy Pools gibi doğal cazibe merkezleri adanın en popüler turistik noktalarından bazılarıdır.

  Isle of Skye; doğaseverler, yürüyüşçüler ve macera arayanlar için bir cennettir. Yürüyüş, dağcılık, kuş gözlemciliği ve deniz gezileri gibi birçok doğa etkinliği yapılabilir.

  Bu adada vahşi sahiller, kayalıklar ve yemyeşil tepelerle karşılaşılır. Kuş gözlemciliği ve doğa yürüyüşü için mükemmel bir yerdir.

  Isle of Skye'deki doğal zenginliklerin birçoğu, koruma altındaki alanlar veya doğa rezervleri olarak belirlenmiştir. Bu bölgeler, hassas ekosistemleri ve nadir türleri korumak için önemlidir.

3.2.3.6. Okyanusya'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

Okyanusya, dünyanın en büyük okyanuslarından biri olan Pasifik Okyanusu'nda yer alan bir kıtadır. Okyanusya; Avustralya, Yeni Zelanda ve Yeni Gine gibi büyük kara parçaları ile binlerce adadan oluşan geniş bir coğrafi bölgedir. Bu izolasyon ve çeşitli habitatlar, dünyanın en eşsiz ve ilginç biyoçeşitlilik alanlarından birini yaratmıştır.

Okyanusya'nın doğal yaşamının bazı önemli özellikleri şunlardır:

- **Endemik Türlerin Bolluğu:** Okyanusya'da memelilerin %70'inden fazlası, kuşların %40'ı ve sürüngenlerin %80'i endemiktir. Bu türler yalnızca bu bölgede bulunur ve başka hiçbir yerde yaşayamaz.
- **Yaban Hayatı Çeşitliliği:** Okyanusya'da keseli hayvanlar gibi ilkel memeli türleri (Görsel 3.77), uçamayan kuşlar ve dev kertenkeleler gibi birçok ilginç ve egzotik hayvan bulunur.
- **Benzersiz Habitatlar:** Okyanusya'da yağmur ormanları, mercan resifleri, çöller ve dağlar gibi çok çeşitli habitatlar bulunur. Bu çeşitlilik, farklı türlerin gelişmesine olanak tanır.



Görsel 3.77: Kangurular

Okyanusya'da bulunan bazı doğal yaşam alanları şunlardır:

- **Mercan Resifleri:** Okyanusya, dünyanın en büyük mercan resiflerine ev sahipliği yapar. Bu resifler, su altı yaşamın yoğun olduğu bölgelerdir ve deniz biyolojisi açısından büyük öneme sahiptir. Great Barrier Reef (Avustralya) dünyanın en büyük mercan resifi sistemidir ve deniz yaşamının cennetidir (Görsel 3.78). Şnorkelle dalış, dalış ve denizaltı turlarıyla bu eşsiz ekosistemi keşfetmek mümkündür.



Görsel 3.78: Büyük Set Resifi (Avustralya)

- **Yağmur Ormanları:** Papua Yeni Gine, Endonezya ve diğer Okyanusya ülkelerinde yağmur ormanları yoğun bulunur. Bu ormanlar, birçok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapar.
- **Ada Ekosistemleri:** Okyanusya, volkanik adalar ve mercan adaları gibi farklı ada türlerine sahiptir. Bu adalar, kendilerine özgü bitki ve hayvan türlerini barındırır. Yeni Kaledonya, Bora Bora (Fransız Polinezyası), Tahiti (Fransız Polinezyası), Fiji Adaları, Solomon Adaları bunlardan birkaçı olarak sayılabilir.
- **Deniz Canlıları:** Pasifik Okyanusu, birçok deniz canlısının yaşadığı zengin bir sucul yaşam alanıdır. Balina, yunus, deniz kaplumbağaları, rengarenk balıklar ve diğer deniz canlıları bu bölgede bulunur. Kıtada bulunan Tonga Bölgesi dalış, şnorkelle yüzme ve balina izleme gibi aktiviteler için tercih edilir.
- **Kuş Türleri:** Okyanusya, kuş türleri açısından da zengindir. Özellikle deniz kuşları, bu bölgede yoğundur. Deniz kartalları, albatroslar ve fregat kuşları gibi türler yaygındır.

- **Yaban Hayatı Koruma Alanları:** Okyanusya, birçok yaban hayatı koruma alanına sahiptir. Bu alanlar, nadir ve tehlikede olan türlerin korunmasına yönelik çalışmalar yapar. Yeni Zelanda'nın Güney Adası'nda bulunan Fiordland Ulusal Parkı, Milford Sound ve Queenstown gibi yerler doğaseverler için cazip yerlerdir. Kangaroo Adası'nda (Avustralya) ise vahşi kangurular ve diğer yerel vahşi yaşam türleriyle karşılaşma şansı vardır. Muhteşem plajlar ve doğal manzaralar da ayrıca keşfedilebilir. Kakadu Ulusal Parkı (Avustralya); tropikal yağmur ormanları, su yolları ve antik kaya resimleri ile bilinir. Yaban hayatı gözlemciliği ve kültürel turlar için uygundur.
- **Sulak Alanlar ve Göller:** Sulak alanlar ve doğal göller de bölgede bulunur. Bu alanlar, kuş gözlemcileri ve doğa fotoğrafçıları için önemli birer çekim alanıdır.
- **Volkanik Aktivite:** Okyanusya'da birçok aktif volkan bulunur. Volkanik bölgeler, bu bölgelerin ekosistemlerini ve doğal yaşamını şekillendirir.
- **Fiyortlar:** Fiordland Millî Parkı (Yeni Zelanda); fiyortlar, buzullar ve muhteşem doğal güzelliklerle doludur. Milford Sound, bölgenin en ünlü fiyortlarından biridir.

  Okyanusya, doğal yaşam açısından büyük bir çeşitliliğe sahiptir ancak bu ekosistemler, çevresel tehditlere karşı korunmaya ihtiyaç duyar. Bu nedenle doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi ve korunması önemlidir.

3.2.3.7. Antarktika'daki Doğal Yaşam Kaynaklarına Dayalı Turistik Çekim Merkezleri

Antarktika, aşırı soğuk iklimi ve buzlarla kaplı arazisiyle ilk bakışta yaşamın imkânsız olduğu bir yer gibi görünebilir fakat buzulların altında ve denizlerde, dünyanın en eşsiz ve hassas ekosistemlerinden biri gizlenmektedir. Antarktika'nın doğal yaşam kaynakları, gezegenimiz için kritik öneme sahiptir ve bilimsel açıdan da büyük bir ilgi görmektedir.

Nadir de olsa sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun olarak Antarktika'ya turistik geziler düzenlemektedir. Bu geziler, riskli olmakla birlikte doğal yaşamı ve buzulları gözlemlemek için muhteşem fırsatlar sunar.

Antarktika'da bulunan bazı önemli doğal yaşam kaynakları şunlardır:

- **Kril:** Bu küçük kabuklular, Antarktika deniz ekosisteminin temelini oluşturur. Kriller; balinalar, penguenler, fok balıkları ve deniz kuşları gibi birçok hayvan türü için önemli bir besin kaynağıdır.
- **Balinalar:** Antarktika suları; mavi balina, kambur balina ve minke balinası gibi dev balinalar da dâhil olmak üzere birçok balina türüne ev sahipliği yapmaktadır.
- **Penguenler:** Antarktika'da 18 farklı penguen türü yaşamaktadır. İmparator pengueni ve kral pengueni gibi bazı türler, kıtanın karlı kıyılarında koloniler hâlinde yaşar (Görsel 3.79).
- **Fok Balıkları:** Antarktika'da birçok farklı fok türü bulunur. Weddell foku ve crabeater foku en yaygın türler arasındadır.
- **Deniz Kuşları:** Albatroslar, petreller ve skualar gibi birçok deniz kuşu türü Antarktika'da bulunur. Bu kuşlar, deniz ekosisteminde önemli bir rol oynayıp avcı ve leşçiler olarak faaliyet gösterir.



Görsel 3.79: Antarktika'da bir penguen

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. Kapadokya'da manzarayı gökyüzünden izleme fırsatı sunan turistik aktivite aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yürüyüş
B) Bisiklet turu
C) Sıcak hava balonu
D) At safari
E) Tekne turu

2. Everest Dağı aşağıda verilen hangi iki ülkenin sınırında yer alır?

A) Çin ve Hindistan
B) Nepal ve Bhutan
C) Hindistan ve Pakistan
D) Çin ve Nepal
E) Pakistan ve Afganistan

3. Altay Dağları aşağıda verilen hangi dört ülkenin kesişim noktasındadır?

A) Rusya, Moğolistan, Çin, Kazakistan
B) Rusya, Hindistan, Pakistan, Afganistan
C) Moğolistan, Çin, Hindistan, Nepal
D) Rusya, Çin, Nepal, Hindistan
E) Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan

4. Pamukkale aşağıda verilen özelliklerden hangisiyle tanınır?

A) Volkanik yapıları
B) Buzulları
C) Termal suları ve travertenleri
D) Dağları
E) Ormanları

5. Baykal Gölü aşağıda verilen hangi ülkenin sınırları içinde yer alır?

A) Çin
B) Hindistan
C) Rusya
D) Moğolistan
E) Japonya

6. Trans-Sibirya Demir Yolu aşağıdaki ülkelerden hangisinde bulunur?

A) Çin
B) Hindistan
C) Japonya
D) Rusya
E) Güney Kore

7. Aşağıdakilerden hangisi doğal yaşam kaynaklarına dayalı turizmin hedeflerinden biridir?

A) Sanayileşmeyi artırmak
B) Çevresel değerlerin korunması
C) Büyük şehirler inşa etmek
D) Tarım alanlarını genişletmek
E) Teknoloji kullanımını artırmak

8. Kashmir Vadisi'nin en ünlü gölü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dal Gölü
B) Wular Gölü
C) Pangong Tso
D) Manasbal Gölü
E) Sattal Gölü

9. Altay Dağları'nın zirvesi aşağıda verilenlerden hangisidir?

A) Annapurna
B) Everest
C) K2
D) Belukha Dağı
E) Kilimanjaro

10. İstanbul Boğazı'nın en dar noktası aşağıda verilen hangi iki yer arasındadır?

A) Rumeli Hisarı ve Anadolu Hisarı
B) Üsküdar ve Beşiktaş
C) Sarıyer ve Kadıköy
D) Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü
E) Kız Kulesi ve Topkapı Sarayı

4. ÖĞRENME BİRİMİ

TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİZM MERKEZLERİ



NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Tarih ve turizm arasındaki ilişki
- Farklı kıtalarda bulunan ülkelerdeki önemli tarihî ve turistik çekim merkezleri
- Kıtaların genel tarihçesi

KONULAR

4.1. ASYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.2. AVRUPA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.3. AFRİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.4. KUZEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.5. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.6. OKYANUSYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ
4.7. ANTARKTİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

TEMEL KAVRAMLAR

- Turizm
- Tarih
- Medeniyet
- Coğrafya
- Tarihî eser
- Tarihî kaynak
- Antik kent
- Müze

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Yakın çevrenizde bulunan tarihî eserleri ve bu eserlerin nasıl korunduğunu araştırınız.**
2. **Bir ülkede bulunan tarihî miras, turizm açısından ne tür avantajlar sağlar?**
3. **Tarihî eserler ve kültürel miras turistlere ne şekilde sunulur?**
4. **Turizmin tarihî doku ve miras üzerindeki yıpratıcı etkisi nasıl önlenebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

4.1. ASYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Tarihî kaynaklar, geçmişteki olayların ve toplumların anlaşılmasına yardımcı olan çeşitli materyalleri ifade eder. Bu materyaller, tarihin anlaşılması ve yorumlanması için önemli bilgiler sağlar. Tarihî kaynaklar, olayların veya dönemlerin doğrudan tanıkları veya o dönemde yaşayan insanlar tarafından oluşturulmuş ise birinci derece kaynaklar; yaşanan dönemden sonra toplanan çeşitli bilgiler ile oluşturulmuş ise ikinci derece kaynaklar olarak adlandırılır. Tarihî kaynaklara tarihî belgeler, görsel materyaller, tarihî yapılar veya kalıntılar, geçmişte kullanılan eşyalar örnek verilebilir.



Görsel 4.1: XIII. yüzyıldan kalma Yivli Minare (Antalya)

Tarihî kaynaklar, bir toplumun veya ulusun mirasının bir parçasıdır. İnsanlar, çeşitli kimlikler ve kültürel miraslarla bağlantı kurmak veya bunları görüp öğrenmek için de tarihî mekanlara turistik geziler düzenler. Bazı tarihî kaynaklar dinî öneme de sahiptir. Tapınaklar, manastırlar, kutsal yerler ve eski dinî yapılar inanç turizmi kapsamında ziyaret edilebilir (Görsel 4.1). Tarihî bölgelerdeki eski mimari, sanat eserleri ve müzeler turistler açısından ilgi çekicidir. İnsanlar; tarihî ören yerleri, anıtlar ve sanat eserlerinin estetik zevklerini tatmin etmek, bölgenin tarihini öğrenmek için bu yerlere gider.



Görsel 4.2: İki bin yıl önceden günümüze ulaşan bir tarihî yapı (Üçkapılar, Antalya)

Tarihî kaynaklar turizm amacı ile kullanılmadan önce tarihçiler ve araştırmacılar tarafından titizlikle incelenir, sınıflandırılır ve gerekiyorsa aslına bağlı kalarak restore edilip turistler için anlaşılır ve ilgi çekici hâle getirilir. Genellikle tarihî kaynaklar turizm amacı ile müzelerde sergilenir; antik kent, ören yeri gibi yapılar ise bulunduğu yerde turizme hizmet verir (Görsel 4.2).

Asya'nın binlerce yıl öncesine dayanan köklü ve zengin bir tarihi vardır. Asya, tarih boyunca birçok büyük uygarlığın, imparatorluğun ve medeniyetin beşiği olmuştur.

Asya'nın uygarlık tarihi ve yaşanan önemli olaylar kronolojik olarak şu şekildedir:

İlk Uygarlıklar: MÖ 3000'lerde Mezopotamya'da (bugünkü Irak), Mısır'daki Nil Nehri Vadisi'nde ve Hint alt kıtasında Harrappan Uygarlığı gibi önemli medeniyetler ortaya çıkmıştır.

Antik Dönemler: Antik dönemde Pers İmparatorluğu, Orta Asya'da Grek-Baktriya Krallığı ve Han İmparatorluğu gibi büyük imparatorluklar Asya'da hüküm sürmüştür. Ayrıca Hint alt kıtası boyunca Hinduizm ve Budizm gibi büyük dinlerin ortaya çıkışı ve yayılması bu dönemde gerçekleşmiştir.

Orta Çağ İmparatorlukları: Orta Çağ boyunca Asya, önemli imparatorlukların merkezi olmuştur. Bunlar arasında Bizans İmparatorluğu, Abbasî Halifeliği, Moğol İmparatorluğu ve Çin'deki Yuan Hanedanı bulunmaktadır.

Rönesans ve Keşifler: Asya, Avrupalı kâşifler için Rönesans ve sonrası dönemde bir hedef hâline gelmiştir. XV. ve XVI. yüzyıllarda Marco Polo gibi kaşifler Asya'yı ziyaret etmiş ve Avrupalılar, yeni ticaret yolları aramak amacıyla Asya'ya deniz seferleri düzenlemiştir.

Kolonyal İmparatorluklar: XIX. ve XX. yüzyıllarda, Avrupalı güçler Asya'da koloniler kurmaya başlamıştır. Britanya Hindistanı, Fransız Hint Yarımadası, Hollanda Doğu Hint Adaları ve Japonya'nın diğer Asya ülkelerine yönelik genişlemesi bu döneme denk gelmiştir.

XX. Yüzyıl: Bu yüzyıl, Asya'da önemli tarihî olaylara sahne olmuştur. Özellikle Çin'de 1911 Devrimi'nin oluşu ve 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Japonya'nın II. Dünya Savaşı'ndan sonra demilitarize (askerden arındırılması) edilmesi ve Soğuk Savaş Dönemi'nde Sovyetler Birliği ile ABD arasında yaşanan rekabet bu dönemdeki önemli olaylar arasındadır.

Çağdaş Tarih: Bugünkü Asya; dünya nüfusunun büyük bir kısmını barındıran, ekonomik olarak büyüyen ve kültürel çeşitliliği bünyesinde barındıran bir kıta olarak önemini korumaktadır. Asya, büyük güçlerin (Çin, Hindistan, Japonya) yanı sıra bölgesel sorunlar ve çatışmaların merkezi olmaya devam etmektedir.

Asya; çok çeşitli uygarlıkların yükselişi, düşüşü, fetihleri ve kültürel değişimleriyle dolu bir tarihi içerir. Bu nedenle, Asya'nın tarihi oldukça karmaşıktır ve zenginlik içermektedir.

4.1.1. Türkiye

Tarihî olarak pek çok medeniyetin beşiği olan Türkiye, Avrupa ve Asya üzerinde bir geçiş olarak yer aldığından her iki kıtada da turistik tarihî çekim merkezlerinden ayrı ayrı bahsedilmelidir. Ülkenin Asya'da yer alan bölgesi Anadolu, Avrupa'da yer alan bölgesi Trakya olarak adlandırılır. Anadolu Bölgesi göz önüne alındığında tarihî açıdan zengin turistik merkezlerinden en önemlileri şu şekildedir:

- **Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara):** Ankara'daki bu müze, Anadolu'nun tarihi ve arkeolojik mirasını gösteren önemli bir koleksiyona sahiptir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 1921 yılında kurulmuştur. Kuruluş amacı Anadolu'daki arkeolojik kazılardan çıkan eserlerin korunması ve sergilenmesidir. Müze, 1968 yılında günümüzdeki binasına taşınmıştır. Müze, Paleolitik Çağ'dan Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanan zengin bir koleksiyona sahiptir. Özellikle Hititler, Frigler, Urartular, Lidyalılar, Yunanlar ve Roma dönemlerine ait eserler dikkat çeker. Müzede, Alacahöyük'ten çıkan altın ve gümüş işlemeli eşyalar, Hattuşaş'tan (Boğazkale) çıkan Hitit tabletleri, Çatalhöyük'ten çıkan taş heykeller gibi önemli eserler bulunmaktadır. Bunlardan özellikle Çatalhöyük'ten çıkarılan Ana Tanrıça

heykeli (MÖ 6500-6000), dünyanın bilinen en eski heykeli olarak kabul edilir (Görsel 4.3). Ana Tanrıça'yı sembolize ettiği düşünülmekle birlikte bu heykel bereket ve doğurganlıkla ilişkilendirilmektedir.



Görsel 4.3: Anadolu Uygarlıkları Müzesi'nde sergilenen Ana Tanrıça heykeli (Ankara)

- **Efes Antik Kenti (İzmir):** Türkiye'nin İzmir iline bağlı Selçuk ilçesinde yer alan önemli bir arkeolojik alandır.

  Efes, antik dönemlerde Ionia bölgesinin en önemli liman kentlerinden biridir. Kentin tarihi MÖ X. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Helenistik dönemde büyük bir gelişme görmüş ve Roma İmparatorluğu döneminde de önemini sürdürmüştür.

  Efes Antik Kenti (Görsel 4.4), büyük bir arkeolojik alanı kapsamış ve kazılar sonucunda ortaya çıkan birçok antik kalıntıya ev sahipliği yapmıştır Celsus Kütüphanesi, Büyük Tiyatro, Artemis Tapınağı ve Agora gibi önemli yapılar bu alanda yer almaktadır. Efes, 2015 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dâhil edilmiştir.



Görsel 4.4: Efes Antik Kenti (İzmir)

- **Perge Antik Kenti (Antalya):** Antalya'nın 18 km doğusunda Aksu ilçesi sınırları içinde bulunan, bir zamanlar Pamfilya Bölgesi'ne başkentlik yapmış önemli bir arkeolojik alan ve çekim merkezidir. Perge, büyük bir arkeolojik alanı kapsamaktadır. Kazılar sonucunda ortaya çıkan birçok antik kalıntıya ve yapıya sahiptir. Bunlar arasında stadyum, agora, sütunlu cadde (Görsel 4.5), tiyatro, hamam, tapınaklar ve anıtsal kapılar yer almaktadır.

  Perge, en iyi korunmuş antik tiyatrolardan birine sahiptir ve yaklaşık 13.000 kişilik kapasitededir.



Görsel 4.5: Perge Antik Kenti Sütunlu Cadde (Antalya)

Perge Tiyatrosu'nun sahne binasındaki mermer kabartmalar da bir filmin kareleri gibi betimlenmiştir. Sahne binasının yıkılması sonucu bu kabartmalardan birçoğunun ağır hasar görmesine rağmen Dionysos'un hayatını anlatan bölümler oldukça anlaşılır durumda bulunmaya devam etmektedir.

- **Göbeklitepe (Şanlıurfa):** Dünyanın bilinen en eski tapınak kompleksi olarak kabul edilen bir arkeolojik alan ve tarihî mekândır. Türkiye'nin Şanlıurfa iline bağlı Haliye ilçesinde bulunan Göbeklitepe, tarih öncesi dönemlere ve Neolitik Çağ'a (MÖ 9600-7300) kadar uzanmaktadır. Göbeklitepe, 1994 yılında Alman arkeolog Klaus Schmidt tarafından keşfedilmiştir. Göbeklitepe, büyük taş sütunlardan oluşan dairesel tapınak komplekslerinden oluşmaktadır (Görsel 4.6). Bu sütunlar, insan ve hayvan figürleriyle süslüdür. Sütunlar üzerindeki kabartmalar, o dönemin sanatsal anlayışını yansıtarak tarihî bir zenginlik taşımaktadır. Tam olarak bilinmese de Göbeklitepe'deki yapıların büyüklüğü ve detayları, buranın dinî veya toplumsal bir amaç için kullanıldığını düşündürmektedir. Kazılarda çıkarılan bazı heykel ve taşlar günümüzde Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Bölgede benzer nitelikte başka arkeolojik sit alanlarının bulunmasından sonra 2021'de Göbeklitepe'nin de dâhil edildiği bu arkeolojik sit topluluğuna ''Taş Tepeler'' adı verilmiştir. Göbeklitepe, 2018 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kalıcı olarak eklenmiştir.



Görsel 4.6: Göbeklitepe kalıntıları (Şanlıurfa)

4.1.2. Çin

Çin tarihi, dünyanın en eski ve en sürekli uygarlıklarından birinin hikâyesidir. Yazılı kaynaklara göre 3500 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir ve hanedanlıklar, imparatorluklar, devrimler, modernleşme gibi birçok önemli dönüm noktasına tanıklık etmiştir.

- **The Great Wall (Çin Seddi):** Dünyanın en uzun yapay yapısı ve Çin'in en ikonik simgelerinden biridir. Kuzeyden gelen istilalara karşı korunmak için inşa edilmiş ve 2.000 yılı aşkın bir süre boyunca geliştirilmiştir. Çin'in kuzeyinde, Çin İmparatorluğu'nun tarihî sınırlarını koruma amacıyla farklı bölümleri, farklı dönemlerde inşa edilmiştir. Çin Seddi'nin tarihi MÖ 7. yüzyıla kadar uzanmaktadır (Görsel 4.7). Toplam uzunluğu yaklaşık olarak 21.196 km'dir. Duvarın yüksekliği 5-16, genişliği ise 6-13 metre arasında değişmektedir. Set boyunca 10.000'den fazla gözetleme kulesi bulunmaktadır. Çin Seddi'nin turistik olarak en popüler bölgeleri arasında Pekin çevresindeki Badaling ve Mutianyu, Tianjin'deki Huangyaguan, Hebei'deki Jinshanling ve Simatai, Shanxi'deki Jiayuguan, ve Gansu'daki Dunhuang yer almaktadır. Bu bölgeler, ziyaretçilere tarihî ve manevi bir deneyim yaşatmaktadır.

  Çin Seddi; tarih, kültür ve doğal güzellikleri bir araya getiren önemli bir turistik destinasyondur. Çin Seddi'nin bazı bölümleri, UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.



Görsel 4.7: Çin Seddi

- **Terrakotta Ordusu (Xi'an):** Çin'in Xi'an şehrinde bulunan ve Çin İmparatoru Qin Shi Huang için yapılmış olan büyük bir askerî heykel ordusudur (Görsel 4.8). Bu eser, MÖ 3. yüzyılın başlarında pişmiş topraktan yapılmış ve imparatorun ölümünden sonra mezarının koruyucusu olarak gömülmüştür. 1974 yılında bir çiftçi tarafından keşfedilmiştir. Heykel ordusunda yaklaşık 8.000 yaya ve atlı asker ile savaş araçları yer almaktadır. Her bir heykelin detayları dikkat çekici bir şekilde işlenmiştir. Bu askerlerin her biri farklı yüz ifadesine sahiptir. Terrakotta Ordusu, İmparator Qin Shi Huang'ın mezar kompleksinin bir parçasıdır. Mezar kompleksi henüz tam olarak kazılmamıştır ve Terrakotta Ordusu, 1987 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dâhil edilmiştir.



Görsel 4.8: Terrakotta Ordusu heykelleri (Çin)

4.1.3. Japonya

Japonya tarihinde antik şehir devletlerinin modern Japon ulus devletine dönüşecek şekilde geliştiği görülmektedir. Japonya'nın adının geçtiği ilk yazılı belge "Book of Han" olup Çin'de Han Hanedanlığı döneminde yazılmıştır. Japonya kültürel ve dinsel olarak önemli ölçüde Çin'den etkilenmiştir. Günümüz Japon İmparatorluk Sarayı VI. yüzyılda yapılarak ilk kalıcı imparatorluk başkenti olan Nara, Heijō-Kyō'da 710'da kurulmuştur. Japon tarihi, büyük ölçüde hanedanlıklar tarafından yönetilen dönemlerle karakterize edilmektedir. Bu hanedanlıklar, genellikle bir ailenin üyelerinden oluşan ve nesilden nesile geçen güçlü, siyasi ve askerî rejimlerdir. Japonya II. Dünya Savaşı'nda yenildikten sonra ABD tarafından işgal edilmiş, işgalden sonra ABD, Japonya'yı 1952 yılına kadar kontrol altında tutmuştur. 1947 yılında Japonya, ABD tarafından yeni bir anayasanın hazırlanması ve kabul edilmesi için zorlanmış, bu anayasa sonucunda Japonya parlamenter monarşi yönetim şeklini almıştır.

- **Hiroşima Barış Anıtı (Genbaku Kubbesi):** Hiroşima kentindeki Barış Anıtı, ABD tarafından Hiroşima'ya atılan atom bombasının patlamasından sağ kalan tek bina olan eski bir sanayi ticaret Sergisi salonudur (Görsel 4.9). İnsanlığa karşı kullanılan ilk nükleer bomba 6 Ağustos 1945 tarihinde, saat 08.15'te gerçek hedefini ("T" biçimindeki Aioi Köprüsü) ıskalamış ve kubbenin hemen tam üstünde, yaklaşık 600 metre yükseklikte patlamıştır. Savaş sonunda diğer yıkıntılarla birlikte ortadan kaldırılması planlanan Genbaku Kubbesi görece az zarar gördüğü gerekçesiyle yerini korumuş, anıt olarak Japon hükûmeti tarafından 1950 yılında tarihî sit alanı olarak kabul edilmiştir. Bu anıt, II. Dünya Savaşı sırasında, 1945 yılında yaşanan atom bombası saldırısının 140.000 kurbanını anmak için korunmuştur. Hiroşima Barış Anıtı, nükleer silahların yıkıcı gücüne dikkat çekmek için yapılmış bir semboldür ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde de yer almaktadır.



Görsel 4.9: Hiroşima Barış Anıtı (Japonya)

4.1.4. Hindistan

Yazılı kaynaklara göre 5000 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir ve imparatorluklar, sömürgecilik, bağımsızlık, modernleşme gibi birçok önemli dönüm noktasına tanıklık etmiştir. Bugünkü Hindistan topraklarında İndus Vadisi Uygarlığı (MÖ 3300-1300), Vedik Dönemi (MÖ 1500-500), Magadha İmparatorluğu (MÖ 543-322), Gupta İmparatorluğu (MS 320-550) Moğol İmparatorluğu (1526-1857), Sömürge Dönemi (1857-1947) ve 1947'den itibaren bağımsızlık ve modern Hindistan dönemleri yaşanmıştır.

1947'de Mahatma Gandhi liderliğindeki bağımsızlık hareketi sonucunda Hindistan bağımsızlığını kazanmış, bağımsızlıktan sonra Hindu çoğunluklu Hindistan ve Müslüman çoğunluklu Pakistan olarak ikiye bölünmüştür.

- **Taj Mahal (Taç Mahal):** Hindistan'ın Agra şehrinde bulunan ünlü bir anıt yapıdır. Maveraünnehir Nehri kıyısında yer almaktadır. Taj Mahal, dünya çapında en tanınmış ve güzel yapılarından biri olarak kabul edilmiştir (Görsel 4.10). İnşası 1632-1653 yılları arasında Moğol İmparatoru Şah Cihan tarafından emredilmiştir. Anıt, Şah Cihan'ın eşi Mumtaz Mahal'in anısına yapılmıştır. Taj Mahal'in etrafında geniş bir bahçe bulunur. Bahçe, simetri ve düzenin önemli bir örneğidir. Bahçe içinde yollar, havuzlar ve yeşillikler bulunmaktadır. Yapının önünde Yamuna Nehri uzanması, yapıya ayrı bir güzellik katmaktadır. Taj Mahal, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Hem tarihî hem de estetik önemi nedeniyle dünya çapında bir turistik cazibe merkezi olduğundan ziyaretçi çeken bir mekân olarak kabul edilmektedir.



Görsel 4.10: Taç Mahal (Hindistan)

4.1.5. İran

İran'daki tarihî şehir yerleşimleri MÖ 7.000'lere dayanmaktadır. İran siyasi birliği Medler tarafından MÖ 625'te sağlanmıştır. II. Kiros'un kurduğu Ahameniş İmparatorluğu (MÖ 550-330), tarihin ilk gerçek dünya gücünü teşkil etmiş ve merkezi Persepolis'in ötesinde üç kıtaya yayılarak Orta Asya, Kuzey Afrika ve Balkanlar'ın güneyini kontrol etmiştir. Ahameniş İmparatorluğu, MÖ 480'de yaklaşık 112 milyon olduğu tahmin edilen dünya nüfusunun 49 milyonunu yani %40'ından fazlasını birleştirmiş, ardından gelen Selevkos, Part ve Sasani İmparatorlukları İran'ı 1.000 yıl boyunca yönetmiş ve İran, dünyanın önde gelen devletlerinden biri olan konumunu sürdürmüştür. Bu dönemlerde İran en çok Roma ve sonrasında Bizans İmparatorluğu'yla mücadele etmiş, MÖ 4. yüzyıldaki Makedon işgalinden sonra MS 7. yüzyıldan 16. yüzyılın başına kadar Araplar, çeşitli Türk halkları ve Moğollar tarafından işgal edilmesine rağmen yüzyıllar boyunca ulusal kimliğini muhafaza edebilmiş ve belirli bir siyasi ve kültürel oluşum ortaya koymuştur.

- **Persepolis:** Bu antik Pers kenti, İran'ın tarihini yansıtan önemli bir arkeolojik alan olarak bilinmektedir. Persepolis, antik Pers İmparatorluğu'nun başkenti ve büyük bir şehri konumundadır. Günümüz İran'ında, Şiraz'ın yaklaşık 60 km kuzeydoğusunda bulunan bu antik kent, Pers İmparatoru Darius I tarafından MÖ 518 yılında inşa edilmeye başlanmıştır ancak kentin tamamlanması ve zirveye ulaşması, Darius'un oğlu I. Xerxes döneminde gerçekleşmiştir.

Ana yapıları arasında Apadana Sarayı, Darius Sarayı, Tachara Sarayı, Hadish Sarayı ve birçok tapınak, meydan ve sütun galerileri sayılır. Apadana Sarayı, Darius ve Xerxes'in taç giyme törenlerinin yapıldığı büyük bir meydan olan Apadana Meydanı'nda yer almaktadır.

MÖ 330 yılında Büyük İskender'in Pers İmparatorluğu'nu fethetmesiyle Persepolis yakılıp yağmalanmıştır. Bu olayın ardından Persepolis bir daha asla onarılmamış ve zaman içinde unutulmuştur.

Persepolis'in kalıntıları günümüzde dahi ayakta durmakta ve tarih meraklıları ile turistler için önemli bir ziyaret noktası konumundadır (Görsel 4.11). UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Persepolis, antik Pers medeniyetinin bir simgesi olarak kabul edilmektedir.



Görsel 4.11: Persepolis (İran)

4.1.6. Moğolistan

Moğolistan tarihi, Asya'nın en eski ve en etkileyici kültürel miraslarından birini barındırmaktadır. Bu geniş ve zengin tarih, göçebe kabilelerin bir araya gelerek büyük imparatorluklar kurduğu dönemlerden, modern devletin kuruluşuna kadar uzanmıştır.

Antik ve erken Orta Çağ döneminde Xiongnu İmparatorluğu (MÖ III-MS I. yüzyıl) Moğolistan'ın bilinen ilk büyük göçebe imparatorluğudur. Xiongnu, Çin'in kuzey sınırlarına sürekli baskı yapmış ve Çin Seddi'nin inşasına neden olmuştur. Sonrasında Göktürk Kağanlığı kurulmuştur (552-744). Türklerin kurduğu bu devlet, Orta Asya'da büyük bir güç hâline gelmiş ve Moğolistan topraklarının büyük bir kısmını kontrol etmiştir. Orhun Yazıtları bu döneme aittir. Göktürk Kağanlığı'nın yıkılmasının ardından Uygurlar, bölgeye hâkim olup Uygur Kağanlığı'nı kurmuş (744-840) ve Budizm'i benimsemiştir.

Orta Çağ'da, bölgede Cengiz Han (Temuçin), 1206 yılında tüm Moğol kabilelerini birleştirerek Moğol İmparatorluğu'nu kurmuştur. Bu imparatorluk, tarihin en büyük kara imparatorluğu hâline gelerek Asya ve Avrupa'nın büyük bir kısmını fethetmiştir. Cengiz Han'ın ardından gelen hükümdarlar, imparatorluğu daha da genişletmiştir.

Cengiz Han'ın torunları tarafından kurulan Altın Ordu; İlhanlılar, Çağatay Hanlığı ve Yuan Hanedanlığı, Moğol İmparatorluğu'nun farklı bölgelerini yönetmiştir. Kublai Han, Çin'de Yuan Hanedanı'nı kurarak Çin'i Moğol yönetimi altına almıştır.

- **Orhun Vadisi Kültürel Peyzajı:** Orhun Vadisi, Moğolistan'ın batısında yer alan ve tarihî Orhun Yazıtları ile ünlü bir bölgedir. Bu bölge, Türk tarihinin en önemli kültürel miraslarından birini barındırmaktadır. Orhun Vadisi, Orta Asya'nın tarihi boyunca önemli bir bölgesi olmuştur. Orhun Yazıtları olarak da bilinen Göktürk alfabesiyle yazılmış yazıtlar, dünyanın en eski Türkçe metinlerinden bazılarıdır. Bu yazıtlar, Göktürk Kağanlığı dönemine ait tarihî ve kültürel bilgiler sunar. Orhun Vadisi'nin yakınlarında yer alan Karakurum, Göktürklerin başkenti olarak bilinir. Dönemin tarihî eserlerinden bazıları bu bölgede bulunmuştur. Orhun Vadisi'nde bulunan en önemli eserler, Bilge Kağan, Kül Tigin ve Tonyukuk yazıtlarıdır. Bu yazıtlar, Göktürk Kağanlığı'nın hükümdarlarının ve önemli figürlerinin anısına dikilmiştir ve Göktürk alfabesi ile yazılmıştır. Yazıtlar, Türk tarihinin ve kültürünün anlaşılmasında büyük öneme sahiptir.

  Vadide eski Türk yerleşim yerleri, kaleler, tapınaklar ve diğer arkeolojik alanlar bulunmaktadır. Bu kalıntılar, Göktürkler ve onların öncülleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Orhun Vadisi, 2004 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak ilan edilmiştir.

4.1.7. Suriye

Suriye tarihi, binlerce yıl öncesine dayanan ve çeşitli medeniyetlerin izlerini taşıyan zengin bir geçmişe sahiptir. Suriye, MÖ IV. bin yılında Ebla Krallığı gibi erken uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Ebla, dönemi için önemli bir ticaret merkezi ve kültürel bir merkezdir. Suriye toprakları MÖ II bin yılında Mısır, Hititler ve Mitanni Krallığı egemenlikleri altına girmiş; MÖ I. bin yılda, Asur ve Babil imparatorlukları Suriye'yi egemenlikleri altına almıştır. MÖ VI. yüzyılda Pers İmparatorluğu, Suriye'yi fethetmiş; MÖ IV. yüzyılda Büyük İskender'in fetihleriyle bölge Helenistik kültürün etkisi altına girerek Seleukos İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. Sonraki dönemlerde Roma ve Bizans imparatorluklarının bir eyaleti olan Suriye VII. yüzyılda İslam'ın yayılmasıyla Emevi Halifeliği'nin merkezi olmuştur. Emeviler, başkentlerini Şam'a taşımıştır. XI. ve XII. yüzyıllarda Haçlı Seferleri sırasında Suriye'nin bazı bölgeleri Haçlıların eline geçmiş ancak daha sonra Selahaddin Eyyubi tarafından tekrar alınmıştır. Suriye, 1516'da Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur ve 400 yıl boyunca Osmanlı yönetiminde kalmıştır.

- **Palmira:** Antik bir şehir ve arkeolojik alan olarak bilinir. Tarihi boyunca Orta Doğu'nun önemli ticaret ve kültür merkezlerinden biri olarak varlığını sürdürmüştür. Palmira, günümüz Suriye'sinin ortasında olup Fırat Nehri ve Şam arasında yer almaktadır. Palmira'nın tarihi MÖ XIX. yüzyıla kadar uzanır. Fenikelilerin etkisi altında gelişen şehir daha sonra Roma İmparatorluğu'nun kontrolüne geçmiştir. III. yüzyılda Palmira Kraliçesi Zenobia'nın liderliğinde bağımsızlığını ilan etmiştir ancak Roma İmparatoru Aurelian, MS 273 yılında şehri fethederek Roma topraklarına dâhil etmiştir.

  Palmira, antik çağın en etkileyici yapılarından bazılarına ev sahipliği yapar. Tarihî kentteki en önemli yapılar arasında Bel Tapınağı, Anıtsal Arş ve Agora gibi yapılar bulunmaktadır (Görsel 4.12).

  Palmira, 1980 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak ilan edilmişse de 2010'ların başlarında Suriye'deki iç savaş sırasında büyük zarar görmüştür. Terör örgütü militanları tarafından antik kente büyük zarar verilmiştir ancak sonraki yıllarda, uluslararası toplum ve Suriye hükümeti, bölgenin restore edilmesi ve yeniden inşa edilmesi için çalışmalara başlamıştır.



Görsel 4.12: Palmira Antik Kenti (Suriye)

4.1.8. Pakistan

Pakistan tarihi, Güney Asya'nın zengin ve karmaşık tarihinin bir parçası olarak şekillenmiştir. Hindistan ve Pakistan tarihi birçok açıdan ortaktır. İslam'ın bölgedeki varlığından önce İndus Vadisi Uygarlığı, Ahameniş ve İskender İmparatorluğu, Maurya ve Kuşan İmparatorlukları buraya hâkim olmuş, VIII. yüzyılda Arap komutan Muhammed bin Kasım'ın Sind bölgesini fethetmesi ile bölge İslam'la tanışmıştır. X. yüzyıldan itibaren Gazneli Mahmud ve Delhi Sultanlığı'nın fetihleriyle İslam bölgede daha da yayılmıştır. XX. yüzyılın başlarında, Hint alt kıtasında bağımsızlık hareketleri güçlenmiş, Müslümanların ayrı bir devlet kurma talepleri sonucunda, 1947'de Hindistan'ın bölünmesiyle Pakistan kurulmuş ve Muhammed Ali Cinnah, Pakistan'ın kurucu lideri ve ilk genel valisi olmuştur.

- **Lahor Kalesi ve Şalimar Bahçeleri:** Pakistan'ın Lahor şehrinde bulunan tarihî ve kültürel açıdan önemli iki mekandır. Her ikisi de zengin Mughal İmparatorluğu dönemi mirasının bir parçası olarak bilinir. Lahor Kalesi, Mughal İmparatoru Akbar döneminde 16. yüzyılda inşa edilmeye başlansa da

Akbar'ın oğlu Jehangir döneminde tamamlanmıştır. Lahor Kalesi'nin (Görsel 4.13) içerisinde Sheesh Mahal (Ayna Sarayı), Naulakha Pavilion (Milyonluk Köşk), ve Jehangir Sarayı gibi önemli yapılar yer alır.

Şalimar Bahçeleri, Mughal İmparatoru Şah Cihan döneminde 17. yüzyılda inşa edilmiştir. Bahçeler, Şah Cihan'ın eşi Mumtaz Mahal için yaptırdığı bahçelerden biridir. Bahçeler, üç teraslıdır ve her bir terasta farklı süslemeler ve su yapıları bulunur. Su kanalları, havuzlar ve çeşmeler bahçenin temel özelliklerindendir. "Şalimar" Farsça'da "Kralların Bahçesi" anlamına gelir. Bahçenin adı, zenginlik ve güzelliği temsil etmektedir. Şalimar Bahçeleri, 1981 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak ilan edilmiştir. Her iki mekân da Lahore şehrinin kültürel zenginliğini ve Mughal İmparatorluğu'nun ihtişamını yansıtan önemli turistik noktalardır.



Görsel 4.13: Lahor Kalesi (Pakistan)

4.2. AVRUPA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Pek çok farklı millete ve uygarlığa ev sahipliği yapması nedeniyle Avrupa'nın tarihçesi oldukça zengin ve karmaşıktır. Bu tarihçeyi dönemlere ayırmak mümkündür ancak dönemler arasındaki geçişler net değildir ve bazı dönemlerin başlangıcı ve sonu belirsizdir.

Avrupa'nın uygarlık tarihi ve buradaki önemli olaylar kronolojik olarak şu şekildedir:

- **Antik Yunan ve Roma Dönemi (MÖ 800-MS 476):** Avrupa'nın bu dönemdeki en önemli medeniyetleri Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu'dur. Antik Yunan'da demokratik yönetim biçimleri ve kültürel gelişmeler önemlidir. Roma İmparatorluğu ise büyük bir medeniyet olup hukuk, mühendislik, mimari gibi birçok alanda bu kıtaya önemli katkılarda bulunmuştur.
- **Orta Çağ (476-1492):** Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Avrupa'nın büyük bir kısmı feodal sistem altında organize olmuştur. Bu dönem, Hristiyanlığın etkisi altında geçmiş, Haçlı Seferleri düzenlenmiş ve Avrupa'da birçok önemli krallık ve imparatorluk ortaya çıkmıştır.
- **Rönesans (XIV-XVII. Yüzyıl):** Bu dönemde, Avrupa'da sanat, bilim ve kültür alanlarında büyük bir canlanma yaşanmıştır. Rönesans, özellikle İtalya'da başlamış ve tüm Avrupa'ya yayılmıştır.
- **Yeni Çağ (XVI-XVIII. Yüzyıl):** Coğrafi Keşifler ve Sanayi Devrimi gibi önemli olaylar bu döneme damgasını vurmuştur. Yeni teknolojiler ve ekonomik değişimlerle birlikte modern Avrupa'nın temelleri atılmıştır.
- **Modern Çağ (XVIII-XX. Yüzyıl):** XVIII. yüzyıl aydınlanma felsefesi ve Fransız Devrimi gibi olaylarla karakterizedir. Bu dönem boyunca ulus devletleri şekillenmiş, sanayileşme hızlanmış ve büyük toplumsal değişimler yaşanmıştır.
- **XX. Yüzyıl:** I. ve II. Dünya savaşları, Soğuk Savaş, Avrupa Birliği'nin oluşumu gibi önemli olaylar bu yüzyılda gerçekleşmiştir. Avrupa'nın siyasi ve ekonomik yapısı bu dönemde büyük değişimler geçirmiştir.

4.2.1. Türkiye

- **Topkapı Sarayı (İstanbul):** Osmanlı İmparatorluğu'nun sultanlarının yaşadığı ve yönetim merkezi olarak kullandığı büyük bir saraydır (Görsel 4.14). Saray, İstanbul'un tarihî yarımadasında, Sultanahmet Meydanı'nda yer alır. Boğaziçi'nin güney kıyısında, Marmara Denizi'ne yakın bir noktada bulunur. Mimari bakımdan Topkapı Sarayı, birçok farklı dönemde eklemeler ve tadilatlar görmüş bir komplekstir. Bu nedenle, farklı dönemlere ait mimari ögeleri görmek mümkündür. Osmanlı Dönemi mimarisinin özelliklerini taşır. Saray, birçok farklı bölümden oluşur ve sarayda Harem, Divan, Enderun, Kutsal Emanetler Dairesi gibi önemli alanlar bulunur. Harem, padişahın ailesinin yaşadığı bölümdür. Günümüzde Topkapı Sarayı, müze olarak hizmet vermektedir. Sarayda birçok önemli eser bulunmaktadır. Bu eserler arasında Osmanlı padişahlarının taçları, kıyafetleri, silahları, mücevherleri, sanat eserleri ve İslam dünyasının dinî ve kültürel mirasına ait önemli eserler yer alır. Topkapı Sarayı, 1985 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dâhil edilmiştir.



Görsel 4.14: Topkapı Sarayı (Türkiye)

4.2.2. Almanya

Orta Avrupa'da bulunan bu ülkenin tarih boyunca farklı krallıklar, imparatorluklar ve devletlerin birleşmesiyle bugünkü temelleri atılmıştır (MS IX-XV. yüzyıl). Orta Çağ boyunca, günümüz Almanya topraklarında bir dizi farklı krallık ve prenslik yer almıştır. Bu dönemde, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olarak Alman toprakları çeşitli imparatorluklara aittir. Martin Luther'in 1517'de Wittenberg'de 95 Tez'i yayımlamasıyla Reform hareketi başlamıştır. Bu dönemde, Katolik ve Protestan mezhepleri arasındaki çatışmalar artmış, 30 Yıl Savaşları olarak bilinen büyük bir savaş yaşanmıştır. XVIII. yüzyılın ortalarında, Prusya ve Avusturya güç kazanmaya başlamış, bunun sonucunda Prusya, Almanya'nın önemli bir siyasi gücü hâline gelmiştir. Napolyon Savaşları sırasında, Alman prenslikleri Napolyon'un etkisi altına girmiş, XIX. yüzyılın ortalarında Otto von Bismarck liderliğinde yapılan savaşlar ve diplomasi sonucu Almanya, 1871'de Prusya Kralı II. Wilhelm liderliğinde birleşerek Alman İmparatorluğu kurulmuştur. Almanya, I. ve II. Dünya Savaşı'nda önemli bir rol oynamış, II. Dünya Savaşı sonunda Nazi Almanyası'nın yenilmesiyle ülke işgal altına girerek ikiye bölünmüştür. II. Dünya Savaşı'nın ardından Almanya, Doğu Almanya (Alman Demokratik Cumhuriyeti) ve Batı Almanya (Federal Almanya Cumhuriyeti) olarak ikiye ayrılmış, Berlin Duvarı'nın inşa edilmesiyle bu bölünme fiziki olarak da belirginleşmiştir. 1989'da Doğu Almanya'da başlayan halk hareketleri sonucu Berlin Duvarı yıkılmış, 1990'da Doğu ve Batı Almanya birleşerek Federal Almanya Cumhuriyeti'ni oluşturmuştur. Bugünün Almanya'sı; Avrupa'nın en büyük ekonomilerinden birine, kültürel ve sanatsal bir merkeze ve dünya çapında etkili bir güce sahiptir.

- **Berlin Duvarı:** Doğu Almanya yönetimi tarafından Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya olan göçleri engellemek ve Doğu Almanya'nın ideolojisini korumak amacıyla yapılmıştır. 13 Ağustos 1961'de Doğu Almanya (Alman Demokratik Cumhuriyeti) hükümeti tarafından inşa edilmiştir (Görsel 4.15). Bu tarihe kadar Berlin, Doğu ve Batı arasında serbestçe geçiş yapılabilecek bir şehirken 1989 yılında Sovyetler Birliği ve Doğu Almanya'nın çökmesi sonucu, 9 Kasım 1989'da Doğu Almanya hükümeti, geçiş kontrollerini kaldırmıştır. Bu tarih, Berlin Duvarı'nın fiilen düştüğü tarih olarak kabul edilir. Berlin Duvarı'nın birçok parçası bugün Berlin'de görülebilir. Özellikle şehrin merkezindeki turistik bölgelerde, duvarın bazı kalıntıları ve anıtları ziyaretçilere açıktır. Topographie des Terrors Müzesi, Berlin Duvarı'nın tarihi ve insan hakları ihlalleri hakkında bilgi vermek amacıyla kurulmuş bir müze olup duvarın tarihini aydınlatmak için önemli bir kaynaktır.



Görsel 4.15: Berlin Duvarı (Almanya)

- **Brandenburg Kapısı:** Prusya Kralı II. Friedrich Wilhelm'in emriyle inşa edilmiştir. 1791-1794 arasında Carl Gotthard Langhans tarafından tasarlanarak tamamlanmıştır. Neoklasik stilde inşa edilen kapı, dor sütunlu portik mermerden yapılmıştır. Grek-Roma mimarisinin etkilerini taşımaktadır. Kapı, başlangıçta bir zafer kapısı olarak inşa edilmiş ve Prusya'nın zaferlerini simgelemek için kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında ve Soğuk Savaş sırasında kapı, Berlin Duvarı'nın bir parçası olarak Doğu ve Batı Almanya arasında bir sembol hâline gelmiştir. Bugün Brandenburg Kapısı, turistlerin ve ziyaretçilerin en çok ilgi gösterdiği yerlerden biridir. Brandenburg Kapısı, 2002'de UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilen "Berliner Ansichten" (Berlin Manzaraları) adlı bir dizi yapı kompleksinin bir parçasıdır.

4.2.3. Avusturya

En önemli kenti olan Viyana'nın tarihi dokusu oldukça zengin ve çeşitlidir. Şehir, binlerce yıl boyunca birçok medeniyetin etkisi altında kalmış ve bu da bugünkü çeşitli mimari stilleri ve tarihî yapıları oluşturmuştur. XVI. ve XVII. yüzyıllarda Viyana, Rönesans ve Barok döneminin etkisi altında kalmış ve bu dönemde gösterişli saraylar, kiliseler, anıtlar inşa edilmiştir. Schönbrunn Sarayı, Hofburg Sarayı, Belvedere Sarayı bunlardan birkaçıdır.

- **Schönbrunn Sarayı:** 1696 yılında İmparator Leopold I tarafından yaptırılmıştır ancak bugünkü görkemli hâlini XVIII. yüzyılın ortalarında Maria Theresa döneminde yapılan genişletmelerle kazanmıştır. Saray, Barok ve Rokoko tarzlarının etkilerini taşır (Görsel 4.16).
- Özellikle sarayın bahçesi, Rokoko döneminin önemli peyzaj tasarımlarından biridir. Schönbru Sarayı, Avusturya'nın en önemli kültürel ve tarihî simgelerinden biridir.

  Saray, Habsburg Hanedanı'nın yazlık ikametgâhı olarak kullanılmıştır ve Avusturya İmparatorluğu'nun merkezi olmuştur. Schönbrunn Sarayı ve saray bahçesi, 1996 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.



Görsel 4.16: Schönbrunn Sarayı (Avusturya)

4.2.4. Belçika

MÖ I. yüzyılda Romalılar tarafından işgal edilen günümüz Belçika toprakları V. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun çökmesinin ardından Franklar tarafından fethedilmiştir. XV. yüzyılda Belçika'nın büyük kısmı Burgonya Düklüğü'nün bir parçası olmuştur. XVI. yüzyılda İspanyolların XVII. yüzyılda ise Hollanda'nın hakimiyetine giren Belçika, XVIII. yüzyılda Napolyon tarafından işgal edilerek Fransız İmparatorluğunun bir parçası hâline gelmiştir. 1830'da Belçika Krallığı kurularak Belçika bağımsız bir devlet olmuş, Brüksel de Belçika'nın başkenti olarak ilan edilmiştir.

Belçika'da ziyaret edilecek tarihî yerler içerisinde 1958 Brüksel Dünya Fuarı için inşa edilen ve Atomun 165 milyar kez büyütülmüş modeli olarak tasarlanan Atomium, (Görsel 4.17) Brüksel'in simgesi hâline gelip mizahi ve neşeli ruhu temsil eden XVI. yüzyılda inşa edilmiş Manneken Pis heykeli, muhteşem ve detaylı mimarisi ile ünlü Brüksel'in Orta Çağ'dan kalma meydanı Grand Place, Belçika'nın kuzeybatısında yer alan, "Kuzeyin Venedik'i" olarak anılan tarihi şehir Brugge kanalları, XI. yüzyılda inşa edilmiş olan Brüksel Kalesi (Château de Bruxelles) sayılabilir.



Görsel 4.17: Atomium (Belçika)

4.2.5. Bosna Hersek

Güneydoğu Avrupa'da yer alan bağımsız bir ülkedir. Tarih boyunca Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi çeşitli medeniyetlerin etkisi altında kalmıştır ve zengin bir tarihî mirasa sahiptir. Başkenti Saraybosna'da önemli miktarda Osmanlı Dönemi'nden kalma cami, han, çeşme, saat kulesi, medrese gibi eserler bulunmaktadır.

- **Mostar Köprüsü:** Bosna-Hersek'in Mostar şehrinde bulunan tarihî ve sembolik bir köprüdür. Mostar Köprüsü, XVI. yüzyılın başlarında (1557-1566) Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayreddin tarafından inşa edilmiştir. Köprü, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimindeki dönemde yapılmıştır. Balkanlar'daki en önemli Osmanlı Dönemi eserlerinden biridir. Köprünün uzunluğu yaklaşık 29 metre, genişliği ise 4 metre civarındadır. Ana kemeri yaklaşık 28 metre yüksekliğindedir. 1993 yılında Bosna Savaşı sırasında Hırvat birliklerinin saldırısı sonucu köprü tamamen yıkılmıştır ancak uluslararası yardımlar ve çabalarla 2004 yılında orijinal yapısına sadık kalınarak yeniden inşa edilmiştir (Görsel 4.18). Mostar Köprüsü, 2005 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.

  Mostar Köprüsü, Osmanlı döneminde başlamış bir gelenek olan "Stari Most Diving" veya "Dalga Atlama" etkinliğine ev sahipliği yapar. Yerel gençler, turistlerin önünde köprüden Neretva Nehri'ne atlarlar.



Görsel 4.18: Mostar Köprüsü (Bosnahersek)

4.2.6. İngiltere

Avrupa'nın en batısında yer alan Büyük Britanya Adası'nın güneyinde konumlanmıştır. İngiltere'nin tarihi, Paleolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır. İlk insan yerleşimleri bu dönemde, yaklaşık olarak 800.000 yıl önce başlamıştır. MS 43 yılında, Romalılar İngiltere'yi istila edip Britanya Adası'nın güneyini Roma İmparatorluğu'nun bir parçası hâline getirmiştir. Londinium (bugünkü Londra) bu dönemde kurulmuş, V. yüzyılda, Anglo-Saksonlar Britanya Adası'na gelmeye başlamış ve daha sonra Vikingler de bölgeye yerleşmiştir. Bu dönem, İngiliz kültürünün ve dilinin şekillendiği bir dönem olmuştur. 1066 yılında, William the Conqueror (Fatih William) Normandiya Dukalığı'ndan gelerek İngiltere'yi işgal etmiştir. Bu, İngiliz tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Norman hakimiyeti, Orta Çağ boyunca sürmüş; Plantagenet Hanedanı, İngiltere'yi Orta Çağ boyunca yönetmiştir. XV. yüzyılda, Tudor Hanedanı'nın başlamasıyla birlikte İngiltere'de önemli reformlar ve dış politika değişiklikleri yaşanmıştır. XVII. yüzyılın ortalarında, İngiliz İç Savaşı yaşanmış; kraliyetçiler ve parlamentocular arasındaki çatışmada, parlamentocular zafer kazandığından Kral I. Charles idam edilmiştir. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda İngiltere, dünyanın dört bir yanında büyük bir imparatorluk kurmuş ve bu dönemde Sanayi Devrimi de gerçekleşmiştir. İngiltere'de tarihî açıdan gezilip görülebilecek yerlerden birkaçı olarak Buckingham Sarayı, Big Ben, Westminster Abbey, Tower of London sayılabilir.

- **Stonehenge:** İngiltere'nin güneyinde, Wiltshire ilinde bulunan ünlü bir tarih öncesi taş yapıdır. Stonehenge'in tam olarak ne amaçla inşa edildiği kesin olarak bilinmemektedir ancak çeşitli teorilere göre bu yapı Neolitik Dönem'in toplumsal ve dinî pratikleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu yapı, devasa taş blokların dikilmesiyle oluşturulmuş bir anıttır. Kesin bir bilgi olmamakla birlikte Stonehenge'in inşasının MÖ 3000-MÖ 2000 yılları arasında Neolitik Dönem'de başlamış ve Bronz Çağı'nda tamamlanmış olduğu düşünülmektedir. Stonehenge'in birincil hedeflerinden birinin astronomik gözlemler yapmak olduğu düşünülmekte güneşin doğuş ve batışları, özellikle yaz ve kış ekinokslarında, taşların belirli hizalama ve konumlandırmalarıyla izlenebildiği gözlemlenmektedir. Stonehenge'in inşası, taşların taşınması ve bu devasa yapıyı yapan toplumun motivasyonları hâlâ birçok gizemi içermektedir (Görsel 4.19). Taşların nasıl taşındığı ve yerleştirildiği, araştırmacılar ve tarihçiler arasında tartışılan konulardan biridir. Stonehenge, 1986 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.



Görsel 4.19: Stonehenge (İngiltere)

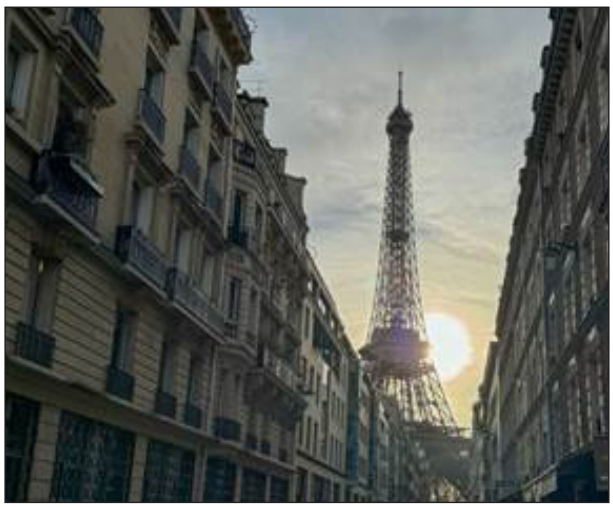
4.2.7. Fransa

Fransa'nın tarihi, MÖ VI. yüzyıla kadar uzanır. Roma İmparatorluğu, MÖ I. yüzyılda bu bölgeyi ele geçirmiş ve "Galya" adını verdiği bu toprakları yönetmeye başlamıştır. VIII. ve VIV. yüzyıllarda, Fransa'da Karolenj Hanedanı'nın yönetimi altında birleşik bir devlet oluşturulmuş ve bu dönem, Fransız kültürünün ile ulusal kimliğinin şekillenmeye başladığı bir dönem olarak kabul edilmiştir.

X. yüzyılda Capet Hanedanı'nın yönetimi altında, Fransa'nın merkezinde monarşik otorite güçlenmeye başlamış ancak bu dönemde ülkede feodal yapılar da varlığını sürdürmüştür. IV. ve XV. yüzyıllarda İngiltere ile Fransa arasında yaşanan Yüz Yıl Savaşları, büyük bir askerî çatışma dönemidir. Bu savaşlar sırasında Fransa, bağımsızlığını savunarak güçlenmiş, XVI. yüzyılda Rönesans'ın etkileri Fransa'ya yayılmıştır. Bu dönemde kültürel ve sanatsal açıdan büyük gelişmeler yaşanmış ayrıca Fransız Devrimi bu dönemin son-

larına doğru gerçekleşmiştir. 1789 yılında başlayan Fransız Devrimi, monarşiyi devirerek cumhuriyeti ilan etmiş bu devrim, modern Fransız devletinin temelini atmış ve Avrupa'da önemli sosyal ve politik değişimlere yol açmıştır. XIX. yüzyılın başında Napolyon Bonapart, Fransa'yı geniş bir imparatorluk hâline getirmiştir. Napolyon Savaşları, Avrupa tarihini şekillendiren önemli olaylardan biri olarak kabul edilmektedir. XIX. yüzyıl sonlarından XX. yüzyılın ortalarına kadar Fransa'da bir dizi politik değişim yaşanmıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında Vichy Rejimi, Nazi işgaline boyun eğmiştir. 1958 yılında Charles de Gaulle liderliğindeki bir referandum sonucu Beşinci Cumhuriyet kurulmuş ve bu dönemde Fransa, dış politika ve ekonomide önemli gelişmeler yaşamıştır

- **Eyfel Kulesi:** Fransız mühendis Gustave Eiffel tarafından 1887-1889 yılları arasında inşa edilmiştir (Görsel 4.20). Kule, 1889 Paris Dünya Fuarı'nın ana eseri olarak tasarlanmıştır. Kule, Paris'in Şam de Mars Parkı'nda (Champ de Mars) Sen Nehri'nin kenarında, şehir merkezinin batısında yer alır. Demir iskelet yapısı ve 324 metre yüksekliği ile Eyfel Kulesi, inşaat tamamlandığında dünyanın en yüksek yapısı olmuştur. Kule, ziyaretçilerin üç seviyesine yayılan merdivenler ve asansörlerle çıkabileceği şekilde tasarlanmıştır. Ziyaretçiler, kuleyi çeşitli seviyelerden gözlemleme imkânına sahiptir. Kulenin üçüncü katında Fransız mühendis Louis-Gabriel Guillemet tarafından tasarlanan bir astronomik saat bulunur. Eyfel Kulesi, 1991 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir. Eyfel Kulesi, her yıl milyonlarca turist tarafından ziyaret edilen en popüler turistik mekânlardan biridir.



Görsel 4.20: Eyfel Kulesi (Fransa)

- **Versay Sarayı (Château de Versailles):** Fransa'nın en ünlü tarihî ve kültürel miraslarından biridir. Saray XVII. yüzyılın ortalarında, Kral XIV. Louis döneminde inşa edilmeye başlanmıştır. Başlangıçta, küçük bir av köşkü olarak yapılmış daha sonra genişletilerek olağanüstü bir saraya dönüştürülmüştür (Görsel 4.21). Versay Sarayı, Paris'in batısında, Versay kasabasında, şehir merkezinden yaklaşık olarak 20 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Saray, Barok ve Rokoko mimari stillerinin örneklerini taşır. Klasik Fransız sarayları arasında en önemlilerindendir. Sarayın etrafındaki geniş bahçe ve park; geometrik düzenlemeler, çeşmeler, heykeller ve su yollarıyla süslenmiştir. Versay Sarayı, 1919 yılında I. Dünya Savaşı sonrası, İtilaf Devletleri ile Alman İmparatorluğu arasında imzalanan Versay Antlaşması'na ev sahipliği yapmıştır. Versay Sarayı ve Parkı, 1979 yılında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.



Görsel 4.21: Versay Sarayı (Fransa)

4.2.8. İtalya

Roma, MÖ VIII. yüzyılda İtalya yarımadasının Latium bölgesinde kurulmuştur. Roma İmparatorluğu, MÖ 1. yüzyılda Akdeniz'in büyük bir kısmını kontrol eden bir güç hâline gelmiş, MS IV. yüzyılda ise Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile sona ermiştir.

Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra İtalya yarımadası; çeşitli krallıklar, şehir devletleri ve feodal beylikler arasında bölünmüştür. Bu dönemde Venedik, Floransa ve Ceneviz gibi şehir devletleri büyük önem kazanmıştır. İtalya, XIV. yüzyıldan itibaren Rönesans'ın doğduğu yer olarak bilinir. Rönesans; sanat, edebiyat, bilim ve kültürde büyük bir yenilenme hareketidir. Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael gibi sanatçılar bu dönemde etkili olmuştur. XVIII. yüzyıl boyunca Avusturya, Fransa ve İspanya gibi büyük devletler İtalya'yı kontrol etmiş; XIX. yüzyılın ortalarında İtalyan milliyetçiliği yükselmiş ve ülkenin birleşmesi için çeşitli bağımsızlık savaşları yapılmıştır. XIX. yüzyılın ortalarında, özellikle Giuseppe Garibaldi ve Camillo di Cavour gibi liderlerin öncülük ettiği hareketlerle İtalya, birleşerek modern bir ulus hâline gelmiştir. 1861 yılında İtalyan Krallığı ilan edilmiş; II. Dünya Savaşı'nın ardından ise İtalya'da, 1946 yılında monarşi rejimi terk edilerek cumhuriyet ilan edilmiştir.

Bugün İtalya, Avrupa'nın önemli bir ülkesi olarak kültürel ve ekonomik açıdan zengindir. Sanat, moda, mutfak ve turizm gibi alanlarda dünyaca ünlüdür. Ayrıca Vatikan Şehri'nin Roma'da bulunması, İtalya'yı Katolik dünyası için önemli bir merkez hâline getirmiştir.

- **Kolezyum (Roma):** Roma İmparatoru Vespasian döneminde MS 70-80 yılları arasında inşa edilmeye başlanmış ve Vespasian'ın oğlu Titus döneminde tamamlanmıştır. Daha sonra Domitian döneminde bazı eklemeler yapılmıştır. Kolezyum, 50.000 ila 80.000 kişilik bir seyirci kapasitesine sahip olan, yuvarlak ve dışarıya doğru eğimli bir yapıdır (Görsel 4.22). Gladyatör dövüşleri, vahşi hayvan avları, dinî törenler, dramatik oyunlar ve diğer kamu etkinlikleri için kullanılmıştır. Roma toplumunun bir parçası olarak Kolezyum'daki etkinliklere katılmak önemli bir kültürel deneyimdir. Yüzyıllar boyunca depremler, depremlerin yol açtığı hasarlar ve taş hırsızları nedeniyle ciddi şekilde zarar görmüş ancak XX. yüzyılda çeşitli restorasyon projeleri ile ayakta kalan kısımları korunmaya çalışılmıştır. Kolezyum, Hristiyanlık tarihi açısından da önemlidir. Roma'daki Hristiyanlar için trajik olaylar yaşandığı ve Hristiyanlara zulmedildiği yerlerden biri olarak bilinir ve bu nedenle Hristiyanlar için bir sembol hâline gelmiştir.

  Günümüzde Kolezyum, Roma'nın en çok ziyaret edilen turistik mekânlarından biridir. Roma İmparatorluğu'nun ihtişamını ve antik Roma kültürünün önemli bir yönünü temsil etmekte, ayrıca dünya tarihindeki en etkileyici ve büyüleyici antik yapılarından biri olarak kabul görmektedir.



Görsel 4.22: Kolezyum (İtalya)

- **Pantheon:** Roma'nın merkezinde bulunan ve dünyanın en iyi korunmuş antik Roma yapılarından biridir. Adı "tüm tanrılar" anlamına gelir ve aslen bir tapınaktır.

  Pantheon, Roma İmparatoru Hadrian döneminde MS 118-125 yılları arasında inşa edilmiştir (Görsel 4.23). İlk olarak, Antik Roma dinî uygulamalarında kullanılan bir tapınak olarak yapılmıştır ancak daha sonra Hristiyanlık, dinî öneme sahip olduğunda kilise olarak hizmet vermiştir. Günümüzde, Pantheon hâlâ bir turistik cazibe merkezi olarak popülerdir. Döneminin özelliklerini koruyan bir iç mekânı bulunmaktadır. Özellikle kubbenin açıklığı, içeriye düşen doğal ışıkla etkileyici bir atmosfer yaratmaktadır.



Görsel 4.23: Pantheon (İtalya)

4.2.9. Yunanistan

Tarihî olarak önemli antik medeniyetlerin doğduğu ve geliştiği bir coğrafyada yer almaktadır. MÖ VIII. yüzyıl ile MÖ 146 yılları arasında Antik Yunan Dönemi, Miken ve Minos uygarlıklarının ardından gelişmiş olan bir dizi şehir devletinden oluşmaktadır. Bu dönemde Atina, Sparta, Korint gibi şehir devletleri zirveye çıkmış; sanat, felsefe, politika ve spor gibi birçok alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. MÖ IV. yüzyılda Büyük İskender'in liderliğindeki Makedonya İmparatorluğu, Yunanistan'ı da kapsayan geniş bir imparatorluk hâline gelmiş ama Büyük İskender'in ölümünün ardından imparatorluk parçalanmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra onun imparatorluğu farklı Helenistik krallıklara bölünmüş; Yunan kültürü, bu dönemde Orta Doğu ve Asya'ya yayılmıştır. Yunanistan, MÖ II. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun bir parçası hâline gelmiş ve bu dönemde Yunan kültürü Roma etkisiyle birleşerek Greko-Romen kültürünü oluşturmuştur. MS IV. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun bölünmesinin ardından, Yunanistan Bizans İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. Bu dönemde Hristiyanlık, bölgede yaygınlaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu, XV. yüzyılda Yunanistan'ı fethederek bölgeyi yönetmeye başlamış ancak XIX. yüzyılın başlarında Yunan Bağımsızlık Savaşı ile Yunanistan, bağımsızlığını kazanmıştır. Yunan Bağımsızlık Savaşı'nın ardından, modern Yunanistan devleti 1821 yılında ilan edilmiştir. Bugün Yunanistan, bağımsız bir Avrupa ülkesi olarak varlığını sürdürmektedir.

- **Akropolis:** Antik Yunan dönemine ait en tanınmış ve etkileyici yapı komplekslerinden biridir. Yunanca'da "yüksek şehir" anlamına gelir (Görsel 4.24). Akropolis, Atina şehir merkezinde yüksek bir tepe üzerinde yer alır. Bu tepe, antik Atina kent merkezinin en yüksek noktasıdır. Bu konum, stratejik ve manevi bir öneme sahiptir. Akropolis'in en dikkat çeken yapısı olan Parthenon, MÖ V. yüzyılda Athena Parthenos'a (Athena'nın bakire olarak bilinen heykeline) adanarak yapılmış olan bir dor düzeni tapınağıdır. İçerisinde Athena heykeli de yer almaktadır. Parthenon'un ya-



Görsel 4.24: Akropolis (Yunanistan)

nında bulunan Erechtheion, Poseidon ve Athena'ya adanmış bir başka tapınaktır. Özellikle Caryatid heykelleriyle ünlüdür. Akropolis'in ana giriş kapısı olan Propylaea, MÖ V. yüzyılda Mimar Mnesicles tarafından tasarlanmıştır. Bu yapı, Akropolis'e girişi sağlar ve önemli bir mimari başarı örneği olarak görülür. Odeon of Herodes Atticus, Akropolis'in altındaki yamaçta bulunan bir antik tiyatro olup MS II. yüzyılda inşa edilmiştir. Günümüzde de konserler ve diğer etkinlikler için kullanılmaktadır.

Akropolis; zamanla çeşitli doğal felaketler, savaşlar ve insan müdahalesi sonucu zarar görmüştür ancak XIX. ve XX. yüzyıllarda önemli restorasyon projeleri sayesinde bugün de etkileyici bir şekilde ayakta durmaktadır. Akropolis, 1987 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır.

4.3. AFRİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Afrika, 54 bağımsız ülkeden oluşmaktadır. Bu ülkeler; kıtadaki coğrafi ve kültürel çeşitliliği yansıtan farklı tarihler, kültürler ve siyasi sistemlerle yönetilmektedir.

Afrika'nın tarihi oldukça zengin ve çeşitlidir. Bu tarihçeyi dönemlere ayırmak mümkünse de bu dönemler arasındaki geçişler net değildir ve bazı dönemlerin başlangıcı ve sonu belirsizdir.

Afrika'nın uygarlık tarihi ve buradaki önemli olaylar kronolojik olarak şu şekildedir:

- **İlk İnsan Yerleşimleri (MÖ 2,5 milyon-MÖ 3000):** Tarihî bulgulara göre insanlık tarihinin başlangıcı olan bu dönemde, ilk insan türü olduğu var sayılan Homo sapiens türü bu kıtada ortaya çıkmıştır. Bu dönem insanlık tarihinde avcı toplayıcı dönem olarak adlandırılmaktadır.
- **Eski Krallıklar ve Medeniyetler (MÖ 3000-MS 500):** Bu dönemde, kıtada birçok yerel krallık ve medeniyet ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları; Mısır, Axum (Etiyopya), Kerma (Sudan) gibi medeniyetlerdir.
- **Orta Çağ ve İslam Devletleri (VII-XV. Yüzyıl):** Afrika, bu dönemde İslam etkisi altına girmiştir. Büyük medeniyetlerden biri olan Mali İmparatorluğu ve Songhay İmparatorluğu gibi krallıklar bu dönemde önem kazanmıştır.
- **Sömürge Dönemi (XV- XX. Yüzyıl):** XV. yüzyıldan itibaren Avrupalı güçler Afrika'yı keşfetmeye ve sömürmeye başlamış ve Afrika, Avrupalı devletler arasında paylaşılarak büyük emperyalist sömürge imparatorluklarının bir parçası hâline gelmiştir.
- **Bağımsızlık ve Post-Koloniyal Dönem (XX. Yüzyıl Başları-Günümüz):** XX. yüzyılın ortalarından itibaren birçok Afrika ülkesi bağımsızlığını kazanmaya başlamıştır ancak bu dönemde birçok ülke iç savaş, siyasi istikrarsızlık ve ekonomik zorluklarla da karşılaşmıştır.

  Afrika, günümüzde 54 bağımsız ülke ile birçok kültür ve dil grubuna ev sahipliği yapmaktadır. Kıta, doğal kaynakları ve çeşitlilik bakımından oldukça zengindir. Kıta genelinde hâlâ birçok ülkede istikrarsızlıklar nedeniyle halklar zorluklarla mücadele etmektedir.
- **Yüzyıl Fetihleri:** İslam, Hz. Muhammed'in (sav) ölümünden sonra hızla yayıldı. 7. yüzyılın ortalarında, Arap orduları Kuzey Afrika'ya girdi. 641 yılında Mısır fethedildi ve ardından Libya, Tunus, Cezayir ve Fas gibi diğer Kuzey Afrika bölgeleri de İslam hâkimiyetine girdi. Endülüs ve Mağrip: Kuzey Afrika'daki Mağrip bölgesi, Endülüs'e (günümüz İspanya ve Portekiz) açılan kapı oldu. 711 yılında Tarık bin Ziyad liderliğindeki Arap orduları Cebelitarık Boğazı'nı geçerek İber Yarımadası'na girdiler.

4.3.1. Mısır

Eski Krallık (MÖ 3100-2181): Mısır tarihinin en eski dönemi olarak bilinir. Bu dönemde Mısır, üç ayrı krallık olan Yukarı, Orta ve Aşağı Mısır'ın birleşmesiyle birleşik bir devlet hâline gelmiştir. Büyük piramitlerin inşa edildiği dönem olarak da bilinir.

Orta Krallık (MÖ 2040-1640): Eski Krallık'ın çökmesinin ardından Orta Krallık dönemi başlamıştır. Bu dönemde Mısır, birçok kültürel ve sanatsal başarıya imza atmıştır. Aynı zamanda Asya'daki komşularıyla da etkileşimde bulunmuştur.

Yeni Krallık (MÖ 1550-1077): Bu dönemde Mısır, büyük imparatorluklar kurarak güçlenmiş, büyük firavunlar ve savaşçı hükümdarlar bu dönemde ortaya çıkmıştır. Firavun Hatshepsut ve Ramses II gibi isimler bu dönemin önemli figürlerindendir.

Üçüncü Ara Dönem (MÖ 1077-653): Yeni Krallık dönemi sonrasında Mısır, iç karışıklıklar ve dış tehditlerle karşılaşmış ve bu dönemde üç ayrı dönem yaşamıştır.

Assyria ve Pers Egemenliği (MÖ 653-332): Bu dönemde Mısır, önce Asurluların ardından Perslerin yönetimi altına girmiş, Perslerin yönetimi altında isyanlar yaşanmış ve sonunda Büyük İskender'in istilasıyla Perslerin egemenliği sona ermiştir.

Helenistik ve Roma Dönemi (MÖ 332-MS 641): Makedonyalı Büyük İskender'in Mısır'ı fethetmesiyle Helenistik dönem başlamış daha sonra Mısır, Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti hâline gelmiştir.

Bizans ve Arap Egemenliği (MS 641-1250): Mısır, İslam orduları tarafından fethedilerek Arapların yönetimine geçmiş, daha sonra da Bizans İmparatorluğu ile Mısır arasında çekişmeler yaşanmıştır.

Memlük Sultanlığı ve Osmanlı Egemenliği (1250-1805): Memlük Sultanlığı, Mısır'ı yöneten bir sultanlık olarak ortaya çıkmıştır, XVI. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, Mısır'ı fethederek buranın yönetimini ele geçirmiştir.

Mısır Firavunları ve Modern Dönem (1805-Günümüz): XIX. yüzyılda Mısır'da modernleşme çabaları başlamıştır. XX. yüzyılın ortalarında Mısır, bağımsızlığını kazanarak modern bir devlet hâline gelmiştir.

Günümüzde Mısır, Orta Doğu'nun en önemli ülkelerinden biri olarak bilinir. Tarihi boyunca birçok önemli medeniyete ev sahipliği yapmış olan Mısır; piramitleri, tapınakları ve diğer antik yapılarıyla dünya turizminin önemli bir parçasıdır.

- **Mısır Piramitleri:** Eski Mısır döneminde inşa edilen büyük mezar anıtlarıdır. Bu piramitler, firavunların (Mısır kralları) mumyalarının ve değerli eşyalarının korunması ve öte dünyaya geçişlerine yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır (Görsel 4.25).

  Giza'da, Kahire yakınlarında yer alan Keops, Chefren ve Mikerinos piramitleri, en ünlü Mısır piramitleridir. Keops Piramidi, Mısır piramitlerinin en büyüğüdür ve Mısır'ın en eski harika eseridir. Mısır piramitlerinin yapımı oldukça zahmetli bir süreç teşkil etmiştir. Taş bloklar, taş ocaklarından kesilip işlenerek piramidin yapım alanına getirilmiştir. Büyük Pira-



Görsel 4.25: Giza Piramitleri (Mısır)

mit gibi yapılar binlerce işçi tarafından on yıllar süren çalışmalarla inşa edilmiştir. Mısır'da Giza dışında da birçok piramit inşa edilmiştir. Örneğin Sakkara'da birçok piramit bulunmaktadır. Dahşur'daki Kızıl Piramit ve Bent Piramit de önemli örnekler arasında yer almaktadır.

Mısır piramitleri, Eski Mısır'da ölüm sonrası yaşama olan inançların bir ifadesidir. Firavunlar, ölümsüzlük için bu büyük yapıları inşa ettirmiştir. Ayrıca bu piramitler, Mısır'ın büyük mühendislik ve inşaat yeteneklerini sergileyen muhteşem yapılar olarak bilinmektedir.

Giza Piramitleri, dünya çapında büyük bir turistik cazibe merkezi olarak bilinmekte ve 1979 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası olarak koruma altında bulunmaktadır.

4.3.2. Tunus

Antik Dönem'de Kartaca şehriyle tanınır. Kartaca'nın yıkılmasının ardından Tunus, Roma İmparatorluğu'nun bir parçası hâline gelmiştir. Şehirde birçok Roma eseri bulunmaktadır. Daha sonra Bizans İmparatorluğu'nun hakimiyetine girmiş, VII. yüzyılın ortalarında Araplar Tunus'u fethederek İslam'ı bölgeye getirmiştir. Bu dönemde Tunus, İslam kültürünün ve medeniyetinin bir merkezi hâline gelmiştir. Tunus, Arap-İslam kültürünün etkisi altında gelişmeye devam etmiş, İbn Haldun gibi önemli düşünürler bu dönemin Tunus'unda yaşamıştır. VI. yüzyılın ortalarında, Osmanlı İmparatorluğu Tunus'u fethederek yönetimini ele geçirmiş, Tunus, Osmanlı'nın Kuzey Afrika'daki bir eyaleti olmuştur. XIX. yüzyılın ortalarında, Fransızlar Tunus'u işgal ederek hakimiyetlerini ilan etmiştir. 1956 yılında Tunus, Fransızlardan bağımsızlığını kazanarak modern bir devlet hâline gelerek cumhuriyet yönetimine geçmiştir.

- **Kartaca:** Antik Çağ'da önemli bir Fenike kolonisi ve bağımsız şehir devletiydi. Tunus'un başkenti Tunus'un yaklaşık 15 km batısında, Akdeniz kıyısında yer alır. Kartaca'nın tarihi oldukça zengin ve ilginçtir. Fenikeliler, denizcilik ve ticarette uzmanlaşmış bir antik halk olup Akdeniz'de birçok yerleşim yeri kurmuştur.

  Kartaca, denizcilik alanında büyük bir güç hâline gelmiş Akdeniz'in çeşitli bölgelerinde koloniler kurmuş ve ticarette etkin rol oynamıştır. Bu nedenle Kartaca, Antik Dönem'de önemli bir denizci ve ticaret merkezi olarak bilinmektedir. Kartaca, tarihi boyunca Roma İmparatorluğu ile önemli bir rekabet içinde olmuş, bu rekabetin doruğa çıktığı dönem, Pön Savaşları olarak bilinmiştir. Özellikle Birinci Pön Savaşı (MÖ 264-241) ve İkinci Pön Savaşı (MÖ 218-201) bu dönemde gerçekleşmiştir. Kartaca'nın en ünlü komutanlarından biri Hannibal Barca'dır. Hannibal, İkinci Pön Savaşı sırasında Roma'ya karşı unutulmaz bir sefer gerçekleştirmiş ve Alpleri geçerek İtalya'ya ilerlemiştir. Üçüncü Pön Savaşı (MÖ 149-146), Kartaca'nın Roma tarafından kuşatılması ve neredeyse tamamen yıkılmasıyla sonuçlanmıştır. Şehir tamamen yıkılarak Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti hâline gelmiştir. Bugün Kartaca'da birçok arkeolojik alan ve kalıntılar bulunmaktadır. Bunlar arasında antik şehir kalıntıları, sur duvarları, tapınaklar ve anıtsal yapılar yer almaktadır (Görsel 4.26). Kartaca, 1979 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmektedir.



Görsel 4.26: Kartaca Antik Kenti (Tunus)

4.3.3. Cezayir

Cezayir bölgesi, antik dönemlerde farklı medeniyetlerin izlerini taşımıştır. Fenikeliler, Romalılar, Vandallar ve Bizanslılar bu bölgede egemenlik sürmüştür. VII. yüzyılda, Arap fetihleri sonucunda Cezayir İslam'la tanışmış, Müslümanlığın bu bölgeye yayılmasıyla birlikte Cezayir, İslam medeniyetinin önemli bir parçası hâline gelmiştir. XVI. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu Cezayir'i fethederek bu bölgeyi Osmanlı eyaleti yapmıştır. Osmanlı döneminde Cezayir, deniz korsanları sayesinde Akdeniz'de önemli bir denizcilik gücüne ulaşmıştır. 1830 yılında Fransızlar Cezayir'i işgal ederek bu bölgeyi bir Fransız sömürgesi yapmıştır. Sömürge dönemi boyunca Cezayir'deki yerli halk, özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını kazanmak için mücadele etmiştir. Cezayir'deki bağımsızlık hareketi, 1954 yılında başlamış ve Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) Örgütü, Fransız sömürgecilerine karşı gerilla savaşı yürütmüştür. 1962 yılında, Cezayir resmî olarak bağımsız bir ülke olmuştur.

- **Kasbah of Algiers:** Kasbah of Algiers (Cezayir Kasbahı), Cezayir'in başkenti Algiers'in tarihî ve kültürel merkezlerinden biridir. Kasbah; dar sokakları (Görsel 4.27), geleneksel konutları, camileri, hamamları ve saraylarıyla dikkat çeker. Bu binalar, Osmanlı ve Faslı mimarisinin etkilerini taşır. Kasbah'ın en önemli dinî yapısı olan El-Kebir Camii, XVII. yüzyılda inşa edilmiştir. Cami, Osmanlı mimarisi ile Fas zanaatkarlarının işçiliğini birleştiren, etkileyici bir yapıdır. Kasbah'ta "Türk Mahallesi" olarak bilinen bir bölge bulunur. Bu bölgedeki binalar Osmanlı etkilerini taşır. Bu bölge, Cezayir'in Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki tarihini yansıtmaktadır. 1992 yılında Kasbah of Algiers, tarihî ve kültürel önemi sayesinde UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.



Görsel 4.27: Kasbah (Cezayir)

4.3.4. Etiyopya

Etiyopya'nın tarihi çok eski dönemlere dayanır. Aksum Hükümranlığı, MÖ I. yüzyılda başlayarak MS VII. yüzyıla kadar uzanan bir dönem boyunca Etiyopya'yı yönetmiştir. Bu dönemde Aksum, Güney Arabistan ile ticaret yaparak önemli bir zenginliğe kavuşmuş ve kültürel merkez hâline gelmiştir. Aksum İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından, Etiyopya'da farklı krallıklar ve imparatorluklar ortaya çıkmıştır. XIII. yüzyılda, Zagwe Hanedanlığı'nın hükümeti döneminde Lalibela'da etkileyici kiliseler inşa edilmiştir. Daha sonra XVI. yüzyılda Solomonic Hanedanlığı Etiyopya'nın kontrolünü ele geçir, 16. yüzyılda ise Osmanlı İmparatorluğu ile Etiyopya arasında çeşitli temaslar olmuştur. Aynı dönemde, Avrupalı sömürgeciler (özellikle Portekizliler) Etiyopya ile ticaret yapmaya başlamıştır. XIX. yüzyılın sonlarından itibaren İtalyanlar Etiyopya'yı işgal etmeye başlamıştır. İtalyan işgali, Adwa Muharebesi (1896) ile son bulmuş ve Etiyopya, bağımsızlığını korumuştur. 1974 yılında, Etiyopya'da bir devrim gerçekleşmiş ve imparatorluk kaldırılarak bir halk hükümeti kurulmuştur.

- **Aksum:** Aksum (Axum), Etiyopya'nın kuzeyindeki Tigray bölgesinde yer alan tarihî bir antik şehirdir. Aksum, Etiyopya'nın en eski ve en önemli medeniyetlerinden birinin merkezidir. Ayrıca bu şehir, Etiyopya'nın ilk Hristiyan krallığı olan Aksum İmparatorluğu'nun da başkentidir. Aksum, önemli bir ticaret merkezi olarak bilinir. Hindistan, Arap Yarımadası ve Afrika arasında önemli bir ticaret yolu üzerinde yer

alan Aksum; altın, gümüş, baharat, değerli taşlar ve diğer doğal kaynaklarla tanınmıştır. Aksum, Etiyopya'nın ilk Hristiyan krallığı olan Aksum İmparatorluğu'nun merkezidir. Bu dönemde Hristiyanlık, Aksum'da yayılarak ülkenin resmî dinî olmuştur. Aksum'da yapılan bazı önemli kiliseler ve dinî yapılar bu dönemi yansıtmaktadır. Aksum, devasa dikili taşlar veya obeliskleriyle de ünlüdür (Görsel 4.28). Bu obeliskler, anıtlar veya dinî amaçlar için inşa edilmiş olabilir. Birçoğu Aksum'daki yerinde durmaktadır. Aksum, 1980 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir. Bugün Aksum, ziyaretçiler için önemli bir turistik mekândır ve antik dönemlerin izlerini taşıyan birçok tarihî esere ev sahipliği yapmaktadır.



Görsel 4.28: Aksum Antik Kenti (Etiyopya)

4.3.5. Güney Afrika

Güney Afrika'nın tarihi; çeşitli yerli halklar, Avrupalı sömürgeciler ve sonradan gelen göçmenlerin etkisi altında şekillenmiştir. Güney Afrika, binlerce yıl öncesinden itibaren yerli Khoisan halkları tarafından yerleşke kabul edilmiştir. Daha sonra Bantu halkları da bölgeye gelerek yerleşmiştir. XVII. yüzyılın ortalarında, Hollandalı Doğu Hindistan şirketi, Güney Afrika'ya yerleşmeye başlamış, burada Cape Kolonisi'ni kurarak bir tür sömürgecilik başlatmıştır. Daha sonra Napolyon'un savaşları sonucunda Britanyalıların burayı ele geçirmesiyle bölge için Britanyalılar ve Hollandalılar arasında çeşitli savaşlar yaşanmıştır. 1948 yılında Güney Afrika'da apartheid politikaları resmî olarak benimsenmiştir. Bu politikalar, ırk ayrımını yasallaştırarak beyaz azınlığın siyah çoğunluğa üstünlüğünü sağlamayı amaçlamıştır. Bu dönemde siyah nüfus, ayrımcılık ve sivil hakların kısıtlanması gibi sorunlar yaşamıştır. 1990 yılında Güney Afrika lideri Nelson Mandela serbest bırakılmış ve 1994 yılında yapılan ilk serbest seçimler sonucunda ülkenin ilk siyah devlet başkanı olmuştur. Bu dönemde Güney Afrika, ırkçı politikalarını terk ederek demokratik bir ülke hüviyetine kavuşmuştur. Günümüzde Güney Afrika, demokratik bir ülke olarak bilinir. Bu dönemde ülke, demokratik değerleri benimseyerek toplumsal uzlaşı ve ekonomik kalkınma yönünde çeşitli çabalar sarf etmektedir. Ayrıca Güney Afrika; zengin doğal kaynakları, doğal güzellikleri ve etnik çeşitliliği ile dikkat çekmektedir.

- **Robben Adası:** Robben Adası'nın tarihi, XVII. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Başlangıçta burası karantina için bir hastane olarak kullanılmış, daha sonra XX. yüzyılın başlarında hapishaneye dönüştürülmüştür. Robben Adası, Güney Afrika'daki apartheid rejiminin önemli simgelerinden biridir. Siyah aktivistler ve siyasi mahkumlar, burada hapsedilmiş ve zorla çalıştırılmıştır. Güney Afrika'nın efsanevi lideri ve ilk siyah devlet başkanı Nelson Mandela, 18 yıl boyunca Robben Adası'nda hapis yatmış, 1990 yılında serbest bırakıldıktan sonra ülkede demokrasi ve ırk ayrımının sona ermesi için mücadele etmiştir. Robben Adası, 1999 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir. Robben Adası, Güney Afrika'nın tarihî ve kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Nelson Mandela'nın hikâyesi ve ada üzerinde yaşananlar, Güney Afrika'nın demokrasiye geçiş sürecinin sembolik bir yansımasıdır. Bu ada, Güney Afrika'yı ziyaret eden turistler açısından önemli bir ziyaret noktasıdır.

4.4. KUZEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Kuzey Amerika; günümüzde Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Meksika gibi bağımsız ülkelerden oluşur. Kıta genelinde ekonomik, kültürel ve politik olarak çeşitli dinamikler mevcuttur.

Kuzey Amerika'nın uygarlık tarihi ve buradaki önemli olaylar kronolojik olarak şu şekildedir:

İlk İnsan Yerleşimleri (MÖ 30.000-MÖ 10.000): Tarihî bulgulara göre Kuzey Amerika'daki ilk insan yerleşimleri, buzul çağının sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Bu dönem, avcı toplayıcı dönem olarak da adlandırılmaktadır.

Yerli Amerikan Kültürleri (MÖ 10.000-XV. yüzyıl): Kuzey Amerika'da çeşitli yerli kabileler ve uygarlıklar mevcuttu. Örneğin Kızılderili kültürleri, Anasazi, Mississippi Uygarlığı, İnuitler gibi çeşitli gruplar bu döneme aittir.

Keşifler ve Kolonyal Dönem (XV-XVIII. yüzyıl): Avrupalı denizciler, özellikle Christopher Columbus, Amerika'yı keşfetmeye başlamış, bu keşiflerle birlikte İspanyol, Portekiz, Fransız, Hollandalı ve İngiliz kolonileri Kuzey Amerika'da kurulmuştur.

Bağımsızlık Savaşları ve Amerikan Devrimi (XVIII. yüzyıl): 13 koloninin bağımsızlığını kazandığı 1775-1783 yılları arasında Amerikan Devrimi yaşanmıştır.

Batı Genişlemesi ve Kızılderili Savaşları (XIX. yüzyıl Başları-Ortaları): Amerika Birleşik Devletleri, XIX. yüzyıl boyunca batıya doğru genişlemiş, bu süreçte Kızılderili kabileleriyle çatışmalar yaşanmıştır.

İç Savaş ve Yeniden İnşa (1861-1865): Amerikan İç Savaşı, Kuzey ve Güney Amerika Birleşik Devletleri arasında yaşanmış; savaş, köleliğin kaldırılması ve ulusal birlik konularını içermiştir.

Sanayi Devrimi ve Modernleşme (XIX-XX. yüzyıl Başları): Sanayi Devrimi'nin etkileriyle birlikte Amerika ekonomisi büyümüş ve modernleşmiştir. Göç, teknolojik gelişmeler ve kentleşme bu dönemin önemli özellikleridir.

Dünya Savaşları ve Soğuk Savaş (XX. yüzyıl): Amerika Birleşik Devletleri, I. ve II. Dünya savaşlarına katılarak Soğuk Savaş döneminde stratejik bir aktör konumuna yükselmiştir.

4.4.1. Amerika Birleşik Devletleri

Bugünkü Amerika Birleşik Devletleri toprakları, binlerce yıl öncesinden itibaren farklı yerli kabilelerin yaşadığı bir bölgedir. Bu kabileler arasında Kızılderililer (Amerika yerlileri), İnuitler ve diğer yerli gruplar bulunuyordu. Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihi, XV. yüzyılda Avrupalı kaşiflerin Amerika'yı keşfiyle başlar ve günümüze kadar uzanır. 1492 yılında Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfi, Avrupalı sömürgecilerin bu kıtaya yerleşmeye başlamasını tetiklemiştir. İngiliz, İspanyol, Fransız ve Hollandalı kolonileri bu dönemde kurulmuştur. 13 İngiliz kolonisi, 1776'da Amerika Birleşik Devletleri'nin temelini oluşturacak bir ayaklanma sürecine girmiştir. 1775'te başlayan Amerikan Bağımsızlık Savaşı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Britanya'dan bağımsızlığını kazanmasını sağlamış, 4 Temmuz 1776'da, Amerika Birleşik Devletleri Bağımsızlık Bildirgesi kabul edilmiştir. 1787'de Philadelphia'da anayasa kabul edilmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'nin mevcut federal hükümeti oluşturulmuştur. George Washington, Amerika'nın ilk başkanı seçilmiş ve bu dönemde, ülkenin sınırları batıya doğru genişlemiştir. Amerikan İç Savaşı, kuzey ve güney arasında kölelik, ekonomik ve siyasi farklılıkların bir sonucu olarak başlamış, kuzeyin zaferiyle birlikte kölelik kaldırılmış ve ülke yeniden birleşmiştir.

- **Özgürlük Anıtı:** Özgürlük Anıtı (Statue of Liberty), Amerika Birleşik Devletleri'nin sembolüdür. 1886 yılında Fransa'dan hediye olarak getirilmiş ve New York Limanı'nda Liberty Adası'na dikilmiştir.

  Anıt, özgürlük, bağımsızlık ve Amerikan değerlerinin simgesi olarak kabul edilir. Sol elde meşe dalı (özgürlük), sağ elde meşale (aydınlanma) taşınır (Görsel 4.29). Ziyaretçiler, anıtın yukarı kısmına çıkarak Manhattan manzarasının tadını çıkarabilmektedir.



Görsel 4.29: Özgürlük Anıtı (ABD)

4.4.2. Kanada

Kanada topraklarında insan yerleşimleri yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar uzanır. Bu dönemde, bölgenin ilk sakinlerini yerli halklar, çeşitli kabileler ve kültürler oluşturmuştur. Bu halklar arasında Inuitler, Algonquinler, Iroquoisler ve birçok diğer topluluk bulunur. Kanada kıyılarına ilk ulaşan Avrupalılar, XI. yüzyılda Vikingler olmuştur. Newfoundland'da L'Anse aux Meadows'da kurdukları yerleşim, Avrupa'nın Amerika kıtasındaki ilk bilinen yerleşimlerinden biridir. XVI. yüzyılda Fransız kaşif Jacques Cartier, Saint Lawrence Nehri boyunca keşifler yaparak bölgeyi Fransa için talep etmiş, 1608'de Samuel de Champlain, Quebec City'yi kurarak Yeni Fransa kolonisini başlatmıştır. 1670'te ise Hudson's Bay Company'nin kurulmasıyla İngilizler de bölgeye yerleşmeye başlamış, Fransız ve İngilizler arasındaki rekabet, bu dönemde Kuzey Amerika'daki sömürge savaşlarına dönüşmüştür. 1763'te Paris Antlaşması ile Fransa, Kanada'daki topraklarını İngiltere'ye devretmiş, 1774'te Quebec Act ile Fransız-Kanadalıların hakları korunmuş ve Katolik dinine özgürlük tanınmıştır. Amerikan Bağımsızlık Savaşı sonrası sadık İngiliz yanlıları Kanada'ya göç etmiş ve nüfusu artırmıştır. 1 Temmuz 1867'de British North America Act ile Ontario, Quebec, New Brunswick ve Nova Scotia'nın birleşmesiyle Kanada Konfederasyonu kurulmuştur. XIX. ve XX. yüzyıllarda Kanada'ya yeni eyaletler ve bölgeler eklenmiş, batıya doğru genişleme ve demir yolu yapımı hızlanmıştır. 1931'de Westminster Statüsü ile Kanada, İngiliz Milletler Topluluğu içinde kendi kendini yöneten bir ülke olmuştur.

- **Eski Québec:** UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilen bu bölge, XVII. yüzyıla kadar uzanan tarihî sokakları ve binalarıyla ünlüdür.

  XVII. yüzyıldan kalma Québec Kalesi, Eski Québec'in simgesi olarak kabul edilir. Notre-Dame Bazilikası, Gotik mimarisi ile ünlü bir kilise olup Quebec eyaletinde bulunan Montreal şehrinin simgesi hâline gelmiştir.



Görsel 4.30: Eski Québec (Kanada)

4.4.3. Meksika

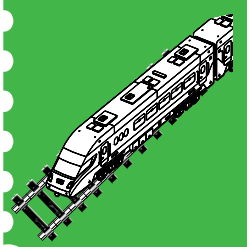
Günümüz Meksika toprakları; Aztek, Maya, Zapotek ve diğer pek çok yerli uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu uygarlıklar; matematik, astronomi, mimari ve sanat alanlarında gelişmiştir. 1519'da Hernán Cortés önderliğindeki İspanyollar, Aztek İmparatorluğu'nu fethederek Meksika'yı İspanyol İmparatorluğu'nun bir parçası yapmış ve bu dönem, yerli halklar için büyük trajedilere yol açmıştır. Meksika 1821'e kadar İspanyol egemenliğinde kalmış, 1810'da Miguel Hidalgo'nun önderliğinde başlayan Meksika Bağımsızlık Savaşı, 1821'de bağımsızlığın kazanılmasını sağlamıştır. Meksika, 1821'de bağımsız bir ulus olarak kurulmuştur ancak bu dönemde iç istikrarsızlık ve siyasi çalkantılar yaşanmış ve 1860'larda Meksika-Fransız Savaşı sırasında, II. Maximilian Avusturyalı, Meksika İmparatoru olarak tahta geçirilmiştir. 1876-1911 arası Porfirio Díaz'ın uzun süreli iktidarı dönemi olarak bilinir. Bu dönemde ekonomik büyüme yaşanmış ancak politik özgürlükler kısıtlandığından ekonomik eşitsizlik artmıştır. 1910-1920 sosyal, ekonomik ve siyasi reformları amaçlayan büyük bir isyan dönemidir. Bu devrim sonucunda modern Meksika devleti şekillenmeye başlamıştır. Meksika, bugün bir federal cumhuriyet olarak bilinmektedir.

- **Chichen Itza (Yucatan Yarımadası):** Maya uygarlığına ait bu antik şehir, El Castillo (Kale) adlı piramidiyle tanınır. UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir.
- **Oaxaca Antik Kenti (Oaxaca):** Monte Alban olarak da bilinen bu antik kent, Zapotek uygarlığına aittir ve binlerce yıl öncesine dayanır. Burada piramitler, tapınaklar ve oyun sahaları bulunmaktadır.
- **Tulum (Quintana Roo):** Karayip kıyısında yer alan bu antik Maya liman kenti, sahil şeridi boyunca yer alan tapınaklarıyla ünlüdür. Denizin kenarında yer almasıyla eşsiz bir manzaraya sahiptir.
- **Teotihuacan (Meksiko):** Azteklerden önce var olan bu antik şehir; devasa piramitleri, tapınakları ve kompleks yapılarıyla ünlüdür. Piramitler arasında en bilinenler "Güneş Piramidi" (Görsel 4.31) ve "Ay Piramidi"dir.



Görsel 4.31: Teotihuacan Güneş Pramidi (Meksika)

SIRA SİZDE



Kuzey Amerika'da bulunan tarihî kaynaklara dayalı turizm merkezlerinden dördünü yazınız.

1.
2.
3.
4.

4.5. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Güney Amerika, günümüzde 12 bağımsız ülkeden oluşur. Bu ülkeler arasında Brezilya, Arjantin, Şili, Kolombiya gibi büyük ve etkili ülkeler bulunmaktadır. Her biri kendi kültürel, siyasi ve ekonomik dinamiklere sahiptir.

Yerli Amerikan Uygarlıkları (MÖ 1200-1500): İlk yerleşimcilerin Güney Amerika'ya yaklaşık MÖ 12.000 yıllarında ulaştığı düşünülmektedir. Bu dönem boyunca, birçok yerli kabile ve uygarlık gelişmiştir. Örneğin İnkalar, Aztekler, Maya, Mapuçe gibi uygarlıklar bu döneme aittir.

Keşifler ve Kolonyal Dönem (XV.-XVIII. yüzyıl): XV. yüzyıldan itibaren Avrupalı kaşifler Güney Amerika'yı keşfetmeye başlamış; İspanyollar, Portekizliler, Hollandalılar ve diğer Avrupalı güçler bu dönemde birçok koloni kurmuşlardır.

Bağımsızlık Savaşları (XIX. yüzyıl): XIX. yüzyılın başlarında, birçok Güney Amerika ülkesi bağımsızlık savaşlarıyla bağımsızlıklarını kazanmış; Simón Bolívar, José de San Martín gibi liderler, bu dönemde bağımsızlık hareketlerini öncülük etmiştir.

Yeni Devletlerin Kuruluşu (XIX.-XX. yüzyıl Başları): XIX. yüzyıl boyunca birçok Güney Amerika ülkesi, bağımsızlıklarını kazandıktan sonra kendi devletlerini kurmuş, yeni devletlerin sınırları çizilmiş ve yönetim sistemleri oluşturulmuştur.

Sosyal ve Politik Değişimler (XX. yüzyıl): XX. yüzyıl boyunca Güney Amerika'da birçok ülkede sosyal ve politik değişimler yaşanmıştır. Birçok ülkede askerî darbeler, demokrasi mücadeleleri ve ekonomik krizler görülmüştür.

4.5.1. Peru

MÖ 2000'den itibaren Peru'da Chavín, Moche, Nazca gibi uygarlıklar gelişmiştir. Bu uygarlıkların her biri kendi kültürel ve dinî pratiklere sahip olmuştur. XV. yüzyılın ortalarında, İnkalar Güney Amerika'nın büyük bir bölümünü fethederek imparatorluklarını kurmuş, Cusco'yu başkent yapmıştır. Machu Picchu (Görsel 4.32), İnka İmparatorluğu döneminde inşa edilmiştir. 1532'de İspanyol kâşif Francisco Pizarro, İnka İmparatoru Atahualpa'yı esir alarak İnka İmparatorluğu'nu fethetmiş ve bu dönemde İspanyollar, bölgedeki zenginlikleri ele geçirmek için büyük bir çaba sarf etmiştir. 1572-1821 arasında Peru, İspanyol İmparatorluğu'nun bir parçası olmuş ve Lima, bölgenin başkenti olmuştur. İspanyol kültürü ve Hristiyanlık, yerel kültürle bütünleşmiş, IX. yüzyılın başında, Simon Bolivar liderliğindeki Güney Amerika'nın bağımsızlık hareketleri, Peru'nun da bağımsızlığını kazanmasına yardımcı olarak 1821'de Peru, İspanya'dan bağımsızlığını ilan etmiştir.



Görsel 4.32: Machu Picchu Antik Kenti (Peru)

- **Machu Picchu:** Peru'nun And Dağları'nda bulunan antik bir İnka kenti ve UNESCO Dünya Mirası alanıdır. İnka İmparatorluğu döneminde XV. yüzyılın ortalarında inşa edilmiştir. Tam olarak ne amaçla yapıldığı kesin olarak bilinmemekte ancak bir teoriye göre dinî veya astronomik bir amaçla yapıldığı düşünülmektedir. Machu Picchu; taş duvarlar, tapınaklar, teraslar ve diğer yapılarla doludur. İnka mühendisliğinin mükemmel bir örneği olarak kabul edilir. Her taş dikkatlice işlenerek birbiriyle uyum sağlar. Günümüzde Machu Picchu, dünyanın en popüler turistik yerlerinden biridir. Her yıl binlerce turist bu antik kenti ziyaret eder. Ziyaretçi sayısının kontrol altında tutulması ve çevresel koruma önlemlerinin alınması amacıyla sınırlı sayıda ziyaretçi kabul edilir.

4.5.2. Kolombiya

MÖ 12.000-MÖ 1.500 yılları arasında, Kolombiya'da çeşitli yerli kültürlerin varlığına dair arkeolojik kalıntılar bulunmuştur. San Agustín ve Tierradentro bölgelerindeki antik mezarlar ve taş yapılar bu dönemin izlerini taşır. Kristof Kolomb'un 1499 yılında Amerika kıtasına ilk ayak bastığı yer, bugünkü Kolombiya'nın La Guajira bölgesidir. 1536'da İspanyol Pedro de Heredia, Cartagena'yı kurarak Kolombiya'nın İspanyol hakimiyetine girmesini sağlamıştır. XVI. yüzyılın ortalarında, İspanyollar Kolombiya'yı sömürgeleştirmiş ve bölgede önemli ticaret merkezleri kurulmuştur. Kolonyal dönemde, şehirlerde barok tarzda kiliseler ve binalar inşa edilmiştir. Kolombiya, 1810'dan itibaren diğer Güney Amerika ülkeleri gibi bağımsızlık savaşlarına girmiştir. 1819'da Simon Bolivar'ın liderliğindeki güçler, Boyacá Muharebesi'nde İspanyol kuvvetlerini yenmiş ve Kolombiya'nın bağımsızlığını ilan etmiştir. Kolombiya; bugün dinamik kültürel yapısı, doğal güzellikleri ve tarihî mirasıyla Güney Amerika'da önemli bir ülkedir. Ülke, çeşitli etnik grupların ve kültürlerin bir arada yaşadığı çok çeşitli bir toplum yapısına sahiptir.

- **Cartagena:** Kolombiya'nın kuzeybatısında, Karayip Denizi kıyısında yer alan tarihî bir liman kentidir. Bu şehir; zengin tarihî mirası ve iyi korunmuş kolonyal dönem mimarisiyle tanınır (Görsel 4.33). Cartagena, XVI. yüzyılda İspanyol istilası sırasında Pedro de Heredia tarafından kurularak hızla İspanyol İmparatorluğu'nun en önemli kolonilerinden biri hâline gelmiştir. Cartagena, İspanyol İmparatorluğu'nun Amerika'daki en önemli askerî ve ticaret limanlarından biridir. Şehir, döneminin en gelişmiş savunma sistemlerinden biri olan yüksek surlarla çevrilidir. Bu surlar hâlâ ayaktadır ve şehrin tarihî merkezini çevrelemektedir. Şehirde birçok tarihî kilise ve bina bulunur. Bunlardan biri, XVI. yüzyılda inşa edilen ve bugün bir müze olan San Felipe de Barajas Kalesi'dir. Ayrıca La Popa Manastırı, Aziz Pedro Claver Kilisesi ve Altıgen Şapel gibi önemli dinî ve tarihî yapılar da mevcuttur. Cartagena, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır ve bu nedenle uluslararası öneme sahip bir tarihî miras olarak kabul edilir. Şehir, hâlâ turizm ve Karayip kruvaziyer turizmi açısından önemli bir merkezdir.



Görsel 4.33: Cartagena (Kolombiya)

4.6. OKYANUSYA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Okyanusya, en büyük okyanus olan Pasifik Okyanusu üzerinde yer alan pek çok adadan oluşur. Bunlardan en büyüğü Avustralya'dır. Yeni Zelanda, Papua Yeni Gine, Fiji, Soloman Adaları, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Tonga, Tuvalu, Nauru, Palau, Fransız Polinezyası, Yeni Kaledonya, Norfolk Adaları gibi bir kısmı mikro bağımsız devlet, bir kısmı ise özerk olan ada devletlerinden oluşur.

Avustralya ve çevresindeki adalar, binlerce yıl boyunca Aborjin ve ada yerlileri tarafından yerleşim görmüştür. Bu dönemde, çeşitli yerel kültürler gelişmiş ve geleneksel yaşam tarzları sürdürülmüştür.

Okyanusya'nın adalarında, yerli halklar kendi geleneksel kültürlerini ve sanat formlarını sürdürmüştür. Örneğin Maori kültürü, Yeni Zelanda'da önemlidir ve geleneksel danslar, heykeller ve dokuma işleri gibi sanat formlarıyla tanınır. Genellikle ada yerlileri doğa ile iç içe yaşamış, tarihten günümüze çok büyük önemde yerleşim kalıntıları bırakmamıştır. Okyanusya tarihi, daha çok XVI. yüzyılda Avrupalı gezginlerin Pasifik Okyanusu'nu keşfetmeye başlaması ile kayıt altına alınmıştır. James Cook gibi Avrupalı denizciler tarafından Avustralya ve Yeni Zelanda gibi yerlere ilk kez keşif gezileri yapılmıştır.

Kolonileşme ve Göçler: XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Avrupalı güçler, Pasifik adalarına koloniler kurmaya başlamış; özellikle Büyük Britanya ve Fransa, bölgedeki adaları kontrol etmeye başlamıştır.

Yerli Hakları ve Bağımsızlık Hareketleri: XX. yüzyılda birçok Okyanusya ülkesi, bağımsızlık mücadeleleri vermiş ve sonunda bağımsızlığını kazanmıştır. Örneğin Papua Yeni Gine 1975 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir.

4.6.1. Avustralya

Avustralya'daki ilk insan yerleşimleri 40.000 ila 60.000 yıl öncesine dayanmaktadır. İlk Avustralyalılar, günümüzdeki Avustralya yerlilerinin ataları olan Aborjinler'dir. Aborjinler, Güneydoğu Asya'dan göç ederek kara bağlantıları veya kısa mesafeli suları kullanarak Avustralya'ya ulaşmıştır. Zengin bir kültüre ve inanç sistemine sahip olan Aborjinler, Avustralya'da on binlerce yıl boyunca avcı-toplayıcı bir yaşam tarzı sürdürmüştür. 1606 yılında Hollandalı denizci Willem Janszoon, Avustralya'da bilinen ilk Avrupalı seyyah olmuştur. XVII. yüzyılda Hollandalılar, batı ve güney kıyıları keşfederek kıtaya "Yeni Hollanda" adını vermiştir. 1770 yılında James Cook, Avustralya'nın doğu kıyılarını keşfetmiş ve bölgeyi Britanya Kraliyet Kolonisi ilan etmiştir.

- **Uluru (Avustralya):** Uluru, Avustralya'nın kuzey bölgesinde bulunan büyük bir kum taşı kayasıdır (Görsel 4.34). Yerli Avustralyalılar için kutsal bir yer olan Uluru, milyonlarca yıldır kutsal bir yer olmuştur. Ziyaretçiler Uluru'yu yürüyerek gezebilir veya kayanın tepesine tırmanabilir.



Görsel 4.34: Uluru kum taşı kayası (Avustralya)

4.6.2. Pasifik Adaları

İlk insanlar, yaklaşık 30.000 yıl önce Güneydoğu Asya'dan göç ederek Pasifik Adaları'na yerleşmeye başlamıştır. 16. yüzyılda Avrupalı kaşifler adaları keşfetmeye başlamış, ticari faaliyetler ve sömürgecilik bölgedeki yerli kültürleri önemli ölçüde etkilemiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupalı güçler birçok adayı sömürgeleştirmiş, Hristiyanlık yayılmış, geleneksel uygulamalar bastırılmış ve sömürge ekonomileri kurulmuştur. II. Dünya Savaşı, bölgeyi önemli ölçüde etkilemiş birçok ada Japon işgali altına girmiştir. 20. yüzyılın ortalarında ve sonlarında birçok ada bağımsızlığını kazanmıştır.



Görsel 4.35: Moai heykelleri (Paskalya Adası)

- **Moai Heykelleri (Rapa Nui-Paskalya Adası):** Paskalya Adası'nda bulunan Moai heykelleri (Görsel 4.35), eski Rapa Nui kültürünün bir parçası olarak Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki en tanınmış tarihî simgelerden biridir. Heykeller, Rapa Nui halkı tarafından 1250 ila 1500 yılları arasında oyulmuştur. Moai, adanın en popüler turistik yerlerinden biridir.

4.7. ANTARKTİKA'DAKİ TARİHÎ KAYNAKLARA DAYALI TURİSTİK ÇEKİM MERKEZLERİ

Antarktika, dünyanın en soğuk, kurak ve yüksek kıtasıdır (Görsel 4.36). Aynı zamanda en izole edilmiş kıtadır ve insan yerleşimi yoktur. Antarktika'nın tarihi, keşif, bilimsel araştırma ve uluslararası iş birliği ile tanımlanabilmektedir.

Antarktika'nın ilk belgelenmiş keşfi 1820 yılında Fabian Gottlieb von Bellingshausen tarafından yapılmıştır. XIX. yüzyılda, James Cook, James Clark Ross, Ernest Shackleton gibi kaşifler kıtayı haritalamak ve keşfetmek için birçok sefer düzenlemiştir.

Antarktika'nın uluslararası statüsü, 1959 yılında imzalanan Antarktika Antlaşması ile belirlenmiştir. Antlaşma, kıtayı barışçıl ve bilimsel amaçlarla kullanmaya ve çevresini korumaya adanmıştır. Antarktika Antlaşması Sistemi (ATS), 54 ulustan oluşan bir danışma kurulu aracılığıyla antlaşmanın uygulanmasını denetlemektedir.



Görsel 4.36: Antarktika

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen eserlerden biridir?

A) Athena Heykeli
B) Zeus Tapınağı
C) Ana Tanrıça Heykeli
D) Parthenon
E) Roma İmparatoru Heykeli

2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi aşağıda verilen hangi yıl günümüzdeki binasına taşınmıştır?

A) 1921
B) 1950
C) 1968
D) 1975
E) 1980

3. Göbeklitepe aşağıdaki dönemlerden hangisine ait bir yapıdır?

A) Paleolitik Çağ
B) Neolitik Çağ
C) Tunç Çağı
D) Demir Çağı
E) Roma Dönemi

4. Efes Antik Kenti'nde aşağıdaki yapılardan hangisi bulunmaktadır?

A) Zeus Tapınağı
B) Artemis Tapınağı
C) Hera Tapınağı
D) Apollon Tapınağı
E) Poseidon Tapınağı

5. Perge Antik Kenti aşağıda verilen illerden hangisindedir?

A) İzmir
B) Antalya
C) Muğla
D) Mersin
E) Adana

6. Terrakotta Ordusu aşağıdaki ülkelerden hangisindedir?

A) Japonya
B) Hindistan
C) Çin
D) Güney Kore
E) Tayland

7. Hiroşima Barış Anıtı aşağıda verilen hangi savaş sonrası yapılmıştır?

A) I. Dünya Savaşı
B) II. Dünya Savaşı
C) Kore Savaşı
D) Vietnam Savaşı
E) Afganistan Savaşı

8. Aşağıdakilerden hangisi Suriye'nin tarihî öneme sahip dönemlerinden biridir?

A) Ebla Krallığı
B) Roma İmparatorluğu
C) Bizans İmparatorluğu
D) Osmanlı İmparatorluğu
E) Selçuklu Devleti

9. Çin Seddi'nin yapılmaya başlandığı dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Qin Hanedanı
B) Han Hanedanı
C) Tang Hanedanı
D) Song Hanedanı
E) Ming Hanedanı

10. Taç Mahal aşağıdaki ülkelerden hangisinin en ünlü tarihî yapılarından biridir?

A) Pakistan
B) Bangladeş
C) Nepal
D) Hindistan
E) Sri Lanka

5. ÖĞRENME BİRİMİ

ŞEHİR VE KRUVAZİYER TURİZMİ MERKEZLERİ



NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Şehir turizminde öne çıkan merkezler
- Kruvaziyer turizminde öne çıkan merkezler

KONULAR

5.1. AVRUPA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.2. KUZEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.3. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.4. ASYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.5. AFRİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.6. AVUSTRALYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ
5.7. KRUVAZİYER TURİZMİ MERKEZLERİ

TEMEL KAVRAMLAR

- Kruvaziyer
- Destinasyon
- Sürdürülebilir şehir
- Sakin şehir
- Rota

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Dünyada görmeyi en çok istediğiniz on şehri ve bunun nedenlerini sıralayıp sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Kruvaziyer turizmi konusunda bildiklerinizi gözden geçirerek ülkemizdeki gemi seyahatleri hakkında bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**

5.1. AVRUPA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

Şehir turizmi kavramı; turistlerin sanat, spor, kültürel miras, iş, eğlence, gastronomi, festival, alışveriş gibi sebeplerle şehirleri ziyaret etmesi olarak nitelendirilir (Görsel 5.1). Şehirde bulunan turistik kaynaklardan beslenen bu turizm şekli, çekim noktası olan birçok şehirde önemli turizm gelirleri sağlamaktadır.



Görsel 5.1: Şehirlerle özdeşleşmiş turistik simgeler

Şehir turizmi kavramı, çok eski çağlardan beri var olan bir olgudur. Kentlerin gelişmişliği ve yaşam düzenleri turistlerin tercihlerinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca turizm hareketleri de şehirlerin gelişimine olumlu ve olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Deniz-kum-güneş üçlemesinden uzak duran ve kültürel açıdan kendisini geliştirmek isteyen turistler, şehirlerin büyülü atmosferine kendilerini bırakmayı daha çok tercih etmektedir (Görsel 5.2).



Görsel 5.2: Büyülü atmosfere sahip Amsterdam (Hollanda)

Şehir turizminin yaygın olduğu şehirlerde en çok dikkat çeken husus, ulaşım ağının gelişmişliği ve şehrin kolay ulaşılabilir olmasıdır. Turist ağırlama açısından yüksek oranlara sahip şehirlerde özellikle ulusal ve yerel yönetimlerin katkılarıyla alt ve üstyapı sistemi iyi çalışır hâle getirilmektedir ancak kalabalık şehirlerde zaman zaman ulaşım gibi bazı konularda sıkıntılar yaşanması da kaçınılmazdır. İşlek kara yollarının kesişim noktası olan şehirlerin ziyaret edilme oranları da yüksektir. Bu tür şehirler, genellikle günübirlik ve ya kısa süreli konaklama yapılarak ziyaret edilir. Ülkemizde özellikle Afyon, Denizli, Konya gibi şehirler bu duruma örnek gösterilebilir.

Şehir turizmi sayesinde el sanatları, hediyelik eşya gibi sektörlerde bölgenin yerel halkına da farklı iş kapıları açılmakta, sürdürülebilirlik ve kültür etkileşimi adına olumlu katkılar sağlanmaktadır. Şehrin ken-

disine, bölgeye veya ülkeye özgü değerleri, gelen turistler tarafından da bu sayede tanınmakta; bölgenin zaman zaman tekrar ziyaret etme sebebi bile olabilmektedir.

Dünya turizm örgütü istatistiklerine göre 2019 yılında dünyada yurt dışından gelerek en çok turistin ziyaret ettiği 10 şehir Tablo 5.1'de verilmiştir.

Tablo 5.1: 2019 Yılında Dünyada En Çok Ziyaret Edilen Şehirler

1.	Bangkok, Tayland	22,78 milyon kişi	**6.**	Kuala Lumpur, Malezya	13,79 milyon kişi
2.	Paris, Fransa	19,1 milyon kişi	**7.**	New York, ABD	13,6 milyon kişi
3.	Londra, Birleşik Krallık	19,09 milyon kişi	**8.**	İstanbul, Türkiye	13,4 milyon kişi
4.	Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri	15,93 milyon kişi	**9.**	Tokyo, Japonya	12,93 milyon kişi
5.	Singapur	14,67 milyon kişi	**10.**	Antalya, Türkiye	12,41 milyon kişi

Avrupa; tüm dünya topraklarının yüzde 6,8'lik bir kısmını kapsamasına rağmen sınırları içerisinde 50 bağımsız, 8 bağımlı ve 6 tanınmamış olmak üzere 64 ülke barındıran bir kıtadır.

Avrupa kıtasında yoğun bir şehirleşme ile birlikte ekonomik, politik, dinî, sportif, kültürel ve sanatsal açıdan zenginlik mevcuttur. Bu durum; şehir turizmi açısından turistlere oldukça fazla sayıda seçenek, geniş ve farklı bir yelpaze sunmaktadır.

5.1.1. Batı Avrupa Şehirleri

İngiltere, İskoçya, İrlanda, Galler, Belçika, Luxemburg, İsviçre, Almanya, Hollanda ve Fransa Avrupa kıtasının batısında olan ülkelerdir. Avrupa kıtasının turizm hareketliliğinde bu coğrafyada yer alan şehirler ön plandadır. Bölge hem turistik açıdan hem de iş, siyaset, spor, eğitim, sağlık seyahatleri açısından dünyada her yıl en fazla tercih edilen destinasyonları bünyesinde barındırmaktadır.



Görsel 5.3: Paris, Fransa

Turistik amaçlı seyahatler açısından Fransa'nın Paris (Görsel 5.3), Monte Carlo, Monaco şehirleri turistik özellikleri ile bir cazibe noktasıdır.

İngiltere'nin Londra (Görsel 5.4) kenti, kendisine has kültürel ve modern şehir yapısıyla; Liverpool, Manchester gibi şehirleri iş, ticaret ve eğitim turizmiyle; Southampton, kruvaziyer turizmiyle önemli kentlerdir. Ayrıca Britanya adalarının kendine has coğrafi güzellikleri her yıl ziyaretçiler için farklı alternatifler sunmaktadır.



Görsel 5.4: Londra, İngiltere

Almanya'nın Berlin (Görsel 5.5) kenti tarihî yapısı ve önemi; Münih kenti, modern ve kültürel özellikleri; Hollanda'nın Amsterdam (Görsel 5.6) kenti sosyal yaşam hareketliliği ile Batı Avrupa bölgesinde en fazla turist çeken ve ziyaretçi istatistiğine sahip şehirler olarak dikkat çekmektedir. Bu şehirler; tarihî dokuları, sosyal yaşamları ve iş hayatının canlılığı ile her yıl milyonlarca insanı ağırlamaktadır. Ulaşım ağının ve konaklama imkânlarının gelişmiş olması sayesinde turistlerin tercih ettiği destinasyonlar arasında yer almaktadır. Siyasetin merkezi sayılan Belçika'nın Brüksel kenti; doğal güzellikleri ile İsviçre şehirleri; İrlanda, İskoçya, Galler; Almanya'nın orta ve güney kesimleri ile Fransa ve Hollanda'nın iç kesimleri de alternatif turizm merkezleri arasında yer almaktadır (Görsel 5.7). Ulaşım ağının yaygın ve kullanılabilir olması nedeniyle kısa süreli turlarda bile birden fazla şehre ve bunların civarında bulunan yerleşim yerlerine turistik geziler yapma olanağı bulunmaktadır.



Görsel 5.5: Berlin, Almanya



Görsel 5.6: Amsterdam, Hollanda



Görsel 5.7: Hollanda lale bahçeleri ve yel değirmenleri

5.1.2. Kuzey Avrupa Şehirleri

Avrupa kıtasının kuzey bölgesi; sakinliği, ekonomik yapısı, yaşanılabilirliği ve nüfus yapısı olarak bölgenin en refah düzeyi yüksek ve nüfus yoğunluğu fazla olmayan bölümüdür. Bu bölgede yer alan İskandinav ülkeleri; deniz yolu ulaşım ağında oldukça gelişmiş ve coğrafi özellikleri ile gelen ziyaretçilere görsel bir şölen sunan Norveç, Finlandiya, İsveç ve Danimarka'dan oluşur. İskandinav ülkelerinde bulunan liman şehirleri, özellikle kruvaziyer turizminin yaratmış olduğu hareketlilikle dikkat çeken turistik destinasyonlar olarak göze çarpar. Bölgede kendine has tarihî geçmişleri, coğrafi güzellikleri, sosyal yaşamları, bölgeye özgü karakterde yapılmış binaları, kış sporları tesisleri ile en fazla ziyaretçi alan şehirler Kopenhag (Görsel 5.8), Stockholm (Görsel 5.9), Oslo ve Helsinki'dir.



Görsel 5.8: Kopenhag, Danimarka



Görsel 5.9: Stockholm, İsveç

Yakınlarında bulunan İzlanda, turistik hareketlilik açısından fazla popüler değildir. Ayrıca bölgede tarihî dokusuyla dikkat çeken ve Rusya'nın dağılmasıyla bağımsızlığını ilan eden Estonya, Letonya, Litvanya, Beyaz Rusya özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan tarihî dokuya sadık kalarak, tarihi ve modernizasyonu harmanlayarak inşa edilen şehirleri, farklı turizm alternatifleri ile turistik cazibe noktalarıdır. Özellikle Minsk şehri bu konuda en güzel örneklerden birisidir ve turistler için bir çekim noktasıdır (Görsel 5.10).



Görsel 5.10: Minsk, Beyaz Rusya (Belarus)



Görsel 5.11: Barcelona, İspanya



Görsel 5.12: Madrid, İspanya



Görsel 5.13: İbiza Adası, İspanya

5.1.3. Güney Avrupa Şehirleri

Akdeniz kıyılarına hâkim olan Avrupa'nın güney bölümünde yer alan ülkeler; yıllık turizm gelirlerinde ve yıllık ziyaretçi sayılarında her zaman üst sıralarda yer alan İspanya, İtalya, Yunanistan ve Portekiz'dir.

İspanya'nın Barcelona (Görsel 5.11) ve Madrid (Görsel 5.12) şehirleri; tarihî dokuları, kültürel yaşamları, futboldan boğa güreşlerine kadar oldukça geniş bir yelpazeye sahip sportif aktiviteleri, iş hayatı konularındaki zenginlikleri ile en fazla ziyaretçi kabul eden şehirler arasında yer alır.

Mallorca müzik festivalleri; Akdeniz'deki turizm merkezlerine benzerliği ile dikkat çeken İbiza Adası sahilleri ve eğlence hayatı (Görsel 5.13); Sevilla, tarihî dokusu ve modern şehir hayatı; San Sebastian, mutfağı ve tatlısı; Granada, doğal yapısı; Valencia, tarihî dokusu ve kültürel mekânları; tarihe İslam dininin Avrupa'daki merkezi olarak geçmiş Cordoba, dini ve mimari dokusu; Malaga doğal yapısı; Zaragoza, dinî mimarinin güzel örnekleri ile doğal güzellikler, sahiller, sportif aktiviteler, tarihî ve kültürel doku açısından oldukça fazla seçenekler sunmaktadır. Her yıl yapılmakta olan İspanya Bisiklet Turu, ülke tanıtımına oldukça fazla katkıda bulunmaktadır.

Coğrafi şekli çizmeyi andıran İtalya, tarihte Roma İmparatorluğu'na ev sahipliği yapmış ve bu nedenle oldukça tarihî ve kültürel cazibe noktalarına sahip olan bir Avrupa ülkesidir. Aynı zamanda bünyesinde bulunan Vatikan özerk bölgesi Hristiyanlık dininin temsilî merkezi olarak kabul edilmektedir. Tüm bu özelliklere doğal güzellikleri ve

İtalya Bisiklet Turu gibi tüm ülkeyi dolaşan sportif aktiviteleri de eklenince İtalya, bölgede en fazla turist çeken ülkeler arasında üst sıralardadır. Ayrıca dünyanın en önemli mutfaklarından birisi sayılan İtalyan mutfağı, moda ve sosyal hayat ülkeye ziyaretçi çeken diğer faktörlerdir.

İtalya denince akla Roma, Floransa, Milano ve Venedik gelmektedir. Bölgede en fazla turistik aktivite bu şehirlerde yaşanmaktadır. Gladyatörler şehri olarak anılan ve imparatorluğa da adını veren Roma, her yıl ortalama 10 milyon turisti ağırlamaktadır. Tarihî mimari dokusu (Görsel 5.14) ve dinî mimarinin en güzel örnekleri bu şehirde yer almaktadır.

İtalya'nın Toskana bölgesi; coğrafi yapısı, doğal güzellikleri ve özellikle üzüm üretimine dayalı tarımsal zenginliklerinin yanı sıra tarihî dokusu ile ziyaretçilerine farklı deneyimler yaşatmaktadır. Her yıl belli bir ölçüde sağa doğru eğrilen ünlü Pisa Kulesi (Görsel 5.15) ve tarihî mimarisi ile ziyaretçilerini büyüleyen Floransa kenti (Görsel 5.16) bu bölgede yer almaktadır.

İtalya'nın kendine has turistik şehirlerinden birisi de Venedik'tir (Görsel 5.17). Şehir, su kanalları üzerinde kurulu ve turistik açıdan oldukça farklı bir deneyim sunan bir yapıya sahiptir. Ulaşım çoğunlukla gondol adı verilen sandallarla sağlanmaktadır. Kendine has mimarisi ile her yıl milyonlarca turiste ev sahipliği yapmaktadır. Şehir, sürdürülebilir turizm çalışmaları açısından da Avrupa'nın önde gelen çalışmalarına ev sahipliği yapmaktadır.

Dünya moda sektörünün başkenti sayılan ve dünyanın önemli giyim markalarına ev sahipliği yapan Milano; renkli sosyal hayatı, kültürel zenginlikleri, tarihî yapıları ve alışveriş imkânları ile kıtada başı çeken ve dünyanın en çok ziyaret edilen şehirlerinden birisidir.

İtalya'nın küçüklü büyüklü Akdeniz kıyılarında kurulmuş ve özellikle yaz turizmine yönelik çekim noktası oluşturan birçok şehri vardır. Ayrıca doğal güzellikleri ve kış sporları merkezlerine sahip olup içeride kalan şehirlere de oldukça fazla ziyaretçi gelmektedir. Portofino, Capri, Napoli ve Como Gölü bunlara örnektir. Yine Sicilya Adası; farklı kültürel yapısı, mutfağı ve doğal güzellikleri ile ilgi odağıdır.



Görsel 5.14: Kolezyum (İtalya)



Görsel 5.15: Pisa Kulesi (İtalya)



Görsel 5.16: Floransa, İtalya



Görsel 5.17: Venedik, İtalya

Yunanistan; Türkiye'nin özellikle Ege Bölgesi'nin tarihî, turistik, mimari ve kültürel yapısına oldukça benzerlik gösteren bir yapıya sahip, Akdeniz ve Ege denizlerine ev sahipliği yapan, bir çok şehri ve adası ile kıtada en fazla turistik hareketliliğe sahip ülkelerden birisidir. Başkent Atina; antik çağların, Helen uygarlığının ve Doğu Roma'nın merkezidir. Akropol (Görsel 5.18) bölgesinden tüm şehre yayılan tarihî dokusu ve kültürel yaşamı ile önemli bir şehir turizmi merkezidir. Selanik, özellikle Türk tarihî açısından taşıdığı önemi ile oldukça fazla ziyaretçi ağırlayan şehirlerden birisidir (Görsel 5.19).



Görsel 5.18: Akropol (Atina)

Bunun yanı sıra kruvaziyer turizminde de oldukça önemli bir rota olan Yunan adaları, yine ziyaretçilerin uğrak noktası olan şehirlere sahiptir. Bu adaların birçoğu, ülkemizin Ege kıyılarının hemen yanında bulunur ve Ayvalık, Bodrum, Kuşadası, Kaş turizm merkezlerinden günübirlik olarak adalara ulaşım sağlanmaktadır. Turistik açıdan ziyaretçi akışı fazla olan başlıca Yunan adaları ve ada şehirleri; kendine özgü mimarisi ile Santorini, Mikonos, Halkidiki, Rodos, Midilli, Meis, Samos ve Thassos'tur.



Görsel 5.19: Atatürk Evi ve Müzesi (Selanik)



Görsel 5.20: Lizbon, Portekiz



Görsel 5.21: Evora, Portekiz

Portekiz, adanın en güneybatı ucundaki İber yarımadasında bulunur. Kendine has kültürel yapıya sahip ülkelerden birisidir. Coğrafi keşifler ile özellikle Güney Amerika'ya kültürel etkilerini yansıtmış olan ülkenin dili Güney Amerika'da en çok kullanılan dillerden birisidir. Portekiz'in başkenti Lizbon, turiste ev sahipliğini en fazla yapan Portekiz şehridir (Görsel 5.20). Lizbon ve çevresinde bulunan tarihî, kültürel, mimari ve doğal güzellikler ziyaretçilere değişik bir deneyim sunar. Arnavut kaldırımları ile ünlü tarihî şehirde birçok tarihî eser ve yeni modern mimari eserler bulunmaktadır. Atlas Okyanusu kıyısında bulunan Algarve, su sporları açısından önemli merkezlere sahiptir. Evora (Görsel 5.21) ve Fatima bölgeleri de turistik açıdan önemli diğer Portekiz yerleşimleri ile ziyaretçileri ağırlamaktadır.

Güney Avrupa'nın ada ülkesi olan Malta, özellikle eğitim turizmi açısından dünyanın en önemli noktalarından birisidir. İngilizce dil eğitim merkezlerinin ve okullarının yoğun olduğu ülkeye her yıl birçok genç, eğitim amaçlı ziyaretlerde bulunmaktadır. Ülkenin ve adanın tarihî dokusu ile doğal güzellikleri de ziyaretçiler için görülmeye değerdir.

5.1.4. Orta Avrupa Şehirleri

Kıtanın orta bölümünde yer alan Avusturya, Macaristan, Polonya, Çekya, Slovakya, Hırvatistan, Sırbistan, Arnavutluk, Makedonya, Bosna Hersek özellikle tarihî ve kültürel açıdan önemli şehirlere sahiptir. Bölgenin genel olarak sahip olduğu eşsiz doğal güzellikler de bu şehirlere anlam katar.

Bölge, dünyanın en önemli klasik müzik sanatçılarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca birçok ünlü sanatçı bu bölgede yaşamıştır. Dünya tarihinin en yoğun, en hareketli bölgelerinden birisi olduğu için bölgenin tarihî yapısı da görülmeye değerdir.

Avusturya; başta sanatın ve klasik müziğin dünyadaki merkezi olan Viyana (Görsel 5.22) başta olmak üzere Salzburg (Görsel 5.23), Graz ve kış sporları merkezi sayılan Hallstadt ile ziyaretçilerini ağırlar. Viyana; Beethoven, Mozart, Freud gibi sanat ve düşünce dünyasının önemli isimlerine ev sahipliği yapmıştır. Barok mimarinin dünyadaki en iyi eserlerine Salzburg'da rastlamak mümkünken tarihî ve modern yaşamı birleştiren şehir Graz ise yemek ve alışveriş kültürü ile ön plana çıkmaktadır.



Görsel 5.22: Viyana, Avusturya



Görsel 5.23: Salzburg, Avusturya

Macaristan'ın başkenti Budapeşte (Görsel 5.24) ve Estergon; Çekya'nın başkenti Prag (Görsel 5.25) ve kaplıcalarıyla ünlü Karlovy Vary; Slovakya'nın başkenti Bratislava; İkinci Dünya Savaşı'nın en yoğun etkiler ve kalıcı izler bıraktığı Polonya'nın başkenti tarihî, kültürel, mimari, sanatsal özellikler ve doğal güzellikleri ile ziyaretçilerini ağırlamaktadır.

Orta Avrupa'nın alt bölümünde yer alan Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya, Arnavutluk ve Bosna Hersek; Orta Avrupa'nın birçok ülkesinde geçen Tuna Nehri'nin de olduğu doğal güzellikleri, tarihten kalan izleri, mimari eserleri ve kültürel özellikleri ile ziyaretçilerini ağırlar.



Görsel 5.24: Budapeşte, Macaristan



Görsel 5.25: Prag, Çekya

Sırbistan'ın başkenti Belgrad (Görsel 5.26); Hırvatistan'ın başkenti Zagreb (Görsel 5.27), turistik tatil kenti Opatija, liman kenti Dubrovnik, turistik adaları Mljet ve Korcula; Makedonya'nın başkenti Üsküp (Görsel 5.28), Manastır ve göl kenarında bir tatil şehri olan Ohrid; Bosna Hersek, başkenti Saraybosna, Mostar (Görsel 5.29); Arnavutluk'un başkenti Tiran, Berat ve İşkodra turistlerin en çok uğradığı şehirlerdir.



Görsel 5.26: Belgrad, Sırbistan



Görsel 5.27: Zagreb, Hırvatistan

Bu ülkelerde uzun yıllar egemenlik sürmüş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun izlerine her yerde rastlamak, Türkiye ile kültürel ve tarihî bağların hâlâ kopmadığını görebilmek mümkündür. Orta Avrupa'nın bu bölümünde ülkelerin eski geleneklerinden, kültürlerinden ve yaşam biçimlerinden kopmadan yaşamaya devam ettikleri görülür.



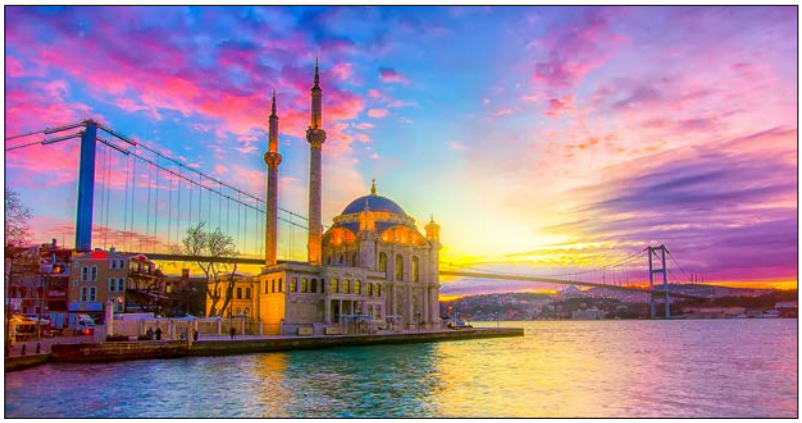
Görsel 5.28: Üsküp, Makedonya



Görsel 5.29: Mostar, Bosna Hersek

5.1.5. Doğu Avrupa Şehirleri

Kıtanın doğusunda yer alan ülkeler incelendiğinde turistik açıdan tarihî, doğal ve kültürel zenginliklerin en fazla olduğu ülkeler Türkiye ve Rusya'dır. Türkiye; barındırdığı doğal, kültürel ve tarihî zenginlikleri ve ağırlamış olduğu turist sayısı açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden birisidir. Dünyanın en çok ziyaret edilen şehirler sıralamasında özellikle İstanbul (Görsel 5.30) ve Antalya her zaman kendisine üst sıralarda yer bulmaktadır. Ayrıca diğer turistik şehirler ve bölgelere de oldukça yoğun turizm hareketliliği yaşanmaktadır. Romanya, Bulgaristan, Ukrayna, Moldova ve Gürcistan kıtanın doğusunda yer alan ülkelerdir.



Görsel 5.30: Ortaköy (İstanbul)

Türkiye, her coğrafi bölgesinde farklı güzellikleri barındırmaktadır. İstanbul; tarih, din, kültür, sanat, iş, kongre, fuar, spor, politika gibi birçok farklı noktada gelen ziyaretçileri ağırlamaktadır. Deniz-kum-güneş üçlüsüne sahip olan Akdeniz ve Ege kıyılarının yanı sıra doğal güzellikleri ile Karadeniz Bölgesi yeni gelişen turistik şehirlere sahiptir. Dünyada eşi benzeri nadir bulunan Pamukkale ve Kapadokya, turistlerin

uğrak noktası konumundadır. Birçok farklı dinin buluşma noktası, Türkiye sınırları içerisinde yer almaktadır. Gastronomi turizmine de oldukça fazla bölgede ev sahipliği yapan Türkiye, özellikle Güneydoğu Anadolu mutfağı ile ziyaretçilere eşsiz lezzetler sunmaktadır. Ülkenin belli başlı turizm hareketliliğine sahip şehirleri; İstanbul, Antalya, İzmir, Muğla (Görsel 5.31), Aydın, Denizli (Görsel 5.32), Nevşehir (Görsel 5.33), Konya, Trabzon, Şanlıurfa, Adana olarak göze çarpar.



Görsel 5.31: Bodrum (Muğla)

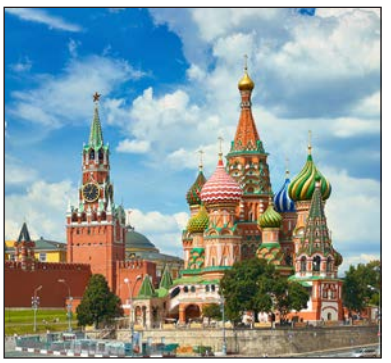


Görsel 5.32: Pamukkale (Denizli)



Görsel 5.33: Kapadokya (Nevşehir)

Rusya, dünyanın en geniş kara parçasına sahip ülkelerinden birisidir. Oldukça geniş bir coğrafyada yer alan ülkenin en çok turist çeken şehirleri, başkent Moskova (Görsel 5.34) ve St. Petersburg (Görsel 5.35) şehridir. Ziyaret edilen şehirler Rostov ve Krasnodar'dır.



Görsel 5.34: Moskova, Rusya



Görsel 5.35: St. Petersburg, Rusya



Görsel 5.36: Bükreş, Romanya

Ukrayna'nın başkenti Kiev, Lviv, Odessa şehirleri turistik olarak birer çekim noktasıdır. Ayrıca gelen ziyaretçiler; kayıp şehir Çernobil, Klevlan ve Harkov şehirlerini de ziyaret ederler.

Romanya; başkenti Bükreş (Görsel 5.36), liman kenti Köstence, turizm merkezi Galati, üniversiteler şehri Yaş ve Avrupa'nın en huzurlu şehirlerinden birisi olan

Sibiu ile ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Doğu Avrupa'nın diğer bir ülkesi olan Bulgaristan; başkent Sofya (Görsel 5.37), turistik sahil kenti Varna ve kış sporları merkezi olan Bansko ile çok sayıda ziyaretçi kabul etmektedir. Özellikle Bansko şehrine ve kayak merkezlerine ülkemizden de oldukça fazla sayıda ziyaretçi gitmektedir. Moldova'da başkent Kişinev en fazla ziyaretçinin geldiği şehirdir. Gürcistan ise başkenti Tiflis, Batum ve Abhazya ile çok fazla ilgi gören bir turistik destinasyondur.



Görsel 5.37: Sofya, Bulgaristan

5.2. KUZEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

İçerisinde üç büyük ülke bulunan Kuzey Amerika; içerisinde barındırdığı kültürler, insan yapısı ve coğrafya ile turizm açısından ilgi çekici bir kara parçasıdır. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Meksika kıtanın büyük ülkeleridir. Bunun yanı sıra Orta Amerika kısmında güney ile kuzeyi birbirine bağlayan parçada yer alan Panama, Kosta Rika, El Salvador, Belize, Guatemala, Honduras, Nikaragua ile ada ülkeleri olan Küba, Jamaika, Haiti, Dominik Cumhuriyeti, Karayipler, Bermuda Adaları ve Grönland kıtanın diğer ülkeleridir. Kıtada kutup ikliminden çöl iklimine kadar tüm iklim türleri görüldüğü için turistik açıdan da kıta çok fazla alternatife sahiptir.



Görsel 5.38: New York, ABD



Görsel 5.39: Washington, ABD



Görsel 5.40: Los Angeles, ABD



Görsel 5.41: Las Vegas, ABD

Yılda ortalama 100 milyon turiste ev sahipliği yapan Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya ticaret, siyaset ve kültür merkezlerinden birisi olan New York (Görsel 5.38), Beyaz Saray'ın bulunduğu ve ülkenin kalbi sayılan Washington (Görsel 5.39), Hollywood'un kalbi Los Angeles (Görsel 5.40), Nevada Çölü'nün ortasında adeta bir vaha gibi insanları karşılayan turizm projesi Las Vegas (Görsel 5.41), sahilleriyle ünlü Miami şehirleri dünyada en fazla turist çeken şehirlerin arasında yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ne her yıl milyonlarca insan; tatil, kültür, iş, spor, sağlık gibi çeşitli nedenlerle ziyarette bulunmaktadır.

Kıtanın kuzey uç kısmında bulunan Kanada, sürdürülebilir turizm uygulamalarına önem veren bir ülkedir. Turizm endüstrisini çevresel açıdan dengeli ve sorumlu bir şekilde yönlendirmeyi hedefleyen Kanada'da kıtanın Paris'i olarak adlandırılan Montreal şehri (Görsel 5.42), modern ve birçok farklı kültürden insanı barındıran modern şehirleri Toronto, Quebec ve Ottawa günümüzü ve tarihî dokuyu birleştirerek ziyaretçilerine farklı alternatifler sunar.



Görsel 5.42: Montreal, Kanada

Tarihî ve kültürel yapısı ile merak uyandıran Meksika, Aztek ve Maya uygarlıklarının izlerini taşıyan şehirleri ile turistler için ilgi çekici bir destinasyondur. Dünyanın en büyük üçüncü şehri olma özelliğini taşıyan Mexico City (Görsel 5.43), yanı başında bulunan tarihî Aztek kalıntıları (Görsel 5.44) ile en çok turist çeken şehirdir.



Görsel 5.43: Mexico City, Meksika



Görsel 5.44: Aztek kalıntıları (Meksika)

Küba, dünya üzerinde kendisine özgü bir turistik çekim gücüne sahip ülke olarak dikkat çeker. Kültürel yapısı ile her dönemde turistlerin ilgi odağı olan Küba'nın başkenti Havana (Görsel 5.45), şehir turizmi açısından kıtada liste başı destinasyonlar olarak göze çarpar. Ayrıca kruvaziyer turizminin oldukça yaygın olduğu Karayipler ve Bermuda Adaları diğer turistik destinasyonlar olarak dikkat çekmektedir.



Görsel 5.45: Havana, Küba

Kıtanın Orta Amerika bölümünde bulunan Kosta Rika, yeşil cennet olarak adlandırılır ve buranın ekoturizm olanakları oldukça geniştir. Guatemala, antik Maya uygarlığına ait şehirleri ve kolonyal mimarisi; Honduras, dünyanın en büyük antik Maya şehri olan Copan ve su sporları merkezleri; Belize ve El Salvador, dalış ve su sporu merkezleri ile turistik çekim noktalarıdır. Kuzey ve Güney Amerika'nın ortasında bulunan bir ülke olan Panama, iki okyanusu birbirine bağlayan Panama Kanalı ve en büyük şehri Panama City ile bölgede en çok dikkat çeken ve ziyaret edilen turistik destinasyonlardan birisidir. Panama City; güzel plajları, modern alışveriş merkezleri, tarihî yerleşimi olan Casco Viejo ile dikkat çekmektedir.

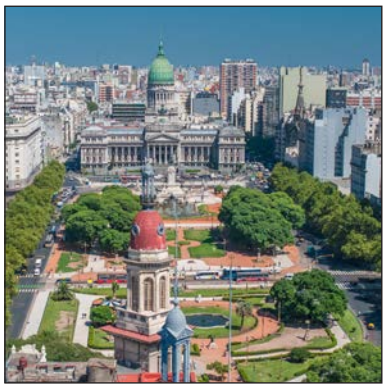
5.3. GÜNEY AMERİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

Amazon Nehri'nin tüm kıtayı dolaştığı bu kara parçası, dünyanın en güzel coğrafyalarından birisidir. Brezilya, Arjantin, Kolombiya, Peru, Şili, Venezuela, Uruguay, Bolivya, Paraguay, Ekvador ve Trinidad Tobago kıtanın ülkeleridir. Ayrıca Fransa'ya bağlı Surinam, Guyana ve İngiltere'ye bağlı Falkland kıtada yer almaktadır. Ekvatoral iklimin yoğunlukla görüldüğü kıta, farklı turizm şehirleri ve sanattan kültüre, spordan gastronomiye, kültürel yaşamdan tarihi dokuya uzanan farklı cazibe noktaları ile göze çarpar.

Brezilya'nın şehir dokusu, kültürel yapısı, sahilleri ve karnavalıyla ünlü şehri Rio de Janeiro (Görsel 5.46) ile sosyal hayatın canlılığı ile dikkat çeken Sao Paolo; Arjantin'in ve tangonun başkenti Buenos Aires (Görsel 5.47); Peru'nun İnka medeniyetinin kalıntıları ile ünlü cazibe noktası Machu Picchu (Görsel 5.48) ve tarihî dokusuyla dikkat çeken başkent Lima; Kolombiya'nın gastronomi ve kültür yapısıyla Bogota şehri (Görsel 5.49); dünyanın en yüksek başkenti olan Bolivya'nın La Paz şehri; Şili'nin kültürel ve tarihî çekim noktası olan başkent Santiago bu kıtada en fazla turizm hareketliliği yaşanan noktalardır.



Görsel 5.46: Rio de Janeiro, Brezilya



Görsel 5.47: Buenos Aires, Arjantin

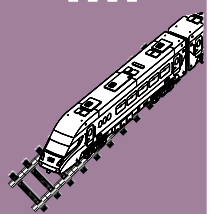


Görsel 5.48: Macha Pichu, Peru



Görsel 5.49: Bogota, Kolombiya

SIRA SİZDE



Seçeceğiniz bir destinasyonda bulunan üç şehri içeren bir gezi planı yapınız. Bu şehirlerin tanıtımını sunum hâline getiriniz ve sunumuzu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

5.4. ASYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

Asya; dünya üzerinde "enlerin kıtası" olarak tanınan ve birçok farklı turistik alternatifi bünyesinde bulunduran, dünyanın en büyük kıtasıdır. Dünyanın en kalabalık ülkesi olan Hindistan, en geniş topraklara sahip olan Rusya, en yüksek dağları Himalayalar, dünyanın zirvesi olan Everest, en büyük gölü Hazar, en derin gölü Baykal, en yüksek platosu Pamir, okyanusta bulunan en derin çukur Mariana Asya'da yer almaktadır.

Asya incelendiğinde bu kıtanın şehir turizmi açısından dünyanın her sene turizm istatistiklerinde üst sıralarda yer alan önemli destinasyonlara sahip olduğunu görmek mümkündür. Asya-Pasifik ülkeleri, Orta Asya ülkeleri, Arap yarımadasında bulunan turistik destinasyonlar her yıl milyonlarca ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Örneğin Hong Kong (Görsel 5.50), Bangkok (Görsel 5.51), Singapur (Görsel 5.52) ve Kuala Lumpur (Görsel 5.53) her sene turizm istatistiklerinde kendisine ilk 10 içerisinde yer bulan önemli Asya şehirleridir.

Farklı kültürel özellikleri bulunan dünyanın en büyük kıtasında doğudan batıya, kuzeyden güneye çok farklı turistik cazibe noktaları vardır. Kalabalık, bozulmamış yerel halk kültürlerinin yer aldığı, teknolojinin en ileri seviyede kullanıldığı, sanatın mimariye oldukça fazla yansıdığı birçok farklı şehir Asya'da her yıl milyonlarca turiste ev sahipliği yapar.



Görsel 5.50: Hong Kong, Çin



Görsel 5.51: Bangkok, Tayland



Görsel 5.52: Singapur, Singapur



Görsel 5.53: Kuala Lumpur, Malezya



ÜLKELERE ÖZGÜ GÖRGÜ KURALLARI

Kuzey Avrupa ülkelerinde gereğinden fazla ve çok konuşmak kabalık, sessizlik ise zarafet sayılmaktadır.

Avustralya'da taksiye tek biniyorsanız ön koltuğa oturmanız gerekmektedir.

Budizm'i benimseyen ülkelerde başa doğru yapılan el şakaları hiç hoş karşılanmamaktadır.

İngiltere'de tanımadığınız birilerine fazla soru sormak ve fazlasıyla göz temasında bulunmak hoş karşılanmamaktadır.

Rusya'da birisine çiçek hediye edecekseniz çiçeklerin tek sayıda olmasına dikkat ediniz. Çift sayıda çiçekten oluşan buketler sadece cenaze törenlerinde verilmektedir.

Asya'da şehir turizmi açısından odak noktasının Uzak Doğu şehirlerinde toplandığı görülmektedir. Tokyo-Japonya (Görsel 5.54), Seul- Güney Kore, Hong Kong-Çin, sürdürülebilir şehir anlayışı ile yeşille mavinin her zaman şehrin içinde yer aldığı Singapur, dünyanın en kalabalık şehri olan Pekin-Çin (Görsel 5.55), Makao-Çin, Şangay-Çin, Kuala Lumpur-Malezya kıtanın en çok ziyaret edilen şehirleridir. Tayland şehirleri Bangkok, Phuket ve Pattaya; Borneo Adası-Malezya; Bali -Endonezya, doğal güzellikleri ve bozulmamış kültürel özellikleriyle Avrupa ve Kuzey Amerika kıtaları başta olmak üzere dünyanın dört bir yanından gelen misafirleri ağırlamaktadır.



Görsel 5.54: Tokyo, Japonya



Görsel 5.55: Pekin, Çin

Japonya'nın Nagano ve Sapporo (Görsel 5.56) şehirleri, Güney Kore'nin Pyong Yang şehri kış sporları açısından oldukça fazla imkâna sahiptir. Asya'dan ve dünyanın her yerinden oldukça fazla sayıda turisti ağırlamaktadır. Bu şehirlerde kış olimpiyatları da zaman zaman düzenlenmektedir. Uluslararası spor organizasyonlarına da her yıl düzenli olarak ev sahipliği yaparlar.



Görsel 5.56: Sapporo, Japonya

Asya şehirleri arasından Guangzhou-Çin (Görsel 5.57); Osaka-Japonya; Mumbai Hindistan kıtada iş ve ticaret dünyasının en işlek merkezlerindendir. İş ve ticaret amacıyla gelenlerin oldukça fazla olduğu bu şehirler bu özellikleri ile diğer şehirlerden bir adım öne çıkmaktadır. İşlek limanları sayesinde ülkelerin deniz ticaretinin kalbi sayılan bu şehirlerde dünyanın her yerinden iş insanlarını konuk etmektedir.

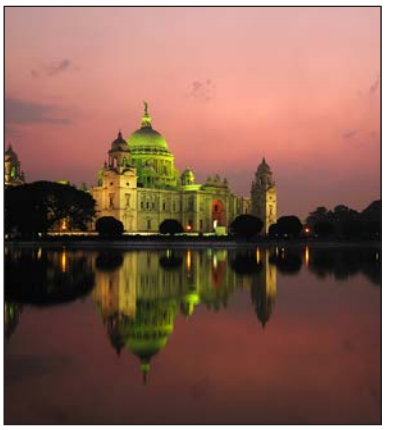


Görsel 5.57: Gunagzhou, Çin

Dünyanın en önemli kültürel farklılıklara sahip ülkelerinden birisi olan Hindistan şehirleri de turistlerin uğrak noktası olmaktadır. Başkent Yeni Delhi (Görsel 5.58) başta olmak üzere Taj Mahal'e ev sahipliği yapan Agra, dünyanın en kalabalık katılımcıya sahip olan kitap fuarlarını düzenleyen Kalküta (Görsel 5.59), Ganj Nehri kıyısında yer alan Varanasi turistlerin ilgisini çeken şehirlerdir.



Görsel 5.58: Yeni Delhi, Hindistan



Görsel 5.59: Kalküta, Hindistan

Arap Yarımadası çöllerinde yükselen bir vaha olan Dubai-Birleşik Arap Emirlikleri (Görsel 5.60); Kabe-i Şerif'i bünyesinde bulunduran Suudi Arabistan şehri Mekke (Görsel 5.61) ve Arap Yarımadası'nın önemli bir dinî odak noktası olan Kudüs, din turizmi ve ibadet anlamında Müslümanlar için önemli duraklardır. Budizm inancının merkezi olan Nepal de yine gezginler için merak uyandıran bir ziyaret noktasıdır.



Görsel 5.60: Dubai, BAE



Görsel 5.61: Mekke, Suudi Arabistan



ÜLKELERE ÖZGÜ TURİSTİK YASAKLAR

* Singapur'da, özellikle dışarıda sakız çiğnenmesi

* Yunanistan'da antik kalıntılar ve tarihî değeri olan yerlerde topuklu ayakkabı giyilmesi

* Floransa'da sokakta yemek yenmesi

* Everest'e tek başına tırmanmaya kalkışılması

* Roma'da tur otobüsleriyle şehre girilmesi

* Santorini Adası'nda kilolu turistlerin eşeklere gezi amaçlı binmesi

* Malezya'da restoranlarda sigara içilmesi

* Venedik şehrine ücretsiz girilmesi

* Taç Mahal'de 3 saatten fazla vakit geçirilmesi

* Fransa'daki Disneyland'a selfie çubuğu ile girilmesi

* İtalya'da drone ile çekim yapılması

* Venedik'te tekerlekli bavulun sokakta taşınması

Yasaklara Uymayan turistlere önemli miktarlarda ceza kesilebilmektedir.

5.5. AFRİKA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

Afrika; dünyanın en çok ilgi uyandıran, aynı zamanda sağlık ve güvenlik açısından en riskli kıtası olmasına rağmen her yıl birçok turiste ev sahipliği yapmaktadır. Dünyanın altın, elmas gibi değerli madenlerine sahiptir ve yüzyıllar boyunca sömürge şeklinde hayatını sürdürmek zorunda kalan bir kara parçasıdır. Kıtayı Kuzey, Orta ve Güney Afrika olarak 3 bölümde incelemek mümkündür.

Kuzey Afrika bölgesi Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerden oluşur. Turizm açısından en çok dikkat çeken ve en fazla ziyaretçi kabul eden şehirler, piramitleri ile ünlenen ve dünyanın en eski medeniyetlerinden birisine ev sahipliği yapan Mısır'ın başkenti ve kıtanın en kalabalık şehri olan Kahire (Görsel 5.62); Fas'ın gizemli ve filmlere konu olan şehri Kazablanka (Görsel 5.63) ve tarihte ünlü Kartaca Savaşı'nın geçtiği Tunus'un aynı adı taşıyan başkenti Tunus (Görsel 5.64) olarak göze çarpar. Fas'ın Marakeş (Görsel 5.65) ve Essaouria şehirleri; otantik yapıları, gastronomi zenginlikleri, tarihî dokuları ve büyüleyici manzaralarıyla turistlerin bölgede en fazla ziyaret ettiği şehirler arasında yer almaktadır. Okyanusa kıyısı olan Fas ve Hint Okyanusu'nu Akdeniz'e bağlayan Süveyş Kanalı'na sahip olan Mısır, su sporları tutkunlarına da ev sahipliği yapar. Bu üç ülkenin yanı sıra Libya ve Cezayir de turistler tarafından ziyaret edilir ancak kıtanın tamamında görülen güvenlik, bu ülkelerde de dikkat çeken bir sorundur.



Görsel 5.62: Kahire, Mısır



Görsel 5.63: Kazablanka, Fas



Görsel 5.64: Tunus



Görsel 5.65: Marakeş, Fas

Orta Afrika bölümünde yer alan ülkeler; yıllardır süregelen kuraklık, susuzluk, açlık ve salgın hastalıkların yanı sıra sürekli olarak ortaya çıkan karışıklıklar ve iç savaşlar neticesinde turistler tarafından Safari gezileri dışında pek tercih edilmeyen rotalar hâline gelmiştir. Hint Okyanusu'na kıyısı olan ve millî park olması nedeniyle şehrin yakınlarında fil, zürafa, zebra gibi kıtaya özgü birçok hayvanın yakından görülebileceği Kenya'nın Nairobi (Görsel 5.66); Tanzanya'nın Darüsselam (Görsel 5.67) şehirleri turistler tarafından ziyaret edilmektedir.



Görsel 5.66: Nairobi, Kenya



Görsel 5.67: Darüsselam, Tanzanya

Büyük Okyanus kıyısında yer alan Nijerya'nın Lagos şehri, iş turizmi açısından önemli yere sahiptir. Gana'nın başkenti Akra ve Senegal'in Dakar şehirleri de turistik açıdan önemli ziyaret noktalarıdır.



Görsel 5.68: Johannesburg, G. Afrika



Görsel 5.69: Cape Town, G. Afrika

Güney Afrika kısmında yer alan en önemli ülke Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Ülkenin ve insanlık tarihinin en önemli kanaat önderlerinden birisi olan Nelson Mandela'nın izleri tüm ülkede ve kıtada fazlasıyla hissedilmektedir. Afrika'nın en büyük şehirlerinden olan Johannesburg (Görsel 5.68), başkent Cape Town (Görsel 5.69) ve Durban en önemli turistik şehirlerdir. Johannesburg 40'tan fazla müzesi, sanat galerisi ve festivalleri ile kültür turizminin önemli noktalarından birisidir. Cape Town, su sporları tutkunları için ideal ancak tehlikeli bir uğrak noktasıdır. Durban, botanik bahçeleri ve su sporları imkânları ile dikkat çeker. Angola'nın Luanda şehri, okyanus kıyısında yeni gelişen, modern yapısı ile turizmde ilgi çekmeye başlayan diğer bir şehirdir.

5.6. AVUSTRALYA'DAKİ TURİZM ŞEHİRLERİ

Avustralya, dünyanın en uzak destinasyonlarından birisidir. Kıta; Avustralya, Yeni Zelanda ve Papua Yeni Gine adalarından oluşmaktadır. Kanguru, koala gibi kıtaya özgü hayvanlara sahip olan kıta, doğal güzellikleri ve kültürel ögeleri ile ön plana çıkmaktadır.

Yüz ölçümü ile dünyanın 6. büyük ülkesi olan Avustralya'da Sydney (Görsel 5.70), Melbourne (Görsel 5.71), Perth, Adelaide, Brisbane ve Cairns en önemli turistik şehirler olarak göze çarpar. Sydney, ünlü opera binası ve liman başta olmak üzere birçok görülecek yeri bünyesinde barındırır. Su sporları için de oldukça ideal olanaklara sahiptir. Melbourne BM Küresel Yaşanabilirlik Raporu'na göre 2011 yılından beri dünyanın yaşamak için en iyi şehri seçilmiştir. Eğlence, kültür, sanat açısından en iyi imkânlara sahip olan şehirde aynı zamanda doğal millî parklar ve birbirinden güzel plajlar bulunmaktadır. Perth, doğası ve hareketli hayatı ile ziyaret edilen bir liman şehridir. Cairns, Büyük Bariyer Resifi'ne dalmak isteyenler için önemli bir ziyaret noktasıdır. Gold Coast bölgesi turistlerin en fazla tercih ettiği uğrak noktalarından birisi olarak dikkat çeker.



Görsel 5.70: Sydney, Avustralya



Görsel 5.71: Melbourne, Avustralya

Yeni Zelanda'nın Auckland (Görsel 5.72) ve Wellington (Görsel 5.73) şehirleri, buralardan ulaşılabilen millî parkları ve adaları ile turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Papua Yeni Gine'nin başkenti Port Moresby ve buranın civarında yer alan bölgeler ziyaret edilen başka bir turistik destinasyondur. Bu iki ada yüzyıllardır süregelen yerel kültürel dokularını kaybetmeden günümüze kadar taşıyabilmiştir.



Görsel 5.72: Auckland, Yeni Zelanda



Görsel 5.73: Wellington, Yeni Zelanda

5.7. KRUVAZİYER TURİZMİ MERKEZLERİ

İçerisinde konaklama, yeme içme, eğlence, spor, sağlık tesisleri gibi birçok imkân ve hizmeti barındırarak oldukça yüksek standartlarda hizmetler sunan, belirli rotalarda seyahat eden lüks yolcu gemilerine **kruvaziyer** adı verilmektedir (Görsel 5.74). Kruvaziyer turizmi; rota boyunca deniz üzerinde yolculuk yapan turistlerin rota üzerindeki limanlara ve bölgelere uğraması ile o şehirlere de oldukça önemli miktarda gelir bırakmasını sağlamaktadır. Kruvaziyer tur paketlerinin fiyatları yüksek olduğu için hitap ettiği kitlenin gelir seviyesi de üst düzeydedir.



Görsel 5.74: Lüks standartlara sahip bir kruvaziyer gemisi

Kruvaziyer turizminin geçmişi 1800'lü yıllara dayansa da modern anlamda bu turizm hareketliliğinin artışı 1980'lerden sonra hızlanmıştır. Günümüzde sayıları 400'e yaklaşan kruvaziyer gemileri ile her yıl milyonlarca insan, deniz ve limanlar arasında mekik dokumaktadır. Dünya üzerinde önemli kruvaziyer tur operatörleri ve onların sahip olduğu gemiler her yolculukta binlerce kişiye satın aldıkları rotalarda unutulmaz tatil deneyimleri sunmaktadır.

Dünyanın en büyük 10 yolcu gemisi Ağustos 2023 verilerine göre Tablo 5.2'de sıralanmıştır:

Tablo 5.2: Dünyanın En Büyük Kruvaziyer Gemileri, 2023

1.	**Wonder of the Seas**	Gemide 2 bin 750 kamara ve 6 bin 988 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
2.	**Symphony of the Seas**	Gemide 2 bin 759 kamara ve 6 bin 870 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
3.	**Harmony of the Seas**	Gemide 2 bin 747 kamara ve 6 bin 687 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
4.	**Allure of the Seas**	Gemide 2 bin 7742 kamara ve 6 bin 780 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
5.	**World Europe**	Gemide 2 bin 633 kamara ve 6 bin 774 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
6.	**Costa Toscana**	Gemide 2 bin 663 kamara ve 6 bin 522 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
7.	**Lona**	Gemide 2 bin 614 kamara ve 5 bin 206 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
8.	**Aida Nova**	Gemide 2 bin 626 kamara ve 5 bin 200 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
9.	**Carnival Celebration**	Gemide 2 bin 687 kamara ve 5 bin 374 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.
10.	**Virtuosa**	Gemide 2 bin 421 kamara ve 6 bin 334 yolcu kapasitesi bulunmaktadır.

Dünya kruvaziyer turizminin önemli rotaları; Akdeniz, İskandinavya ve Karayipler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Turistler, kruvaziyer gemilerinde rotanın uzunluğuna göre 4 ila 45 güne kadar seyahat edebilmektedir. Kıtalararası rotalarda dolaşan kruvaziyer gemilerine de rağbet oldukça fazladır. Rotaların durumuna, yolcu kapasitesine ve rağbet durumuna göre farklı büyüklüklerde kruvaziyer gemisi bu seyahatler için kullanılmaktadır. Uğranılan kruvaziyer limanlarının kapasiteleri ve gemi yanaştırma kapasiteleri, kullanılan gemilerin büyüklüğünde en önemli faktörlerden birisidir.

Dünyanın en büyük yolcu gemilerinin birçoğuna sahip olan kruvaziyer tur operatörü şirketler; ağırlıklı olarak ABD vatandaşı olan turistleri Karayipler, Pasifik ve Atlas Okyanusu ile Güney Amerika rotalarında taşımaktadır. Karayipler rotaları; Karayipler, Küba, Meksika ülkelerini ve limanlarını kapsayan çeşitli ro-

talarda yapılmaktadır. Ayrıca ABD limanlarından hareket eden ve Pasifik okyanusu, Alaska, Güney Amerika rotalarında dolaşan turlar da mevcuttur.

Avrupa rotaları ise çeşitlilik gösterir. En çok rağbet gören tur rotaları Akdeniz ve İskandinav rotalarıdır. Akdeniz üzerinde kısa ve uzun mesafeli onlarca rota mevcuttur. Bu rotaların bir kısmı Türkiye'nin İzmir, Kuşadası, Bodrum, İstanbul, Alanya başta olmak üzere Ege ve Akdeniz limanlarına da uğrar (Görsel 5.75).



Görsel 5.75: Kuşadası limanına demir atmış kruvaziyer gemisi

Yunan adalarını kapsayan ve süresi diğerlerine göre daha kısa olan rotalar oldukça fazla turisti yıl boyunca kruvaziyer deneyimi ile tanıştırmaktadır (Görsel 5.76). İtalya, İspanya, Portekiz, Hırvatistan, Fransa, Türkiye, Kuzey Afrika limanlarını kapsayan tur rotaları da ilgi görmektedir. İspanya'da Barcelona, İbiza ve Cadiz; Fransa'da Marsilya; İtalya'da Venedik ve Cenova; Türkiye'de Kuşadası ve İzmir; Hırvatistan'ın Dubrovnik; Yunanistan'ın Pire limanları en fazla dikkat çeken ve uğrak noktası olan kruvaziyer limanlarıdır. Kuzey Afrika'da Fas'ın Kazablanka ve Tunus limanları da tur rotalarında kendisine yer bulan liman şehirleridir.



Görsel 5.76: Akdeniz adaları rotasında bir kruvaziyer gemisi

İskandinav rotaları ile İngiltere-İzlanda, Norveç-İsveç-Danimarka-Finlandiya ve Baltık Denizi rotası olarak üç ayrı şekilde karşılaşılır. Bu rotalarda en fazla uğranılan şehirler; Norveç'in Bergen (Görsel 5,77), İsveç'in Stockholm, Finlandiya'nın Helsinki, Almanya'nın Kiel, Estonya'nın Talinn ve Rusya'nın St. Petersburg'u olarak dikkat çeker. Özellikle fiyortların olduğu bu bölgede seyahat etmek için her yıl binlerce insan kruvaziyer turizmine katılmaktadır. Norveç, en fazla rağbet gören kruvaziyer turizmi ülkelerinden birisidir.



Görsel 5.77: Bergen Limanı, Norveç

Batı Avrupa'da Portekiz, Kanarya Adaları, Batı Fransa ve İngiltere adalarını kapsayan rotalar da Avrupa'da oldukça rağbet gören diğer kruvaziyer rotalarıdır.

Asya'da Güney Kore, Japonya, Tayland, Filipinler bölgesinde farklı rotalar ile turistler kruvaziyer turizmi hizmetlerinden yaralanmaktadır. Turlar genellikle Güney Kore çıkışlı olarak gerçekleşmektedir. Katar, Dubai gibi zengin Arap liman şehirlerine seferler düzenleyen tur operatörlerini de görmek mümkündür. Son yıllarda Çin hem kruvaziyer tur operatörleri hem kruvaziyer gemileri hem de bölgede sunduğu yeni paketlerle Asya kruvaziyer pazarında lider olmayı hedeflemektedir.



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. **Machu Picchu şehir turizmi açısından aşağıdaki ülkelerin hangisinin önemli bir destinasyonudur?**
   A) Arjantin
   B) Brezilya
   C) Kolombiya
   D) Peru
   E) Şili

2. **"Kızıldeniz Rivierası" aşağıdaki ülkelerin hangisinin turistik bir şehri olarak bilinir?**
   A) İsrail
   B) Mısır
   C) Suudi Arabistan
   D) Ürdün
   E) Yemen

3. **"Hollywood" ve "Walk of Fame" gibi simgeleriyle tanınan ülke aşağıdakilerden hangisidir?**
   A) Las Vegas
   B) Los Angeles
   C) Miami
   D) New York
   E) Washington

4. **"Viyana" şehri aşağıdaki Avrupa ülkelerinden hangisindedir??**
   A) Avusturya
   B) Çekya
   C) Macaristan
   D) Polonya
   E) Slovakya

5. **"Times Square", "Central Park" gibi ikonik yerleriyle tanınan şehir aşağıdakilerden hangisidir?**
   A) Boston
   B) Chicago
   C) New York
   D) San Diego
   E) Washington

6. **"Akropolis" aşağıdaki Yunan şehirlerinden hangisinde bulunmaktadır?**
   A) Atina
   B) Mikonos
   C) Rodos
   D) Selanik
   E) Santorini

7. **"Ayasofya" ve "Topkapı Sarayı" gibi tarihî yapılarıyla ünlü şehir aşağıdakilerden hangisidir?**
   A) Ankara
   B) Antalya
   C) Bursa
   D) İstanbul
   E) Konya

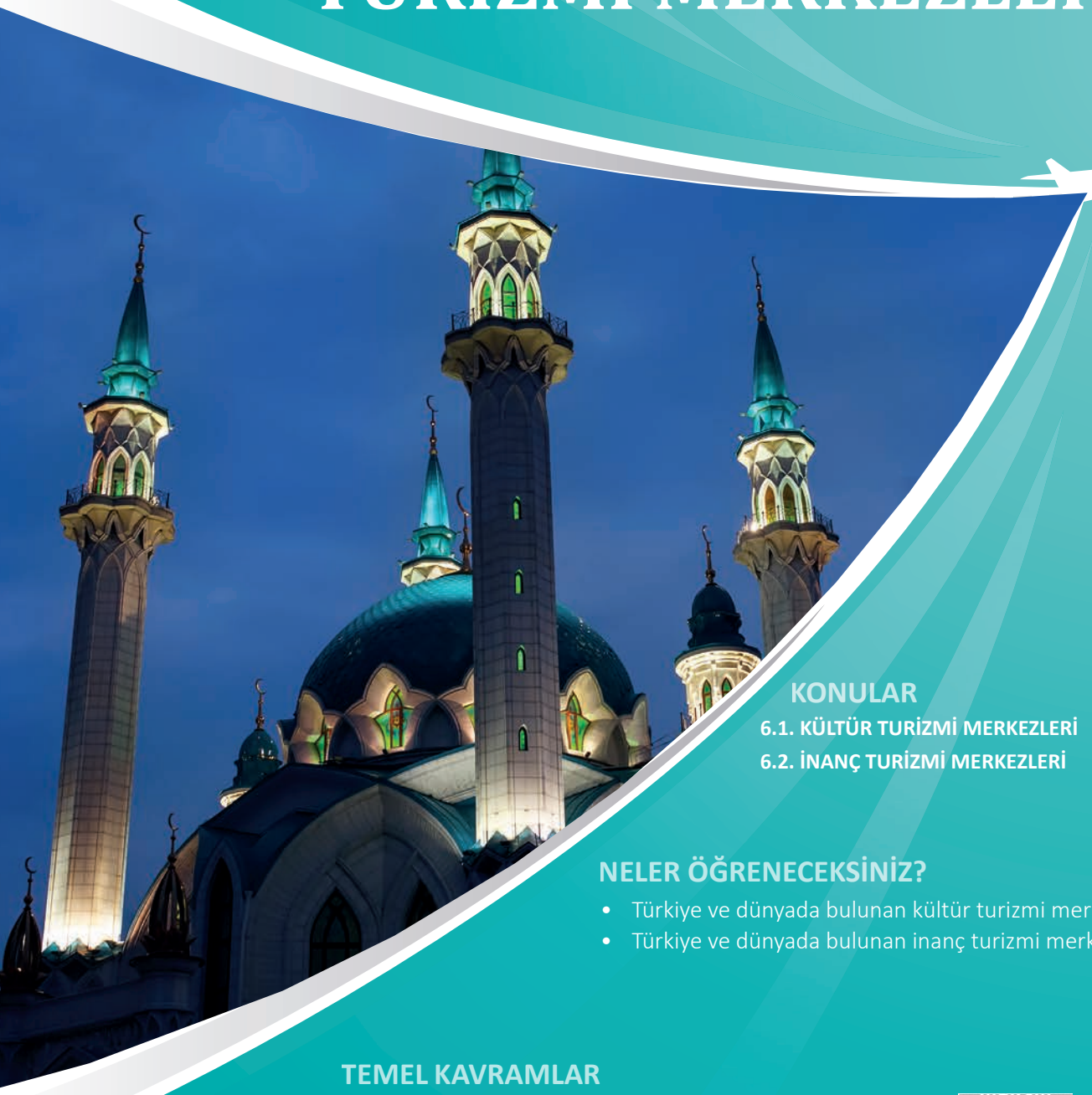
8. **"Taj Mahal" aşağıdaki Asya ülkelerinden hangisinde bulunmaktadır?**
   A) Çin
   B) Hindistan
   C) Japonya
   D) Nepal
   E) Pakistan

9. **"Kolezyum" aşağıda verilen ülke ve şehirlerden hangisinde bulunmaktadır?**
   A) Fransa / Marsilya
   B) İspanya / Madrid
   C) İtalya / Roma
   D) Portekiz / Lizbon
   E) Yunanistan / Atina

10. **Dünya üzerinde kruvaziyer turizmin en yaygın olduğu bölgeler aşağıdakilerden hangileridir?**
    A) Akdeniz ve Karayipler
    B) Asya Pasifik
    C) İskandinav Ülkeleri
    D) Kuzey Kutbu ve Antarktika
    E) Orta Doğu ve Afrika

6. ÖĞRENME BİRİMİ

KÜLTÜR VE İNANÇ TURİZMİ MERKEZLERİ



KONULAR

6.1. KÜLTÜR TURİZMİ MERKEZLERİ

6.2. İNANÇ TURİZMİ MERKEZLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Türkiye ve dünyada bulunan kültür turizmi merkezleri
- Türkiye ve dünyada bulunan inanç turizmi merkezleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Kültür
- Kültür turizmi
- İnanç turizmi

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Yaşadığınız şehirde bulunan kültür ve inanç turizmi merkezleri hakkında neler biliyorsunuz?**
2. **Türkiye' de kültür varlıklarının korunması hakkında neler yapılıyor? Araştırarak bulduğunuz bilgileri arkadaşlarınız ile tartışınız.**
3. **Yaşadığınız coğrafi bölgede bulunan kültür ve inanç turizmi için önemli yerler ile ilgili yapılan tanıtım çalışmalarını araştırınız.**

6.1. KÜLTÜR TURİZMİ MERKEZLERİ

Kültür turizmini daha iyi anlayabilmek için öncelikle kültür kavramını tanımlamak gerekmektedir. TDK'ye göre **kültür,** "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere kültür kavramı; bir toplumun sanat anlayışı, dili, tarihî, dinî, mimari yapıları, yaşam tarzı gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Kültür, bir topluma ait maddi ve manevi değerlerin tamamıdır. Bu bakımdan kültür, sadece geçmiş ile ilgili değildir ve güncel kaynakları da kapsamaktadır.

Kültür; doğal, tarihî ve kültürel varlıklar, sanat eserleri, sosyoekonomik olgular turistik bir ürün biçiminde gezginlerin hizmetine sunulan bir turizm biçimidir. Turizm açısından bakıldığında turistler, farklı ülke kültürlerini tanıma amacıyla turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Böylece turistler farklı ülkelere ait kültürel değerleri yerinde görür ve deneyimler.

Kültür turizmi denildiğinde akla sadece arkeoloji ve tarihî alanların ziyaret edilmesi gelmektedir fakat bu yanıltıcı bir sınırlamadır çünkü seyahat edilen ülkede gerçekleşen organizasyon, sergi ve sanatsal faaliyetler de bu kapsama dâhil edilmelidir. Bu turizm türünün sürdürülebilir bir hâl alması için ülke veya şehirlerin sosyal ve kültürel alanlarının iyi organize edilmesi ve doğru planlanması gerekmektedir. Ülkeler açısından sürdürülebilir bir turizm alanı olması için kültürel kaynakların çok iyi tanınması ve turistlere tanıtılması oldukça önemlidir.

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre en çok gelişim gösteren kültür turizmi, toplam turizm talebinin %37'sini karşılayan ve yılda %15 oranında artış gösteren turizm çeşitlerinden biridir.

Kültür turizmi, turistlerin tarihî, sanatsal veya diğer kültürel değerleri keşfetmek için seyahat ettiği bir turizm biçimidir. Dünya üzerinde birçok ülke, turistlerin kültürel deneyimler yaşayabilecekleri yüzlerce önemli turistik yer sunmaktadır. Kültür turizmi, turistlerin yerel kültürleri tanıması ve yeni bilgiler edinmesine yardımcı olurken aynı zamanda turistik bölgelerde ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunabilir.

6.1.1. Asya

Dünyanın en büyük ve en kalabalık kıtası olan Asya, turizm açısından önemli destinasyonları bünyesinde barındırmaktadır. Asya ülkeleri, coğrafi yönleri ve konumlarına göre altı grupta incelenmektedir.

Uzak Doğu Ülkeleri: Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya, Moğolistan, Kuzey Kore, Güney Kore ve Tayvan'dır.

- **Çin Halk Cumhuriyeti:** Asya'nın yüz ölçümü en büyük ve nüfusu en kalabalık ülkelerinden birisidir. Ayrıca Asya kültürünü en iyi yansıtan ülkedir. Çin, yüzyıllar boyunca farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bunun sonucunda da çok sayıda kültürel ve tarihî yapıya sahip olmuştur. Uzaydan görülebilen

Çin Seddi ülkenin en önemli yapılarındandır (Görsel 6.1). Ayrıca Hong Kong Tarih Müzesi, Lama Tapınağı, Saray Müzesi, Şangay Müzesi, Çin Ulusal Müzesi, 798 Art Zone Sanat Müzesi, Chen Klanı Atalar Salonu-Halk El Sanatları Müzesi, Qin Terracotta Savaşçıları ve Atları Müzesi (Görsel 6.2), Leshan Dev Buda (Da Fo), Lijiang Eski Kenti, Hong Kong Sanat Müzesi görülmesi gereken yerlerdir.



Görsel 6.1: Çin Seddi



Görsel 6.2: Qin Terracotta Savaşçıları (Çin)

- **Japonya:** Kültürü ve insanlarıyla en ilgi çeken ülkelerden biridir. Japonya'nın en popüler turistik merkezleri arasında Tokyo, Kyoto, Osaka, Hiroşima, Nara, Hokkaido gibi şehirler yer almaktadır. Bu şehirlerde turistler; tapınakları, sarayları, bahçeleri, müzeleri ve diğer tarihî ve kültürel mekânları ziyaret etmektedirler. Görülmesi gereken yerlerin başında Tokyo Ulusal Müzesi, Hakone Açık Hava Müzesi (Görsel 6.3), Edo-Tokyo Müzesi, Otsuka Sanat Müzesi, Ulusal Bilim Müzesi, Tokyo Ulusal Sanat Müzesi, Osaka Tarih Müzesi gelmektedir.

  Bunun yanı sıra Japonya'nın yemek kültürü de oldukça fazla turist çekmektedir. Sushi, ramen, udon, tempura ve diğer geleneksel Japon yemekleri turistlerin ilgisini çeken lezzetler arasındadır (Görsel 6.4).



Görsel 6.3: Hakone Açık Hava Müzesi (Japonya)



Görsel 6.4: Sushi

- **Moğolistan:** Ulusal Tarih Müzesi, Kharakhorum Tarih Müzesi, Zanabazar Güzel Sanatlar Müzesi, Moğol Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu, Moğol Devlet Tarihi Müzesi, Moğolistan Bogd Khaan Sarayı Müzesi.
- **Kuzey Kore:** Kral Kongmin'in Mezarı, Mansudae Büyük Anıtı.
- **Güney Kore:** Gyeongbokgung Sarayı, Kore Savaş Anıtı, Changdeokgung Sarayı, Kore Ulusal Müzesi.
- **Tayvan:** Ulusal Saray Müzesi, Fo Guang Shan Buda Müzesi, Milli Devrim Şehitleri Türbesi, Songshan Kültür ve Yaratıcılık Parkı, Chung Tai Dünya Müzesi, Ulusal Tayvan Güzel Sanatlar Müzesi, Ulusal Doğa Bilimleri Müzesi.

Güneydoğu Asya Ülkeleri: Birmanya, Tayland, Laos, Vietnam, Kamboçya, Malezya, Endonezya ve Filipinler.

- **Kamboçya:** Kraliyet Sarayı, Angkor Ulusal Müzesi, İnsan Galerisi-Joseba Etxebarria Photography.
- **Malezya:** Pinang Peranakan Müzesi, İslami Sanatlar Müzesi, Baba ve Nyonya Miras Müzesi.
- **Güney Asya Ülkeleri:** Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Birmanya, Nepal ve Sri Lanka.
- **Afganistan:** Afganistan Sanat Müzesi, Minare ve Arkeolojik Jam Kalıntıları.
- **Pakistan:** Pakistan Anıt Müzesi, Mohatta Sarayı Müzesi, Lahor Müzesi, Frere Salonu, Jehangir'in Mezarı ve Kamran'ın Baradari Köşkü, Nur Mahal.
- **Hindistan:** Hindistan'ın Agra şehrinde bulunan Taj Mahal, dünyanın en ünlü yapısı olarak kabul edilir (Görsel 6.5). Bu muhteşem yapı, 17. yüzyılın başlarında Moğol İmparatoru Şah Cihan tarafından eşi Mümtaz Mahal'in anısına inşa edilmiştir. Tac Mahal dışında Udaipur Şehir Sarayı, Khajuraho Tapınakları, Umaid Bhawan Sarayı Müzesi, Amber Hisarı ve Sarayı, Agra Kalesi, Hindistan Geçidi, Ulusal Gandhi Müzesi, Hindistan Müzesi, Mysore Kum Heykel Müzesi, Delhi Sarayları görülmeye değer diğer yerlerdir.



Görsel 6.5: Taj Mahal (Hindistan)

- **Nepal:** Dünyanın en etkileyici dağ manzaralarına ev sahipliği yapması ve Budist kültürünün merkezlerinden biri olarak tanınması nedeniyle turistlerin ilgisini çekmektedir. Nepal'in başkenti Katmandu, Tarihî Stupa ve tapınaklarıyla ünlüdür. Bu tapınaklar arasında Boudhanath Stupası, Swayambhunath Stupası ve Pashupatinath tapınağı yer almaktadır. Ayrıca Patan ve Bhaktapur gibi tarihî şehirlerde de birçok tarihî yapı ve anıt bulunmaktadır. Ulusal Sanat Müzesi, Nepal Ulusal Müzesi, Uluslararası Dağ Müzesi, Nepal Sanat Müzesi de görülmesi gereken yerlerden bazılarıdır.
- **Sri Lanka:** Kolombo Ulusal Müzesi, Dünya Budist Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Deniz Arkeoloji Müzesi, Sri Lanka Modern ve Çağdaş Sanat Müzesi.

Güneybatı Asya Ülkeleri: Tarihî ve kültürel açıdan zengindir ve turistler için önemli bir kültür turizmi destinasyonudur.

- **Türkiye:** Yüzyıllar boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır ve bu nedenle kültür turizmi için oldukça zengin bir destinasyondur.

Anadolu'nun batısında yer alan İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle turizm açısından çok zengin bir kültür mirasına sahiptir. İstanbul'da Ayasofya, Sultanahmet Cami, Topkapı Sarayı, Kapalıçarşı, Grand Bazaar gibi birçok tarihî mekân bulunmaktadır. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yapılan kazılarda çıkan eserlerin sergilendiği İstanbul Arkeoloji Müzesi (Görsel 6.6), Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi görülmesi



Görsel 6.6: İstanbul Arkeoloji Müzesi (Türkiye)

gereken müzelerdendir. Ayrıca uluslararası festivallere de ev sahipliği yaparak kültürel hayata renk katmaktadır. Uluslararası İstanbul Film Festivali, İstanbul Bienali, Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali, Uluslararası İstanbul Caz Festivali, İstanbul Müzik Festivali bunlardan bazılarıdır.

Türkiye'nin diğer önemli kültür turizmi destinasyonları arasında Kapadokya, Efes, Bergama Akropolü, Pamukkale ve Troya Antik Kenti gibi yerler bulunmaktadır (Görsel 6.7, 6.8). Bu bölgelerde tarihî kalıntılar, müzeler ve sanat galerileri, geleneksel el sanatları atölyeleri ve yerel yemekler sunan restoranlar bulunmaktadır.



Görsel 6.7: Troya Atı (Çanakkale)



Görsel 6.8: Kapadokya (Nevşehir)

Türkiye'nin Ege ve Akdeniz kıyıları; turistik kasabaları, plajları ve antik limanları ile de ünlüdür. Bodrum, Marmaris, Kuşadası, Antalya gibi turistik şehirlerde gezilebilecek antik kalıntılar, müzeler, camiler, kiliseler ve hamamlar bulunmaktadır.

Türkiye'de bulunan müzeler, arkeolojik kalıntılar, tarihî cami ve kiliseler, geleneksel el sanatları atölyeleri ve yerel festivaller, turistler için kesinlikle eşsiz bir kültür turizmi deneyimi sunmaktadır. Bunun yanı sıra Türk mutfağı da gastronomi alanında en iyi mutfak kültürlerinden biridir (Görsel 6.9).



Görsel 6.9: Türk mutfağına özgü yemekler

- **İran:** Zengin tarihî ve kültürel mirası ile önemli bir destinasyondur. İran, dünyanın en eski uygarlıklarından biri olan Pers İmparatorluğu'nun merkezidir ve bu nedenle tarihî alanlar bakımından oldukça zengindir.

  İran'ın başkenti Tahran'da da ziyaret edilecek pek çok yer bulunmaktadır ([Golestan Sarayı, Azadi Kulesi, Saadabad Sarayı gibi (Görsel 6.10)]. Bunların yanı sıra İran kültürel açıdan, lezzetli yemekleri, el sanatları ve geleneksel tekstilleri ile de ünlüdür.



Görsel 6.10: Azadi Kulesi (İran)

- **Irak:** Antik Sümer uygarlığına uzun yıllar ev sahipliği yapmıştır. Tarihî ve kültürel açıdan zengin bir ülke olan Irak'ta birçok önemli turistik nokta bulunmaktadır. Bunların başında Bağdat, Basra, Musul gibi büyük şehirler gelmektedir. Ayrıca Samarra'daki Büyük Cami, Babil'deki İştar Kapısı (Orijinali Berlin'de bulunan Pergamon Müzesi'nde yer almaktadır.) ve Kral Hammurabi'nin Kanunları'na ev sahipliği yapan Şamşat Tapınağı gibi birçok tarihî yapı ve anıt da Irak'ın turistik açıdan zengin yerleri arasındadır.
- **Ürdün:** Tarihsel olarak önemli bir bölgede yer almaktadır ve Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Petra Antik Kenti'ne ev sahipliği yapmaktadır.
- **Birleşik Arap Emirlikleri:** Mleiha Arkeoloji Merkezi, Louvre Abu Dhabi, İslam Medeniyetleri Müzesi, Etihad Müzesi.
- **Katar:** İslam Sanatları Müzesi, Katar Ulusal Müzesi.
- **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti:** Girne Kalesi, Mavi Köşk, Büyükhan, Karaoğlanoğlu Şehitliği, Salamis Antik Kenti.

Orta Asya Ülkeleri: Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan.

- **Türkmenistan:** UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Kunya-Urgenç, Nisa Part kaleleri ve antik Merv kenti Türkmenistan'da bulunmaktadır (Görsel 6.11). Bunun yanı sıra Aşkabat Ulusal Tarih Müzesi ve Türkmen Halı Müzesi de görülmesi gereken yerler arasındadır.
- **Özbekistan:** Semerkand bölgesinde yer alan Registan, Özbekistan'ın sembolü olarak kabul edilmektedir (Görsel 6.12). Yılın her döneminde çok sayıda turist bu yapıyı ziyaret etmektedir. Tarihî İpek Yolu üzerinde yer alan Itchan Kala, manzarası ile turistleri büyülemektedir. Şah-ı Zinde Türbesi (Yaşayan Şah) on altı parçadan oluşan bir yapıdır. İçinde bazı İslam büyüklerinin mezarı da bulunmaktadır. Özbekistan Devlet Uygulamalı Sanatlar Müzesi de görülmesi gereken yapılardan biridir.
- **Kırgızistan:** Petroglif Müzesi ve Devlet Tarih Müzesi görülmesi gereken yapılardır.



Görsel 6.11: Antik Merv kenti (Türkmenistan)



Görsel 6.12: Registan (Özbekistan)

Kafkas Ülkeleri: Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan.

- **Azerbaycan:** Kabala Arkeoloji Merkezi, Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi, Qala Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Kompleksi, Azerbaycan Ulusal Tarih Müzesi, Nizami Edebiyat Müzesi (Görsel 6.13), Azerbaycan Ulusal Halı Müzesi, Şeki Han'ın Sarayı, Ateşgâh-Ateş Tapınağı, Bakü Eski Şehir, Kız Kulesi.
- **Gürcistan:** Gürcistan Sanat Sarayı-Kültürel Tarih Müzesi, Ulusal Galeri, Rezo Gabriadze Kukla Tiyatrosu, Gürcistan Ulusal Müzesi, Eski Şehir (Altstadt) Tiflis.



Görsel 6.13: Nizami Edebiyat Müzesi (Azerbaycan)

6.1.2. Avrupa

Avrupa, turizm açısından çok sayıda cazibe merkezini bünyesinde barındıran bir kıtadır. Bu nedenle tur operatörleri ve seyahat acenteleri oldukça fazla destinasyonu bir araya getirerek kısa ve uzun süreli tur programları oluşturmaktadır.

Programlar oluşturulurken belli turizm bölgelerine göre planlamalar yapılmaktadır. Avrupa'da bulunan turizm bölgeleri; Batı, Güney, Kuzey, Orta ve Doğu Avrupa olarak sınıflandırılmaktadır. Avrupa'da bölgelere göre gelen turist sayıları ve turizm gelirleri en fazla Batı ve Güney Avrupa'da, en az ise Kuzey, Orta ve Doğu Avrupa'dadır.

Batı Avrupa ülkeleri; Fransa, Almanya, Birleşik Krallık (İngiltere), İrlanda, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve İzlanda'dır. Orta Avrupa ülkeleri; Almanya, İsviçre, Avusturya, Lihtenştayn (Liechtenstein), Macaristan, Çekya ve Slovak Cumhuriyeti'dir. Avrupa'nın kuzeyinde yer alan İskandinavya ve Baltık ülkelerini; Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya, İzlanda Estonya, Letonya ve Litvanya Kuzey Avrupa ülkelerini oluşturmaktadır.

Rusya Federasyonu, Romanya, Polonya, Beyaz Rusya, Moldova ve Ukrayna gibi ülkeler Avrupa kıtasının doğusunda yer alır. Güney Avrupa ülkelerini ise İtalya, İspanya, Fransa, Portekiz ile Andorra, Malta, Monako gibi küçük ülkeler oluşturmaktadır.

Avrupa'da bölgelere göre gelen turist sayıları ve turizm gelirleri en fazla Batı ve Güney Avrupa'da, en az ise Kuzey, Orta ve Doğu Avrupa'dadır. Kültürel mirasın korunması amacıyla UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'nde yer alan pek çok eser ya da yapı bugün Avrupa sınırları içinde yer almaktadır. Çok sayıda dilin konuşulduğu ve etnik grubun yaşadığı bu ülkeler, güvenli ve huzurlu ortamları ile de kültür turizminin cazibe alanlarıdır.

- **Fransa:** Güney Avrupa ülkelerinden biri olan Fransa, tarihî dokusu, uluslararası kültürel etkinlikleri ve günümüze kadar korunmuş mimarisi ile en önemli turizm merkezlerinden biridir. Aşağı Ron Vadisi'nde Roma dönemi eserlerinden olan tiyatro, kemer, arena ve tapınakları barındıran Roma kentleri bulunmaktadır. Parpignon'da dev tarihî yapılar, Orta Çağ şatoları, surlu şehir ve katedraller bulunmaktadır. Bölgenin doğusunda bulunan Nice çevresinde Matisse, Renoir, Picasso gibi ünlü sanatçılara ait müze evler yer almaktadır. Festival, karnaval ve kültürel etkinlikler yörede turistler için diğer ilgi çekici etkinlikler olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin Nice'te düzenlenen uluslararası bir karnaval, dünyanın her yerinden gelen katılımcılarla kutlanmaktadır.

Başkent Paris; yılın her ayında ziyaret edilen, kültürel etkinliklerin en yoğun olduğu şehirlerden biridir. Burada bulunan Louvre Müzesi, dünyanın en büyük sanat müzesi özelliğine sahiptir (Görsel 6.14). 2021 yılında 2,8 milyon ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır. Müzede tarih öncesi çağlara ait eserlerden 21. yüzyıla kadar olan eserler sergilenmektedir. Dünyaca ünlü Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa adlı eseri de bu müzede sergilenmektedir (Görsel 6.15).

Müzelerin yanı sıra Notre Dame Katedrali, Eyfel Kulesi, Şanzelize Bulvarı, Tuilleries Bahçeleri, Versay Sarayı gibi eserler bulunmaktadır.

Fransa, mutfak kültürü ile de bir dünya markası hâline gelmiştir. Çok sayıda turist, Fransız mutfağını deneyimlemek için ülkeyi ziyaret etmektedir. Özellikle, burada üretilen peynirler öne çıkan ürünlerdir. En ünlü peynirleri: Brie, Camembert ve Rokfor'dur.



Görsel 6.14: Louvre Müzesi (Fransa)



Görsel 6.15: Mona Lisa tablosu

Güney Avrupa'da turizmde ilk sırada yer alan ülke İspanya'dır. Sahip olduğu doğal ve kültürel özellikler, İspanya'yı dünyanın önde gelen turizm destinasyonlarından biri yapmıştır. İspanya'da turizm sektörü, ülkenin gayrisafi millî hasılasının (GSMH) yaklaşık yüzde 11'ini oluşturmaktadır.

- **İspanya;** turizm bölgeleri açısından bölgenin kıyıları, iç kesimleri ve adaları olarak üç bölümde incelenebilir. İspanya'nın batı kesimindeki Galiçya'da "Aziz James" yolu üzerinde çok sayıda Orta Çağ manastırı, kilise ve başka dinsel yapılar yer alır. 15.000 yıllık duvarları bizon figürleriyle işlenmiş Altamira Mağaraları ise Santander'in güneybatısında bulunmaktadır. İspanya'nın kıyıdan uzakta olup önemli miktarda turist alan tek yeri Madrid'dir. İç turizmin de %10'dan fazlası Madrid'e yönelmektedir. Şehir; İspanyol, Flaman ve İtalyan ressamların en güzel koleksiyonlarından oluşan, dünyanın en ünlü sanat galerilerinden birine sahiptir.

Aynı zamanda müzeleri, kültürel ve tarihsel çekicilikleri, "Eski Madrid" denilen Orta Çağ'dan kalma merkezi, 17. yüzyıldan kalma büyük meydanı (Plaza Mayor) ve katedrali ve Kraliyet Sarayı gibi kaynakları ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir (Görsel 6.16). İspanya'nın en çok turist



Görsel 6.16: Plaza Mayor Meydanı (İspanya)

çeken bölgeleri arasında Katalonya, Kanarya Adaları, Balear Adaları ve Endülüs de yer almaktadır.

Katalonya'da 11.000 yıl önce oluşmuş ve bugün Garrotxa adı verilen Volkanik Bölgesi Tabiat Parkı'nda (Girona) yaklaşık 40 adet volkanik koni ve 20'den fazla lav akıntısı bulunmaktadır. İspanya'da El Hamra Sarayı [Granada (Görsel 6.17)], Burgos Katedrali, Vizcaya Köprüsü, Teide Millî Parkı, Herkül Kulesi gibi çok sayıda yer Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır (Görsel 6.18). Bunlar ile birlikte Kutsal Aile Bazilikası (Barselona), Kurtuba Cami (Cordoba), Prado Müzesi (Madrid), Casa Battlo (Barselona), Plaza De Espana (Seville), Alcazar (Seville), Retiro park (Madrid), Madrid Kraliyet Sarayı (Madrid) görülebilecek yerlerden sadece birkaçını oluşturmaktadır.



Görsel 6.17: El Hamra Sarayı (İspanya)



Görsel 6.18: Herkül Kulesi (İspanya)



İspanya, dünyanın insanlık mirasına en fazla sahip olan ikinci, biyosfer rezervleri ilan edilen doğal alanlar sıralamasında dünyanın üçüncü ve tüm kuzey yarım kürede en fazla mavi bayraklı plaja sahip birinci ülkesidir.

- **İtalya:** Güney Avrupa'nın, dünya turizminde önemli bir diğer ülkesi İtalya'dır. Turizm endüstrisinin kuruluşu yüz yıl önceye dayanmaktadır. 1964 yılına kadar dünyada en çok turist alan ülke olmuştur. İngiltere'de başlayan, daha çok zengin ve kültürlü sınıfın katıldığı Grand Tour'un son ulaştığı yer İtalya olmuştur. 1980'lerden itibaren ülkede yaşanan terör olayları, turizmi olumsuz etkilemiştir. Sonrasında yapılan reklamlar ve sağlanan istikrar ile 1986 yılından itibaren tekrar dünyanın önemli turizm destinasyonlarından biri olmuştur.

  Kıyılarından, kış sporları merkezleri ve tarihsel şehirlerine kadar çok farklı turizm çekiciliğine sahip olan İtalya, uluslararası turizmden de çok büyük bir pay almaktadır. Kuzeyden güneye doğru farklı iklim ve turizm kaynaklarına sahiptir.

  Köklü tarihi, lezzetli yemekleri, geçmişten gelen sanatsal ve kültürel zenginlikleri ile İtalya en çok turist çeken ülkelerden biridir. Turistler için İtalya'nın güneyinde deniz, kum, güneş, Milano'da



İtalya'ya gelen turistlerin büyük bir kısmı komşu ülkelerdendir. İsviçre, Almanya, Fransa ve Avusturya'dan gelenler ise tüm turistlerin %70'ine yakınını oluşturmaktadır. Fransız ve İngiliz turistler, kültür turizmine ağırlık vermektedirler.

moda, Venedik'te kanallar arasında dolaşmak, Roma'da tarihî yerleri görmek, Floransa sokaklarında İtalyan yemeklerini tatmak önemlidir.

Roma, İtalya'nın başkentidir. Görülmesi gereken yerlerin başında Kolezyum (Colosseum) vardır (Görsel 6.19). Tarihî Arena Kolezyum, 2007 yılında modern dünyanın yedi harikasından birisi olarak seçilmiştir. Kolezyum'un inşasına MS 72'de Vespasianus döneminde başlanmış; inşa, MS 80 yılında Titus döneminde tamamlanmış ve Domitian döneminde (81–96) ise yapının üzerinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Gladyatör dövüşlerinin yapılması, döneme ait sanatsal gösterilerin sergilenmesi için halka armağan edilen bir yapıdır. Büyük bir kısmı günümüze kadar ulaşmıştır. Kolezyum, Roma'nın en büyük anıtı ve sembolüdür.



Görsel 6.19: Kolezyum (İtalya)

Roma'da görülmesi gereken diğer yerler; Barok mimarin en güzel örneklerinden biri olan Trevi-Aşk Çeşmesi (Görsel 6.20), Palatine Tepesi'nin bitişiğinde yer alan 2000 yıllık tarihî Roma İmparatorluğu'na ait olan antik yapılar ile Roma Forumu, İspanyol Merdivenleri, Sant'Angelo Kalesi, Pantheon, Vatikan, Vittorio Emanuelle II Abidesi, Navona Meydanı ve Sistina Şapeli'dir.

Floransa, İtalya ve Avrupa'nın en gözde sanat ve ticaret merkezlerinden biri ve aynı zamanda Toskana Bölgesi'nin de başkentidir. Arno Nehri'nin etrafında kurulu olan şehir uzun yıllar İtalya Krallığı'na ev sahipliği yapmıştır. Leonardo da Vinci ve Michelangelo gibi ünlü sanatçılar burada yetişmiştir. Şehir, bünyesinde barındırdığı eserler ile tıpkı bir açık hava müzesidir.



Görsel 6.20: Trevi Aşk Çeşmesi (İtalya)



BİLGİ KÖŞESİ

Turist sayıları bakımından Avrupa'da Fransa dikkat çekmesine ve dünyada ilk sırada yer almasına karşın turizm gelirleri bakımından bir sıralama yapıldığında dünyada ilk sırada ABD yer almaktadır.

Turizm gelirlerine göre ABD'yi İspanya, Fransa, Çin, İtalya, Tayland, Almanya, Birleşik Krallık, Avustralya ve Türkiye izlemektedir.

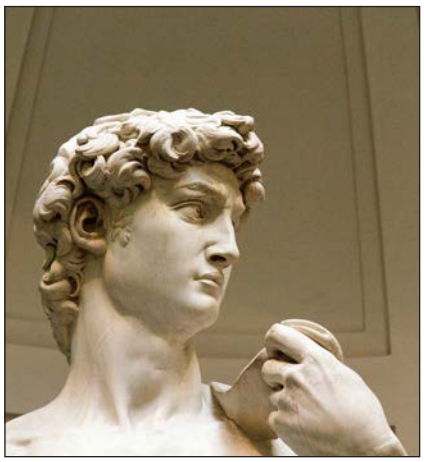
Turizm sektöründe en çok yatırım yapan ülkeler sıralamasında ise ilk sırada Çin yer almaktadır.

Turizm yatırımlarında büyük farkla ilk sırada yer alan Çin'i ABD, Almanya, Rusya, Birleşik Krallık, Fransa, Kanada, Avustralya, İtalya ve Brezilya izlemektedir.



Görsel 6.21: Akademi Galerisi (İtalya)

Sanat tarihine ait birçok eseri yakından incelemek için görülmesi gereken yerlerin başında Akademi Galerisi (Görsel 6.21) gelir. 1700'lerde Avrupa'da kurulmuş ilk çizim okulu olan sanat galerisinde, Michelangelo'nun ünlü Davut eseri sergilenmektedir (Görsel 6.22). Uffizi Müzesi, zamanında Floransa'da yaşayan dünyaca ünlü Leonardo da Vinci, Botticelli, Michelangelo gibi sanatçıların eserlerinin bulunduğu bir müzedir (Görsel 6.23). Ayrıca Duomo Meydanı, Floransa Katedrali, Giotto' nun Çan Kulesi, Aziz Giovanni Vaftizhanesi, Ponte Vecchio görülmesi gereken yerlerdir.



Görsel 6.22: Davut heykeli



Görsel 6.23: Uffizi Müzesi (İtalya)

Venedik de turistler tarafından tercih edilen destinasyonlardan biridir. Venedik kanallarında gondolla gezinti yapmak, San Marco Meydanı, San Marco Bazilikası, La Fenice Tiyatrosu (Görsel 6.24), Rialto Köprüsü'nü görmek yapılacak etkinliklerdendir.

Milano, dünyaca ünlü markaları bir araya getiren en önemli moda merkezlerindendir hatta modanın başkenti sayılan bir şehirdir. Aynı zamanda, görülecek yerler bakımından da önemli bir destinasyondur. Üzüm bağları ile meşhur olan Toskana Vadisi'nde yer alan, İtalya'nın kültürünü en iyi yansıtan San Gimignano, Monteriggioni, Siena, San Quirico d'Orcia, Pienza, Montepulciano, Monticchiello ve Cortona köyleri görülmeye değerdir.



Görsel 6.24: La Fenice Tiyatrosu (İtalya)

Milano'nun başyapıtı Duomo Meydanı ve Katedrali ile Leonardo Da Vinci'nin en ünlü eserlerinden biri olan "Son Akşam Yemeğini"nin de bulunduğu Santa Maria delle Grazie Müzesi görülecek yerlerdendir (Görsel 6.25).



Görsel 6.25: Son Akşam Yemeği tablosu (İtalya)

- **Almanya:** Avrupa'nın en büyük, dünyanın ise üçüncü büyük ekonomisi olan Almanya; bölgelerin çeşitliği, festivaller, özel etkinlikler ve kültürel aktivitelerin çokluğu ile yılın her dönemi turist çeken bir ülkedir.

  Yabancı turistler için özellikle çekici olan alanlar, büyük ve tarihî şehirler ve diğer tarihsel yerleşim yerleridir. Kara ve Bavyera ormanları arasında yer alan Bavyera Platosu'nda, aslını korumuş Orta Çağ şehirleri ve festivalleri ile ünlü Bayreuth, Rothenburg, Augsburg gibi tarihî ve kültürel çekim merkezleri bulunmaktadır (Görsel 6.26). Münih; şato, saray ve bahçeleriyle tek başına çok önemli bir çekim merkezidir. Ayrıca Zafer Kapısı da görülmeye değer eserlerden biridir (Görsel6.27).

  Almanya'da yılın her mevsimi çeşitli festivaller yapılmaktadır. Bunlardan bazıları; Love Parade-Berlin (temmuz), Oktoberfest-Münih (ekim), Africa Festival-Wurzburg (mayıs), Beethovenfest-Bonn (eylül), Belin Jazz Festival-Berlin (kasım) olarak sayılabilir. Bu konserlerin büyük kısmı Berlin Konser Salonu' nda düzenlenmektedir (Görsel 6.28).



Görsel 6.26: Augsburg (Almanya)



Görsel 6.27: Zafer Kapısı (Almanya)



Görsel 6.28: Berlin Konser Salonu (Almanya)

- **İsviçre:** Dünyanın en çok turist çeken 20 ülkesi içinde yer almaktadır. Ülkenin konumu, sunduğu kolaylıklar, etrafında gelir durumu yüksek nüfusa sahip ülkelerin olması günübirlik ziyaretleri kolaylaştırmakta ve ülkeyi çekici kılmaktadır. Çok sayıda konser, festival ve etkinliğe ev sahipliği yapması da gelen turist sayısını artırmaktadır.

  Avrupa'nın en yaşanabilir şehri olan Zürih, İsviçre'nin kültür başkenti olarak da adlandırılmaktadır. Ülkeye en fazla Almanlar, Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Amerikalılar ve Çinliler gelmektedir.

  Grossmünster, Fraumünster kiliselerini ve Avrupa'nın en büyük saat kulesi olan St. Peterskirche Kilisesi Zürih'te yer almaktadır (Görsel 6.29). Maison Tavel Evi, Cenevre şehrinin belirgin mimari simgesidir. Bu zarif ev, 1303 yılında Gotik tarzda inşa edilmiştir. Günümüzde House of Tavel, Eski Cenevre Müzesi'nin (Musee du Vieux Geneve) yeridir. Bu müzede ziyaretçiler, Orta Çağ'dan 20. yüzyılın başlarına kadar bir dönemi kapsayan tarihî eserleri görebilmektedir.



Görsel 6.29: St. Peterskirche Kilisesi Saat Kulesi (İsviçre)

İsviçre Seramik ve Cam Müzesi de yaklaşık son 1200 yılı kapsayan eser arşivi ile görmeye değer bir müzedir [Swiss Museum of Ceramics and Glass (Museum Ariana) in Geneva, Switzerland (Görsel 6.30)].



Görsel 6.30: Seramik ve Cam Müzesi (İsviçre)

Avrupa'nın kuzeyinde yer alan İskandinavya ve Baltık ülkelerini Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya ve İzlanda ile 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Estonya, Letonya ve Litvanya oluşturmaktadır. Bu ülkelerin ortak özelliği, yüksek enlemlerde yer almalarından dolayı yaz mevsimlerinin serin geçmesi ve kısa sürmesidir ancak gündüz süreleri uzundur.

Bölgede yer alan ülkelerde çok sayıda müze bulunmaktadır:

- **İsveç:** İsveç Tarih Müzesi, Kraliyet Sarayı, sanat müzeleri, Stocholm Orta Çağ Müzesi, Hallwyl Müzesi (Özel Koleksiyon Müzesi), Naval Müzesi (Deniz Müzesi).
- **Norveç:** Mimarisi ile ünlü Norveç Ulusal Opera ve Bale Binası (Görsel 6.31), Oslo'daki Vigeland Parkı, Halk Müzesi, Viking Gemi Müzesi, Kon-Tiki Müzesi (sal ile uzun deniz yolculuğunu anlatan bir müze), Holmenkollen Gök Müzesi ve Atlama Kulesi, Kutup Müzesi (Polar Museum).



Görsel 6.31: Norveç Ulusal Opera ve Bale Binası

- **Danimarka:** Den Gamle By Ulusal Şehir Tarihî ve Kültürü Açık Hava Müzesi, Ulusal Müze, Christiansborg Sarayı, Moesgaard Müzesi (Tarih Müzesi), Frederiksborg Kalesi, Aros Aarhus Sanat Müzesi, Kophenag Opera Evi, Arken Modern Sanat Müzesi.
- **Finlandiya:** Finlandiya Ulusal Müzesi, Ulusal Tarih Müzesi, Kiasma Çağdaş Sanat Müzesi, Luostarinmaki El Sanatları Müzesi, Suomenlinna Kalesi, Luteran Katedrali, Tarihî Pazar, Fin Ulusal Opera Binası (Finnish National Opera).
- **İzlanda:** İzlanda Ulusal Müzesi, Aurora Reykjavik (Kuzey Işıkları Merkezi), Saga Müzesi, Kültür Evi, İzlanda Operası.
- **Estonya:** AHHAA Bilim Merkezi, Kumu Sanat Müzesi, Tallinn Şövalyelik Nişanı Müzesi, Estonya Ulusal Müzesi, Kuressaare Kalesi, Estonya Sağlık Müzesi, Estonya Ulusal Operası, Tallinn Şehir Müzesi Linnamuseum.



İsveç, Norveç ve Finlandiya'nın kuzey kesiminden geçen Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde güneş yazın batmamaktadır.

- **Letonya:** Letonya Ulusal Tarih Müzesi, Letonya Ulusal Tiyatro Binası, Kara Kafaların Evi (House Of The Black Heads), Riga Motor Müzesi, Alberta Caddesi, Art Nouveau Müzesi, Letonya Etnografya Açık Hava Müzesi, Letonya Ulasal Opera Binası, Letonya Ulusal Sanat Müzesi, Riga Gettosu ve Letonya Holokost Müzesi, Letonya Savaş Tarihi Müzesi, Riga Sanat Müzesi.
- **Litvanya:** Vilnius Eski Kenti, Trakai Kalesi, Litvanya Büyük Dükleri Sarayı Ulusal Müzesi, Palanga Kehribar Müzesi, Litvanya Tıp ve Eczacılık Tarihi Müzesi, Litvanya Deniz Müzesi, Litvanya Bankası Para Müzesi, Ulusal M.K. Ciurlionis Sanat Müzesi, Enerji ve Teknoloji Müzesi, Litvanya Ulusal Opera ve Bale Tiyatrosu.
- **Çekya:** Ülkenin ortasında yer alan başkent Prag; dükkânları, kafeleri, süslü kiliseleri, parke taşlı dar sokakları ile Avrupa'nın en güzel şehirlerinden biridir.

  Şehrin yakınlarında yer alan Moldava Nehri'ne tepeden bakan bir alanda kurulan Orta Çağ şatoları, müzik ve sanat festivalleri ile Prag ülkenin en önemli turizm çekiciliğidir. Prag Kalesi, Karl Köprüsü, St. Vitüs Katedrali, Old Town ve Astronomik Saat turistler için görülmesi gereken yapılardır (Görsel 6.32, 33).



Görsel 6.32: Karl Köprüsü (Çekya)



Görsel 6.33: Astronomik Saat (Çekya)

- **Avusturya:** Viyana şehir merkezi, Salzburg Kalesi, Schönbrunn Sarayı (Görsel 6.34), Hofburg İmparatorluk Sarayı, Belvedere Sarayı (Görsel 6.35), Aziz Stephen Katedrali, Grossglockner Yüksek Alp Yolu, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, Dritte Mann Müzesi, Wiener Musikverein olarak bilinen Büyük Salon ya da Viyana Konser Evi (Wiener Konzerhtaus) görülmesi gereken yapıların başında gelmektedir.



Görsel 6.34: Schönbrunn Sarayı (Avusturya)



Görsel 6.35: Belvedere Sarayı (Avusturya)

- **Macaristan:** Doğu Avrupa ülkelerinden biri olan Macaristan; denize kıyısı ve çok olağanüstü manzaraları olamamasına rağmen büyük gölleri, kültürel ve tarihî zenginliği eskiden beri dünyanın çok turist çeken ülkelerinden biridir. Başkent Budapeşte; Barok sarayları ve kiliseleri ile ünlü, turistler için çekici, tarihsel bir şehirdir.

  Doğu Avrupa'nın Paris'i olarak görülen Budapeşte, sanat ve kültür faaliyetlerinin de merkezlerinden biridir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Buda Kalesi, Budapeşte Sanat Galerisi, Parlemento Binası, Kahramanlar Meydanı, Visegrad Kraliyet Sarayı ülkenin önemli yapılarındandır (Görsel 6.36).



Görsel 6.36: Buda Kalesi (Macaristan)

- **Bulgaristan:** Eski şehirleri, tarihsel eserleri ile Avrupa'nın önemli turizm destinasyonlarından biri olabilecek turizm kaynaklarına sahiptir. Manastırları ile ünlü Trojan, Bulgar tarihi ile ilgili bir açık hava müzesinin yer aldığı Koprivstica köyü, başkent Sofya turistlerin en çok ziyaret ettikleri yerler arasındadır.
- **Romanya:** Doğu Avrupa ülkeleri içinde güneş-deniz-kum tatili sunabilen ülkeler konumundadır.

  Karpatlar'da Orta Çağ özelliğini koruyan yerleşmeler (Braşov), şatolar (Bran, Drakula'nın şatosu gibi.), kuzey kesimlerinde yer alan Bukovina bölgesinde surlarla çevrili manastırlar ve 16. yüzyıldan kalma kiliseler turistler için çekici yerlerdir.

  Transilvanya'nın merkezinde yer alan plato ise bozulmamış bir kırsal alan hâlindedir. Burada (Sighisoara gibi.) çok iyi korunmuş Orta Çağ kasabaları bulunmaktadır ancak bu sahanın da turizmle ilgili altyapısı gelişmemiştir.
- **Slovakya:** Nedbalka Sanat Galerisi, Bratislava Şehir Müzesi, Primatlar Sarayı, Danubiana Meulensteen Sanat Müzesi.

6.1.3. Afrika

Afrika; turizm açısından Kuzey, Orta ve Güney Afrika olmak üzere üç kısımla sınıflandırılmaktadır.

Kuzey Afrika Ülkeleri (Akdeniz Afrikası): Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır.

- **Mısır:** Dünya genelinde tarihî büyüleyici yapıları, piramitleri, tapınakları ve antik yerleriyle en popüler turistik destinasyonlardan biridir. Mısır turizmi; tarih, kültür, doğal güzellikler, plajlar ve lezzetli yemekler gibi birçok farklı turistik deneyim sunmaktadır.

  Mısır turizminin en ilgi çekici merkezlerinden biri, Kahire'deki Giza piramitleridir (Görsel 6.37). Bu piramitler, Mısırlıların 4. hanedanlığı döneminde (MÖ 2613-2494) inşa edilmiştir. Piramitler, insan yapımı yapılar arasında en yüksek olanlarından biridir.

  Luksor'da bulunan Karnak ve Luksor Tapınağı gibi antik tapınaklar da görülmesi gereken yerlerdendir. Mısır mutfağı da çeşitli baharatlar ve sebzelerle hazırlanan yemekleri ile turistler tarafından keşfedilmeye değerdir.



Görsel 6.37: Giza piramitleri (Mısır)

- **Fas:** Afrika'nın kuzeybatısında, Akdeniz'in güneyinde yer alan bir ülkedir. Ülkenin başkenti Rabat'tır. Fas, tarihî ve kültürel zenginlikleri ile bilinir ve turistler için popüler bir destinasyondur.

  Fas'ın tarihî ve kültürel zenginlikleri turistler için oldukça ilgi çekicidir. Ülkenin tarihî kervan yolları, İslam mimarisi, el sanatları ve geleneklerini görmek için çok sayıda turist ülkeye gelmektedir.

  Fas'ta gezilecek yerler arasında Fez Medinası, Marakeş'in bahçeleri ve pazarları, Chefchaouen [Mavi Şehir (Görsel 6.38)], Hassan II Cami, Volubilis antik kenti (Görsel 6.39), Casablanca'nın tarihî bölgesi ve Atlas Dağları sayılabilir. Fas mutfağı da oldukça zengin ve lezzetlidir. Keşkek, tajin, harira çorbası, kuskus gibi geleneksel yemekleri ile ünlüdür.



Görsel 6.38: Chefchaouen (Mavi Şehir, Fas)



Görsel 6.39: Volubilis antik kenti (Fas)

- **Tunus:** Güney Akdeniz'deki bir ülkedir; tarihî ve kültürel mirası, plajları ve çölleriyle turizm açısından oldukça zengindir. Tunus, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan birçok antik Roma kenti, cami, kilise ve sinagog gibi tarihî yapılarla ünlüdür. Tunus'ta UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan turistik merkezlerden birkaçı şunlardır:

  Kartaca Antik Kenti: Tunus'un kuzeyinde, başkent Tunus'a yakın bir bölgede bulunan Kartaca, Antik Roma dönemi öncesine dayanan tarihî kalıntılarıyla ünlüdür. Şehir duvarları, hamamlar, tiyatrolar ve tapınaklar gibi yapılar burada ziyaret edilebilir.

  Kairouan Şehri: Kuzey Afrika'nın en önemli İslam şehirlerinden biri olan Kairouan, Tunus'un ortasında yer alır. Şehirdeki Great Mosque of Kairouan, İslami mimarinin en güzel örneklerinden biridir ve ziyaretçiler için açıktır (Görsel 6.40).

  Görsel 6.40: Great Mosque of Kairouan (Tunus)

  Dougga Antik Kenti: Tunus'un kuzeybatısındaki Dougga, Roma döneminin en iyi korunmuş antik kentlerinden biridir. Burada tiyatrolar, tapınaklar, hamamlar ve forumlar bulunur.

  El Jem Amfi Tiyatrosu: Tunus'un ortasındaki El Jem'deki Roma dönemi amfitiyatrosu, dünyanın en büyük antik tiyatrolarından biridir (Görsel 6.41). Burası, sahnede gerçekleştirilen gladyatör oyunları ve diğer performanslarla turistler arasında popüler bir yerdir.

  Görsel 6.41: El Jem Amfitiyatrosu (Tunus)

  Sbeitla Antik Kenti: Tunus'un güneybatısındaki Sbeitla, Roma dönemine ait kalıntılarıyla tanınır. Burada tiyatrolar, hamamlar, tapınaklar ve bazilikalar gibi birçok yapı bulunur.

  Tunus mutfağı, Akdeniz ikliminin etkisi ile tarımsal ürünler açısından oldukça lezzetli ve çeşitlidir. Harissa soslu yemekler, brik (çıtır börek), couscous, lablabi (nohut çorbası) gibi yerel yemekleri en ünlüleridir.

- **Cezayir:** Cezayir, Türk kültürüne yakın bir Afrika ülkesidir. Afrika'ya kadar uzanan Türk mimarisini gösteren birçok Türk sarayı bulunmaktadır. Constantine Köprüsü, Şehitler Anıtı ve Osmanlı sokakları görülmesi gereken yerlerden bazılarıdır. Tarihî kaleler, müzeler, sahil şehirleri gibi pek çok ilginç yer de bulunmaktadır. Cezayir'deki turistik yerlerden bazıları şunlardır:

  Tassili n'Ajjer: Cezayir'in güneyinde bulunan bu bölge, dünya çapında önemli bir doğal ve kültürel miras alanıdır. Burada yer alan kaya resimleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır ve Afrika'nın en büyük açık hava müzesi olarak kabul edilmektedir.

  Casbah of Algiers: Cezayir'in başkenti Algiers'te bulunan Casbah, Orta Çağ İslam mimarisinin en iyi örneklerinden biridir. Dar sokakları, geleneksel evleri ve camileri ile turistlerin ilgisini çekmektedir.

  Timgad Antik Kenti: Cezayir'in doğusundaki Timgad, Roma İmparatorluğu döneminden kalma antik bir şehirdir. Kentteki yapılar arasında tiyatrolar, tapınaklar, hamamlar ve forumlar bulunur.

Tipasa Antik Kenti: Cezayir'in kuzeybatısındaki Tipasa, Roma döneminde kurulmuş bir antik şehirdir (Görsel 6.42). Burada Roma villaları, hamamlar, tiyatrolar ve anıtsal kapılar gibi yapılar görülebilir.



Görsel 6.42: Tipasa antik kenti (Cezayir)

- **Libya:** Sahra Altı Afrikası'nda bir ülkedir ve bu ülkenin ziyaretçilere sunduğu birçok turistik yer vardır ancak son yıllarda ülkede yaşanan iç savaş ve siyasi karışıklıklar nedeniyle turizm burada önemli ölçüde azalmıştır. Libya, turistler için ilgi çekici birçok tarihî ve kültürel mirasa sahiptir. Örneğin antik Roma kenti Leptis Magna (Görsel 6.43), UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır ve ziyaret edilebilecek en iyi antik kentlerden biridir. Ayrıca, Sabrata gibi diğer Antik Roma kentleri de ülkenin farklı bölgelerinde yer almaktadır.



Görsel 6.43: Leptis Magna (Libya)

- **Orta Afrika Ülkeleri (Siyahi Afrika):** Demokratik Kongo, Zaire, Zambiya, Gana, Nijerya, Sudan, Etiyopya, Tanzanya, Angola, Moritanya, Mali, Senegal, Gine, Sierra Leone, Liberya, Fildişi,Togo, Benin, Kamerun, Çad, Somali, Uganda, Kenya, Gabon, Nijer, Malawi, Ruanda, Brundi.
- **Güney Afrika Ülkeleri:** Namibya, Botswana, Mozambik, Zimbabwe, Güney Afrika Cumhuriyeti, Madagaskar.
- **Güney Afrika Cumhuriyeti:** Turistler için birçok cazibe merkezi sunan bir ülkedir. Bu ülke; muhteşem doğal güzellikleri, vahşi yaşamı, tarihî ve kültürel mirası ve dünya standartlarında konaklama seçenekleri ile ziyaretçilerinin beğenisini kazanmaktadır.

  Güney Afrika'nın en popüler turistik yerlerinden biri Cape Town'dur (Görsel 6.44). Burada Table Mountain, Robben Island, Victoria&Alfred Waterfront, Cape Point gibi birçok turistik yer bulunmaktadır. Güney Afrika'da ayrıca tarihî ve kültürel turizm de popülerdir. Johannesburg, Soweto ve Pretoria gibi şehirler, Güney Afrika'nın tarihine ışık tutan birçok müze, anıt ve anıtla doludur.



Görsel 6.44: Cape Town (Güney Afrika Cumhuriyeti)

6.1.4. Amerika

Kuzey Kutbu'ndan başlayıp güney yarım kürede Horn burnu ile Güney Kutbu'na kadar uzanmaktadır. Tarih boyunca nüfus hareketleri iki kıtada farklı olmuş ve birbirinden çok farklı medeniyetler yaşamıştır.

Güneyde Aztek, İnka, Maya gibi medeniyetleri meydana getiren topluluklar, kuzeyde Kızılderili kabileler ve Laponlar varlık göstermişlerdir. Bazı bilim insanlarına göre Kuzey Amerika; fiziki, beşerî ve ekonomik coğrafya özellikleri bakımından "Anglo-Amerika" ve "Latin Amerika" olarak iki bölüme ayrılmaktadır.

Amerika Kıtası'nın çeşitli bölgelerinde turist sayısındaki değişimler incelendiğinde turistlerin çoğunlukla Kuzey Amerika'yı tercih ettikleri görülmektedir. Turistler için Karayipler, Orta Amerika'ya göre daha çekici ve daha fazla ziyaret edilen bölgedir. Dünya Turizm Örgütü'nün bölge ayrımında Kuzey Amerika'yı oluşturan üç ülke; ABD, Kanada ve Meksika'dır.

Yeni dünya kıtası olması yanında, yerlilerin göçebe yaşamı ve her alanda yaşanan yenileşme hareketlerinin yapılara da yansıması kıtada tarihî binaların oldukça az bulunmasına yol açmıştır.



ABD, 9.363.520 km² yüz ölçümü ile hemen hemen Avrupa kadardır. Kuzeyde Kanada ile sınır komşusu olan Alaska, ABD'nin yüz ölçümü en büyük eyaletidir. Bir Amerikalının San Francisco ile New York arasında kat ettiği mesafe yaklaşık 4100 km olup bu mesafe, bir Avrupalı için neredeyse 10 ülkenin sınırını geçmek demektir.

ABD'nin Atlas Okyanusu kıyılarındaki eyaleti Virginia'daki Williamsburg'da tarihî mirası yansıtan kimi binalarda restorasyon çalışmaları yapılarak bu yapıların özgünlükleri (Koloni yerleşmesinde olduğu gibi.) korunmaya çalışılmaktadır. Tarihî kasabalar da turistler tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Utah ve Arizona arasındaki Colorado Nehri çevresindeki kanıt tepe ve kanyonlar, turistler için görülmeye değer yerlerdir.

ABD ve Kanada'daki büyük kentlerin kültürel yaşamlarında sanat galerileri, müzeler ve tiyatrolar önemli bir yere sahiptir. 2008 yılında 110 milyar $ olan geliri, 2014 yılında 177,2 milyar $'a ulaşarak İspanya, Çin ve Fransa'nın neredeyse toplamına yakın bir turizm geliri elde etmiştir.

Tarihî şehir ve kasabaları, müzeleri ve ticari çekicilikleri ile Newport, Beyaz Saray'ın olduğu başkent Washington ve ABD'nin en çekici şehri kabul edilen New York, hem iç hem de dış turizmde önemli bir yere sahiptir. Güney Carolina'da Charleston ve Georgia'daki Savannah korunmuş tarihî şehirleri, New Mexico ve Santa Fe'de Kızılderili kültürü, özellikle yabancı turistler için oldukça çekicidir.

Tarihî şehir ve kasabaları, müzeleri ve ticari çekicilikleri ile Newport, Beyaz Saray'ın olduğu başkent Washington ve ABD'nin en çekici şehri kabul edilen New York, hem iç hem de dış turizmde önemli bir yere sahiptir. Güney Carolina'da Charleston ve Georgia'daki Savannah korunmuş tarihî şehirleri, New Mexico ve Santa Fe'de Kızılderili kültürü, özellikle yabancı turistler için oldukça çekicidir.

- **Kanada:** Anglo-Amerika'nın kuzeyinde yer alan Kanada, dünyada Rusya Federasyonu'ndan sonra ikinci büyük alan kaplayan ülkedir. Doğusunda Atlas Okyanusu, batısında Pasifik Okyanusu, kuzeyinde Alaska ve Kuzey Buz Denizi, kuzeydoğusunda Grönland (Danimarka), güneyinde ise ABD bulunmaktadır. Kanada'nın dünyada en çok turist çeken 10 ülke içinde yer almasında önemli olan ve gerek iç gerekse dış turizmde en çok tercih edilen yerleri Ontario ve Quebec'tir.

  Büyük göller bölgesinde yer alan Ontario'da temiz, etnik bakımdan büyük bir çeşitliğe sahip ve pahalı Toronto, aynı zamanda tiyatrolar şehridir ve tur programlarına özellikle dâhil edilmektedir. 1895 yılına

kadar Birleşik Krallık, Britanya, İskoçya, İtalya, Çin, Çekoslovakya ve ABD'den gelen göçmenlerle Kanada, etnik açıdan çeşitlilik gösteren bir ülkeye dönüşmüştür. Ülkedeki bu çeşitlilik de tarih ve kültür turizmini etkilemektedir.

- **Meksika:** ABD ile Orta Amerika ülkeleri arasında yer almakta, doğusunda Meksika Körfezi, güneydoğusunda Karayip Denizi, batısında Büyük Okyanus bulunmaktadır. Mayalar, Aztekler ve Olmekler gibi eski uygarlıklara ev sahipliği yapmış; gelenek ve kültür açısından çok zengin bir ülkedir.

  Meksika'daki eski Aztek medeniyeti 16. yüzyıla kıtaya gelen İspanyol istilacılar tarafından yıkılmıştır. İspanyol ve Arap mutfağının etkileri bulunan Meksika mutfağı; mısır, fasulye, çikolata, çeşitli acı kırmızıbiberler ile yapılmış yemek ve ürünler ile turistler için ilgi çekicidir (Görsel 6.45). Ülkenin tarihî ve kültürel özellikleri, turizminde çekiciliğini artırmaktadır.



Görsel 6.45: Meksika mutfağı

- **Karayipler:** Karayip Denizi, bu denizdeki adalar ve ada ülkelerinden oluşmaktadır. Karayip adı, adalarda yaşayan **Carib** adı verilen yerlilerden gelmektedir. Karayip Denizi'nde yılda birkaç kez oluşan kasırgalar, buradaki deniz turizminin daha da gelişmesi üzerinde bir tehdit oluşturmaktadır.

  Yaz sonunda özellikle eylül ayında etkili olan **hurricane** adı verilen fırtınalar, adalarda büyük tahribatlara neden olduğu için turizm sezonu kış aylarına (ocak-nisan) kaymaktadır. Orta Amerika'da Belize, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nikaragua, Kosta Rika ve Panama yer almaktadır.

Maya İmparatorluğu MS 300-800 yılları arasında günümüzde Belize, Guatemala ve Honduras olarak bilinen ülkelerin topraklarında parlamış ve Meksika'da Yucatan Yarımadası'na da yayılmıştır. Bu nedenle birçok görkemli tapınak, basamaklı piramit ve başka binalar hâlâ ayakta durmaktadır.

Bölge, 17. yüzyılda İspanyollar tarafından işgal edilmiştir. Sadece Belize, İngiliz sömürgesi olmuş ve İspanyol yönetimi burayı hiç ele geçirememiştir. Bu bölgedeki ülkeler 1820-1830 yılları arasında bağımsızlaşmıştır.

Orta Amerika ülkelerinde görülmeye değer turistik kaynaklar şöyle sıralanabilir:

- **Belize:** Maya kalıntıları; gür, tropikal ormanlar ve doğal güzellikler, ulusal parklar ve yaban yaşamı (jaguarlar, maymunlar, orkide ve kelebekler), su sporları, dalış alanları, dünyanın ikinci büyük mercan kayalığı, Ambergis Körfezi'nde güzel korunmuş plajlar, deniz ürünleri.
- **Guatemala:** Maya kalıntıları, Tikal'deki ilk insan kalıntıları, başkent Guatemala'daki Mayalara ait eserlerin sergilendiği müzeler.
- **Honduras:** Copan Kasabası'nda bulunan Maya kalıntıları (Görsel 6.46), Körfez Adaları (Bay Islands), Roatan Adası'ndaki doğal hazineleri korumak için ada halkı tarafından kurulan Sandy Bay Marine Preserve, temiz denizinde çeşitli dalış alanları bulunmaktadır.



Görsel 6.46: Maya kalıntıları

- **El Salvador:** Maya kalıntıları, doğal güzellikleri, dağları, plajları, görülmeye değer başkenti San Salvador.
- **Nikaragua:** Orta Amerika'nın en büyük gölü olan Nikaragua Gölü yer almaktadır. En büyük adası, gölün ortasında bulunan Ometepe Adası'dır. Ada, dar bir kara şeridiyle birbirine bağlanan iki yanardağdan (Concepción ve üzeri sık bitkilerle kaplı Madera Yanardağı'ndan) oluşmaktadır. Gölleri, doğal ve tropikal güzelliği, eski uygarlıklardan kalma zengin arkeolojik kalıntıları ile turistler için çekici özelliklere sahiptir.

  Bunun dışında ülkedeki diğer çekicilikler; Maya kalıntıları, Karayip Denizi kıyılarındaki Mosquito Plajları, korsan kasabaları, altın madenleri, golf alanları, yat limanı, lüks oteller şeklindedir.
- **Kosta Rika:** Turistik altyapısı en yeterli ülkedir. Başkent San Jose'daki müzeler, kiliseler ve ulusal tiyatro, balta girmemiş ormanları (Monteverde), ulusal parklar, ekoturizme uygun alanlar, Limon ve Porto Kaldera'daki gemi turları, Panama Kanalı tekne turları, balık avcılığı ve kıyı sporları ile ünlüdür.
- **Panama:** İspanyol, yerli ve korsanların tarihî kasabalarına yaptığı gemi turları nedeniyle başkenti Panama'dır ve Panama en etkileyici yerleşim yeridir. Kentin birçok yerinde İspanyol kolonilerine ait yapılar, tarihî kiliseler, rengârenk binalar vardır. Sömürge şehir mimarisi, plajları, festivalleri ve spor faaliyetleri de ülkenin çekiciliklerindendir.

  Panama City, gece yaşamı ve kumarhaneleri ile ünlüdür. Taboga ve San Blas adalarında yerlilerin kültürüne ait eserler bulunmaktadır. Panama'da Kosta Rika'nın aksine, yaban kaynaklarını korumak ve bunu ekoturizm amaçlı kullanmaktan çok, büyük avlanmaya açmak tercih edilmektedir.

  Yeni dünya kıtalarından olan Güney Amerika'nın yüz ölçümü 17.746.114 km²dir. Bu koninin batısında kurak bir çöl (Kuzey Şili'de Atacama Çölü), güneyinde ise dev buzullar yer almaktadır. Kıtanın kuzeyinde Brezilya, Ekvador, Guyana, Surinam, Fransız Guyanası, Kolombiya, Peru, Surinam, Venezuela; güneyinde ise Arjantin, Bolivya, Paraguay, Şili ve Uruguay bulunmaktadır.

  16. yüzyılda İnka İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla kuzeydeki ülkeler çeşitli Avrupa ülkelerinin egemenliğinde kalmışlardır. Brezilya, Portekiz'in; Guyana, İngiltere'nin; Surinam Hollanda'nın sömürgeleştirdiği ülkeler olmuştur. Güney bölgedeki ülkeler, 20. yüzyılın başına kadar İspanya'nın egemenliğinde yaşadıkları için bu ülkelerde çoğunlukla İspanyolca konuşulmaktadır.

Kültürel yapıları dikkate alınarak Güney Amerika üç alana ayrılmaktadır: Bunlardan And Ülkeleri denilen grupta Venezüella, Kolombiya, Ekvador, Peru, Bolivya ve Şili yer almaktadır. Tarihî ve kültürel zenginlikleriyle And Ülkeleri, kıtanın en önemli turizm alanlarına sahiptir. Üç farklı iklim kuşağının yaşandığı And'larda, yerli halk yanında melezler de yaşamaktadır.

Sanayileri gelişmemiş olan Ekvador, Peru ve Bolivya'da yerli halk genelde tarımla uğraşmaktadır. Petrol nedeniyle bölgenin en zengin ülkesi Venezüella'dır. Kültürel anlamda müzeleri, tarihî koloni yerleşmeleri ve Peru'nun Machu Picchu antik kentinde olduğu gibi İnka kalıntıları turistlerin ilgisini çekmektedir (Görsel 6.47).

Güney Amerika'da turistlerin en çok ziyaret ettikleri ülke Brezilya'dır. Bölgede tarihî koloni yerleşmeleri ve müzeler, kültür turistleri için görülebilecek yerlerdendir. Peru da dünya standartlarında çekiciliklere sahip olan, turizm potansiyeli yüksek ülkelerdendir.



Görsel 6.47: Machu Picchu antik kenti (Peru)

Yıl boyunca samba okulları, karnavala hazırlanmakta ve festival başladığında şehri renk cümbüşüne boğmaktadır. Karnavaldan başka Rio de Janerio ile özdeşleşen bir diğer özellik Corcovado Tepesi'nde yer alan Corcovado yani İsa Heykeli'dir (Görsel 6.48). Bu noktadan seyredilebilen Rio manzarası turistler için âdeta nefes kesici özelliktedir. Tren yolculuğu boyunca da manzarayı seyretme imkânı bulunmaktadır. Brezilya'da en çok turist çeken bu alanda, ülke mutfağının özgün yemekleri de tadılabilmektedir. Festivalleriyle ünlü Salvador gibi Rio'da da çeşitli mimari eserler, anıtlar görülebilmektedir. Güneybatı Brezilya'da yer alan Bahia, özellikle rengârenk binaların olduğu Salvador şehriyle ünlüdür. Şehir merkezi, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Brezilya kültürünün doğduğu yer olarak görülen şehirde, tıpkı Rio'da olduğu gibi yılda bir kez karnaval düzenlenmektedir.



Görsel 6.48: Corcovado (İsa Heykeli, Brezilya)

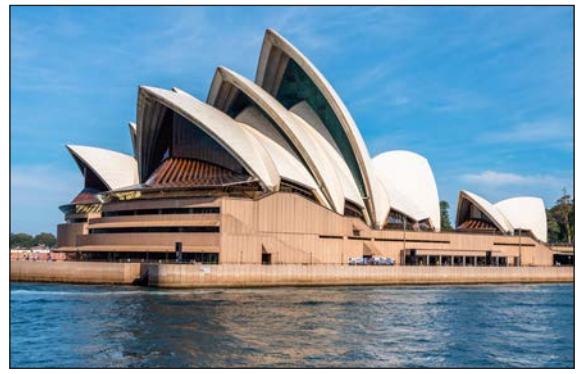
6.1.5. Avustralya

Turizm, Avustralya'nın en büyük hizmet ihracatı olan sektörlerinden birini oluşturmaktadır. Avustralya ekonomisinin temel maddelerinden biridir. Sektörün yaklaşık %75'i iç turizm hareketlerinden oluşmaktadır.

Avustralya kıtası turizm açısından oldukça zengin bir bölgedir. Avustralya; muhteşem doğal güzellikleri, tarihî ve kültürel mirası, dünya standartlarındaki restoranları ve otelleri ile dünyanın dört bir yanından turistlerin ilgisini çekmektedir.

Avustralya'da turistik yerler arasında Sydney Opera Binası, Uluru (Ayers Rock), Büyük Mercan Resifi, Sidney Limanı, Kakadu Millî Parkı, Blue Mountains Millî Parkı, Fraser Adası, Gold Coast gibi yerler bulunmaktadır.

- **Uluru-Kata Tjuta Millî Parkı:** Bu millî park, Kızılderili halkının tarihi ve kültürüne ait önemli yerleri barındırır. En ünlü noktaları ise dünya çapında ün yapmış Ayers Rock (Uluru) ve Kata Tjuta kayalarıdır.
- **Sydney Opera Binası:** Dünyanın en ünlü opera binalarından biri olan Sydney Opera Binası, yalnızca bir yapı değil aynı zamanda bir sanat eseridir (Görsel 6.49). Burada gerçekleştirilen opera ve diğer gösteriler, ziyaretçilere unutulmaz bir kültür deneyimi sunar.
- **Büyük Bariyer Resifi (Great Barrier Reef):** Avustralya'nın doğal harikalarından biri olarak kabul edilen Great Barrier Reef (Görsel 6.50), sadece doğal güzelliği ile değil aynı zamanda Aborjin kültürü ve yaşam tarzı ile de ilgilidir. Bölgede Aborjinlere ait turistik yerler ve müzeler ziyaret edilebilir.



Görsel 6.49: Sydney Opera Binası (Avustralya)



Görsel 6.50: Büyük Bariyer Resifi (Avustralya)

- **Melbourne'daki Müttefik Sanat Merkezi:** Avustralya'nın kültür başkentlerinden biri olan Melbourne'de yer alan Müttefik Sanat Merkezi, her yıl binlerce insan tarafından ziyaret edilir. Burada tiyatro oyunları, sergiler, konserler ve diğer etkinlikler düzenlenir.
- **Queensland Sanat Galerisi:** Brisbane'deki sanat galerisi, Avustralya'nın en önemli sanat müzelerinden biridir. Burada yerel ve uluslararası sanatçıların eserleri sergilenir ve ziyaretçilere farklı kültürlerin sanat anlayışları hakkında bilgi verilir.

Avustralya'dan Türkiye'ye yönelik turizm hareketi de oldukça yoğundur çünkü Avustralyalılar için Çanakkale ve Gelibolu Yarımadası'nda her yıl nisan ayının ikinci yarısında düzenlenen Anzak Günü Anma Törenleri önemli bir ziyaret sebebidir. Bu kutlamalar nedeni ile Avustralya'dan ülkemize gelen turist sayısı her yıl artış göstermektedir.

6.2. İNANÇ TURİZMİ MERKEZLERİ

İnanç turizmi, insanların dinî yerleri ziyaret etmek amacıyla seyahat ettiği bir turizm şeklidir. Bu turizm türü, genellikle tarihî ve dinî öneme sahip yerlere yapılan ziyaretleri içermektedir. Ayrıca insanların dinî görevlerini yerine getirmek ya da inançlarına olan bağlılığını göstermek amacıyla gerçekleştirdikleri Hac seyahatleri de inanç turizmi bünyesinde değerlendirilmektedir.

İnanç turizmi; insanların devamlı hareket ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında inanç çekim merkezlerine dini inançlarını tatmin etmek için turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür.

İnanç turizmi; bir din için kutsal sayılan yerlere ziyaret, toplantı ve törenlere katılma veya bunları izleme, dini görevlerin bir parçası olan "hac" ibadetini yerine getirme gibi nedenlerle ortaya çıkan seyahat ve konaklamaların oluşturduğu bir turizm olayı olarak değerlendirilmektedir. İnanç turizmi, farklı dinlere mensup bulunan turistler tarafından çeşitli dinî nedenlerle (kutsal sayılan yerlerin ziyaret edilmesi, dinî inançları gereği olan ibadetlerin gerçekleştirilmesi) yapılan geziler olarak da görülmektedir.

Dinî amaçlı yapılan seyahatlerde türbeler, tapınaklar, kiliseler, dinî yerler ve törenler her zaman önemli bir unsur olmuştur. Bugün de dünya genelinde dinî turizm çekicilikleri ile tanınan ve çok sayıda ziyaretçi çeken birçok destinasyon bulunmaktadır.

Dinî inançlar, seyahat etmenin en bilinen ve en eski nedenlerinden biridir. Dünya üzerinde birçok dinî inanış ve bu inançlar için kutsal kabul edilen yerler bulunmaktadır. Örneğin Hristiyanlar için Kudüs'teki Kubbet-üs Sahra ve Kutsal Kabir Kilisesi, Müslümanlar için Mekke ve Medine, Budistler için Bodh Gaya, Hinduizm inancına göre Varanasi gibi yerler, inanç turizminin önemli destinasyonlarıdır. İspanya'nın Santiago de Compostela şehri, Roma-Vatikan, Fransa'nın Lourdes şehri, Filistin'in Beytüllahim şehri, Meksika'daki Our Lady of Guadalupe Bazilikası, Hindistan'daki Kashi Vishwanath Tapınağı, Japonya'daki Meiji Tapınağı da inanç turizmi için önemli merkezlerden bazılarıdır.

İnanç turizminde ziyaretçiler, manevi ve dinî deneyimler yaşama fırsatı bulurlar. Ziyaretçiler genellikle bu yerlerde ibadet yapar, dua eder, ayinlere katılır ve manevi anlamlarla dolu deneyimler yaşarlar. Ayrıca, bu yerlerdeki dinî ve kültürel mirası keşfederken tarih ve sanat açısından da bilgi edinebilirler.

İnanç turizmi, ziyaretçilere ruhsal bir yenilenme ve iç huzur sağlayabilir. İnançlarını güçlendirmek, dinî liderlerle iletişim kurmak ve benzer inançlara sahip insanlarla bağlantıya geçmek isteyen kişiler için önemli bir tecrübe olabilmektedir.

İnanç turizminin ekonomik etkisi de dikkate değerdir. İnanç turizmi, yerel ekonomiye katkıda bulunarak turistik altyapının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle birçok ülke, inanç turizmini teşvik etmek için çeşitli önlemler almaktadır ancak kültürel ve dinî hassasiyetlerden dolayı inanç turizminin dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Ziyaretçilerin bu yerlere saygı duymaları ve yerel âdetlere uygun davranmaları oldukça önemlidir.

İnanç turizmi, dünya genelinde popülerlik kazanan ve büyümeye devam eden bir turizm şeklidir. İnsanların manevi ihtiyaçlarını karşılamak, farklı kültürleri onlara deneyimletmek ve ruhsal bir deneyim yaşatmak için bir yol sunar.

Yapılan araştırmalar neticesinde insanları inanç turizmine iten sebepler şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Psikolojik sebepler
2. Dinî gün ve bayramlar
3. İnanç turizmi altında dini yayma faaliyetleri

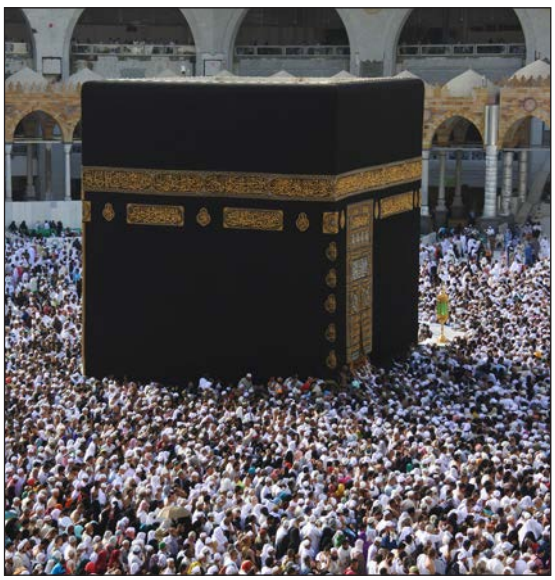
Anadolu; üç büyük din için kutsal sayılan tapınaklara, kiliselere, camilere, sinagoglara, türbelere ev sahipliği yapmaktadır. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı "Türkiye Geneli Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği" Türkiye'de 9.403 dinsel yapının olduğunu göstermektedir.

6.2.1. Asya

İnsanlığın var oluşundan itibaren önemli bir coğrafya olan Asya'da kutsal dinler ve diğer inançlar açısından çok sayıda önemli destinasyon bulunmaktadır.

- **Suudi Arabistan:** Mekke, İslam'ın en kutsal şehri ve Müslümanlar için Hac ibadetinin gerçekleştirildiği yer olarak görülmesi gereken ilk destinasyonlardan biridir. Medine de Müslümanlar için ikinci kutsal şehir ve Peygamber Hz. Muhammed'in (sav) mezarının bulunduğu yer olarak Hac vazifesini yapmak ve kutsal toprakları görmek isteyen çok sayıda turiste ev sahipliği yapmaktadır.

  Müslümanların 5 vakit namaz kıldığı ve etrafında tavaf ettiği Kâbe, İslam inancına göre Müslümanların hayatları boyunca en az 1 kez ziyaret etmesi gereken bir yerdir (Görsel 6.51). Al-Haram Camii de Müslümanlar için en kutsal yerlerden biridir (Görsel 6.52).



Görsel 6.51: Kâbe (Suudi Arabistan)



Görsel 6.52: Al-Haram Camii (Suudi Arabistan)

- **İsrail ve Filistin:** Mescid-i Aksa ve Kutsal Kabir Kilisesi gibi önemli dinî yapıları içeren Kudüs; Hristiyanlık, İslamiyet ve Musevilik için kutsal bir şehirdir.

  Mescid-i Aksa, büyük bir avlu içerisinde Kubbet-üs Sahra'yı ve Ağlama Duvarı'nı da barındıran kutsal bir alandır. Kubbet-üs Sahra, Hz. Muhammed'in (sav) Miraç'a yükseldiği yer olarak Müslümanlar için kutsal yerlerin en başında gelmektedir (Görsel 6.53). Ayrıca Müslümanların ilk kıblesi olarak kabul edilmektedir. Ağlama Duvarı da Mescid-i Aksa'nın batı duvarıdır (Görsel 6.54). Burası da Yahudiler için kutsal kabul edilmektedir. Duvarın olduğu bölgede kadınlar ve erkekler için ayrılmış ayrı yerler vardır. Burada dua edilip ibadetler gerçekleştirilmektedir.

  Kutsal Kabir Kilisesi, Hristiyan dünyasının en kutsal yeri olarak kabul edilmektedir. İsa'nın çarmıha gerilip göğe yükseldiğine inanılan yerin üzerinde inşa edilmiş olması, tüm Hristiyan dünyası için burayı önemli bir alan hâline getirmektedir.



Görsel 6.53: Kubbet-üs Sahra (Kudüs)



Görsel 6.54: Ağlama Duvarı (Kudüs)

- **Hindistan:** Hindistan'da en yaygın dinî inançlar; Budizm, Hinduizm ve Sihizm'dir. Hindular, Sihler ve Budistler için kutsal kabul edilen çok sayıda destinasyon ve tapınak bulunmaktadır.

  Varanasi, Hindu inancına göre kutsal olan Ganj Nehri kıyısında bulunan şehirdir. Hindu dinî ritüelleri ve kremasyonlar için önemli bir merkezdir (Görsel 6.55). Ganj Nehri, Hinduizm'e inanan insanlar için en kutsal mekânlardan biridir. İki tane altın kubbesi olan Kashi Vishwanath Tapınağı, Ganj Nehri'nin batı kıyısında yer almaktadır. İnsanlar bu nehirde yıkanırlar ve böylelikle reenkarnasyona (ruh göçü) uğrayıp tekrar dünyaya gelme ihtimallerini azalttıklarına inanmaktadırlar.



Görsel 6.55: Ganj Nehri (Hindistan)

Bodh Gaya, Budizm'in kurucusu Siddhartha Gautama'nın aydınlanmayı bulduğu yerdir (Görsel 6.56). Bu olayda Siddhartha, 49 günlük meditasyon sürecinden sonra aydınlanmış ve Budizm'in temellerini atmıştır. Burada, kendisinin altında oturduğu Bodhi Ağacı ve ona adanmış Mahabodhi Tapınağı bulunmaktadır. Bu tapınak, Budistlerin en kutsal mekânlarından biridir. Budizm'in önemli bir diğer merkezi olan Şravasti, Gautama Buddha'nın yaşadığı yerlerden biridir. Burada Jetavana Manastırı bulunur. Manastır, Gautama Buddha tarafından sık sık ziyaret edilmiştir ve ünlü öğretilerinden bazıları bu yerde verilmiştir.



Görsel 6.56: Bodh Gaya (Hindistan)

Amritsar, Sih inancının en kutsal şehridir. Harmandir Sahib (Altın Tapınak) olarak bilinen Harmandir Sahib Gurudwara burada yer almaktadır (Görsel 6.57). Bu tapınak; Sihlerin en kutsal mekânıdır ve mütevazi bir yaşam, sosyal hizmet ve eşitlik ilkelerini desteklemektedir.



Görsel 6.57: Harmandir Sahib (Hindistan)

- **Çin:** Lhasa, Tibet Özerk Bölgesi, Budizm'in önemli bir merkezi olan Tibet Budist kültürünün odak noktası olarak kabul edilmektedir. Potala Sarayı ve Jokhang Tapınağı gibi önemli dinî yapıları barındırır.

  Şangay, Çin Budizm'inin önemli merkezlerinden biridir. Şehirde tarihî ve dinî öneme sahip birçok tapınak bulunur. Özellikle Longhua Tapınağı (Görsel 6.58) Şangay'daki en eski ve en büyük Budist tapınaklarından biridir. Aynı zamanda Jing'an Tapınağı, diğer önemli Budist tapınağıdır ve Şangay'ın modern şehir merkezinde yer almaktadır (Görsel 6.59).



Görsel 6.58: Jing'an Tapınağı (Çin)



Görsel 6.59: Longhua Tapınağı (Çin)

- **Birleşik Arap Emirlikleri:** Şeyh Zayed Camii, Abu Dabi'de bulunan büyüleyici bir camiidir ve İslam inancı için önemli bir merkezdir (Görsel 6.60). Cami, çağdaş ve geleneksel mimarinin birleştiği benzersiz bir yapıdadır. Büyük boyutları, muhteşem kubbesi ve süslü iç mekânıyla dikkat çekmektedir. Şeyh Zayed Camii, geleneksel ibadet mekânı olmanın yanı sıra ziyaretçilere İslam'ın kültürünü ve değerlerini anlama fırsatı sunmaktadır.



Görsel 6.60: Şeyh Zayed Camii (Birleşik Arap Emirlikleri)

- **Japonya:** Japonya'nın geleneksel dinleri Şintoizm ve Budizm'dir. Ülkede çok sayıda tapınak ve kutsal mekân yer almaktadır.

  Naritasan Shinshoji Tapınağı, 940 yılında inşa edilmiştir (Görsel 6.61). Bu tapınak, geçiş yolları üzerinde yer aldığı için ziyaretçiler için ulaşılması kolay bir yerdedir. Tsurugaoka Hachimangu, Torii adı verilen kapıların olduğu, yürüyüş bahçeleri ve kiraz ağaçları ile Japonlara has bir yapı olan ve aynı zamanda savaş tanrısına ev sahipliği yaptığı düşünülen bir tapınak olup tapınağın kökeni 12. yüzyıla kadar dayanmaktadır.



Görsel 6.61: Naritasan Shinshoji Tapınağı (Japonya)

  Kiyomizu-dera ve Kinkaku-ji, UNESCO listelerine giren tapınaklardır. Eski adı Kiyomizu-dera, İngilizce adı "Pure Water Temple", Türkçe adı ise "Saf Su Tapınağı" olan Kiyomizu-dera, Budistlerin tapınaktaki kutsal suyu ayin ile içip hacı oldukları yerdir (Görsel 6.62). 15. yüzyılda inşa edilen Kinkaku-ji Tapınağı Kyoto şehrinin diğer ucunda bulunur ve en üstteki iki katı altın yapraklarla kaplıdır.



Görsel 6.62: Kiyomizu-dera Tapınağı (Japonya)

  Shinto, Japonya'nın yerel inancıdır ve ülke genelinde birçok Shinto tapınağı bulunmaktadır. Ise Jingu, Meiji Jingu ve Fushimi Inari Taisha gibi tapınaklar, popüler ziyaret noktalarıdır. Bu tapınaklar, doğa ve atasal ruhlar olan "kami"lere adanmıştır.

  Budizm, Japonya'da da yaygın olan bir dindir. Birçok Budist tapınağı, tarihî ve mistik atmosferiyle ünlüdür. Kiyomizu-dera, Todai-ji ve Senso-ji gibi tapınaklar, Budist ibadetin merkezleridir ve turistler arasında çok popülerdir.

  Zen bahçeleri, Japonya'da büyük bir öneme sahiptir. Meditasyon ve düşünceye yönlendirme için tasarlanan bu bahçeler, minimalizm ve doğal unsurların kullanımıyla karakterizedir. Ryoan-ji ve Ginkaku-ji tapınaklarındaki Zen bahçeleri ünlüdür (Görsel 6.63).



Görsel 6.63: Ginkaku-ji Tapınağı (Japonya)

Kumano Kodo, Japonya'nın Wakayama bölgesinde yer alan kutsal bir dağ yolu ağıdır. Bu yol ağı, Shinto ve Budist inançlarının birleşme noktasıdır ve ziyaretçilere doğal güzelliğiyle birlikte dinî deneyimler de sunmaktadır.

Japonya'nın Honshu Adası'nda yer alan Koya Dağı, Shingon Budizm'inin merkezi olarak kabul edilir. Burada bulunan Koya-san Tapınak Kompleksi, Budist keşişlerin yaşadığı bir manastır şehridir. Ziyaretçiler, manastır yaşamını deneyimleyebilir ve mistik atmosferde dinî törenlere katılabilirler.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Nikko Toshogu Tapınağı, Nikko şehrinde bulunur (Görsel 6.64). Bu tapınak, ünlü samuray lideri Tokugawa Leyasu'ya adanmıştır. Tapınak; kompleksi, gösterişli yapıları, detaylı süslemeleri ve tarihî önemiyle bilinmektedir.



Görsel 6.64: Nikko Toshogu Tapınağı (Japonya)

Japonya'nın sembolü olan Fuji, Shinto ve Budist inançlarında kutsal kabul edilen bir dağdır. Birçok kişi, zirveye tırmanırken dinî bir deneyim yaşar. Aynı zamanda dağ eteklerinde bulunan tapınaklar ve kutsal yerler de bilinen ziyaret noktalarıdır.

- **Türkiye:** Anadolu toprakları, var oluşundan beri çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle eski uygarlıklara ait çok sayıda tapınak ve kutsal dinlere ait inanç merkezine sahiptir.

  Konya'da bulunan Mevlâna Müzesi, Mevlâna Celaleddin Rumi'nin türbesine ev sahipliği yapar (Görsel 6.65). Mevlâna, İslam mistik geleneği olan Mevleviliğin kurucusudur. Müze; Mevleviliğe ait eserleri, el yazmalarını ve Mevlâna'nın mezarını içeren bir ziyaret merkezi durumundadır. Mevlâna Dergâhı'nın çekirdek yapısı, Hz. Mevlâna'nın türbesidir. Türbe 1274 yılında inşa edilmiştir. Hz. Mevlâna'nın Hakk'a vuslatından hemen sonra türbesinin yanında bir tekke yapıldığı kaynaklarda belirtilmekle birlikte bu yapılar günümüze kadar ulaşamamıştır. Dergâhın diğer yapıları semahane, mescit, dedegân hücreleri, mutfak ve şadırvan 16. yüzyılda yaptırılmıştır.



Görsel 6.65: Mevlâna Dergâhı (Konya)

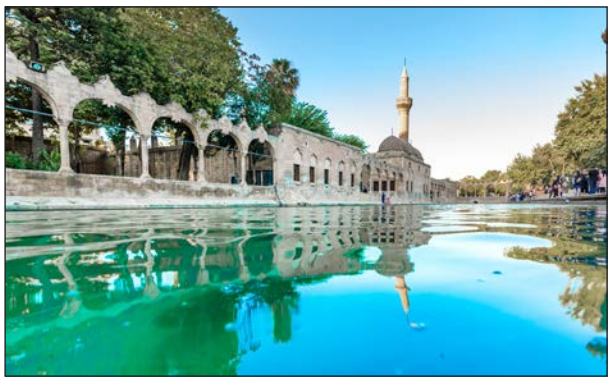
  Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe, dünyanın bilinen en eski tapınak kompleksi olarak kabul edilir (Görsel 6.66). MÖ 9. bin yıla tarihlenen bu arkeolojik alan, dinî ritüellerin gerçekleştirildiği büyük dikilitaşlarla bilinir.



Görsel 6.66: Göbeklitepe arkeolojik alanı (Şanlıurfa)

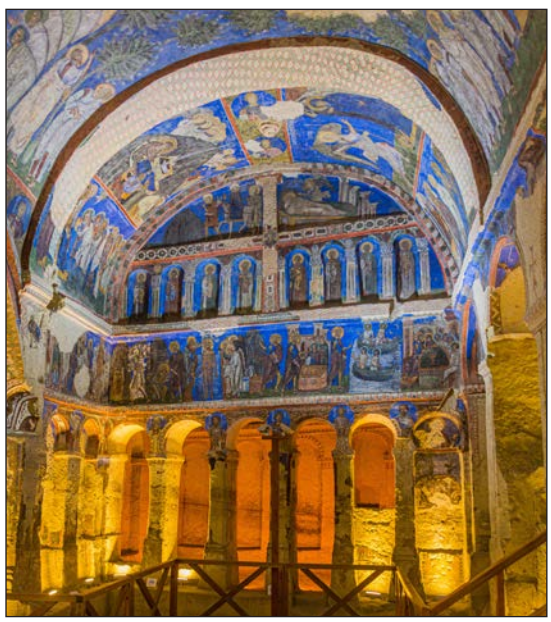
Yerleşim yeri olmadığı bilinen ve dinî ritüellerin gerçekleştirildiği Göbeklitepe, şaşırtıcı anıtsal mimarisiyle 2018 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir. Türkiye'de de "2019 Göbeklitepe Yılı" ilan edilmiştir. Henüz küçük bir bölümü çıkarılan Göbeklitepe, yaklaşık 12 bin yıllık geçmişiyle insanlık tarihini değiştirmiştir. Dünyanın bilinen en eski ve en büyük tapınma (kült) merkezi sayılan Göbeklitepe ile dinsel inanışın yerleşik yaşama geçişteki etkisi kanıtlanmıştır.

Şanlıurfa ilinde bulunan dinî efsanelere konu olan Balıklıgöl (Ayn-i Zeliha ve Halil-Ür Rahman Gölleri) çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır (Görsel 6.67). Balıklıgöl, 150 metre uzunluğunda ve 30 metre genişliğindedir. Derinliği ise 3-5 metre civarındadır. İçinde sazan türü balıklar bulunmaktadır. Bu balıklara halk tarafından saygı gösterilir ve yenmez. Rivayete göre Hz. İbrahim ateşe atıldıktan sonra, bir mucize gerçekleşir ve etraf güllük gülistanlık olur. Bu mucizenin gerçekleştiği mekânın Balıklıgöl ve çevresi olduğuna inanılır.



Görsel 6.67: Balıklıgöl (Şanlıurfa)

Balıklıgöl Platosunda ayrıca Hz. İbrahim'in doğduğu mağara da bulunmaktadır. Üç ilahi dinin temeli kabul edilen Hz. İbrahim'in doğduğu mağarayı, her dinden her ülkeden ziyaretçiler yılın her mevsiminde ziyaret eder. Efsanelere göre Hz. İbrahim Nemrut tarafından ateşe atıldıktan sonra, Nemrut'un kızı Zeliha da Hz. İbrahim'i çok sevdiğinden ve ona inandığından Hz. İbrahim'in ateşe atılmasına dayanamaz, o da kendisini ateşe atar. Zeliha'nın düştüğü yer de bir göle dönüşür.



Görsel 6.68: Tokalı Kilisesi (Nevşehir)

Nevşehir bölgesinde yer alan Kapadokya, benzersiz doğal oluşumları ve yer altı şehirleriyle tanınır. Bölgede yer alan birçok yer altı kilisesi ve manastır, erken dönem Hristiyanlık dönemine kadar uzanan dinî bir geçmişe sahiptir. Bunlardan Tokalı Kilisesi duvar resimleri ve yapısı ile günümüze kadar ulaşmış olanlardan biridir (Görsel 6.68).

Trabzon'un Maçka ilçesinde bulunan Sümela Manastırı, muhteşem dağ manzarasıyla ünlüdür (Görsel 6.69). Manastır, Bizans dönemine kadar uzanan bir geçmişe sahip olup Hristiyan hacılar ve turistler için önemli bir dinî merkezdir. Bu özellikleriyle Sümela Manastırı, hem kültürel mirası hem de doğal güzellikleri bir arada sunan önemli bir merkez olarak öne çıkmaktadır.



Görsel 6.69: Sümela Manastırı (Trabzon)

İzmir'in Selçuk ilçesinde bulunan Efes Antik Kenti, Antik Roma döneminde önemli bir ticaret merkezi ve dinî yerlerden biridir (Görsel 6.70). Artemis Tapınağı, Celsus Kütüphanesi ve Büyük Tiyatro gibi dinî ve mimari yapılarıyla dikkat çeker. Ayrıca Meryem Ana Evi de Selçuk'ta, Bülbül Dağı üzerinde bulunmaktadır (Görsel 6.71). İsa'nın ölümünden 4 ya da 6 yıl sonra St. John'un Meryem Ana'yı Efes'e getirdiği bilinmektedir. Haç planlı ve kubbeli olan bu yapı daha sonra restore edilmiştir. Müslümanlarca da ziyaret edilen evde Papa VI.Paul'un 1967'deki ziyaretinden sonra her yıl Ağustos ayının 15. gününde ayinler düzenlenmekte ve bu ayinler büyük ilgi görmektedir.



Görsel 6.70: Efes Antik Kenti (İzmir)



Görsel 6.71: Meryem Ana Kilisesi (İzmir)

Antakya'da bulunan St. Pierre Kilisesi Hristiyanlar için önemli bir hac merkezidir. İsa'nın on iki havarisinden biri olan Aziz Petrus'un ilk vaaz verdiği yer ve mağarada cemaatin ilk kez "Hristiyan" adını aldığına inanılmaktadır. Bu nedenle St. Pierre Kilisesi Hristiyanlığın ilk kilisesi olarak bilinir. 1983 yılında Papa VI. Paul, burayı Hristiyanlar için Hac yeri olarak ilan etmiştir. Her yıl 29 Haziran'da Katolik Kilisesi tarafından burada ayin düzenlenir.

- **Kamboçya:** Angkor Wat, Hindu ve Budist inançlarının birleştiği etkileyici bir tapınak kompleksidir (Görsel 6.72). Dünyanın en büyük dinî anıtlarından biri olarak kabul edilir. Hindu ve Budist inançlarının etkileyici bir karışımını temsil eder. 12. yüzyılda inşa edilmiş olan bu tapınak kompleksi; muhteşem mimarisi, karmaşık işlemeleri ve tapınaklardan oluşan bir şehir planıyla ünlüdür. Angkor Wat, Khmer İmparatorluğu dönemindeki Hindu tanrı Vişnu'ya adanmıştır.



Görsel 6.72: Angkor Wat Tapınak Kompleksi (Kamboçya)

- **Endonezya:** Pura Besakih, Bali'deki en kutsal Hindu tapınağı kompleksidir (Görsel 6.73). Birçok tapınak ve dinî yapıyı barındırır. Bu kompleks, yaklaşık 23 ayrı tapınaktan oluşur ve Bali'deki diğer tapınakların merkezi olarak kabul edilir. Pura Besakih; tanrıların, ruhların ve doğanın koruyucusu olan Hindu tanrılarına adanmıştır.



Görsel 6.73: Pura Besakih Hindu tapınağı (Endonezya)

6.2.2. Avrupa

Avrupa'da çok sayıda uygarlık yüzyıllar boyu yaşadığı için farklı inançlara ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle de çok fazla inanç merkezi bulunmaktadır.

- **İtalya:** İtalya'da Hristiyanlar için önemli olan birçok inanç merkezi bulunmaktadır. Venedik'te bulunan St. Mark's Bazilikası, Bizans mimarisinin en iyi örneklerinden olup Venedik'in en ünlü turistik yerlerinden biridir. Her yıl çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır.

  İtalya'nın başkenti Roma'da bulunan St. Peter's Bazilikası, Katoliklerin ve dünyanın en büyük kiliselerinden biridir. Vatikan, Roma'da yer alan bağımsız bir devlettir (Görsel 6.74). Katolik Kilisesi'nin merkezi olan Vatikan, dünyanın en küçük bağımsız ülkelerinden biridir ve Hristiyanlık açısından çok önemli bir merkezdir. İsmi, Vatikan Tepesi'nden gelmektedir. Bünyesinde Roma Katolik Kilisesi'nin başpiskoposu olan Papa'nın ikamet ettiği Aziz Petrus Bazilikası'nı ve Sistine Şapeli'ni barındırır. Bu şapel, ünlü ressam Michelangelo'nun tavan freskleriyle ünlüdür. Vatikan müzeleri de dünyaca ünlüdür ve antik eserler, sanat eserleri ve papalık koleksiyonlarını içermektedir. Vatikan; tarih, din ve sanat açısından büyük bir öneme sahip bir yer olup her yıl milyonlarca turist tarafından ziyaret edilmektedir.

  Floransa Katedrali, İtalya'nın Floransa şehrinde bulunan İtalyan Gotik mimarisinin en önemli örneklerinden biridir (Görsel 6.75). Katedral, Aziz John Vaftizci'nin mezarını da içermektedir.

  Milano Katedrali, İtalya'nın kuzeyindeki Milano şehrinde bulunan Gotik mimarinin en büyük örneklerinden biridir (Görsel 6.76).

- **Fransa:** Notre Dame Katedrali Fransa'nın başkenti Paris'te bulunur (Görsel 6.77). Gotik tarzda inşa edilmiştir ve dünyanın en ünlü kiliselerinden biridir. Paris'te Montmartre Tepesi'nde bulunan Sacré-Cœur Bazilikası, beyaz taştan yapılmış bir Roma Katolik kilisesidir ve Fransa'nın en ünlü dinî yapılarından biridir.

  Paris'te bulunan Sainte-Chapelle, Gotik mimarinin en güzel örneklerinden biridir ve 13. yüzyılda Kral Louis IX. tarafından yaptırılmıştır.

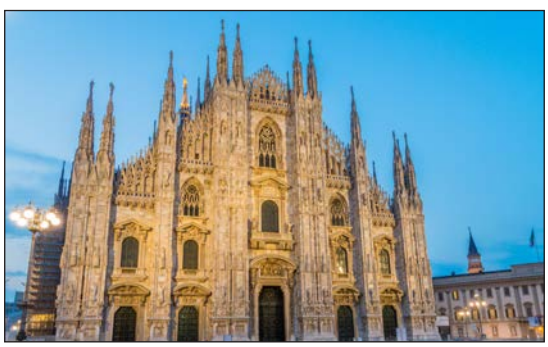
  Fransa'nın Chartres şehrinde bulunan Chartres Katedrali, Gotik mimarinin en önemli örneklerinden biridir ve dünyanın en iyi korunmuş Orta Çağ vitraylarına sahiptir.



Görsel 6.74: Vatikan (İtalya)



Görsel 6.75: Floransa Katedrali (İtalya)



Görsel 6.76: Milano Katedrali (İtalya)



Görsel 6.77: Notre Dame Katedrali (Fransa)

Avignon'da bulunan Papalık Sarayı, 14. yüzyılda Papalık makamının merkezi olup Avignon'da bulunan en önemli tarihî yapıdır (Görsel 6.78).



Görsel 6.78: Papalık Sarayı (Fransa)

- **İspanya:** İspanya, tarihî ve kültürel zenginlikleriyle bilinen bir ülke olup çeşitli dinî merkezlere ev sahipliği yapmaktadır.

  İspanya'nın Barselona şehrinde bulunan Sagrada Familia, Antoni Gaudi tarafından tasarlanmıştır ve tamamlanması hâlinde dünyanın en büyük kiliselerinden biri olacaktır (Görsel 6.79).



Görsel 6.79: Sagrada Familia (İspanya)

  Santiago de Compostela Katedrali, İspanya'da yer alan önemli bir dinî merkezdir. Burada bulunan Katedral, Hristiyan Hac yolu olan Camino de Santiago'nun sonudur ve Aziz Yakup'un mezarına ev sahipliği yapmaktadır. Katedral, Gotik ve Romanesk tarzda inşa edilmiştir. Her yıl birçok Hristiyan tarafından hacı olmak için ziyaret edilmektedir.

  Barselona, Katalonya bölgesinde yer alan ünlü bir turistik şehirdir ve Barselona Katedrali burada bulunur. Resmî olarak "La Seu" olarak bilinen bu katedral, Gotik tarzda inşa edilmiştir ve Barcelona'nın en önemli dinî yapılarından biridir. İçerisinde, Kutsal Haç'ın kopyası olan "Santa Creu" bulunmaktadır.

  Toledo, İspanya'da bulunan tarihî bir şehirdir ve bu şehirde Toledo Katedrali yer alır. Bu katedral, Gotik ve Cizvit tarzında bir yapıdır. İçerisinde birçok dinî esere ve sanat eserine ev sahipliği yapmaktadır.

  Barselona yakınlarında bulunan Montserrat Manastırı, önemli bir dinî ve turistik merkezdir. Sarp kayalıklar üzerine inşa edilmiş olan bu manastır, Katalonya'nın en tanınmış manastırlarından biridir. Burada, Katalonya'nın koruyucu azizi olan Siyah Madonna Heykeli gibi dinî öneme sahip nesneler bulunmaktadır.



Görsel 6.80: Kordoba Camii-Katedrali (İspanya)

  Kordoba, Endülüs bölgesinde bulunan bir şehirdir ve Kordoba Camii-Katedrali, burada büyük bir dinî öneme sahiptir (Görsel 6.80). İslam döneminde inşa edilen cami, daha sonra Hristiyanlık etkisinde bir katedrale dönüştürülmüştür. Bu yapı, mimari açıdan etkileyici olup tarihî bir öneme sahiptir.

- **Almanya:** Kölner Katedrali, Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde bulunmaktadır (Görsel 6.81). Gotik mimarinin en büyük örneklerinden biri olup Aziz Peter ve Aziz Mary'nin kalıntılarını içerir.

  Almanya'nın güneyindeki Ulm şehrinde bulunan Ulm Minster, Gotik mimarinin en yüksek kilisesidir ve kilisenin 768 basamaklı merdivenle çıkılabilecek bir kulesi bulunmaktadır.

  Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Münih şehrinde bulunan Frauenkirche, Gotik mimarinin önemli bir örneğidir ve Almanya'nın en büyük kiliselerinden biridir (Görsel 6.82).

  Almanya'nın batısındaki Aachen şehrinde bulunan Aachen Katedrali, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun ilk imparatoru olan I. Charlemagne'ın mezarını içerir.

  Almanya'nın başkenti Berlin'deki Berlin Katedrali, Neo-Rönesans mimarisinin önemli bir örneğidir ve Hohenzollern hanedanının mezarlarını içermektedir.

  Berlin'de bulunan Kutsal Ruh Kilisesi, Berlin'in en eski kiliselerinden biridir ve Gotik tarzda inşa edilmiştir (Görsel 6.83).



Görsel 6.81: Kölner Katedrali (Almanya)



Görsel 6.82: Frauenkirche (Almanya)



Görsel 6.83: Kutsal Ruh Kilisesi (Almanya)

- **İngiltere:** İngiltere'nin başkenti Londra'da bulunan Westminster Abbey, İngiliz monarşisinin tarihî ve kültürel merkezlerinden olup İngiltere'nin en ünlü kiliselerinden biridir (Görsel 6.84).

  13-16. yüzyılların en önemli mimari eseri olan Westminster Abbey, aynı zamanda İngiliz tarihini gözler önüne sermektedir. Kilise, Aziz Edward Confessor'ün türbesi, kralların ve kraliçelerin mezarları, ünlü ve büyüklere ait sayısız anıtı bünyesinde barındırmaktadır. 1066'dan bu yana her taç giyme töreninin ve on altı kraliyet düğünü de dâhil olmak üzere kraliyet ailesine ait birçok olaya ev sahipliği yapmıştır.



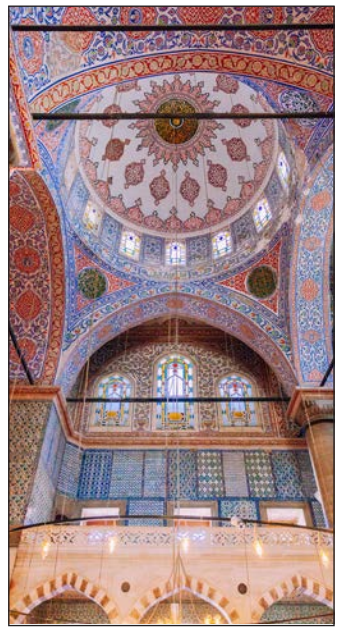
Görsel 6.84: Westminster Abbey Kilisesi (İngiltere)

- **Türkiye:** Türkiye'nin Avrupa'da yer alan şehirlerinde tarihî ve dinî çok sayıda eser bulunmaktadır. Ayrıca 600 yıllık bir geçmişe sahip olan Osmanlı İmparatorluğu döneminde sultanlar tarafından yaptırılan camiler (selatin camileri) tarihî ve turistik öneme sahiptir.

  Sultanahmet Camii (Mavi Camii), İstanbul'un tarihî yarımadasında yer alan Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli camilerinden biridir (Görsel 6.85). Mavi İznik çinileriyle süslü iç mekânı ve muhteşem kubbesiyle ünlüdür (Görsel 6.86).



Görsel 6.85: Sultan Ahmet Camii (İstanbul)



Görsel 6.86: Mavi İznik Çinili Kubbe

Sultan Ahmet Camii Sultan I. Ahmet tarafından 17'nci yüzyılda, Mimar Sinan'ın yetiştirdiği öğrencilerden biri olan Sedefkar Mehmet Ağa'ya yaptırılmıştır. Caminin duvarlarında 21 bin 43 adet İznik Çinisi bulunmaktadır.

İstanbul'un en tanınmış yapılarından biri olan Ayasofya, 916 yıl Ortodoks kilisesi olarak ibadete açık olmuş; Fatih Sultan Mehmed'in 1453'te İstanbul'u fethetmesiyle camiye çevrilmiştir (Görsel 6.87). 1934 yılında müzeye dönüştürülmüş ve 2020 yılına kadar müze olarak hizmet vermiştir. 2020 yılında ise tekrar cami olarak hizmete açılmıştır. Bu nedenle Ayasofya hem Hristiyanlar hem de Müslümanlar için önemli bir yapı olmuştur.



Görsel 6.87: Ayasofya Camii (İstanbul)

Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde yer alan Edirne, tarihî ve dinî açıdan önemli yapılar barındıran bir şehirdir. Edirne, 1361 yılında I. Murat tarafından fethedilmiş ve İstanbul'un alınışına kadar olan 88 yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin başkenti olmuştur. Edirne, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olduğu dönemde dinî ve kültürel merkez olmuştur. Bu nedenle şehirde birçok dinî yapının yanı sıra cami, kilise ve sinagogların izlerini bulmak mümkündür.



Görsel 6.88: Selimiye Camii (Edirne)

Edirne'nin en ünlü dinî yapısı olan Selimiye Camii, Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük mimarı olan Mimar Sinan tarafından 16. yüzyılda inşa edilen bir Selatin Camidir (Görsel 6.88). UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan cami, Osmanlı mimarisinin en büyük yapıtlarından biridir. Selimiye Camii; büyüleyici kubbesi, gösterişli minareleri ve süslemeleriyle ünlüdür.

Edirne'de bulunan bir diğer önemli dinî yapı Üç Şerefeli Camii'dir. 15. yüzyılda II. Murat tarafından yaptırılan cami, ismini minaresinin üç yüzündeki şerefelerden almaktadır. Geçmişte bir kilise olarak kullanılmıştır. Osmanlı döneminde camiye çevrilmiştir.



Görsel 6.89: Eski Camii (Edirne)



Görsel 6.90: Muradiye Camii (Edirne)

Eski Camii, Edirne'de bulunan tarihî bir camidir ve II. Bayazıt tarafından 15. yüzyılda inşa ettirilmiştir (Görsel 6.89). Mimarisi ve süslemeleriyle dikkat çeken yapı, Türk-İslam mimarisinin önemli bir örneğidir.

Muradiye Camii; Edirne'deki diğer önemli, dinî yapıdır. II. Murat tarafından 15. yüzyılda yaptırılan cami, padişahın ve ailesinin mezarlarını barındıran bir türbeye de sahiptir (Görsel 6.90). Avlusunda Osmanlı dönemine ait tarihî mezar taşları ve süslemeler bulunmaktadır.

- **Avusturya:** Avusturya'nın başkenti Viyana'da bulunan St. Stephen's Katedrali, Gotik tarzda inşa edilmiştir ve Viyana'nın en ünlü turistik yerlerinden biridir (Görsel 6.91).

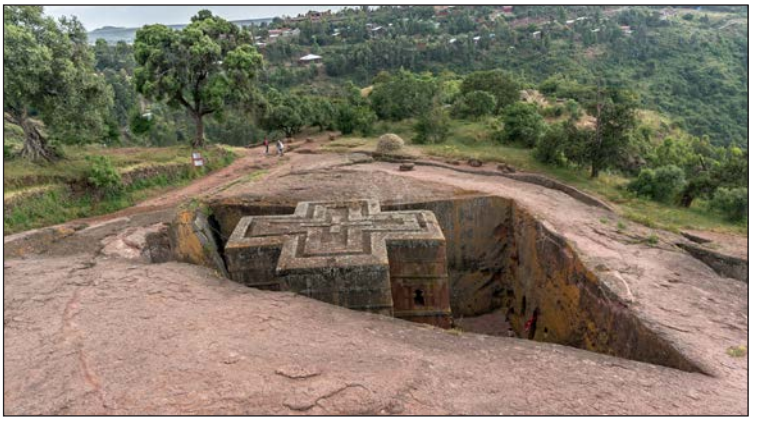


Görsel 6.91: St. Stephen's Katedrali (Avusturya)

6.2.3. Afrika

İnanç ve kültürel açıdan oldukça zengin ve çeşitli bir geçmişe sahiptir. Yüzyıllar boyu çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Afrika'nın zengin kültürel geçmişi, çeşitlilik ve farklı inanç sistemleri nedeniyle daha birçok önemli inanç merkezi bulunmaktadır.

- **Etiyopya:** Etiyopya'nın kuzeyinde yer alan tarihî şehir Lalibela, en önemli Hristiyan hac merkezlerinden biridir (Görsel 6.92). Lalibela, 12. ve 13. yüzyıllarda Kral Lalibela tarafından kurulmuştur. Kral Lalibela, hac için Kudüs'e gitme imkânı bulunmadığından Etiyopya'ya kutsal bir şehir inşa etmeye karar vermiştir. Böylece taş oyma kiliselerin yapıldığı ''Altı Grup'' olarak adlandırılan bir dizi kilise kompleksi ortaya çıkmıştır. Taş oyma kiliseleriyle ünlüdür ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Ülkeye gelen turistlerin yoğun ilgi gösterdiği bir destinasyondur. Lalibela, Afrika'nın en önemli dinî ve tarihî merkezlerinden biri olarak kabul edilir.



Görsel 6.92: Lalibela (Etiyopya)

Lalibela'da bulunan kiliseler, Etiyopya Ortodoks Kilisesi'ne aittir ve aktif bir ibadet merkezidir. Yıl boyunca Hristiyan hacıların yanı sıra turistler tarafından da ziyaret edilir. Özellikle Noel (Etiyopya Noel Bayramı), Bayram Yortusu gibi dinî festivallerde yoğun ziyaretçi akını görülür.

Aksum, Etiyopya'nın kuzeyinde yer alan, antik bir krallığın başkenti olan diğer bir tarihî şehirdir (Görsel 6.93). Hristiyan ve yerel inançların birleştiği bir merkezdir ve Etiyopya Ortodoks Kilisesi'nin önemli bir hac merkezidir.



Görsel 6.93: Aksum (Etiyopya)

- **Cezayir:** Çeşitli inanç ve kültüre ev sahipliği yapan bir ülkedir. Aynı zamanda İslam'ın önemli bir merkezi olarak kabul edilmektedir. Ülkede çok sayıda İslami yapı ön plana çıkmaktadır.

Büyük Cezayir Camii (Djamaa el Djazair), İslam mimarisinin önemli bir örneğidir (Görsel 6.94). Cezayir'in başkenti Cezayir'de bulunan devasa büyüklükte bir camidir. Afrika'nın en büyük camisidir. İslam'ın önemli bir dinî merkezidir.



Görsel 6.94: Büyük Cezayir Camii (Cezayir)

Kutsal Ceneviz Kilisesi (Notre Dame d'Afrique), Cezayir'in başkenti Cezayir'de bulunur (Görsel 6.95). Katolik inancının önemli

bir sembolüdür. Sahil şeridinde yer alan kilise, turistler için önemli bir ziyaret noktasıdır.

Tlemcen şehrinde bulunan Sidi Boumediene Türbesi, Cezayir'in önemli dinî merkezlerinden biridir. İslam düşünürü ve derviş olan Sidi Boumediene'in mezarına ev sahipliği yapmaktadır.



Görsel 6.95: Kutsal Ceneviz Kilisesi (Cezayir)

- **Mali:** Timbuktu, Batı Afrika'da, Mali'nin orta kesiminde bulunan tarihî bir şehirdir. Timbuktu, Orta Çağ'da İslam'ın önemli bir eğitim ve ticaret merkeziydi. Ülkede bulunan tarihî camiler ve kütüphaneler, İslam kültürünü yansıtmaktadır. Şehir, Sahra Çölü'nün güneyinde, Niger Nehri'nin batı kıyısında yer alır. Tarihi boyunca İslam'ın yayılmasının, ilim ve ticaretin merkezi olmuştur.

  Timbuktu aynı zamanda İslam'ın yayılmasının etkisiyle önemli bir dinî merkez hâline gelmiştir. İslam'ın etkisiyle birçok cami, medrese ve manastır inşa edilmiştir. Şehirdeki camiler, özellikle Djingareyber Camii (Görsel 6.96), Sankore Camii ve Sidi Yahya Camii, İslam mimarisinin önemli örneklerini sunar.

  Bununla birlikte Timbuktu'nun en önemli özelliklerinden biri, zengin kütüphaneler ve el yazmalarıdır. Şehirdeki kütüphanelerde İslam, bilim, tarih, şiir ve diğer konularla ilgili binlerce el yazması bulunmaktadır. Bu el yazmaları, İslam'ın ve Sahra Altı Afrika'nın tarihî ve kültürel mirasının önemli bir parçasını temsil etmektedir.

  Timbuktu; tarihî, kültürel ve dinî önemi nedeniyle UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır ancak şehir, tarih boyunca çeşitli istilalar ve doğal yıkımlarla karşı karşıya kalmıştır.



Görsel 6.96: Djingareyber Camii (Mali)

- **Mısır:** Ülkede bulunan piramitler dünyaca ünlüdür. Bunların en başında Giza piramitleri gelir. Bu yapılar Eski Mısır'ın bir parçası olarak dinî inanç sistemi açısından inşa edilmiştir. Piramitler, Eski Mısır Uygarlığı'nda dini ritüellerin uygulandığı merkez merkezler olarak bilinmektedir. Luksor'un (Görsel 6.97) en büyük açık hava müzesi olan Mısır Karnak Tapınağı'nın kalıntılarını yıl boyunca çok sayıda turist ziyaret etmektedir.



Görsel 6.97: Karnak Tapınağı (Mısır)

- **Endonezya:** Bali Adası, Hinduluk'un yaygın olduğu bir bölgedir. Ubud ve Tanah Lot Tapınağı, turistlerin ve Hinduizm'e inananların sık sık ziyaret ettiği önemli dinî yerlerdir.

6.2.4. Amerika

Amerika kıtasında birçok farklı inanç merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin bazıları şunlardır:

- **Meksika:** Aztek piramitleri ve tapınakları, antik dönem uygarlığı olan Azteklere ait önemli tarihî ve dinî yapılar olarak bilinmektedir (Görsel 6.98). Bu tarihî alan, modern Meksika'nın merkezinde yer alan ve günümüzde "Templo Mayor" adıyla anılan bir arkeolojik alanı içerir (Görsel 6.99).

  Templo Mayor, Azteklerin başkenti Tenochtitlan'da yer almaktaydı. Bu alan, 1978 yılında yapılan kazılarda keşfedilmiş ve alanın büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılmıştır. Alan; çeşitli tapınak, piramit ve dinî yapı kalıntılarını içermektedir.

  Azteklerin dininde önemli bir yeri olan savaş tanrısı Huitzilopochtli'ye adanmış tapınaklar ve sunaklar Templo Mayor içinde bulunmaktadır. Ayrıca su tanrıçası Chalchiuhtlicue'ye adanmış yapılar da bulunmaktadır.

  Bu tarihî alan, ziyaretçilere Aztek kültürü, Azteklerin dinî inançları ve mimarisi hakkında bilgi verir. Günümüzde Templo Mayor ve buranın çevresindeki müzeler, arkeolojik kalıntılar ve bilgi panolarıyla ziyaret edilebilmektedir.

- **Amerika Birleşik Devletleri:** Büyük Kanyon, Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunur ve büyüleyici doğal oluşumuyla ünlüdür. Kanyon içinde bulunan Navajo yerleşimleri ve kutsal alanları, Navajo halkı için de kutsal bir yer olarak kabul edilir. Büyük Kanyon bölgesindeki Navajo yerleşim yerleri, Navajo halkının geleneksel yaşam tarzını ve kültürünü sürdürdüğü alanlardır. Bu bölgelerde Navajo kültürünün kutsal alanları (Görsel 6.100), geleneksel evleri ve el işleriyle ünlü pazarları bulunmaktadır.

  Navajolar, Büyük Kanyon'un manevi ve kültürel anlamını vurgulayan birçok kutsal alanı da ziyaret etmektedir. Bu alanlar genellikle dinî ve ruhsal uygulamalar için kullanılır ve Navajo halkının geleneksel inançlarına göre büyük bir öneme sahiptir.

  Navajo halkı, rehberli turlar ve kültürel etkinlikler aracılığıyla ziyaretçilere kendi kültürlerini ve geleneklerini tanıtmaktadır. Bu vesileyle ziyaretçiler Navajo halkının yaşam tarzını, sanatını ve manevi dünyasını daha yakından tanıma fırsatı bulabilmektedir.



Görsel 6.98: Aztek piramitleri (Meksika)



Görsel 6.99: Templo Mayor (Meksika)



Görsel 6.100: Navajo kültürünün kutsal alanları (ABD)

- **Brezilya:** Rio de Janeiro'da bulunan Cristo Redentor yani "Mesih'in İzleri" anlamına gelen Büyük İsa Heykeli, önemli bir Hristiyanlık sembolüdür (Görsel 6.101). Bu etkileyici heykel, dünyanın en tanınmış anıtlarından biri olarak kabul edilmektedir.

  Cristo Redentor, Corcovado Dağı'nın zirvesine inşa edilmiş olup şehrin muhteşem manzarasını seyreden bir konumda yer alır. 38 metre yüksekliğindeki heykel; geniş, açık kollarıyla insanlığa kucak açmış bir biçimde tasvir edilmiştir.

  Heykel, 1922-1931 yılları arasında inşa edilmiş ve Hristiyanlığın sembolü olarak özellikle Katolik inancında İsa Mesih'in dünyadaki kurtarıcılığını simgelemektedir. Aynı zamanda Brezilya'nın millî simgelerinden biri hâline gelmiştir ve turistlerin dünya çapında ilgisini çeken önemli bir turistik cazibe merkezi olmuştur. Ziyaretçiler, heykelin tabanından yukarı çıkan özel bir tren veya araçlarla Corcovado Dağı'nın zirvesine ulaşarak heykeli ziyaret edebilirler.



Görsel 6.101: Büyük İsa Heykeli (Brezilya)



Aklınıza ilk gelen üç inanç merkezini, merkezin bulunduğu şehri ve ait olduğu dini belirtiniz.

	İnanç Merkezi	Şehir	Din
1.	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....

6.2.5. Avustralya

Avustralya, dinî çeşitliliğiyle bilinen bir ülkedir. Kıtada farklı inançlara ait birçok inanç merkezi bulunmaktadır. Avustralya'daki inanç merkezleri, dinî ritüelleri ve törenleri gerçekleştirmek için ve ibadet ya da topluluk merkezi olarak da hizmet vermektedir.

Avustralya'daki en yaygın inanç merkezi, Hristiyan kiliseleridir. Avustralya'nın %61'i Hristiyan'dır ve bu dini temsil eden binlerce kilise ve diğer dinî binalar burada yer almaktadır.

Avustralya'da ayrıca birçok Yahudi sinagogu, Müslüman camisi, Budist tapınağı, Hindu tapınakları ve diğer dinî mekânlar da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; St Mary's Katedrali [Sidney (Görsel 6.102)], Melbourne Camii, Başkent Katedrali (Canberra), Melbourne Sinagogu, Sidney Buda Tapınağı, Sidney Hindu Tapınağı, Sidney Sih Gurdwara'dır. Ayrıca Auburn Gelibolu Camii, aynı anda 2000 kişiye hizmet veren ve kapısı Kündekari tekniği ile yapılıp Türkiye'den getirilen bir camidir. Bu inanç merkezleri, Avustralya'nın dinî çeşitliliğini ve hoşgörüsünü yansıtmaktadır.



Görsel 6.102: St Mary's Katedrali (Avustralya)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin" tanımı aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

A) Tarih
B) Arkeoloji
C) Kültür
D) Sanat tarihi
E) Halk bilimi

2. Aşağıdakilerden hangisi Uzak Doğu ülkelerinden biri değildir?

A) Çin
B) Güney Kore
C) Japonya
D) Malezya
E) Moğolistan

3. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Kunya-Urgenç, Nisa Part kaleleri ve antik Merv kenti aşağıdaki ükelerden hangisinde bulunmaktadır?

A) Azerbeycan
B) Gürcistan
C) Kırgızistan
D) Özbekistan
E) Türkmenistan

4. Dünyaca ünlü Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa" adlı eseri aşağıdaki müzelerden hangisinde sergilenmektedir?

A) Uffizi Müzesi
B) Louvre Müzesi
C) Academia Sanat Galerisi
D) Topkapı Sarayı
E) İsveç Tarih Müzesi

5. Karl Köprüsü ve Astronomik saat aşağıdaki ülkelerden hangisinde bulunmaktadır?

A) Çekya
B) Finlandiya
C) İsveç
D) Norveç
E) Polonya

6. Giza Piramitleri aşağıdaki ülkeden hangisinde bulunmaktadır?

A) Fas
B) İran
C) Mısır
D) Tunus
E) Suudi Arabistan

7. Aşağıdakilerden hangisi UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan ve Libya'da bulunan antik şehirdir?

A) Leptis Magna Antik Kenti
B) Tipasa Antik Kenti
C) Sbeitla Antik Kenti
D) Kartaca Antik Kenti
E) Volubilis Antik Kenti

8. "Mısır, fasulye, çikolata, çeşitli acı kırmızıbiberler ile yapılmış yemek ve ürünler turistler için ilgi çekicidir." açıklaması aşağıdaki ükelerden hangisinin mutfağı için söylenmiştir?

A) Fransız
B) İtalyan
C) Meksika
D) Türk
E) Yunan

9. Müslümanlar için kutsal yerlerin en başında yer alan ve Hz. Muhammed'in (sav) Miraç'a yükseldiği yer olarak bilinen Kubbet-üs Sahra aşağıdaki ülkelerden hangisinde bulunmaktadır?

A) Dubai
B) Endonezya
C) Filistin
D) Hindistan
E) Suudi Arabistan

10. Hristiyanlar için önemli bir hac merkezi olan St. Pierre Kilisesi aşağıdaki şehirlerden hangisinde bulunmaktadır?

A) Ankara
B) Antakya
C) Antalya
D) Bursa
E) İstanbul

7. ÖĞRENME BİRİMİ

SAĞLIK VE SPOR TURİZMİ MERKEZLERİ



KONULAR

7.1. SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

7.2. SPOR TURİZMİ MERKEZLERİ

7.3. KIŞ SPORLARI TURİZMİ MERKEZLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Türkiye ve dünyada bulunan sağlık turizmi merkezleri
- Türkiye ve dünyada bulunan spor turizmi merkezleri
- Türkiye ve dünyada bulunan kış turizmi merkezleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Sağlık turizmi
- Kaplıca
- Ilıca
- Ayurveda
- Spor turizmi
- Kayak
- Buz pateni
- Kızak
- Kar raftingi
- Biatlon
- Buz hokeyi
- Kayakla atlama

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Yaşadığınız şehirde bulunan kaplıca merkezleri hakkında neler biliyorsunuz?**
2. **Yaşadığınız şehirde sağlık turizmi için hizmet veren sağlık kuruluşlarını araştırınız.**
3. **Ülkenizde yapılan ulusal ve uluslararası spor etkinliklerini araştırınız.**
4. **Ülkenizdeki kış turizmi merkezlerinde ulusal ve uluslararası spor etkinliklerini araştırınız.**

7.1. SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

Sağlık turizmi; ikamet edilen yerden başka bir yere sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla seyahat edilmesi ve gidilen yerde en az 24 saat kalınarak sağlık ve turizm olanaklarından yararlanılması olarak tanımlanabilir. Dünya nüfusunun artması, yaşam kalitesinin yükselmesi, çeşitli ülkelerde sağlık maliyetlerinin artması sebebiyle hastaların daha ekonomik ve kaliteli iş yapan ülkelerde tedavilerini yaptırmak istemesi sağlık turizmi sektörünün oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Sağlık turizmi, sağlığa kavuşmak için tedavi amacıyla ikamet edilen ülkeden başka bir ülkeye gidilmesidir. Tedavi amaçlı giden kişiye de **sağlık turisti** denir.

Sağlık turizminin sadece hastanelerdeki tedavi için seyahat edilen bir turizm çeşidi olarak değerlendirilmemesi gerekir. Sağlıklı yaşam sunan her türlü turizmi sağlık turizmi kabul etmek gerekmekle birlikte bu turizm biçimi iki ana başlıkta değerlendirilmektedir.

- Tıp turizmi hastanelerdeki tedavi, ameliyat vb. işlemlerdir (Görsel 7.1).
- Termal turizm termal tesislerdeki rehabilitasyon, dinlenme vb. hizmetlerdir. (Görsel 7.2).



Görsel 7.1: Tıp turizmi



Görsel 7.2: Termal turizm

Sağlık turizmi, insanların sağlık hizmeti almak için farklı bir ülkeye ya da şehre seyahat etmesini içeren bir tür turizm şeklidir. Bu turizm türü, genellikle daha ileri tıbbi tedaviler, daha iyi kalitede sağlık hizmetleri, daha kısa bekleme süreleri veya daha uygun maliyetler gibi nedenlerle yapılmaktadır. Sağlık turizmi; genellikle kozmetik cerrahi, diş tedavisi, organ nakli, fertilite tedavileri, kardiyovasküler cerrahi, ortopedik cerrahi ve kanser tedavisi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bunların yanında kaplıca, ılıca ve içmece merkezleri de sağlık turizmi için tercih edilen yerlerdir. Yer altından gelen su ile tedavi çok eski uygarlıklara kadar gitmektedir.

Ülkeler; sağlık turizmini teşvik etmek için sağlık turistlerine yönelik özel sağlık tesisleri, hızlı vize işlemleri, turizm ve sağlık hizmetlerinin entegrasyonu gibi çeşitli politikalar geliştirebilmektedir. Özellikle Asya, Orta Doğu, Latin Amerika gibi bölgeler, sağlık turizmi için popüler hâle gelmiştir. Bu bölgeler, genellikle uygun maliyetli sağlık hizmetleri ve turistik cazibe merkezlerinin birleşimiyle sağlık turizmi için ideal bir ortam sunmaktadır.

7.1.1. Asya

Asya'da sağlık turizmi için çok sayıda önemli merkez bulunmaktadır. Bunlar hem termal kaynaklar hem de tıp alanında hizmet veren merkezlerdir. Her biri, kendi alanında uzmanlaşmış sağlık hizmetlerini sunmaktadır. Bu şifa merkezleri, geleneksel ve doğal şifa uygulamalarıyla ziyaretçilere sağlık, iyilik ve manevi şifa sağlamaktadır.

- **Tayland:** Bangkok, Phuket, Chiang Mai gibi şehirler; estetik cerrahi, diş tedavisi ve spa hizmetleri gibi sağlık turizmi alanlarında bilinen yerlerdir.

  Tayland'ın Chiang Mai, Krabi, Koh Chang gibi bölgelerinde termal kaynaklar ve spa tesisleri bulunmaktadır. Bu bölgeler, termal turizm için popüler destinasyonlardır.

  Tayland, geleneksel Tayland masajı ve spa uygulamalarıyla ünlüdür. Bangkok, Chiang Mai ve Phuket gibi şehirlerde birçok spa ve sağlık merkezi bulunmakta ve bu merkezler; masaj, bitkisel tedaviler, meditasyon gibi hizmetler sunmaktadır.

  Tayland'ın Koh Samui Adası'nda bulunan Kamalaya Koh Samui Sağlık ve Wellness Merkezi; yoga, meditasyon, spa terapileri ve sağlıklı beslenme programları düzenlemektedir (Görsel 7.3).



Görsel 7.3: Yoga yapan turistler

- **Hindistan:** Tıp turizmi açısından önde gelen ülkelerden biridir. Özellikle kalp cerrahisi, organ nakli, kozmetik cerrahi, diş tedavisi gibi alanlarda yüksek kalitede hizmetler sunmaktadır. Delhi, Mumbai, Chennai gibi şehirler sağlık turizmi için öne çıkan yerlerdir.

  Hindistan'ın bazı bölgeleri, termal sularıyla tanınır. Özellikle Güney Hindistan'daki Kerala, Tamil Nadu gibi eyaletlerde termal kaplıcalar bulunmaktadır.

  Hindistan, **Ayurveda** adı verilen geleneksel Hint tıbbıyla ünlüdür (Görsel 7.4). Kerala, Rishikesh, Varanasi, Haridwar gibi şehirlerde birçok Ayurveda merkezi bulunmaktadır. Bu merkezler; masaj, bitkisel tedaviler, yoga ve meditasyon gibi uygulamalar sunmaktadır.



Görsel 7.4: Ayurveda masajı için hazırlık

- **Singapur:** Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, modern tıp altyapısı ve uluslararası standartlarda hastaneleriyle bilinmektedir. Organ nakli, kardiyovasküler cerrahi, kanser tedavisi gibi alanlarda uzmanlaşmış birçok hastaneye sahiptir.
- **Güney Kore:** Estetik cerrahi, tüp bebek tedavisi, göz cerrahisi ve diğer tıbbi alanlarda uzmanlaşmış bir ülkedir. Özellikle Seul, sağlık turizmi için turistler tarafından tercih edilen bir destinasyondur.

  Güney Kore, geleneksel şifa uygulamalarıyla bilinmektedir. Özellikle Seul'daki Gyeongdong, Tongin gibi bölgeler, geleneksel Çin tıbbı ürünlerini ve tedavilerini sunan pazarlarla ünlüdür(Görsel 7.5).



Görsel 7.5: Çin tıbbı ürünleri pazarı (Güney Kore)

- **Malezya:** Uygun maliyetli sağlık hizmetleri, yüksek kaliteli sağlık tesisleri ve turistik cazibe merkezlerinin bir kombinasyonuyla sağlık turizmi için ideal bir yerdir. Kuala Lumpur, Penang gibi şehirler sağlık turizmi açısından ön plana çıkmaktadır.

  Malezya'nın Batu Feringghi, Tanjung Rhu gibi bölgeleri, termal suları ve spa tesisleri ile tanınmaktadır (Görsel 7.6). Termal turizm, özellikle Penang, Langkawi gibi adalarda gelişmektedir. Malezya, bitkisel tedaviler ve spa uygulamalarıyla ünlüdür. Kuala Lumpur ve Penang gibi şehirlerde birçok spa ve sağlık merkezi bulunmaktadır.



Görsel 7.6: Batu Feringghi Termal merkezi (Malezya)

- **Filipinler:** Organ nakli, kalp cerrahisi, göz tedavisi, diş tedavisi gibi alanlarda sağlık turizmi için tercih edilen bir destinasyondur. Manila, Cebu gibi şehirler, sağlık turizmi için oldukça önemlidir.

  Filipinler'de de termal turizm gelişmektedir. Laguna'daki Los Baños ve Albay'daki Tiwi gibi bölgeler, termal kaynaklara sahiptir ve turistler tarafından ziyaret edilmektedir.

  Filipinler'in Palawan Adası'ndaki El Nido bölgesi, doğal şifa uygulamaları ve sağlık hizmetleriyle bilinmektedir. El Nido'da birçok spa ve sağlık merkezi bulunmaktadır.

- **Japonya:** Yüksek teknolojiye sahip sağlık hizmetleri, uzmanlık alanlarındaki ileri teknikler ve termal spa olanaklarıyla sağlık turistleri için çekici bir seçenektir. Japonya, dünyanın en ünlü termal kaplıcalarına ev sahipliği yapmaktadır.

  Özellikle Beppu, Hakone, Kusatsu gibi şehirler, doğal termal kaynakları ve geleneksel Japon banyoları ile ünlüdür.

  Japonya'da, Zen Budizm'i ile ilişkili çay seremonileri, meditasyon ve doğa ile iç içe geçen şifa uygulamalarıyla bilinen birçok şifa merkezi bulunmaktadır. Kyoto, Kamakura gibi şehirler, bu tür şifa merkezleri için popüler yerlerdir (Görsel 7.7).



Görsel 7.7: Kyoto Zen bahçeleri (Japonya)

- **İsrail:** Tıp alanındaki yenilikçi yaklaşımları, kanser tedavisi, organ nakli ve nörolojik hastalıklar gibi alanlardaki uzmanlığıyla bilinmektedir.
- **Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri:** Lüks sağlık hizmetleri, kozmetik cerrahi ve tıbbi spa olanaklarıyla sağlık turizmi için popüler bir destinasyondur.
- **İran:** Organ nakli, plastik cerrahi, göz tedavisi ve diğer alanlarda yüksek kaliteli ve uygun maliyetli sağlık hizmetleri sunmaktadır.
- **Vietnam:** Diş turizmi, estetik cerrahi, alternatif tıp gibi alanlarda sağlık turizmi için giderek daha popüler hâle gelmektedir.

  Vietnam, geleneksel tıp uygulamaları ve spa kültürüyle dikkat çekmektedir. Hanoi ve Ho Chi Minh City gibi şehirlerde birçok spa ve sağlık merkezi bulunmaktadır.

- **Tayvan:** Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, modern tıbbi altyapı ve uzmanlık alanlarındaki ileri teknikler-le sağlık turizmi için tercih edilen bir yerdir.

  Ayrıca Tayvan'da termal kaynaklar da oldukça ünlüdür ve bu kaynakların Japonya'nın doğal termal sularına benzer faydalara sahip olduğuna inanılmaktadır. Ülkenin doğusundaki Beitou ve güneydeki Guanziling gibi bölgeler, termal turizm için en çok tercih edilen yerlerdir.

  Bu destinasyonlar, farklı sağlık hizmetleri ve uzmanlık alanlarıyla sağlık turizmi için çeşitli seçenekler sunmaktadır. Her biri kendi kültürel ve turistik deneyimleriyle birleşen sağlık hizmetleri ile öne çıkmaktadır.

- **Güney Kore:** Termal kaynaklarıyla ünlüdür ve birçok termal kaplıca tesisi bulunmaktadır. Özellikle Güney Kore'nin doğusundaki Sokcho, Donghae ve güneydoğudaki Guryongpo gibi bölgeler termal turizm için önemlidir.
- **Çin:** Ülkenin güneybatısındaki Sanya, doğusundaki Hangzhou ve kuzeyindeki Harbin gibi şehirlerde termal kaplıcalar bulunmaktadır. Çin, geleneksel Çin tıbbı, Tai Chi gibi uygulamalarla sağlık ve şifa merkezleri açısından zengindir. Pekin, Şanghay, Hangzhou gibi şehirlerde birçok şifa merkezi bulunmaktadır.
- **Endonezya:** Termal turizmi gelişmektedir. Özellikle Batı Cava'daki Garut ve Banyuwangi gibi bölgeler termal sularıyla tanınmaktadır.

  Endonezya'nın Bali Adası'ndaki Ubud bölgesi; yoga, meditasyon ve doğal şifa uygulamalarıyla ünlüdür. Ubud'da birçok yoga ve spa merkezi bulunmaktadır.

- **Tibet:** Geleneksel Tibet tıbbı ve Budist manastırlarında uygulanan manevi şifa uygulamalarıyla ünlüdür. Lhasa'daki Jokhang Tapınağı gibi yerler, ziyaretçilere manevi ve zihinsel şifa arayışlarında yardımcı olabilir.

7.1.2. Avrupa

Avrupa'da sağlık turizmi için birçok önemli merkez bulunmaktadır. Bu merkezler; genellikle yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, uzman doktorlar ve modern tıbbi altyapıya sahip hastaneler sunar. Avrupa'da bulunan bazı önemli sağlık turizmi merkezleri aşağıdaki gibidir.

- **Almanya:** Kaliteli sağlık hizmetleri ve uzmanlık alanlarındaki ileri tekniklerle bilinmektedir. Özellikle organ nakli, kanser tedavisi, kardiyovasküler cerrahi, romatoloji gibi alanlarda uzmanlaşmıştır. Berlin, Münih, Frankfurt gibi şehirler, sağlık turizmi için popüler destinasyonlardır.

  Almanya; Baden-Baden, Wiesbaden, Bad Kissingen gibi şehirlerdeki termal kaplıcalarıyla tanınmaktadır. Bu kaplıcalar, hem sağlık turizmi hem de lüks dinlenme imkânları sunmaktadır.

Lanserhof Tegernsee, Almanya'nın Tegernsee bölgesinde bulunur. Bu sağlık merkezi; detoks, sağlıklı yaşam ve yenilenme programlarıyla bilinir. Doğal güzellikleriyle ünlü bu bölge, ziyaretçilerine sakin bir ortam sunmaktadır.

- **İsviçre:** Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, lüks spa olanakları ve doğal güzellikleriyle sağlık turizmi için ideal bir ülkedir. Zürih, Cenevre, Lozan gibi şehirler, sağlık turizmi açısından öne çıkan yerlerdir.

  Clinique La Prairie, İsviçre'nin Montreux şehrinde bulunur. Bu sağlık merkezi; yaşlanma karşıtı tedaviler, detoks programları ve tıbbi kontrol hizmetleri sunmaktadır.

- **İngiltere:** Özellikle Londra'daki özel sağlık tesisleri ve uzman doktorlarla sağlık turizmi için tercih edilen bir destinasyondur. Ülke; kardiyovasküler sağlık, kanser tedavisi, nöroloji gibi alanlarda uzmanlaşmıştır.

  İngiltere'nin Bath şehri, Roma döneminden kalma termal sularıyla ünlüdür (Görsel 7.8). Bath'taki Romalı hamamlar ve termal spa tesisleri, turistler için popüler bir kaplıca merkezidir.

  Champneys Tring, İngiltere'nin Hertfordshire bölgesinde bulunur. Bu spa ve sağlık merkezi, zengin tarihî ve doğal güzelliklere sahiptir. Spa terapileri, fitness programları ve sağlıklı beslenme programları sunmaktadır.



Görsel 7.8: Bath şehrinde Roma Hamamları (İngiltere)

- **Fransa:** Tıp alanındaki yenilikçi yaklaşımları, yüksek kaliteli sağlık hizmetleri ve lüks spa olanaklarıyla sağlık turizmi için popüler bir ülkedir. Paris, Lyon, Nice gibi şehirler, sağlık turizmi için tercih edilen yerlerdir.

  Fransa'nın Vichy, Evian, Aix-les-Bains gibi şehirleri, termal suları ve spa olanaklarıyla ünlüdür. Bu şehirler, sağlık turizmi ve wellness turizmi için önemli destinasyonlardır.

- **İspanya:** Estetik cerrahi, diş tedavisi, tüp bebek tedavisi, yaşlı bakımı gibi alanlarda sağlık turizmi için popülerdir (Görsel 7.9, 10). Barselona, Madrid ve Valencia gibi şehirler, sağlık turizmi açısından öne çıkan yerlerdir.



Görsel 7.9: Diş tedavisi



Görsel 7.10: Yaşlı bakımı

Termal turizm açısından zengin bir ülke olan İspanya'nın kuzeyindeki La Toja, Archena ve Caldes de Malavella gibi bölgeler, termal suları ve spa tesisleriyle oldukça ünlüdür. Ayrıca Granada'da bulunan Hammam Al Ándalus gibi Arap hamamları da önemli merkezler arasındadır.

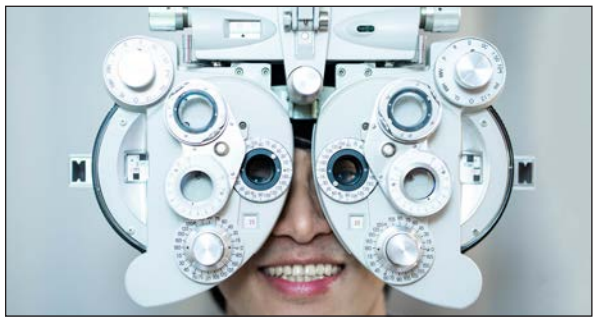
İspanya'nın Alicante kentinde bulunan Sha Wellness, klinik ve sağlık turizmi alanında dünyaca ünlüdür. Detoks, sağlıklı beslenme, yoga, meditasyon gibi programlar sunmaktadır. İspanya'nın Valencia bölgesinde bulunan bu sağlık merkezi; detoks, sağlıklı beslenme, yoga, meditasyon gibi programlar sunmakta ve modern tıpla doğal terapileri birleştirmektedir.

- **Türkiye:** Sağlık turizmi açısından son yıllarda popülerlik kazanmıştır. Türkiye, Avrupa'nın en önemli kaplıca ve termal turizm merkezlerinden biridir. Nevşehir, Denizli, Afyonkarahisar, Bursa, Yalova gibi şehirler de termal kaynaklara sahiptir. Bu bölgeler, termal oteller ve spa tesisleri ile ünlüdür ve termal suların birçok cilt ve romatizmal hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir. Özellikle Pamukkale'deki doğal traverten havuzları ve Kleopatra'nın da içinde yüzdüğüne inanılan Antik Havuz dünyaca ünlüdür (Görsel 7.11).

  Türkiye, hastanelerde yapılan tedaviler için de tercih edilen bir ülkedir. İstanbul, Antalya, İzmir ve Ankara gibi şehirlerde birçok özel hastane ve tıp merkezi bulunmaktadır. Türkiye; özellikle estetik cerrahi, diş tedavisi, tüp bebek tedavisi ve göz sağlığı alanlarında uzmanlaşmıştır (Görsel 7.12). Estetik cerrahi, göz ameliyatları, diş tedavileri için her yıl oldukça fazla sayıda ziyaretçi gelmektedir.



Görsel 7.11: Hierapolis Antik Termal havuz (Pamukkale)



Görsel 7.12: Göz sağlığı

- **Polonya:** Uygun maliyetli sağlık hizmetleri ve kaliteli tıp hizmetleri bakımından sağlık turizmi için tercih edilen bir ülkedir. Özellikle diş tedavisi, ortopedik cerrahi ve plastik cerrahi alanlarında uzmanlaşmıştır.
- **Macaristan:** Diş turizmi için popüler bir destinasyondur. Budapeşte, diş tedavisi için yüksek kaliteli ve uygun maliyetli seçenekler sunmaktadır.

  Macaristan, Avrupa'nın en eski ve en ünlü kaplıca merkezlerinden birine ev sahipliği yapmaktadır. Başkent Budapeşte'deki Széchenyi ve Gellért termal hamamları ünlüdür. Ayrıca Hévíz'deki volkanik göl, dünyanın en büyük biyoaktif sularından biridir.

- **Yunanistan:** Alternatif tıp uygulamaları, termal spa olanakları ve doğal tedavi yöntemleriyle sağlık turizmi için çekici bir ülkedir. Yunan adaları, sağlık turizmi için popülerdir.

  Yunanistan'ın Lesvos Adası'ndaki Polichnitos ve Thermi, termal sularıyla bilinmektedir. Bu bölgeler, termal turizm için ziyaret edilen önemli yerler arasındadır.

- **Portekiz:** Sağlık turizmi açısından tercih edilen bir destinasyondur. Lizbon, Porto ve Algarve gibi bölgelerde sağlık turizmi için çeşitli seçenekler bulunmaktadır.

  Portekiz'in Azor Adaları, termal suları ve doğal termal havuzlarıyla ünlüdür. Azor Adaları'ndaki Furnas ve Caldeira Velha gibi bölgeler, kaplıca ve ılıca turizmi için popülerdir.

- **Avusturya:** Ülkedeki Rogner Bad Blumau, Avusturya'nın Styria bölgesinde bulunur. Bu termal spa kompleksi, termal sular ve doğal güzellikleriyle ünlüdür. Spa terapileri ve dinlendirici aktiviteler sunar.
- **Çekya:** Karlovy Vary, Marienbad gibi şehirler, termal suları ve mineral kaynaklarıyla ünlüdür. Bu şehirler, Avrupa'nın en eski ve en prestijli kaplıca merkezlerinden bazılarıdır.
- **İtalya:** Termal suları ve kaplıcalarıyla ünlüdür. Toscana bölgesindeki Montecatini Terme, Chianciano Terme gibi yerler termal turizm için popülerdir (Görsel 7.13). Ayrıca Ischia, Abano Terme, Sirmione gibi bölgeler de ünlü termal merkezlerdir.

  Terme di Saturnia, İtalya'nın Toskana bölgesinde bulunur. Bu termal spa kompleksi, doğal termal sularıyla ünlüdür. Sağlık ve wellness programları sunar.

  Avrupa'nın doğal güzellikleri ve tarihî zenginlikleriyle birleşen bu merkezler, ziyaretçilere benzersiz bir deneyim yaşatmaktadır.



Görsel 7.13: Toscana bölgesinde bir kaplıca (İtalya)

7.1.3. Afrika

Afrika'da sağlık turizmi için çeşitli merkezler bulunmaktadır. Bu merkezler genellikle doğal güzellikleri, alternatif tıp uygulamaları, spa hizmetleri ve sağlık turizmi için özel olarak tasarlanmış programlar sunmaktadır. Afrika'da termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunmaktadır ancak bunların sayıları diğer kıtalara kıyasla daha azdır. Bununla birlikte, bazı ülkelerde doğal termal kaynaklar bulunmaktadır ve bu kaynaklar sağlık turizmi için kullanılmaktadır.

- **Güney Afrika:** Güney Afrika'nın Stellenbosch bölgesinde bulunan The Hydro at Stellenbosch; detoks programları, sağlıklı beslenme ve fitness programları sunmaktadır. Ayrıca spa hizmetleri de mevcuttur.

  Güney Afrika, Afrika'da termal turizmin geliştiği ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar turistler tarafından tercih edilmektedir. Özellikle Warmbaths ve Caledon gibi bölgelerde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.

- **Kenya:** Laikipia bölgesinde bulunan sağlık merkezleri; doğal terapiler, yoga ve meditasyon gibi hizmetler sunmaktadır. Ayrıca masaj ve spa hizmetleri de bulunmaktadır.

  Kenya'nın Narok bölgesinde bulunan sağlık merkezi; doğal terapiler, yoga, meditasyon ve masaj gibi hizmetler sunmaktadır. Ayrıca çevredeki doğal güzellikleri ve vahşi yaşamı keşfetmek için safari turları da düzenlenmektedir.

- **Mauritius:** Bu adada bulunan lüks spa ve sağlık merkezi; yoga, meditasyon, spa terapileri ve sağlıklı beslenme programları sunmaktadır. Doğal güzellikleri ve plajlarıyla ünlüdür.
- **Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri:** Dubai'deki lüks spa ve sağlık merkezi; çeşitli spa terapileri, fitness programları ve sağlıklı beslenme programları sunmaktadır. Doğal güzellikleri ve modern olanaklarıyla dikkat çekmektedir.
- **Tanzanya:** Tanzanya açıklarındaki bir ada olan Thanda Island; lüks bir tatil ve sağlık merkezi olarak hizmet vermekte ve spa hizmetleri, yoga, meditasyon ile sağlıklı beslenme programları sunmaktadır.
- **Fas:** Fas'ın Atlas Dağları'nda bulunan Terres d'Amanar; doğal terapiler, yoga ve spa hizmetleri sunan bir sağlık merkezidir. Ayrıca dağ trekkingi, doğa yürüyüşleri gibi aktiviteler de mevcuttur.

Fas da Afrika'da termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunan ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar turizm amaçlı kullanılmaktadır. Fas'ın bazı şehirlerinde, özellikle Ifrane ve Moulay Yacoub gibi bölgelerde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.

- **Etiyopya:** Termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunan ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar turizm amaçlı kullanılmaktadır. Özellikle Sodore, Wondo Genet gibi bölgelerde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.
- **Mısır:** Termal turizmin geliştiği ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar turistler tarafından tercih edilmektedir. Özellikle Siwa, Farafra gibi bölgelerde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.
- **Uganda:** Termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunan ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar sağlık turizmi için kullanılmaktadır. Uganda'nın bazı şehirlerinde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.
- **Zimbabve**: Termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunan ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar turizm amaçlı kullanılmaktadır. Zimbabve'nin bazı şehirlerinde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.
- **Tunus:** Önemli kaplıca ve ılıca merkezlerinden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde doğal termal kaynaklar bulunmaktadır ve bu kaynaklar termal turizm için kullanılmaktadır. Özellikle Hammamet, Tabarka gibi bölgelerde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.
- **Cezayir:** Termal kaplıca ve ılıca merkezleri bulunan ülkelerden biridir. Ülkenin çeşitli bölgelerinde doğal termal kaynaklar bulunmakta olup bu kaynaklar sağlık turizmi için kullanılmaktadır. Cezayir'in bazı şehirlerinde termal kaplıcalar ve ılıcalar bulunmaktadır.

Bu şifa merkezleri; ziyaretçilere sağlık, zindelik ve ruhsal iyilik hizmetleri sunmanın yanı sıra çevredeki doğal güzellikleri ve kültürel zenginlikleri keşfetme imkânı da sunar. Her biri benzersiz bir deneyim sunmakla birlikte Afrika'nın doğal güzelliklerini ve kültürel mirasını keşfetmek isteyenler için ideal bir seçenektir.

7.1.4. Amerika

Sağlık turizmi, birçok insanın Amerika Birleşik Devletleri, Kanada gibi ülkelerde tıbbi tedavi almak için seyahat etmesini içerir. Bu; genellikle daha gelişmiş tıbbi hizmetlere erişim, daha kısa bekleme süreleri ve bazen daha uygun maliyetler nedeniyle tercih edilir. Özellikle ABD'de dünyanın dört bir yanından hastalar, uzmanlık alanlarına göre en iyi sağlık hizmetlerini sunan hastaneler ve klinikler aramaktadır. Bazıları, özellikle plastik cerrahi, diş tedavisi, kardiyovasküler cerrahi, kanser tedavisi gibi alanlarda Amerika'daki uzmanlığı ve teknolojiyi tercih etmektedir. Bu durum, zengin ve gelişmiş ülkelerden gelen hastalar için daha geçerlidir.

- **ABD:** Dünya çapında sağlık hizmetleri sunan birçok üst düzey hastane ve kliniğe ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle Boston, New York, Los Angeles, Miami, Houston gibi büyük şehirlerdeki sağlık merkezleri uluslararası alanda ünlüdür.
- **Kanada:** Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri ve uzmanlık alanlarına göre öne çıkan merkezleriyle dikkat çekmektedir. Toronto, Vancouver, Montreal gibi şehirlerde sağlık turizmi oldukça gelişmiştir.

  Banff Ulusal Parkı içinde bulunan Banff Upper Hot Springs, Kanada'nın en ünlü termal kaplıcalarından biridir. Rocky Dağları'nın muhteşem manzarasına sahip olan bu kaplıca, doğal minerallerle zenginleşmiş termal sularıyla bilinmektedir.

- **Meksika:** ABD sınırında yer alması ve uygun maliyetli sağlık hizmetleri sunmasıyla sağlık turizmi açısından popüler bir destinasyondur. Özellikle dental turizm ve estetik cerrahi alanında tercih edilmektedir.

Meksika'daki Verita Life, kanser gibi ciddi hastalıkların yanı sıra genel sağlık ve yaşlanma karşıtı tedaviler sunan bir şifa merkezidir. Hiperbarik oksijen terapisi, ozon terapisi ve beslenme danışmanlığı gibi hizmetler vermektedir.

Grutas Tolantongo yakınında bulunan Cardonal bölgesi de termal kaplıcaları ile oldukça ünlüdür. Ayrıca Türkiye'de bulunan Pamukkale travertenlerine benzerliği ile dikkat çekmektedir (Görsel 7.14).



Görsel 7.14: Cardonal bölgesinde bir kaplıca (Meksika)

- **Kosta Rika:** Tıbbi turizm için yüksek kaliteli sağlık hizmetleri sunmaktadır. Ülke, doğal güzellikleriyle de bilinmekte ve sağlık turizmi ile birlikte doğa turizmi de burada yapılabilmektedir.
- **Brezilya:** Estetik cerrahi alanında dünyaca ünlüdür. Rio de Janeiro, Sao Paulo gibi şehirlerde birçok estetik cerrahi merkezi bulunmaktadır.
- **Arjantin:** Genellikle plastik cerrahi, diş tedavisi, oftalmoloji gibi alanlarda sağlık turizmi için tercih edilmektedir. Buenos Aires, ülkedeki en önemli sağlık turizmi merkezlerinden biridir.

  Arjantin'in Mendoza ve Jujuy bölgesinde And Dağları'nın eteklerinde yer alan termal kaplıcalar, doğal termal suların yanı sıra spa, masaj ve diğer sağlık hizmetleri de sunmaktadır.
- **Küba:** Tıbbi alanda uzmanlaşmış ve dünya çapında tanınmış sağlık sistemiyle bilinmekte ve özellikle organ nakli ve kanser tedavisi alanlarında uzmanlaşmış merkezleri bünyesinde bulundurmaktadır.
- **Dominik Cumhuriyeti:** Estetik ve plastik cerrahi alanında uzmanlaşmış merkezlerle bilinmektedir. Santo Domingo, ülkenin bu alandaki en önemli merkezlerinden biridir.
- **Peru:** Tıbbi turizmde önemli bir aktör olmaya başlamıştır. Özellikle Lima gibi büyük şehirlerde sağlık turizmi için tercih edilen merkezler yer almaktadır.

  Peru'nun Urubamba Vadisi'nde bulunan sağlık ve wellness merkezleri; yoga, meditasyon, şifa oturumları ve sağlıklı beslenme programları sunmaktadır.

  Machu Picchu'nun yakınında bulunan kaplıcalar, Peru'da popüler termal kaplıca merkezidir. Bu kaplıcalar, Inca Kalesi olarak da bilinen Machu Picchu gezisinin ardından ziyaretçiler tarafından tercih edilmektedir.
- **Ekvador:** Sağlık turizmi için tercih edilen bir destinasyondur. Quito, Cuenca gibi şehirlerdeki sağlık merkezleri özellikle estetik cerrahi ve diş tedavisi alanında bilinmektedir. Ekvador'un And Dağları'nda bulunan Termas de Papallacta, doğal termal sularıyla ünlüdür. Bu kaplıcalar, sağlık ve dinlenme amacıyla ziyaret edilir ve çevredeki doğal güzelliklerle çevrilidir.
- **Guatemala:** Diş turizmi için popüler bir destinasyondur. Ülke genelinde diş klinikleri bulunmaktadır ve uygun maliyetli diş tedavisi sunmaktadır.

- **İzlanda:** İzlanda'da bulunan Blue Lagoon, dünyanın en ünlü termal kaplıcalarından biridir Lav taşları arasından gelen sıcak suyun oluşturduğu bu termal havuz, cilt sağlığı için faydalı olan mineraller içermektedir.

Bu merkezler, geniş bir yelpazedeki tıbbi ihtiyaçları karşılamak için uzmanlaşmış tesisler ve doktorlarla doludur. Ayrıca sağlık turizmi için seyahat eden hastalara konaklama, ulaşım, turizm aktiviteleri gibi konularda destek sağlayan turizm ve sağlık sektörü iş birlikleri de gelişmektedir.

7.1.5. Avustralya

Doğal güzellikleri, yüksek kaliteli sağlık hizmetleri ve turistik olanaklarıyla sağlık turizmi için popüler bir destinasyondur. Ülke genelinde birçok sağlık turizmi merkezi bulunmaktadır. Avustralya'da bulunan bazı önemli sağlık turizmi merkezleri şu şekildedir:

- **Queensland:** Büyük Resif Sağlık ve Araştırma Merkezi, dünyaca ünlü Büyük Bariyer Resifi'nin yanında yer almaktadır. Hem çevre hem de sağlık turizmi açısından popülerdir. Burada sağlık konularında danışmanlık, egzersiz programları, diyet danışmanlığı gibi hizmetler verilmektedir.

  Gold Coast; lüks otelleri, plajları ve sağlık hizmetleriyle bilinir. Estetik cerrahi, diş tedavisi ve sağlık turizmi alanında birçok seçenek sunmaktadır. Ayrıca, Gold Coast'un spa ve wellness merkezleri de popülerdir.

  Cairns, Büyük Bariyer Resifi'nin yakınında bulunur ve sağlık turizmi için popüler bir destinasyondur. Estetik cerrahi, diş tedavisi ve sağlık kontrolleri gibi hizmetler sunan birçok merkeze ev sahipliği yapmaktadır.

  Queensland'in Outback bölgesinde bulunan doğal çamur banyoları, cilt sağlığı için faydalı olduğuna inanılan mineral açısından zengin çamur içermektedir.

- **Sydney:** New South Wales, dünyaca ünlü bir turistik destinasyon olmasının yanı sıra yüksek kaliteli sağlık hizmetleri sunan bir şehirdir. Estetik cerrahi, diş tedavisi, tüp bebek gibi alanlarda uzmanlaşmış klinikler ve hastaneler bulunmaktadır.
- **Melbourne:** Kapsamlı sağlık hizmetleri sunan bir şehirdir. Estetik cerrahi, tüp bebek, kardiyoloji gibi alanlarda uzmanlaşmış merkezler bulunmaktadır. Ayrıca Melbourne'un spa ve wellness merkezleri de popülerdir.

  Victoria eyaletinde bulunan, Avustralya'nın en ünlü termal kaplıca merkezlerinden biridir. Yüzlerce doğal termal kaynak ile bu alan, farklı sıcaklıklarda ve özelliklerde sular sunmaktadır.

  Victoria'nın Daylesford bölgesi, birçok termal kaplıca ve spa tesisine ev sahipliği yapmakta ve bu tesisler, doğal termal suların sağladığı sağlık avantajından faydalanmak isteyen ziyaretçileri çekmektedir.

- **Güney Avustralya:** Adelaide, sağlık turizmi için tercih edilen bir destinasyondur. Estetik cerrahi, diş tedavisi ve tüp bebek gibi alanlarda uzmanlaşmış merkezler bulunmaktadır. Ayrıca Adelaide Hills bölgesinde doğal güzelliklerle çevrili spa merkezleri de bulunmaktadır.

  Avustralya; kaliteli sağlık hizmetleri, doğal güzellikleri ve turistik olanaklarıyla sağlık turizmi için tercih edilen bir destinasyondur. Ülke genelinde birçok sağlık turizmi merkezi bulunmaktadır ve her yıl birçok turist sağlık turizmi için Avustralya'yı ziyaret etmektedir.

7.2. SPOR TURİZMİ MERKEZLERİ

Spor, ilk çağlardan itibaren insanların seyahat etme isteğindeki önemli etmenlerden biridir. İnsanlar, Atina'da düzenlenen ilk olimpiyatlardan itibaren çağlar boyunca hem seyirci olarak katılmak hem de sevdikleri sporları yapabilmek için dünyadaki sportif destinasyonlara seyahatler etmiştir. Bu seyahatler bazen kitlesel şekilde (Dünya Kupası, final maçları, olimpiyatlar gibi önemli spor organizasyonlarında) bazı spor dallarında ise küçük gruplar hâlinde veya bireysel olarak yapılmaktadır. Önemli spor organizasyonlarının yapıldığı ülkeler ve şehirler hem önemli turizm gelirine sahip olmakta hem de tüm dünyaya çok uygun maliyetlerle kendilerini tanıtma imkânı kazanmaktadır.

7.2.1. Avrupa'daki Spor Turizmi

Spor turizmi, dünyanın birçok bölgesinde düzenlenen spor organizasyonlarına katılmak veya onları izlemek amacıyla ortaya çıkan bir turizm çeşididir. İnsanlar bu amaçla yaptıkları seyahatlerde, yaptıkları sporu icra etmek için o spor dalına ait imkânların daha iyi olduğu bölgeleri tercih edebilmektedir. Örneğin ülkemizin Belek bölgesi, tüm dünyada golf sporu ile ilgilenen sporcular için ideal sahalara ve spor dışındaki birçok olanağa sahip olması açısından Avrupa içerisinde cazip bir çekim noktası olarak karşımıza çıkar (Görsel 7.15).



Görsel 7.15: Golf oynayan turistler

Turistler, keyif aldıkları sportif faaliyetleri yapabilmek ya da düzenlenen bir organizasyonu seyirci olarak takip etmek için seyahat edebilir. Aktif olarak spor yapmak için seyahat eden turistler genellikle kış sporları, bisiklet, doğa sporları açısından imkânları gelişmiş olan ve ulaşılabilir bölgeleri tercih eder. Seyirci olarak spor turizmine katılanlar ise organizasyonun yapıldığı şehir veya bölgeye seyahat etmek zorundadır.

Antik çağlardaki Eski Yunan medeniyetlerinde ve sonrasındaki Roma döneminde yapılan sportif yarışmaları seyretmek için insanların yarışmaların yapıldığı yerlere gittikleri bilinmektedir. Günümüzde ise özellikle Avrupa Birliği ülkeleri arasında dolaşımın serbest olması, sportif faaliyetleri seyretmek için insanların seyahat etmesini kolaylaştırmış ve Avrupa'da bu amaçla yapılan ziyaretler gidilen şehirler için de önemli bir ekonomik gelir kaynağı olmuştur. 2022 yılında İspanya'nın Barcelona takımı ile Almanya'nın Eintracht Frankfurt takımları arasında yapılan futbol müsabakasına Almanya'dan 30.000'i aşkın taraftar gelmiş ve karşılaşmayı Barcelona'da takip etmiştir (Görsel 7.16).



Görsel 7.16: Barcelona Nou Camp Stadı (Meksika)

Avrupa'da hem yaz hem de kış sporları merkezlerine yapılan seyahatler diğer kıtalara göre daha fazladır. Yaz aylarında yapılan spor dalları insanlar için farklı turizm alternatifleri oluşturmaktadır. Bu aktiviteler insanlara hem tatil ve dinlenme hem de sportif faaliyetleri takip etme imkânı sunabilir.

Avrupa'da bahar ve yaz aylarında yapılan sportif organizasyonlar arasında bisiklet turları izlenme açısından başı çekmektedir. Bunun en büyük nedeni Avrupa'da yaşayan insanların bisiklet kullanma alışkanlığının oldukça yüksek olmasıdır. Her sene düzenlenen Fransa Bisiklet Turu (Tour De France), İtalya Bisiklet Turu (Giro D'italia), İspanya Bisiklet Turu (La Vuelta – La Huvelta) başta olmak üzere Avrupa Kıtası'nın tamamında yapılan uluslararası bisiklet turları bu spora ilgisi olan, aynı zamanda farklı coğrafyaları görmek isteyen sporseverler için cazip çekim noktalarıdır (Görsel 7.17). İnsanlar aynı zamanda kendi bisikletleri ile bu rotaları keşfetme olanağına da sahiptir. Ülkemizde de her yıl farklı güzergâhlardan geçen Türkiye Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu (Tour of Turkiye) sporseverler için farklı bir alternatif olarak karşımıza çıkar. Bisiklet turu organizasyon komiteleri bu turların etaplarını her sene farklı güzergâhlardan geçirerek ülkelerindeki birçok kentin, kasabanın ve köyün tanıtımını da yapmış olmaktadır. Bu turlar, özellikle TV aracılığı ile canlı yayınlandığından turun geçtiği bölgeler açısından da oldukça iyi bir tanıtım olanağı sağlanmaktadır.



Görsel 7.17: Fransa Bisiklet Turu etabını seyreden seyirciler

Her yıl düzenli olarak yapılan ve turist çeken bir diğer spor dalı ise tenistir. İngiltere'de yapılan Wimbledon Tenis Turnuvası (Görsel 7.18) ve Fransa'da yapılan Fransa Açık Tenis Turnuvası [Roland Garros (Görsel 7.19)] organizasyonları nedeniyle organizasyonun yapıldığı dönemlerde Paris ve Londra merkezli seyahatlerde artış görülmektedir. Bu spor karşılaşmalarını seyretmek üzere bu şehirlere gelen turistlerin ekonomik olarak orta düzeyin üstünde olması yapılan ortalama harcama tutarlarını da artırmakta ve ülkelere hatırı sayılır bir döviz girdisi sağlamaktadır.



Görsel 7.18: Wimbledon Tenis Turnuvası (İngiltere)



Görsel 7.19: Roland Garros Tenis Turnuvası (Fransa)

Avrupa'da sportif amaçlı turist hareketliliği yaratan bir başka aktivite ise takım sporları organizasyonlarıdır. Futbolda Şampiyonlar Ligi ve UEFA Avrupa Ligi ile basketbolda Euroleague müsabakaları sayesinde insanlar tuttukları takımların maçlarını takip etmek ve maç yapılan şehirlere takımlarını desteklemek amacıyla seyahat etmekte, günübirlik ve kısa süreli konaklamaları süresince o şehirde yeme içme, konaklama, eğlence ve hediyelik eşya harcamaları yapmaktadır. Ayrıca 4 yılda bir yapılan takım sporu şampiyonaları, Dünya Kupası, Avrupa şampiyonları, Olimpiyatlar gibi organizasyonların düzenlendiği şehirlere önemli sayıda sporcu, organizasyon kafilesi ve turist ziyareti olmaktadır. Örneğin 2022 yılı Mayıs ayında Paris'te yapılan Şampiyonlar Ligi finali nedeniyle maçı yerinde takip etmek isteyen İspanyol ve İngiliz taraftarlar Paris'e 2 gün boyunca oldukça yüksek turist akını oluşturmuştur (Görsel 7.20).



Görsel 7.20: Şampiyonlar Ligi finali için Fransa'ya giden İspanyol taraftarlar

Avrupa'daki çeşitli kentlerde düzenlenen Formula 1 (Görsel 7.21), MotoGP (Görsel 7.22), WRC Dünya Ralli Şampiyonası etaplarından oluşan otomobil sporu ve diğer motor sporları yarışma organizasyonları bu spora gönül veren diğer ülkelerdeki birçok insanı da yarışmanın yapıldığı bölgeye çekmektedir.



Görsel 7.21: Barcelona'da Formula 1 yarışı

Avrupa kış sporları organizasyonları konusunda da oldukça zengin bir destinasyon çeşitliliğine sahiptir. Kayak merkezleri hem organizasyonların yapılması hem de turistlerin kayak yapmak için burayı ziyaret etmesinden dolayı özellikle Avusturya, İtalya, İsviçre, Slovenya, Norveç, Rusya ve Almanya sınırları içerisinde yoğunlaşmıştır. Turistlerin seyirci olarak takip ettikleri aktiviteler arasında kış sporu turnuvaları, Kış Olimpiyat Oyunları, Dev Slalom Dünya Kupası, Kuzey Kombine Kayak Yarışları, Kayakla Atlama Dünya Kupası, buz hokeyi karşılaşmaları olarak öne çıkmaktadır. 2018 yılında Rusya'nın Sochi (Soşi) kentinde yapılan Kış Olimpiyat Oyunları nedeniyle dünyanın birçok bölgesinden çok sayıda sporsever bu kente akın etmiş ve kent de bu sayede önemli bir gelir sağlamıştır. Ayrıca Avrupa'nın birçok bölgesinde yer alan kış sporu ve kayak merkezleri; gelen turistlere kayak, snowboard, kızak gibi kış sporu aktiviteleri ile dolu dolu bir tatil olanağı sağlamaktadır.



Görsel 7.22: İtalya'da düzenlenen bir MotoGP yarışı

Avrupa'da başta Akdeniz olmak üzere kıyı şeridinin fazlalığı, kıta içerisindeki çok sayıda akarsu ve göl sayesinde turistlere rafting, kano, yelken, yüzme, su kayağı gibi farklı su sporları alternatifleri sunulmaktadır. Su sporları ile ilgili organizasyonlar için de elverişli olan Avrupa'daki tesislerin modern ve olanakların çok olması gelen sporcu ve turistler için rahat imkânlar sağlar. Ülkemizde de çok fazla imkânı olan rafting sporu gibi adrenalin sağlayıcı aktiviteler, turistler açısından değişik bir deneyim sunmaktadır (Görsel 7.23).



Görsel 7.23: Köprülü Kanyon'da rafting (Antalya)

Tüm bu sportif aktivitelerin yanı sıra insanlar; turistik seyahatlerinde sportif açıdan önemli olan kişi veya kurumların müzelerini, tesislerini, stadyumlarını, sosyal tesislerini de ziyaret ederler. Bugün Avrupa'da bulunan birçok köklü spor kulübünün müzesi her gün birçok insan tarafından ziyaret edilmektedir (Görsel 7.24). Spor turizmi sportif aktivitelere katılma ve izlemenin yanı sıra o bölgeye veya takıma özgü hediyelik eşya, tekstil gibi ürünlerin satışından da bölge insanına ayrıca gelir sağlamaktadır.



Görsel 7.24: Atletico Madrid Müzesi (İspanya)

Avrupa; spor turizminde spor takımları ve sporcular açısından (özellikle futbol, basketbol ve voleybol olmak üzere) takım sporu kulüpleri, atletizm kulüpleri ve sporcuları ile diğer sporlarla uğraşanların hazırlık kampları gibi oldukça fazla imkâna sahiptir. Özellikle kış aylarında iklim şartlarının daha elverişli olduğu yerler, tesis imkânları iyi olan bölgeler; yaz aylarında serin olan bölgeler hazırlık kampları için tercih edilmektedir. Ülkemizde özellikle Antalya bölgesi kış döneminde futbol takımlarının bir numaralı kamp yeri tercihi olurken yaz aylarında Slovenya, Avusturya gibi biraz daha yüksek rakıma sahip ülkeler hazırlık kampları için tercih edilmektedir (Görsel 7.25).



Görsel 7.25: Futbol kamp alanı

7.2.2. Kuzey Amerika'daki Spor Turizmi

Kuzey Amerika, farklı sportif alternatifleri bir arada bulunduran popüler bir destinasyondur. Bu kıtada birçok farklı spor etkinliği ve turizm olanağı vardır.

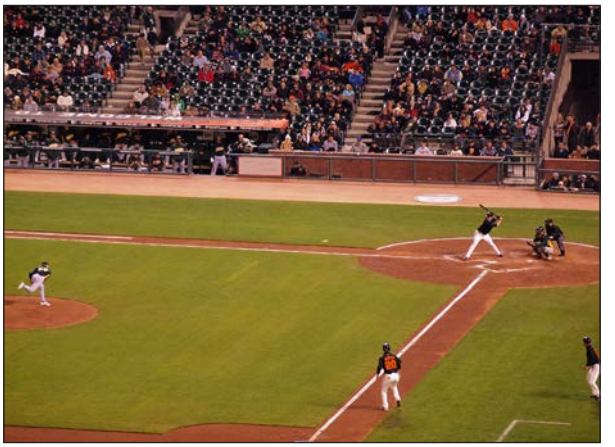
Kıtanın en önemli sportif etkinlikleri arasında Amerikan futbolu yer almaktadır. NFL Amerikan Futbolu Ligi maçları, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok turisti cezbetmektedir (Görsel 7.26). Büyük lig maçlarına ev sahipliği yapan şehirler, turistler için çeşitli aktivite ve etkinlik sunmaktadır. Her yıl yapılan ve bu spor dalının şampiyonluk maçı etkinliği olan Superbowl, kıtanın ve dünyanın birçok yerinden insanın düzenlenen etkinliklere katılmak için şehri ziyaret etmesini sağlamaktadır.



Görsel 7.26: Amerikan futbolu

Bir diğer önemli etkinlik basketbol maçlarıdır. NBA olarak adlandırılan Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi, dünyanın en iyi basketbolcularını bünyelerinde bulunduran basketbol takımlarından oluşur. Tüm dünya tarafından ilgiyle takip edilen lig, turistlerin de desteklediği takımların maçlarını takip etmek için bu şehirleri tercih etmesinde önemli bir etkendir.

Beyzbol, Amerika Birleşik Devletleri'nde millî sporlardan biridir. MLB Amerikan Beyzbol Ligi maçları, özellikle yaz aylarında turistlerin ilgisini çeker (Görsel 7.27). Bu maçları izlemek için birçok turist, ülkenin farklı bölgelerine seyahat etmektedir.



Görsel 7.27: Beyzbol müsabakası

Kuzey Amerika, dünyanın en ünlü kayak ve kış sporları destinasyonlarına ev sahipliği yapar (Görsel 7.28). Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl düzenlenen dünya şampiyonaları, düzenlenen destinasyonlara bu sporları seyirci olarak izlemek isteyen insanları çekmektedir. Ayrıca 2002 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Salt Lake City ve 2010 yılında Kanada'nın Vancouver şehrinde Kış Olimpiyat Oyunları düzenlenmiş ve dünyanın birçok ülkesinden sporcu ve seyircinin bu bölgelere seyahatlerini sağlamıştır.



Görsel 7.28: Whistler Blackcomb Dağları (Kanada)

Özellikle ABD'de Colorado, California, Utah, Wyoming, Montana gibi eyaletlerde birçok ünlü kayak merkezi bulunur. Bu merkezlerin en önemlileri Aspen, Lake Placid, Salt Lake City olarak göze çarpar. Kanada'nın da British Columbia, Alberta ve Quebec eyaletleri önemli kayak alanlarına sahiptir. British Columbia eyaletinde yer alan Whistler ve Blackcomp kayak merkezleri dünyanın en ünlü ve gözde kayak merkezlerindendir (Görsel 7.29). Bu destinasyonlara insanlar, aktif olarak kış sporları dallarının birçoğunu yapmak için kış aylarında seyahatler gerçekleştirir.



Görsel 7.29: Whistle (Kanada)

Kıtanın bir diğer önemli spor turizmi etkinliği motor sporlarıdır. Başta NASCAR (Görsel 7.30) ve Formula 1 organizasyonu olmak üzere birçok farklı motor sporları etkinliği yıl boyunca bu sporun tutkunlarının farklı şehirlere seyahatlerini sağlamaktadır.



Görsel 7.30: NASCAR yarışları (ABD)

Kıtada bulunan dünyaca ünlü golf sahaları, insanları bu sporu yapmak ve turnuvaları izlemek için çekmektedir. Yine her yıl düzenlenen US Open Amerika Açık Tenis Turnuvası, dünyanın en prestijli spor organizasyonlarından birisidir ve birçok tenis sporu tutkunu için önemli bir seyahat sebebidir (Görsel 7.31). Kıtada düzenlenen uluslararası bisiklet yarışları turları yine ilgi çeken farklı bir spor aktivitesidir.

Kıtada doğa sporları ile ilgili alternatifler de oldukça fazladır. Yürüyüş, dağcılık, kampçılık gibi organizasyonlar için Amerika Kıtası'nda bulunan millî parklar oldukça fazla seçenek sunmaktadır.

Kıtayı çeviren okyanuslar, kıta içerisinde yer alan göller ve nehirler su sporları açısından da oldukça fazla alternatifi barındırmaktadır. Karayipler'deki adalar, Meksika'nın Riviera Maya bölgesi ve Florida Keys dalış tutkunları için önemli destinasyonlardır (Görsel 7.32).



Görsel 7.31: Arthur Ashley Stadyumu Amerika Açık Tenis Turnuvası



Görsel 7.32: Riviera Maya (Meksika)

ABD'nin Florida, Kaliforniya ve Hawaii gibi eyaletleri, rüzgârlı iklimleri ve geniş sahil şeritleri sayesinde yelken ve rüzgâr sörfü için oldukça fazla ziyaretçiye ev sahipliği yapar (Görsel 7.33).

Kıtada oldukça popüler bir turizm aktivitesi olan sportif balık tutma için Kanada'nın Great Lakes bölgesi ve ABD'nin Alaska eyaleti, barındırdığı göller ve nehirlerle önemli destinasyonlardır. Ayrıca Colorado, Yukon ve Ottowa Nehri gibi nehirler kano ve rafting tutkunları için oldukça güzel olanaklar sunan destinasyonlardır.



Görsel 7.33: Hawaii sahillerinde sörf yapan sporcular

7.2.3. Güney Amerika'daki Spor Turizmi

Güney Amerika; benzersiz doğal güzellikleri, kültürel çeşitliliği ve çeşitli spor olanaklarıyla spor turizmini hedefleyen turistler için cazip bir destinasyondur.

Kıtanın olmazsa olmaz spor etkinliği futboldur. Dünyanın en önemli futbolcularının yetiştiği bu coğrafyadaki futbol takımları, ülke insanları için tutkuyla bağlanılan bir simgedir. Takımlarının maçlarını takip etmek için maçın oynanacağı ülkelere veya şehirlere yapılan seyahatlere katılan kişilerin sayısı oldukça fazladır (Görsel 7.34). Copa America ulusal takımlar düzeyinde, Copa Libertadores ise kulüpler düzeyinde en önemli futbol organizasyonlarıdır. Kıtanın her yerinden takımların katıldığı bu organizasyonların maçları çok sayıda taraftarın maçların oynandığı şehirlere ziyaretlerini sağlar. Ayrıca kıta içinden ve dışından gelen turistler için özellikle Arjantin ve Brezilya'da önemli futbol kulüplerinin stadyumları, müzeleri ve tesisleri turistik amaçlı olarak açılmakta ve kulüplere önemli gelir sağlamaktadır.



Görsel 7.34: Güney Amerika'da futbol coşkusu

Kıtadaki diğer önemli spor turizmi etkinliği su sporlarıdır. Su sporlarının birçok dalı için önemli destinasyonlara sahip olan kıtada, özellikle Brezilya ön plana çıkan ülkedir. Brezilya'nın sahil şehirleri, dünyanın en iyi sörf noktalarından bazılarına ev sahipliği yapar. Ubatuba, Florianopolis, Fernando de Noronha gibi bölgeler, sörf tutkunları için unutulmaz deneyimler yaşatır. Rio de Janeiro ve Salvador; plajları, su sporları ve deniz turizmi ile ünlüdür (Görsel 7.35).

Galapagos Adaları, Brezilya'nın Fernando de Noronha Adaları ve Kolombiya'nın Providencia Adası gibi yerler, su altı dalışı yapmak isteyenler için dünyanın en güzel dalış noktaları arasında yer almaktadır.



Görsel 7.35: Galapagos Adaları'nda dalış turizmi (Arjantin)

Güney Amerika, doğa sporları açısından da oldukça fazla alternatife sahiptir. Amazon Yağmur Ormanları; trekking, kano gezileri, balık tutma ve yaban hayatı gözlemi gibi doğa sporları için mükemmel bir ortam sunar. Brezilya, Peru ve Ekvador gibi ülkeler popüler destinasyonlar olarak göze çarpar. And Dağları, Güney Amerika'da dağcılık ve yürüyüş için popüler bir bölgedir. Peru'daki Machu Picchu, Kolombiya'daki Ciudad Perdida ve Arjantin'deki Aconcagua Dağı (Görsel 7.36) gibi yerler doğa tutkunlarının vazgeçilmez adresleridir.



Görsel 7.36: Patagonya Aconcagua Dağları (Arjantin)

Ayrıca Brezilya, Şili ve Arjantin; Dakar Rallisi başta olmak üzere motor sporları ve lüks golf tatilleri için oldukça fazla imkâna sahip olan yerlerden sayılabilir.

7.2.4. Asya'daki Spor Turizmi

Dünyanın çatısı olarak nitelendirilen Asya'da spor tutkunlarını en çok çeken destinasyonlar dağcılık ve doğa sporları tutkunlarına yöneliktir ancak kıtanın en önemli özelliği farklı kültürleri ve birçok farklı sportif olanağı bir arada bulundurmasıdır.



Görsel 7.37: Himalayalara tırmanan bir grup dağcı

Asya, dünyanın en yüksek dağlarına ev sahipliği yapar; bu da dağcılık ve yürüyüş için mükemmel fırsatlar sunar. Himalaya Dağları [Nepal, Hindistan ve Bhutan (Görsel 7.37)], Karakurum Dağları (Pakistan), Fuji Dağı (Japonya) ve Kunlun Dağları (Çin) gibi bölgeler, dağcılar ve trekking severler için vazgeçilmeyen noktalardır.

Sri Lanka, Nepal, Hindistan ve Malezya gibi ülkelerde doğa yürüyüşleri ve safari turları; vahşi yaşamı gözlemlemek isteyenler için Japonya, Tayland, Vietnam ve Kamboçya gibi ülkelerdeki pitoresk köyler, tarihî bölgeler ve manzara yolları; bisiklet tutkunları için popüler destinasyonlardır.



Görsel 7.38: Kriket oynayan Hintliler

Kriket, Güney Asya'da (özellikle Hindistan, Pakistan ve Sri Lanka) büyük bir tutku ve popülerlikle oynanır (Görsel 7.38). Kriket turistleri, ünlü stadyumları ziyaret eder; maçları izler ve kriketle ilgili deneyimler yaşarlar. Kriket turnuvaları ve maçları için birçok spor tutkunu maçların oynandığı şehirlere seyahat eder.

Kuzeydoğu Asya'daki ülkeler, kış sporları için ideal destinasyonlardır. Özellikle Japonya, Güney Kore ve Çin'deki kış sporları merkezleri ve buz pateni pistleri, kış sporu tutkunları için popülerdir. Bu bölgelerde her yıl düzenlenen uluslararası organizasyonlar birçok turiste ev sahipliği yapar. Japonya'nın Sapporo ve Nagano ile Güney Kore'nin Pyeong Chang şehirleri Kış Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış önemli merkezlerdir (Görsel 7.39).



Görsel 7.39: Japonya'da yapılan uluslararası biathlon yarışı

Tayland, Endonezya, Filipinler ve Maldivler gibi Asya'nın tropikal bölgeleri; dalış, şnorkelle yüzme, sörf ve deniz kanosu gibi su sporları için idealdir. Bu bölgeler; berrak suları, renkli mercan resifleri ve çeşitli deniz yaşamıyla önemli destinasyonlar arasında yer alır.

Kuzeydoğu Asya'daki ülkeler, kış sporları için ideal destinasyonlardır. Özellikle Japonya, Güney Kore ve Çin'deki kış sporları merkezleri ve buz pateni pistleri, kış sporu tutkunları için popülerdir. Bu bölgelerde her yıl düzenlenen uluslararası organizasyonlar birçok turiste ev sahipliği yapar. Japonya'nın Sapporo ve Nagano ile Güney Kore'nin Pyeong Chang şehirleri Kış Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış önemli merkezlerdir.



Görsel 7.40: Hindistan'da toplu bir yoga ayini

Hindistan, Nepal, Sri Lanka bölgelerinde ise ruh dinlendirici yoga gibi egzersizlere meraklı turistler için ilginç destinasyonlar vardır (Görsel 7.40).

7.2.5. Afrika'daki Spor Turizmi

Kıta, geniş coğrafyanın barındırdığı olanaklar sayesinde farklı spor turizmi alternatiflerine sahiptir. Afrika denince akla ilk gelen safari turlarıdır. Afrika, vahşi yaşamı ve doğal yaşam alanlarını koruma konusundaki çabalarıyla ünlüdür. Safari turları; Afrika'nın Kenya, Tanzanya, Güney Afrika, Botsvana, Zambiya gibi bölgelerinde popülerdir (Görsel 7.41). Burada yaban hayatının gözlemlenip fotoğraflanabileceği çeşitli millî parklar ve koruma alanları mevcuttur.



Görsel 7.41: Safari turu yapan turistler (Kenya)

Kıtada, doğa sporları içinde önemli destinasyonlar mevcuttur. Kilimanjaro (Tanzanya), Atlas Dağları (Fas), Ruwenzori Dağları (Uganda) ve Drakensberg Dağları (Güney Afrika) gibi destinasyonlar, dağcılık tutkunları için popülerdir. Kıtanın içerisinde bulunan ormanlık bölgelerde farklı aktivite olanakları bulunmaktadır.

Afrika'nın birçok kıyı şehri, plaj tatili yapmak isteyenler için mükemmel destinasyonlardır. Özellikle Mauritius, Seyşeller, Kenya ve Tanzanya'nın Zanzibar Adası, beyaz kumsalları ve berrak sularıyla ünlüdür (Görsel 7.42). Bu bölgelerde dalış, şnorkelle yüzme, su kayağı, sörf gibi birçok farklı su sporu alternatifi yer almaktadır.



Görsel 7.42: Zanzibar Adası

Kuzey Afrika ülkelerinde futbol önemli bir tutkudur. Özellikle Fas, Mısır ve Tunus bu konuda oldukça ilgi çekmektedir. Motor sporları açısından da özellikle ralli sporuna yönelik olanaklar kıtayı cazibe noktası hâline getirmektedir.

7.2.6. Avustralya'daki Spor Turizmi

Avustralya ve Yeni Zelanda; özellikle su ve doğa sporları konusunda oldukça fazla alternatif bulunduran bir bölgedir.

Dünyanın en popüler dalış merkezlerinden olan Büyük Bariyer Resifi dünyanın en büyük mercan resiflerinden birisidir (Görsel 7.43). Dalış ve yüzme tutkunlarının en gözde destinasyonlarından birisi olarak göze çarpar. Avustralya, dünyanın en ünlü sörf noktalarından bazılarına ev sahipliği yapar. Gold Coast, Byron Bay ve Bondi Beach gibi plajlar sörf tutkunları için popülerdir.



Görsel 7.43: Büyük Bariyer Resifi

Kıtada bulunan Kanguru Adası; kanguru, koala ve kıtaya özgü diğer hayvanların doğal yaşam alanlarında görülebileceği safari turlarına ev sahipliği yapmaktadır.

Kıtanın en önemli sportif etkinliklerinden birisi de rugby sporudur. Yeni Zelanda ve Avustralya kültürüne özgü haka dansı ile başlayan maçlar, tüm dünyada bu sporu seven insanlar tarafından ilgiyle izlenmektedir (Görsel 7.44).



Görsel 7.44: Avustralya rugby millî takımı maçı

Adada özellikle Yeni Zelanda bölgesinde bulunan kış sporları merkezleri, kış sporu tutkunlarına ev sahipliği yapmaktadır. Tenis dünyasının en önemli turnuvalarından birisi olan Avustralya Açık, kıtanın en çok turist çeken organizasyonlarından birisidir. Ayrıca Sydney, 2000 yılında Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmıştır. 2032 yılında düzenlenmesi planlanan Yaz Olimpiyat Oyunları da Avustralya'nın Brisbane şehrinde yapılacaktır.

Ayrıca kıtada bulunan geniş doğal alanlar, ormanlar, göller ve nehirler; doğa yürüyüşleri, kampçılık, dağcılık, yamaç paraşütü, bisiklet, kano, rafting, mağara turizmi gibi birçok farklı doğa sporuna ev sahipliği yapmaktadır.

7.3. KIŞ SPORLARI TURİZMİ MERKEZLERİ

Kış sporları; karlı ortamlarda ve uygun tesislerde yapılan kayak, snowboard, buz pateni, kızak gibi spor aktiviteleridir (Görsel 7.45). Adından anlaşılacağı üzere kış aylarında ve yüksek kesimlerde gerçekleştirilen spor faaliyetleridir. Genellikle dağlık bölgelerde bulunan kış sporları merkezleri, her yıl düzenlenen uluslararası yarışlarla sporculara ve kış turizminden yararlanmak isteyen turistlere geniş yelpazede aktiviteler sunar.



Görsel 7.45: Kış sporları

Kış sporları, 19. yüzyılın sonlarından itibaren popülerlik kazanmıştır. İlk modern Olimpiyat Kış Oyunları 1924'te Fransa'da düzenlenmiştir. O tarihten bu yana kış sporları, dünya genelinde geniş bir kitle tarafından sevilerek yapılmaktadır. Kış sporları merkezleri, turizmin önemli bir parçasıdır ve yerel ekonomiye büyük katkı sağlar. Kış sporları, kültürel etkinlikler ve festivallerle bölge halkının dâhil olması ile toplum hayatını zenginleştiren bir özelliğe de sahiptir.

Başlıca kış sporları şunlardır:

- **Kayak:** Alp disiplini, kuzey disiplini, serbest stil gibi çeşitli dallarıyla kış sporları arasında en popüler olan kayak, kar üzerinde dengeli bir şekilde kaymayı sağlar. Kendine özel malzemeleri ve giysileri bulunan bir spor dalıdır.
- **Snowboard:** Freestyle, halfpipe, boardercross gibi dalları bulunan özel malzemeden yapılmış bir tahta üzerinde yapılan bir spordur (Görsel 7.46).
- **Buz Pateni:** Dans ve kareografinin birleştiği artistik patinaj ve sürat pateni en popüler dallarıdır.
- **Kızak:** Luge, skeleton ve bobsleigh gibi yarışma dalları vardır. Ayrıca kış sporları merkezlerinde özellikle çocuklu ailelerin en çok tercih ettiği spordur.
- **Kar Raftingi:** Şişme botlarla kar üzerinde



Görsel 7.46: Snowboard ve kayak

yapılan bir spordur.

- **Biatlon:** Kayak ve tüfekle atışın birleşimi olan biatlon İskandinav ülkelerinde bulunan kayaklı askerlerden esinlenerek ortaya çıkmış, dayanıklılık ve konsantrasyonun üst düzeyde olmasını gerektiren bir spor dalıdır.
- **Buz Hokeyi:** Özellikle ABD ve Kanada'da en sevilen spor dallarından birisi olan buz hokeyi, buz üzerinde oynanan hızlı ve heyecanlı bir takım sporudur.
- **Kayakla Atlama:** Kayakla atlama, kayak sporları arasında en heyecan verici ve göz alıcı olanlarındandır. Yüksek bir rampadan hızla inen sporcuların büyük bir mesafeyi havada süzülerek geçtiği bu spor; büyük beceri, cesaret ve teknik gerektirir. Çok sayıda insanın yarışlarını takip ettiği bir spor dalıdır.

Bir bölgenin kış sporları açısından tercih edilebilmesi için tesislerin modernizasyonunun eksiksiz, modern teleferikler, kayak liftleri, kapalı spor salonları, eğitim alanları, lüks oteller, dağ evleri, restoranlar, kafeler gibi imkânlarının yeterli olması gerekir. Havalimanları, kara yolu bağlantıları, en yakın şehir ile kolay ulaşım ağlarına sahip olması, güvenlik ve sağlık hizmetlerinin üst düzeyde ve kış sporları merkezlerini tamamlayan dağ, orman, göl manzarası gibi çevresel faktörlerin de iyi olması gerekmektedir.

Kış sporlarını ve kış sporları turizmini etkileyen en önemli sorun iklim değişikliğidir. Sürdürülebilir politikalar sayesinde özellikle kış sporlarının gelişmiş olduğu bölgelerde yapay kar üretimi, enerji ve atık tasarrufu, doğa koruma programları gibi çalışmalar ile kış sporlarının geleceğini olumsuz etkileyen faktörler azaltılmaya çalışılmaktadır.

7.3.1. Avrupa'daki Kış Sporları Merkezleri

Kış sporları turizmi, birçok Avrupa ülkesinin ekonomisinde önemli bir yer tutar. Özellikle Alp Dağları bölgesindeki ülkeler, bu turizm türünden büyük gelirler elde eder. Konaklama, yeme içme, ekipman kiralama ve tur hizmetleri gibi yan sektörler de büyük ölçüde gelişmiştir. Yıl boyunca Kasım-Nisan arasında düzenlenen uluslararası üst düzey yarışmalar da bu turizm hareketliliğine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Alp Dağları'ndan İskandinavya'nın karlı bölgelerine kadar geniş bir coğrafyada çok sayıda kış sporları merkezi bulunmaktadır. Alpler; Fransa, İsviçre, Avusturya, İtalya, Almanya, Slovenya ve Lihtenştayn'ı kapsayan büyük bir dağ zinciridir. Bölge, dünyanın en ünlü ve lüks kayak merkezlerine ev sahipliği yapmaktadır.

Avrupa kıtasında en önemli kış turizmi hareketliliğine sahip olan ülke Fransa'dır. Her yıl yaklaşık 55 milyon turist kayak merkezlerini ziyaret etmektedir. Fransa'da bulunan kayak merkezleri dünya çapında en çok ziyaret edilen kayak destinasyonları arasında yer alır.

Bu merkezlerin başlıcaları şunlardır:

- **Chamonix:** 1924 yılında yapılan ilk kış olimpiyatlarına ev sahipliği yapmıştır. Fransa'nın doğusunda, ünlü Mont Blanc Dağı'nın eteklerinde yer alır (Görsel 7.47). 170 kilometre kayak pisti, 1035-3850 metre arası yükseklikler, modern konaklama ve yeme içme tesisleri ile dünyanın en önemli destinasyonları arasında yer alır.



Görsel 7.47: Chamonix Mont Blanc (Fransa)

- **Courchevel:** Tarentaise Vadisi'nde, Les Trois Vallées (Üç Vadi) kayak alanında yer alan, 600 kilometreden fazla kayak pistine sahip olan bölge 1300-3250 metre arası yükseltileri ve modern tesisleri ile oldukça popüler bir destinasyondur.
- **Val d'Isère:** Dünya kayak sporları organizasyonları için oldukça önemli bir yere sahiptir ve her yıl önemli yarışlara ev sahipliği yapmaktadır. Savoie bölgesinde yer alan bu merkezde 300 kilometreyi bulan kayak pisti ve 1550-3450 metre arasında değişen yükseltiler bulunmaktadır.

Kış sporlarının en fazla gelir kaynağı olduğu ülkelerden birisi de İsviçre'dir. Yıllık 25 milyonu geçen geceleme ve 10 milyondan fazla ziyaretçi ile kayak turizmi büyük bir endüstridir. En önemli kayak merkezleri Zermatt (Görsel 7.48), St. Moritz (Görsel 7.49), Verbier'dir. İsviçre'de bulunan kış sporları merkezleri; 3800 metrelere ulaşan yükseklikleri, trafikten arındırılmış kış sporları köyleri, modern tesisleri ile dünyada en çok ilgi gören destinasyonlar arasında yer almaktadır.



Görsel 7.48: Zermatt (İsviçre)



Görsel 7.49: St.Moritz (İsviçre)

Kış sporları ve kış sporları yarışmaları denince akla gelen en önemli destinasyonlardan birisi de yıllık 50 milyonu aşan geceleme sayılarına ulaşan, Avrupa'nın en büyük kayak destinasyonlarından birisi olan Avusturya'dır. Özellikle kayak ve kayakla atlama yarışmalarının en fazla rağbet gördüğü ülke olan Avusturya'nın önemli kış sporları merkezleri Kitzbühel, St. Anton ve Innsbruck göze çarpar. Bu merkezler modern tesisleri ile ziyaretçilere unutulmaz kış sporları deneyimleri yaşatır.

Her yıl 30 milyonu aşkın turist, kış sporları ve yarışmaları için bir başka Avrupa ülkesi olan İtalya'yı ziyaret eder. İtalya'da bulunan Cortina d'Ampezzo, Val Gardena (Görsel 7.50), Cervinia kış sporları merkezleri hem tarihi dokuları hem de modern tesisleri ile ziyaretçileri ağırlamaktadır.



Görsel 7.50: Cortina d'Ampezzo (İtalya)

Norveç, İsveç ve Finlandiya'dan oluşan İskandinavya bölgesi, geniş ve el değmemiş doğası ile kış sporları için ideal bir bölgedir. Kış sporlarının popüler dallarının yanı sıra kros kayağı, köpekli kızak, kar motosikleti gibi bölgeye özgü sporlar da turistler ve halk tarafından ilgi görmektedir. Başlıca kış sporları merkezleri Norveç'te Trysil, Hemsedal, Geilo; İsveç'te Åre, Sälen, Riksgränsen ve Finlandiya'da bulunan Levi, Ylläs, Ruka'dır.

Avrupa kıtasında Almanya, Polonya; Doğu Avrupa ülkeleri; Rusya ve Türkiye de önemli kış sporları merkezlerine sahiptir. Bu merkezler Avrupa'daki diğer destinasyonlar kadar ilgi görmese de düzenlenen uluslararası organizasyonlar, yarışmalar ve ziyaretçilere sundukları modern imkânlar ile her yıl milyonlarca turiste ev sahipliği yapmaktadır. Rusya'nın Sochi kenti kış olimpiyatları, Türkiye'nin Erzurum kenti üniversite kış oyunlarına ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'de Uludağ, Kartalkaya ve Palandöken; Almanya'nın Bavyera bölgesinde yer alan Zugspitze, Garmisch-Partenkirchen ve Oberstdorf; Polonya'da bulunan Zakopane ve Nowy Targ; Bulgaristan'da bulunan ve 2016 yılında dünyanın en iyi kayak merkezi ödülünü alan Bansko (Görsel 7.51) kıtanın diğer önemli kış sporları merkezleridir.



Görsel 7.51: Bansko (Bulgaristan)

7.3.2. Amerika'daki Kış Sporları Merkezleri

Amerika kıtasında, kış sporları için geniş ve çeşitli olanaklara sahip birçok ülke vardır. Özellikle Kuzey Amerika'da Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada, dünya çapında ünlü kayak merkezleri ve kış sporları destinasyonlarına sahiptir. Güney Amerika'da ise Şili ve Arjantin, kış sporları için popüler destinasyonlar arasındadır. Ayrıca Buz hokeyi; ABD ve Kanada'da oldukça önemli ekonomik değeri olan, en çok sevilen ve izlenen spor dalları arasında üst sıralarda yer almaktadır.



Görsel 7.52: Aspen (ABD)

Kuzey Amerika'da yer alan önemli kış sporları merkezleri; Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Aspen (Görsel 7.52), Vail ve Park City ile Kanada'da bulunan Whistler, Banff ve Lake Lousie'dir.

Aspen kıtanın en lüks konaklama tesislerine sahip olan ve geniş pistleriyle ünlü bir kayak merkezidir. Vail kıtanın en büyük kayak merkezidir. Park City 2002 yılında kış olimpiyatlarına ev sahipliği yapmış önemli bir yarış merkezidir. 2010 yılında kış olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmış olan Whistler, Kanada'nın en büyük ve önemli kış sporları merkezidir. Banff ve Lake Louise kış sporları merkezleri hem geniş pistleri hem de doğal güzellikleri ile ünlüdür. Bu merkezlerin yanı sıra her iki ülkedeki sayısız kış sporları merkezi her yıl milyonlarca turiste geniş imkânları ile ev sahipliği yapmaktadır.



Görsel 7.53: Valle Nevado (Şili)

Güney yarım küre'de kayak sezonunda, Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaz mevsimi olması nedeniyle bu sporların meraklısı olan veya farklı bir deneyim yaşamak isteyen milyonlarca uluslararası turisti Güney Amerika'da yer alan kış sporları merkezleri çekmektedir. Kıtanın en önemli kış sporları merkezleri Şili'de bulunan ve kıtanın en büyük kayak merkezi olan And Dağları'ndaki Valle Nevado (Görsel 7.53) ve Portillo ile Arjantin'de Patagonya bölgesinde bulunan Cerro Catedral ve Las Lenas'tır.

7.3.3. Asya'daki Kış Sporları Merkezleri

Asya kıtası, kış sporları turizmi için geniş ve çeşitli olanaklar sunan birçok ülkeye ev sahipliği yapar. Bu kıtada doğal güzellikleri ve modern tesisleriyle dikkat çeken pek çok kış sporları merkezi bulunmaktadır. Özellikle Japonya, Güney Kore, Çin ve Orta Asya'daki ülkeler, kış sporları turizmi için popüler destinasyonlar arasında yer almaktadır. Kış sporları turizmi, Asya'nın birçok ülkesinde önemli bir ekonomik faktördür. Yerel ekonomilere büyük katkı sağlar ve turizm sektörü için önemli bir gelir kaynağıdır.



Görsel 7.54: Hakuba (Japonya)

Japonya'da her yıl milyonlarca turist Hokkaido ve Nagano gibi bölgeleri ziyaret eder. Hokkaido adasında yer alan Niseko yoğun kar yağışı ile bilinir. Yine aynı bölgede yer alan Furano doğal güzellikleri ile ünlüdür. Nagano'da bulunan Hakuba, 1998 Kış Olimpiyatları'na ev sahipliği yapmış önemli bir merkezdir (Görsel 7.54).

Güney Kore'deki Yongpyong ve Alpensia Resort, ülkenin en önemli kış sporları merkezleridir. Pyeongchang bölgesinde düzenlenen 2018 Kış Olimpiyatları, Güney Kore'nin kış sporları turizmini büyük ölçüde artırmış ve bölge önemli bir turizm merkezi hâline gelmiştir.

Çin'de bulunan Harbin ve Jilin bölgeleri, kış sporları turizmi sayesinde büyük ekonomik fayda sağlamaktadır. Dünyanın en önemli kış festivallerinden olan Harbin Buz ve Kar Festivali, milyonlarca turisti çekmektedir.

Orta Asya'da da kış sporları turizmi gelişmektedir. Özellikle Kazakistan ve Kırgızistan'da inşa edilen modern tesisler ve bölgenin doğal güzellikleri turistlerin ilgisini çekmektedir. Kazakistan'da bulunan Shymbulak ve Altay ile Kazakistan'da bulunan Karakol önemli kış sporları merkezleridir.

Hindistan'ın Gulmarg kış sporları merkezi, Jammu ve Keşmir bölgesinde yer alan ve yüksek rakımının yanı sıra geniş toz kar alanları ile dikkat çeken bir kış sporları merkezidir.

7.3.4. Avustralya'daki Kış Sporları Merkezleri

Kıtanın en önemli kış sporları merkezleri Yeni Zelanda'da yer alan macera ve adrenalin sporları ile ünlü Queenstown ve doğal güzellikleri ile ünlü olan Wanaka'dır. Avusturalya kıtası hem uzak olması hem de yerel kültürel dokunun korunmuş olmasında dolayı ziyaretçilere eşsiz deneyimler sunan bir kıta olarak göze çarpmaktadır.

SIRA SİZDE



İnsanların kış sporları turizmine katılma nedenlerini örnekler vererek açıklayınız ve sınıfta paylaşınız.



Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz

1. Aşağıdakilerden hangisi spor turizmi kapsamında değerlendirilebilir?

A) Bir müzeyi ziyaret etmek
B) Bir futbol maçına gitmek
C) Bir alışveriş merkezinde alışveriş yapmak
D) Bir sanat sergisine katılmak
E) Bir konsere gitmek

2. Aşağıdakilerden hangisi spor turizminin ekonomik etkilerindendir?

A) Sadece sporculara yönelik harcamalar
B) Sadece spor ekipmanlarının satışında artış
C) Turistlerin yapmış oldukları harcamalar
D) Turistlerin ulaşım harcamaları
E) Yerel halkın gelirlerinde azalma

3. Aşağıdaki şehirlerden hangisi, kış aylarında özellikle futbol takımları açısından spor turizmi için önemli bir destinasyon olarak bilinir?

A) Antalya
B) İstanbul
C) İzmir
D) Kayseri
E) Trabzon

4. Dünyanın en önemli bisiklet turlarından olan Le Tour d'France, aşağıdaki kıtalardan hangisinde yapılmaktadır?

A) Afrika
B) Asya
C) Avrupa
D) Avustralya
E) Kuzey Amerika

5. Aşağıdakilerden hangisi sörf sporu için uygun olmayan bir destinasyondur?

A) Amerika Birleşik Devletleri
B) Brezilya
C) Güney Afrika
D) İtalya
E) Yeni Zelanda

6. Aşağıdakilerden hangisi Güney Amerika kıtasında yer alan kış sporları turizmi merkezidir?

A) İsviçre-St.Moritz
B) Japonya-Nagano
C) Rusya-Sochi
D) Şili-Villa Nevado
E) Yeni Zelanda-Queensland

7. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde yer alan kış sporları merkezleri arasında yer almaz?

A) Bansko
B) Davraz
C) Erciyes
D) Palandöken
E) Uludağ

8. Zen Budizm'i ile ilgili çay seremonileri, meditasyon ve doğa ile iç içe geçen şifa uygulamalarıyla bilinen, birçok şifa merkezi bulunan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A) Almanya
B) Çin
C) Japonya
D) Malezya
E) Türkiye

9. İngiltere için aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Ülke; kardiyovasküler sağlık, kanser tedavisi ve nöroloji gibi alanlarda uzmanlaşmıştır.

B) Bath şehri, Roma döneminden kalma termal sularıyla ünlüdür.

C) Champneys Tring Spa ve Sağlık Merkezi, zengin tarihî ve doğal güzelliklere sahiptir.

D) Ayurveda, İngiltere'de kullanılan geleneksel bir tedavi yöntemidir.

E) Londra, özel sağlık tesisleri ve uzman doktorlar ile sağlık turizmi için önemli bir destinasyondur.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

biyocoğrafya (canlılar coğrafyası): Yeryüzünde yer alan canlıların -insan hariç- coğrafi dağılışını ve bu dağılışı doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen fiziki şartları inceleyen bilim dalı.

botanik turizmi: Farklı bitki türlerini içerisinde barındıran, bu bitki türleri ile donatılmış olan turistik alanları, turist sınıfında olan kişilerin ziyaret etmesi; konser, sergi ve diğer turistik faaliyetleri de içerisinde barındırması.

coğrafya: Beşerî sistemleri ve yeryüzünü araştıran, bunlar arasındaki ilişkiyi neden-sonuç ve dağılış ilkesine bağlı olarak inceleyen ve sorgulayan bir bilim dalı.

doğal sit alanı: Jeolojik devirlere ait olup ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlar.

dünya mirası: UNESCO tarafından listelenen, özel kültürel veya fiziksel öneme sahip yerlerden (orman, dağ, göl, ada, çöl, anıt, kompleks veya şehir gibi) her birine verilen ad.

eko turizm: Doğallığı bozulmamış alanlarda, manzara, doğal bitki örtüsü ve hayvanları, yerel kültürel özellikleri görmek, incelemek, öğrenmek, bunların korunmasına ve doğru işletilmesine katkıda bulunmak amaçlı eğlendirme faaliyetlerini kapsayan turizm türü.

hidrografya (sular coğrafyası): Denizler, akarsular, göller, yer altı sularının çeşitli özelliklerini inceleyip bunların yeryüzünde dağılışlarını açıklayan bilim dalı.

iklim: Uzun bir zaman periyodu içinde her gün gerçekleşen hava olaylarının toplamı ve ortalaması.

jeomorfoloji (yüzey şekilleri bilimi): Yeryüzü şekillerinin oluşum şekillerini araştıran bilim dalı.

kanyon: Nemli bölgelerde, derin çatlaklarda veya kurak bölgelerde derinliğine aşındırma ile meydana gelmiş, boğaz biçimli derin ve dik vadi şekli.

kaplıca: Yer altından doğal kaynak suyu olarak çıkan, faydalı mineralleri içerisinde barındıran soğuk ve sıcak kaynaklar.

klimatoloji (iklim bilgisi): Yeryüzündeki farklı iklim tiplerini ve bu iklim tiplerinin dünya üzerindeki coğrafi dağılımını inceleyen bilim dalı.

kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. .

mağara: Eriyebilen kayaçların geniş yer tuttuğu bölgelerde, suyun eritmesiyle oluşmuş çeşitli büyüklükteki geniş yer altı oyukları.

sit: İnsanlık için tarihsel ve çevresel değer olarak görülen doğal varlıklarla birlikte insan eliyle ortaya konulmuş ve bunlarla bütünleşmiş yapıların oluşturduğu, korunmasında kamu yararı bulunan kentsel ve kırsal çevre.

traverten: Yer altından yüzeye çıkan kaynak sularının daha çok sıcak su kaynaklarının- çevrelerinde rastlanan biriktirme şekli.

CEVAP ANAHTARI

1. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	
E	A	B	E	D	E	B	B	C	
2. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**			
D	A	E	B	A	C	D			
3. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
C	D	A	C	C	D	B	A	D	A
4. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
C	D	B	B	B	C	B	A	A	D
5. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
D	B	B	A	C	A	D	B	C	A
6. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
C	D	E	B	A	C	A	C	C	B
7. Öğrenme Birimi Ölçme ve Değerlendirme									
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	
B	C	A	C	D	D	A	B	D	

KAYNAKÇA

• T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara, (2020).

• T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Protokol Kapsamındaki Okullar İçin Anadolu Meslek Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara, (2020).

• Aksoy, M. (1998). *Türkiye'de inanç turizmi ve seyahat acentelerinin inanç turizmine olan ilgilerine yönelik bir uygulama.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Turizm İşletmeciliği Eğitimi Ana Bilim Dalı. Ankara.

• Aydın, O. (2012). Türkiye'de alternatif bir turizm; sağlık turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 14(23), 91-96.

•Argan, M. (2004). Spor ve turizm pazarlamasının kesişim noktası olarak spor turizmine kuramsal bir bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi,* 15(2), 158-168.

• Atalı, L. (2019). Spor ve turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi,* 30(1), 102-103.

• Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (*2), 30-49.

• Erinç, S. ve Öngör, S. (1984). *Ülkeler coğrafyası (lise kitapları)*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

• Kantar, G. ve Işık, E. (2014). Türkiye'de sağlık turizmi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 1(1), 15-20.

• Kaya, H. (1996). *Üçüncü bin yıla girerken Anadolu'da inançların buluşması: inanç turizmi.* Bursa: Özsan Matbaacılık.

• Özdemir, M. (Ed.). (2016). *İnanç turizmi ve türkiye'nin tanıtımına katkısı, uluslararası tanıtımda medya ve Türkiye.* İstanbul: Dora Basım-Yayın.

• Özgüç, N. (2015). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler (8. Baskı).* İstanbul: Çantay Kitabevi.

• Öztürk, Y. (2010). UNESCO Dünya Mirası Listesi ve Türkiye. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 105-122.

• Şahin, K. ve Arslantürk, Y. (2012). Kültürel miras turizmi ve yönetimi üzerine bir inceleme. *Turizm Akademik Dergisi,* 3(2), 45-62.

Not: Bu kaynakça APA kaynakça yazım kuralları esas alınarak hazırlanmıştır.

Genel Ağ Kaynakçası ve Görsel Kaynakçası

Genel ağ kaynakçası ve görsel kaynakçasına qr kodu taratarak veya aşağıdaki linki kullanarak ulaşabilirsiniz.

http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2883